

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÇANAKKALE KENTİ REKREASYON POTANSİYELİNİN
KENTLERİN YAŞANABİLİRLİĞİ AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan
Alper SAĞLIK

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Abdullah KELKİT

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

ÇANAKKALE KENTİ REKREASYON POTANSİYELİNİN KENTLERİN
YAŞANABİLİRLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Doktora Tezi

Hazırlayan Alper SAĞLIK

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Abdullah KELKİT

Bu çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında desteklenmiştir.

Proje No: SDK-2013-120

Çanakkale – 2014

TAAHHÜTNAME

Doktora Tezi olarak sunduğum "**Çanakkale Kenti Rekreasyon Potansiyelinin Kentlerin Yaşanabilirliği Açısından Değerlendirilmesi**" adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

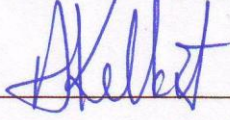
18/02/2014

Alper SAĞLIK

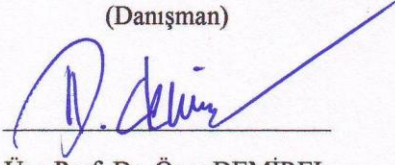
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Alper SAĞLIK'a ait "Çanakkale Kenti Rekreasyon Potansiyelinin Kentlerin Yaşanabilirliği Açısından Değerlendirilmesi" adlı çalışma, jürimiz tarafından Coğrafya Anabilim Dalında, **DOKTORA TEZİ** olarak oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

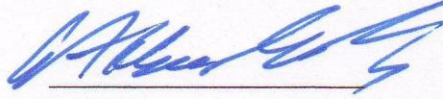

Üye Prof. Dr. Abdullah KELKİT

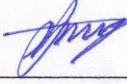
(Danışman)

Üye Prof. Dr. Öner DEMİREL

Üye Doç. Dr. Cengiz AKBULAK

Üye Yrd. Doç. Dr. Mine TOPÇUBAŞI ÇİLİNGİROĞLU

Üye Yrd. Doç. Dr. Özgür KAHRAMAN

Tez No : 10025465

Tez Savunma Tarihi : 07.02.2014

ONAY

Doç.Dr. İbrahim Hakkı Öztürk

Enstitü Müdürü

19.10.2014

ÖZET

ÇANAKKALE KENTİ REKREASYON POTANSİYELİNİN KENTLERİN YAŞANABİLİRLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Endüstrileşmenin ve kentleşmenin uzantısı olarak oluşturulan yapay çevrede aşırı nüfus artışı ve hızla artan kentleşme baskısı altında bunalan insanlar, sosyal, kültürel, ekonomik ve fizyolojik olanakları ile serbest zamanlarını değerlendirmek ve kaybettikleri enerjilerini yeniden kazanmak amacıyla rekreasyon alanlarına yönelmektedirler. Kent insanının bu yöndeki gereksinmelerinin günlük yaşam çevresi içinde karşılanması ancak bunu sağlayacak kentsel rekreasyon alanlarının varlığı ile olanaklıdır.

Bu araştırma, Çanakkale kentinde seçilen 5 alanda (Eski ve Yeni Kordon, Sarıçay ve çevresi, Halkbahçesi, Özgürlük Parkı) mevcut rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi ve bu potansiyelin kent yaşanabilirliği açısından sorgulanması temelinde kurgulanmıştır. Bunu gerçekleştirmek üzere çeşitli sorgulama teknikleri kullanılarak kent yaşayanlarının beklenti ve görüşlerinin değerlendirildiği, ayrıca sosyal araştırma boyutunun dikkate alındığı bir kentsel planlama altlığının oluşturulması hedeflenmiştir.

Araştırma kapsamında; SWOT analizi ile iç faktörler: alanın genel tanıtımı, nüfus özellikleri, yerleşim durum analizi, altyapı ve çevre kullanımları, turizm ve rekreasyon hareketliliği alt başlıkları olarak açıklanmıştır.

SWOT dış faktörleri bünyesinde seçilen beş alanın mevcut rekreasyonel kullanımı uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir. Bu alanlara ait kimlik kartları oluşturulmuştur. Halkın rekreasyonel tutum ve istemleri ile rekreasyon olanaklarının bu istemler yönünde geliştirilmesi karşılığında genel ve ekonomik açıdan davranışlarının ortaya konulması amacıyla yapılan anketin uygulama biçimi aktarılmış, farklı rekreasyonel kullanımlar arasındaki ilişkiler ve çevre üzerindeki baskılar ortaya konmuştur.

Araştırmanın sonucunda; Özgürlük Parkı'nın kalite ölçütü % 79'luk bir oranla yüksek çıkarken, Yeni Kordon'un (% 69) iyi, Eski Kordon (% 68), Sarıçay ve çevresi (% 63) ile Halkbahçesi (% 58)'nin ise orta seviyede kaldığı belirlenmiştir. Kent halkının görüşü doğrultusunda Çanakkale Kenti'nde en çok tercih edilen rekreasyon alanının Eski Kordon (% 37.2) olduğu, bunu Yeni Kordon (%24.3), konuta yakın mahalle parkı/çocuk oyun alanı (% 12.1), Halkbahçesi (% 11.7), Sarıçay ve çevresi'nin (% 9.4) izlediği görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Çanakkale, Rekreasyon, Kentsel Rekreasyon, SWOT, Kentsel Parklar, Yaşanabilirlik

ABSTRACT

EVALUATION OF RECREATIONAL POTENTIAL OF ÇANAKKALE CITY IN TERMS OF LIVABILITY OF CITIES

Humans who are under the pressure of high population increase and growing urbanization in the artificial environment formed as part of industrialization and urbanization turn with social, cultural, economical and physiological facilities towards recreational areas in order to use their free time and regenerate energy. The needs of the city people within daily life cycle can only be met by the presence of city recreational areas.

This study aimed at determining the recreation potential of five areas (Eski and Yeni Kordon, Sarıçay with its surrounding, Halkbahçesi and Özgürlük Parkı) chosen in the Çanakkale city and evaluating this potential in terms of livability of the city. In order to achieve these aims, the expectations and opinions of people living in the city were evaluated by various questionnaire methods. In addition, a city planning sub-study considering social research aspect was aimed.

Within the scope of the study, internal factor: general presentation of the area, population characters, settlement analysis, the use of infrastructure and environment, and tourism and recreation movements sub-titles were determined within SWOT analysis.

Current recreational use of five areas chosen within the external factors of SWOT was evaluated by the experts. The identification cards of the areas were prepared. A questionnaire aiming at demonstrating the behaviors of the city people with regard to general and economical aspects was carried out to improve recreational facilities in response to the recreational attitudes and requirements of people and current recreational facilities. In this way, the relationships between different recreational uses and pressures on the environment were stated.

At the end of the study, the quality criterion of Özgürlük Parkı was found high with 79%, which was followed by Yeni Kordon (69%) – good, and Eski Kordon (68%), Sarıçay and its surrounding (63%) and Halkbahçesi (58%) – medium level. The most preferred recreation area by the city people in the city was Eski Kordon (32.7%) followed by Yeni Kordon (24.3%), district park/children playing area nearby settlements (12.1%), Halkbahçesi (11.7%) and Sarıçay with its surrounding (9.4%).

Key words: Çanakkale, Recreation, Urban Recreation, SWOT, Urban Parks, Livability

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın her aşamasında katkıda bulunan, bana yol gösteren ve destekleyen değerli tez danışmanım *Sayın Prof. Dr. Abdullah KELKİT'e*,

Tez izleme komitesinde yer alan değerli hocalarım *Sayın Doç. Dr. Cengiz AKBULAK'a*, *Sayın Yrd. Doç. Dr. Mine TOPÇUBAŞI ÇİLİNGİROĞLU'na*, *Sayın Yrd. Doç. Dr. Arzu BAŞARAN UYSAL'a* verdikleri destek ve anlayıştan dolayı,

Kalite ölçüt değerlendirmesinde yardımlarını esirgemeyen *Çanakkale Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü*, *İmar ve Şehircilik Müdürlüğü*, *Park Bahçeler Müdürlüğü*, *Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü*, *Orman İşletme Müdürlüğü*, *İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü*, *İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü*, *Çanakkale İl Özel İdare Genel Sekreterliği*, *İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü*, *Yerel Gündem 21*, *Çanakkale TEMA*, *Çevre Gönüllüleri Derneği*, *Çanakkale Tarih ve Kültür Vakfı*, *Çağdaş Kadınlar Derneği Girişimi*, *Çanakkale Girişimci İşadamları ve Sanayicileri Derneği'ndeki* tüm yönetici ve uzman çalışanlarına,

Çalışmalarımı tamamlamam konusunda haftasonları bile benimle telefonda saatlerce ilgilenen, çok değerli vaktini bana ayıran ve her türlü desteği ve kolaylığı sağlamaktan çekinmeyen, *Sayın Prof. Dr. Öner DEMİREL'e*,

Akademik hayatım ve tez çalışmam sırasındaki sıkıntılı dönemlerimde manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen *Sayın Prof. Dr. Cengiz ATAŞOĞLU'na*,

Her anlamda sürekli olarak yanımda olan, hayatımı her konuda anlamlı ve değerli kılan *Sevgili Eşim Elif SAĞLIK* ile desteklerini esirgemeyen *Annem*, *Babam* ve *Kardeşime*,

Özellikle son zamanlarda bilgisayar başında geçirdiğim zamanları yaşının küçük olmasına rağmen olgunlukla karşılayan canım *Oğlum Miraç SAĞLIK'a*,

Çok teşekkür ederim.

Alper SAĞLIK

Şubat 2014 Çanakkale

İÇİNDEKİLER**Sayfa
No**

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	viii
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1 – KAVRAMSAL TEMELLER	7
1.1. Serbest Zaman.....	7
1.1.1. Zamanın Tanıtımı, Özellikleri ve Kullanımı.....	7
1.1.2. Serbest Zaman ve Değerlendirilmesi.....	9
1.2. Serbest Zaman Rekreasyon İlişkisi.....	10
1.2.1. Rekreasyonun Tarihsel Gelişimi.....	11
1.2.2. Rekreasyonun Tanıtımı ve Özellikleri.....	12
1.2.3. Serbest Zamanın Rekreasyonel Kullanımı.....	13
1.2.4. Rekreasyonun Önemli Fonksiyonları.....	14
1.2.5. Rekreasyonel Faaliyetlere Katılımı Etkileyen Faktörler.....	15
1.2.6. Rekreasyon Faaliyetlerinin Sınıflandırılması.....	17
1.2.7. Rekreasyon Kullanımı ve Potansiyeli.....	22
1.2.8. Rekreasyon Potansiyelini Etkileyen Faktörler.....	22

1.2.9. Rekreatyonel Planlama.....	23
1.3. Kalite Kavramı.....	24
1.3.1. Kalite Kavramının Tanımı.....	24
1.3.2. Yaşam Kalitesi (Yaşanabilirlik).....	25
1.3.3. Kent-Kentleşme ve Yaşam Kalitesi İlişkisi.....	26
1.3.4. Kentsel Tasarım ve Yaşam Kalitesi.....	28
1.3.5. Kentsel Yaşam Kalitesi Kavramının Tarihsel Gelişimi.....	29
1.3.6. Türkiye’de Kentsel Yaşam Kalitesinin Tarihsel Gelişimi.....	32
1.3.7. Kentsel Yaşam Kalitesinin Önemi.....	34
1.3.8. Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri.....	35
1.3.9. Yaşam Kalitesi ve Kullanıcı İstekleri İlişkisi.....	38
1.3.10. Kent Yaşanabilirliği – Sürdürülebilirliği Açısından Rekreatyonel Kullanım.....	40
BÖLÜM 2 – ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	46
BÖLÜM 3 – MATERYAL ve YÖNTEM.....	60
3.1. Materyal.....	60
3.2. Yöntem.....	65
3.2.1. Araştırma Alanının Belirlenmesi.....	68
3.2.2. Kimlik Kartlarının Oluşturulması.....	69
3.2.3. Görüşme Kılavuzu Yöntemi.....	70
3.2.4. Rekreatyon Alanları ile İlgili Kalite Kriterleri (Kalite Ölçüt Karneleri Yöntemi).....	72
3.2.5. Halkın Rekreatyonel İstemlerinin Ortaya Konulması (Anket Yöntemi).....	77
3.2.6. Farklı Rekreatyonel Kullanımlar Arasındaki İlişkiler ve Kullanımlar Üzerindeki Baskıların Değerlendirilmesi.....	79

BÖLÜM 4 – BULGULAR.....	80
4.1. Araştırma Alanının Özellikleri (İnternal Analizler) (I. Aşama).....	80
4.1.1. Alanın Genel Tanıtımı.....	80
4.1.1.1. Coğrafi Konum.....	80
4.1.1.2. İklim.....	82
4.1.1.3. Topografya.....	82
4.1.1.4. Hidroloji.....	83
4.1.1.5. Flora.....	85
4.1.1.6. Fauna.....	88
4.1.2. Nüfus ve Özellikleri.....	88
4.1.3. Yerleşimlerin Analizi ve Ulaşım.....	90
4.1.3.1. Çanakkale'nin Kentleşme Süreci.....	90
4.1.3.2. Kentsel Gelişim ve İmar Durumu.....	92
4.1.3.3. Kentsel Rekreasyon Alanları Kullanımı.....	100
4.1.3.4. Kent Gelişiminde Etkin Alanlar.....	101
4.1.3.5. Ulaşım.....	107
4.1.4. Altyapı – Çevre Kullanım Olanakları ve Sorunları.....	110
4.1.5. Turizm ve Rekreasyonel Hareketliliğin Mevcut Durumu.....	115
4.2. External Analiz (Dış Faktörler) (II. Aşama).....	119
4.2.1. Araştırma Alanlarının Rekreasyonel Olarak Mevcut Durumu (Kimlik Kartları).....	119
4.2.1.1. Eski Kordon.....	120
4.2.1.2. Yeni Kordon.....	128
4.2.1.3. Sarıçay ve çevresi.....	133
4.2.1.3. Halkbahçesi.....	139

4.2.1.4. Özgürlük Parkı.....	144
4.2.2. Kent Yaşanabilirliği Açısından Analiz Çalışmaları (Görüşme Kılavuzu).....	147
4.2.3. Kullanıcıların Rekreatyönel Eğilim ve Taleplerinin Belirlenmesi.....	155
4.2.3.1. Kullanıcıların Bireysel Özellikleri.....	156
4.2.3.2. Rekreatyönel Katılımına İlişkin Bulgular.....	158
4.2.3.3. Kullanıcı – Kaynak İlişisine Yönelik Bulgular.....	158
4.2.3.4. Kentsel Rekreatyönel Alanlarından Memnuniyet Durumları ve Talepler.....	162
4.2.4. Farklı Rekreatyönel Kullanımlar Arasındaki İlişkiler ve Kullanımlar Üzerindeki Baskıların Değerlendirilmesi.....	164
4.3. SWOT Analizi (III. Aşama).....	165
4.3.1. SWOT Matrisi.....	166
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	176
KAYNAKÇA.....	184
EK-1. Anket Formu.....	201
EK-2. Kalite Ölçüt Karnesi.....	204

KISALTMALAR

AB	:Avrupa Birliği
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
BM	:Birleşmiş Milletler
CIAM	:Uluslararası Modern Mimarlık Kongreleri
DİE	:Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT	:Devlet Planlama Teşkilatı
DSİ	:Devlet Su İşleri
EROS	:Rekreasyon Etken Fırsat Seti
FÜTZ	:Fırsatlar, Üstünlükler, Tehditler, Zayıflıklar
HDI	:İnsani Gelişme Göstergesi
MANOVA	:Çok Değişkenli Varyans Analizi
ORRRC	:Açık Alan Rekreasyon Kaynakları İnceleme Komisyonu
SPSS	:Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi
STK	:Sivil Toplum Kuruluşu
SWOT	:Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar, Tehditler
TC	:Türkiye Cumhuriyeti
TEMA	:Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı
THY	:Türk Hava Yolları
TOWS	:Tehditler, Fırsatlar, Güçlü ve Zayıf Yönler
TÜİK	:Türkiye İstatistik Kurumu
TV	:Televizyon
ULQ	:Kentsel Yaşam Kalitesi

TABLolar**Sayfa
No**

Tablo 1.1. Rekreatyonel Etkinlik Kategorileri.....	17
Tablo 1.2. Rekreatyon Çeşitleri.....	19
Tablo 1.3. Dörtlü Yaşam Kalitesi.....	25
Tablo 3.1. Çanakkale Kent Merkezi'nde Uygulanacak Anket Sayıları Dağılımı.....	78
Tablo 4.1. Çanakkale'nin Uzun Yıllar İçinde Gerçekleşen Ortalama İklim Değerleri.....	82
Tablo 4.2. Çanakkale Kenti'ndeki Toplam Dış Mekan Miktarı.....	100
Tablo 4.3. Çanakkale İlinde Düzenlenen Önemli Yerel Etkinlikler.....	118
Tablo 4.4. Kimlik Kartlarının Oluşturulmasında Kullanılan Kriterler.....	119
Tablo 4.5. Araştırmada Kullanılan Puanlama Yüzdeleri.....	147
Tablo 4.6. Uzman Görüşlerini İçeren Ölçüt Karnesi.....	147
Tablo 4.7. Rekreatyonel Kullanımda Baskı Yaratan Faktörler.....	164
Tablo 4.8. Eski Kordon'un Güçlü Yanları ve Puanlama Oranı.....	166
Tablo 4.9. Eski Kordon'un Zayıf Yanları ve Puanlama Oranı.....	167
Tablo 4.10. Eski Kordon'un Fırsatları ve Puanlama Oranı.....	167
Tablo 4.11. Eski Kordon'un Tehditleri ve Puanlama Oranı.....	168
Tablo 4.12. Yeni Kordon'un Güçlü Yanları ve Puanlama Oranı.....	168
Tablo 4.13. Yeni Kordon'un Zayıf Yanları ve Puanlama Oranı.....	169
Tablo 4.14. Yeni Kordon'un Fırsatları ve Puanlama Oranı.....	169
Tablo 4.15. Yeni Kordon'un Tehditleri ve Puanlama Oranı.....	169
Tablo 4.16. Sarıçay ve Çevresinin Güçlü Yanları ve Puanlama Oranı.....	170
Tablo 4.17. Sarıçay ve Çevresinin Zayıf Yanları ve Puanlama Oranı.....	170

Tablo 4.18. Sarıçay ve Çevresinin Fırsatları ve Puanlama Oranı.....	171
Tablo 4.19. Sarıçay ve Çevresinin Tehditleri ve Puanlama Oranı.....	171
Tablo 4.20. Halkbahçesi'nin Güçlü Yanları ve Puanlama Oranı.....	172
Tablo 4.21. Halkbahçesi'nin Zayıf Yanları ve Puanlama Oranı.....	172
Tablo 4.22. Halkbahçesi'nin Fırsatları ve Puanlama Oranı.....	173
Tablo 4.23. Halkbahçesi'nin Tehditleri ve Puanlama Oranı.....	173
Tablo 4.24. Özgürlük Parkı'nın Güçlü Yanları ve Puanlama Oranı.....	173
Tablo 4.25. Özgürlük Parkı'nın Zayıf Yanları ve Puanlama Oranı.....	174
Tablo 4.26. Özgürlük Parkı'nın Fırsatları ve Puanlama Oranı.....	174
Tablo 4.27. Özgürlük Parkı'nın Tehditleri ve Puanlama Oranı.....	175

ŞEKİLLER**Sayfa
No**

Şekil 1.1. Kullanım Şekillerine Göre Zaman Bölümlenmeleri.....	8
Şekil 1.2. Kentsel Alan Çevresindeki Rekreatyonel Faaliyet Bölgeleri.....	18
Şekil 1.3. Çeşitli Rekreatyon Sınıfları İlişkiler Karmaşığı Diyagramı.....	21
Şekil 1.4. Rekreatyona Etkili Olan Faktörler.....	22
Şekil 1.5. Rekreatyon Talebini Etkileyen Faktörler.....	23
Şekil 1.6. Yaşam Kalitesi Bileşenleri.....	26
Şekil 1.7. Yaşam Kalitesi ve Kullanıcı İstekleri İlişkisi.....	39
Şekil 1.8. Rekreatyonel Kullanım – Kentsel Sürdürülebilirlik İlişkisi.....	41
Şekil 3.1. Araştırma Alanının (5 Adet Rekreatyon Alanı) Ülke ve Çanakkale İçindeki Konumu.....	60
Şekil 3.2. Eski Kordon.....	60
Şekil 3.3. Yeni Kordon.....	61
Şekil 3.4. Sarıçay ve Çevresi.....	62
Şekil 3.5. Halkbahçesi.....	62
Şekil 3.6. Özgürlük Parkı.....	63
Şekil 3.7. Yöntem Akış Diyagramı.....	66
Şekil 3.8. SWOT Analiz Tekniği.....	67
Şekil 3.9. Çanakkale Kent Merkezi.....	68
Şekil 4.1. Çanakkale İli'nin Konumu.....	81
Şekil 4.2. Çanakkale'de Yerleşim Alanları Eğim Özellikleri İlişkisi.....	83
Şekil 4.3. Çanakkale Kentinin Gelişimi İle Bitki Örtüsü İlişkisi.....	86
Şekil 4.4. Çanakkale Kent Merkezi Bitki Örtüsü.....	87

Şekil 4.5. Çanakkale Kenti Nüfusunun Cumhuriyet Dönemindeki Gelişimi.....	89
Şekil 4.6. a)1936 Yılında Konutlaşma- b) Günümüz Konutları.....	90
Şekil 4.7. Çanakkale'nin Kuruluş Dönemi.....	91
Şekil 4.8. Çanakkale Kentinin Kronolojik Gelişim Haritası.....	92
Şekil 4.9. 1949 Yılı Onaylı Çanakkale Kesin İmar Planı.....	94
Şekil 4.10. Çanakkale 1949 Nazım İmar Planı.....	95
Şekil 4.11. 1984 Yılı Onaylı Kuzey İlave Nazım İmar Planı.....	98
Şekil 4.12. 16 Şubat 1993 Tarihi Onaylı İlave Nazım İmar Planı.....	99
Şekil 4.13. 2001 Yılı Onaylı Çanakkale-Karacaören İlave ve Revizyon Nazım İmar Planı.....	100
Şekil 4.14. Çanakkale'de Kentleşmeyi Etkileyen Alanların Konumu.....	102
Şekil 4.15. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi.....	102
Şekil 4.16. Çanakkale Boğazı.....	103
Şekil 4.17. Askeri Bölgeler (Koyu Yeşil Alanlar).....	104
Şekil 4.18. Çanakkale Havaalanı.....	104
Şekil 4.19. Bursa-İzmir Karayolu.....	105
Şekil 4.20. Sarıçay.....	105
Şekil 4.21. Fevzipaşa Mahallesi.....	106
Şekil 4.22. Organize Sanayi Bölgesi.....	106
Şekil 4.23. Esenler Mahallesi.....	107
Şekil 4.24. Eski Çöp Alanı ve Civarı.....	107
Şekil 4.25. Çanakkale İli Ulaşım Durumu.....	108
Şekil 4.26. Bursa-İzmir Karayolu Çanakkale Geçişi.....	108
Şekil 4.27. Çanakkale Limanı.....	109
Şekil 4.28. Çanakkale Havaalanı.....	110

Şekil 4.29. Esenler Mahallesindeki Yüksek Katlı Yapılaşma.....	111
Şekil 4.30. Kent Merkezinde Atıl Durumdaki Tarihi Binalar.....	111
Şekil 4.31. Fevzipaşa Mahallesi.....	112
Şekil 4.32. Anadolu Hastanesi Civarında Üst Yapı Sorunları.....	112
Şekil 4.33. Çanakkale’de Yağmur Sonrası Alt Yapı Sorunu İle Yollardaki Durum..	113
Şekil 4.34. Çanakkale Merkezinde Trafik Yoğunluğu.....	113
Şekil 4.35. Eski Kordon - Halkbahçesi - Yeni Kordon.....	114
Şekil 4.36. Beldemiz Sitesi ve Çevresi.....	115
Şekil 4.37. Yalı Hanı	117
Şekil 4.38. Eski Kordon Kimlik Kartı.....	120
Şekil 4.39. a) Eski Kordondaki Alanlar- b) Eski Kordon’un Günümüzdeki Durumu	121
Şekil 4.40. a) Eski Kordondaki Yerleşimler- b) Bugünkü Yerleşimler	122
Şekil 4.41. a) Eski Kordon’dan Görünüm- b) Eski Kordon’un Bugünkü Durumu...	122
Şekil 4.42. Eski Kordon’da 2009 Yılında Yapılan Dolgu Çalışmaları.....	123
Şekil 4.43. a) Golf Çay Bahçesi - b) Golf Çay Bahçesi Bugünkü Durumu.....	123
Şekil 4.44. Truva Meydanı.....	124
Şekil 4.45. a) Eski Kordon’da İskele Meydanı ve Yat Limanı - b) İskele’nin Günümüzdeki Durumu.....	125
Şekil 4.46. İskele Meydanı Gündüz ve Gece Görüntüleri.....	126
Şekil 4.47. Eski Kordon’un Gündüz ve Gece Görüntüleri.....	126
Şekil 4.48. Yeni Kordon Kimlik Kartı.....	128
Şekil 4.49. Çok Katlı Yapılar.....	129
Şekil 4.50. Yeni Kordon’da Bakımsız Alanlar.....	130
Şekil 4.51. Çevre Düzenleme Çalışmaları Sonrası.....	131
Şekil 4.52. Yeni Kordon’a Ait Farklı Görünümler.....	132

Şekil 4.53. Kent Mobilyaları.....	132
Şekil 4.54. Sarıçay ve Çevresi Kimlik Kartı.....	133
Şekil 4.55. Sarıçay'ın Tarih İçinde Kullanımı.....	134
Şekil 4.56. Sarıçay'da Taşkın.....	135
Şekil 4.57. Sarıçay'ın Kuzey Yakası (Fevzipaşa Mahallesi).....	135
Şekil 4.58. Sarıçay'ın Güney Yakası (Barbaros Mahallesi).....	136
Şekil 4.59. Sarıçay'dan Farklı Görüntüler.....	137
Şekil 4.60. Sarıçay'dan Akşam Görüntüsü.....	137
Şekil 4.61. Halkbahçesi'nin Kimlik Kartı.....	139
Şekil 4.62. Denizden Calvert Konağı.....	140
Şekil 4.63. Halkbahçesi'nin Kamulaştırılmadan Önceki Durumu.....	140
Şekil 4.64. Halkbahçesi'ndeki Bitki Türlerinden Örnekler.....	141
Şekil 4.65. Halkbahçesi'ndeki Bitki Türlerinden Örnekler.....	141
Şekil 4.66. Halkbahçesi'ndeki Bitki Türlerinden Örnekler.....	142
Şekil 4.67. Halkbahçesi'ndeki Bitki Türlerinden Örnekler.....	142
Şekil 4.68. Halkbahçesi'ndeki Bitki Türlerinden Örnekler ve Alan İçindeki Kameriyeler.....	143
Şekil 4.69. Açık Alan Spor Aletleri.....	143
Şekil 4.70. Özgürlük Parkı Kimlik Kartı.....	144
Şekil 4.71. Özgürlük Parkı.....	145
Şekil 4.72. Satış Yerleri.....	145
Şekil 4.73. Park İçindeki Çay Bahçesi.....	146
Şekil 4.74. Çocuk Oyun Alanı.....	146
Şekil 4.75. Serbest Zamanlar Değerlendirme Biçimleri.....	157
Şekil 4.76. Rekreasyonel Etkinlikte Bulunmak İçin Tercih Edilen Alanlar.....	159

Şekil 4.77. Rekreasyon Alanı Tercih Nedenleri.....	159
Şekil 4.78. Rekreasyon Alanlarına En Çok Gidilen Aylar.....	160
Şekil 4.79. Rekreasyonel Etkinlikte Bulunma Sıklığı.....	160
Şekil 4.80. Rekreasyon Alanlarında Kalış Süreleri.....	161
Şekil 4.81. Rekreasyon Alanlarına Ulaşım Şekilleri.....	161
Şekil 4.82. Rekreasyon Alanlarına Kimlerle Gidildiği.....	162
Şekil 4.83. Rekreasyon Alanında Yer Alması İstenen Olanaklar.....	162
Şekil 4.84. Rekreasyon Alanında Olması İstenen Özellikler.....	163
Şekil 4.85. Rekreasyonel Etkinlik İçin Tercih Edilen Alanlar	163

GİRİŞ

Artan sanayileşme ve endüstri devrimi izlerinin de azalması ile birlikte hızla gelişen şehirleşme olgusu çeşitli sorunları da beraberinde getirmiştir. Endüstriyel ve teknolojik alandaki gelişmelerin ortaya çıkarmış olduğu plansız, sağlıksız kentleşme ve yoğun iş temposu ile birlikte günlük yaşamın monotonlaşması, yaşam ortamının her geçen gün kalabalıklaşması ruhsal ve bedensel yıpranmaları arttırmaktadır. Şehirleşmenin yoğunlaşmasının ortaya çıkardığı kirlenme flora ve faunanın yok olmasına kadar uzanan çevre sorunlarını ortaya çıkarmıştır. Bu tehlikelere karşı doğa ve doğal kaynakların korunması ve insanların fiziksel ve ruhsal sağlığı için gerekli tedbirlerin alınması, insanların hareket ve dinlenme ihtiyaçlarının karşılanmasını zorunlu hale gelmiştir. Yoğunlaşan kentleşme son yıllarda planlama konusunda da rekreasyon gereksinimini karşılayacak alanların oluşturulmasını gerekli hale getirmiştir (Arni ve Khairil 2013).

Bu yıpranmaların giderilmesi ve kişilerin yeni bir güne hazırlanmaları için gerekli unsurların başında rekreasyon gelmektedir. Rekreasyon, serbest zamanlar içinde yapılan bireyin kendi isteği sonucu oluşan, onu fiziksel ve düşünsel yönden yeniden canlandırmayı amaçlayan, yaşadığı toplumun yapısına uygun olarak, kültürel ve ekonomik durumuna göre yaptığı fiziksel, düşünsel etkinliklerin bütünüdür (Boman vd. 2013). Daha açık bir ifadeyle bedensel ve düşünsel anlamda yenilenme, enerji kazanmadır. Bu amaçla insanlar yaş, cinsiyet, ekonomik durumu, zaman ve isteklerine göre çok çeşitli faaliyetlerde bulunmakta ve enerji kazanmaya çalışmaktadırlar.

Yaşamsal ihtiyaçlarını kazanma çabasında olan insanlar, sosyal, kültürel, ekonomik ve fizyolojik olanakları ile serbest zamanlarını değerlendirmek ve kaybettikleri enerjilerini yeniden kazanmak amacıyla rekreasyon alanına yönelmektedirler (Oktay 2011). Bu nedenle kent insanının bu yöndeki gereksinmelerinin günlük yaşam çevresi içinde karşılanması ve bunu sağlayacak kentsel rekreasyon alanları büyük önem kazanmaktadır. Özellikle kentte bilinçsiz altyapı, yerleşim ve yetersiz ulaşım kaynakları gibi olumsuz durumların yarattığı sonuçlar, insan-çevre ilişkisinin sağlıklı biçimde yürümesini sağlayacak alanlara olan gereksinimi ve bu alanların planlamasının önemini arttırmaktadır.

Rekreasyon bir talep olmaktan çıkıp ihtiyaç halini almıştır. Rekreasyonun ihtiyaç olduğunun anlaşılması sonrasında kentlerde azalan yeşil alanların ve kent çevresindeki

mevcut yeşil alanların değerlendirilmesi çalışmaları başlamıştır. Bazı açık hava rekreasyon faaliyetleri, fiziksel peyzaj özellikleri yanında, tarihi değerler, konum, ulaşılabilirlik, gelişme olanakları, taşıma kapasitesi gibi unsurları içermektedir. Bu nedenle bir alan sahip olduğu doğal ve kültürel özellikler dahilinde rekreasyon kaynağı olarak değer kazanmaktadır. Bu tür kaynak alanlarının korunması ve sonrasında bu alanların arttırılarak gelişmesine destek sağlamak gerekmektedir (Karaküçük 1999).

Değerli bir hayat yaşamak için, eskiden endüstri toplumunda ve soyutlanan toplumda “yaşam standardı” kavramının gerekliliği anlaşılırken, günümüzde ise endüstri sonrası toplumda ve çok kültürlü toplumda “yaşam kalitesi” kavramının gerekliliği anlaşılmaktadır (Fischler 2000). Yaşam kalitesi, insan hakları bakımından, ekonomik politikaların saptanmasında, sağlık politikalarının yönlendirilmesinde, kentleşme politikalarının belirlenmesinde, yerel ekonomik gelişmeleri hızlandırmak yönünden gerçekleştirilmesi gereken temel amaç haline gelmiştir (Beyhan vd. 2013). Ayrıca, kişilerin yaşam kalitelerini yükseltmek, çevrelerinden memnun olmalarını sağlamak, yeni yaşam mekanlarının oluşturulması hedeflerinde kullanılan temel bir kavram olarak karşımıza çıkmakta ve aynı zamanda da modern hayatın sorunlarını ifade etmektedir.

21. yüzyılda değişmekte olan yaşam şartları ve kullanıcı istekleri, kentsel mekanda, organizasyonlarda, ulaşım sisteminde yani kısacası kentsel yaşamda değişiklikler meydana getirecek ve etkileyecektir. Kullanıcının sosyal ve ekonomik durumunda meydana gelen değişiklikler, kentsel yaşam kalitesini ve yaşam alanı tercihlerini de doğrudan etkilemektedir. Kentsel yaşam için önemli olan amaçları Jacobs ve Appleyard (1996); yaşanabilirlik, kimlik ve kontrol, fırsatlara erişim, hayal gücü ve sevinç, gerçeklik ve anlamlılık, kamusal yaşam ve açık toplum, kendine güven ve adalet kavramları olarak varsaymaktadır. Dolayısıyla, değişen kentsel mekanda kullanıcı istekleri ve memnuniyeti doğrultusunda, kentsel yaşamın birincil amacı olan yaşanabilirlik kavramının geliştirilmesi gerekmektedir.

Kentsel alanlar rekreasyon kavram ve kapsamının gelişiminde ve yaşama geçirilmesinde kilit nokta olarak yer alır. Zhang vd. (2013), kentsel alan ve rekreasyon ilişkilerini yaşanan üç gerçekle ortaya koymuştur: İlk olarak, gelişmiş ülkelerin büyük çoğunluğunda ve çok sayıda gelişmekte olan ülkede nüfus, kentsel alanlarda yoğunlaşmıştır. İkincisi, kent sakinlerinin çoğu serbest zamanlarının önemli bir bölümünü aynı kentsel çevrede birçok rekreasyonel etkinliğe olanak sağlayan belli bir alandaki doğa

ya da doğaya öykünen düzendeki birimlerde geçirmektedir. Üçüncü olarak, insanlar serbest zamanlarını evde ya da dışarıdaki açık ve kapalı mekanlarda güncel rekreasyon biçimleri ile geçirme eğilimindedir. Örneğin ticari eğlence merkezlerinde, bar, kafeterya, lokantalarda, alışveriş merkezlerinde, kültür merkezlerinde ve parklarda serbest zamanların önemli bir bölümü harcanmaktadır ki bu alan ve mekanlar genelde kentlerde toplanmıştır (Williams 2003).

Tuppen (1996) rekreasyon talebinin çoğunlukla kentsel nüfus tarafından üretildiğini vurgulamış, endüstri kentlerinden kıyı ya da yayla yerleşimlerine rekreasyon amaçlı yolculukların arttığını, ancak yolculuk yapılan yerleşimlerin de zamanla kent niteliği taşıdığını dile getirmişlerdir. Bu görüşlerin de ötesinde, Londra, Paris, Roma, Barselona, Amsterdam ve New York gibi günümüzün tanınmış bazı metropollerini kentsel formdaki biçim dönüşümleri ile birer uluslar arası rekreasyon odağı durumuna gelmişlerdir (Burtenshaw vd. 1991, Law 1996).

Kent kültürü, kent peyzajı ve kent insanının rekreasyon etkinlikleri açısından büyük öneme sahip bütün kentsel sosyal donatılar, fiziksel açıdan kentsel yaşam niteliğinin bileşenlerini de oluşturur. Özellikle açık ve yeşil alanların kentin fiziksel dokusu ve kent ekosisteminin dengelenmesindeki bilinen işlevleri ayrı tutulursa, kent insanının bedensel ve ruhsal olarak sağlıklı gelişmesinde, rekreasyon başta olmak üzere çok çeşitli eylem ve etkinlikler bağlamında toplumsal ilişkilerin kurulması, sürdürülmesi ve toplumsal dayanışmanın yerleşmesinde, kent ve kentlilik, kimlik ve kültürünün geliştirilmesindeki işlevleri nedeniyle bu bileşenlerin her birinin ve bütününün varlığı, çeşitliliği ve zenginliği yaşamsal önem taşımaktadır (Görün ve Kara 2010).

Kentsel yaşam niteliğinin genel ya da rekreasyon kapsamındaki bileşenlerinden herhangi biri veya birkaçının kabul edilmiş standartlara göre yeterli olması, fiziksel ya da rekreasyonel açıdan kentsel yaşam niteliğinin kabul edilebilir sınırlar içinde bulunduğu anlamına gelmemektedir. Bunun ilk nedeni, örneğin rekreasyonel açıdan kentsel yaşam niteliğinin, ilgili bileşen değerlerinin bileşkesi olmasıdır. İkinci neden, herhangi bir bileşenin sayıca ya da alanca büyük olmasından daha çok, onun kent içerisinde eşitlikçi dağılımı, diğer bir anlatımla kenti oluşturan her birim için kişi başına düzeyi ve konuta olan uzaklığı önemlidir. Bu özellikler rekreasyonel donatı alanlarının etkinliğini ortaya koymaktadır (Budruk ve Stanis 2013).

Herhangi bir kentte, kentsel yaşam niteliğinin bileşenleri olarak rekreasyonel etkinliklere izin veren aktif yeşil alan ile kültürel mekan olanaklarının etkinliğinin belirleyicisi, kişi başına kaynak değerleri olarak bu olanakların etkin kullanılabilirliğidir. Etkin kullanılabilirlik olanakların bolluğu ya da yetersizliği ve kullanıcıya olan uzaklığıyla ilişkilidir.

“Çanakkale Kenti Rekreasyon Potansiyelinin Kentlerin Yaşanabilirliği Açısından Değerlendirilmesi” bağlamında somutluk kazandırılmak istendiğinde; Gold (1980), English ve Cordell (1993), Willis vd. (2001), Dunnett vd. (2002), Jim (2004), Gilliland vd. (2006), Görün ve Kara (2010), Sağlık vd. (2012d), Budruk ve Stanis (2013)’in de saptamaları yönünde dört eylem öbeği ortaya çıkmaktadır:

- Herhangi bir kentin var olan rekreasyon olanaklarının belirlenmesi ve haritalanması,
- Var olan rekreasyon olanaklarının kentsel yaşanabilirliğe olan etkisi ile ilişkilendirilmesi,
- Rekreasyonel kullanım türleri konusunda halkın (kullanıcıların) istemlerinin ortaya konulması ve bu istemlerin karşılanmasından beklenen toplumsal faydanın tahmin edilmesi,
- İlk üç eylem öbeğindeki bulgular temel alınarak rekreasyonel olanakların kentsel yaşanabilirlik kapsamında değerlendirilerek planlama altlığının geliştirilmesi.

Bütün bu irdeleme ve gerekçelerin ışığı altında araştırmada;

- Kentsel yaşam kalitesi niteliği olgusunun fiziksel bileşenleri kapsamında rekreasyon alan ve mekanlarının var olan potansiyelinin belirlenebilmesi için kuramsal bir yaklaşım geliştirilmesi,
- Söz konusu etkin varlığın, rekreasyon odaklı kentsel yaşanabilirlik çalışmalarına fiziksel altlık oluşturabilecek biçimde tasarlanması,
- Rekreasyon olanaklarına ilişkin kullanıcı istemlerinin belirlenmesi ve bu istemler yönünde geliştirilecek rekreasyon arz-talep değerinin tahmin edilmesi,
- İlk üç maddedeki araştırmalar sonucunda elde edilen bulguların, bir üst çatı (SWOT) altlığına yansıtılmasını kapsayan kuramsal yaklaşım bütününün Çanakkale Kenti’nde uygulanması amaçlanmış ve araştırmanın kurgusu bu yönde geliştirilmiştir.

Çanakkale Kenti'nin araştırma alanı olarak seçilmesinin altı temel nedeni bulunmaktadır:

- Araştırma alanı ana geçiş güzergahı ve bağlantı yollarının merkezindedir.
- Araştırma alanı Akdeniz ve Karadeniz geçiş iklim özelliklerine sahiptir. Genel karakteriyle Akdeniz iklimi özelliklerini yansıtmaması nedeniyle yılın ortalama dokuz ayında çok çeşitli dış mekan etkinliklerine izin verebilecek niteliktedir.
- Araştırma alanı kapsamında seçilen rekreasyonel aktivite alanları; kıyı, akarsu ve yükselti alanlarının kısa mesafede bulunduğu yerlerde bulunmaktadır. Ayrıca bu alanlar kentin fiziksel ve sosyo-ekonomik biçimlenişinde etken rol oynayan coğrafi konum ve özelliklere sahiptir.
- Alan hem deniz hem de akarsu kıyısında konumlanması yanında, orman örtüsünce zengin yakın çevresi ile de rekreasyon açısından zengin bir kaynak yaratmaktadır.
- Coğrafi konumu ve ekolojik özellikleri tarım, sanayi, deniz taşımacılığı ve turizm sektörlerinin gelişimine olanak sunmuştur. Bu özelliklerinin yanı sıra büyüyen üniversitesi ile Çanakkale Kenti göç alan bir alana dönüşmüş, böylece farklı il ve bölgelerden gelen kırsal ve kentsel toplum insanını buluşturmuştur. Bu durumun rekreasyonel tutum ve istemlerin çeşitlilik kazanmasında önemli bir etken olduğu kabul edilebilir.
- Çevredeki rekreasyonel doğal kaynakların zenginliği ve günübirlik kullanılabilirliği, kent içi rekreasyon alan ve mekanlarını öncelik sıralamasında geri plana itmiş olabilir. Bu konuda daha önceden gerçekleştirilmiş bilimsel araştırmalardan kent merkezindeki aktif yeşil alanların ve kültürel mekanların yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Çanakkale Kenti'nde yürütülen bu araştırma aşağıdaki aşamalardan oluşmaktadır:

Giriş, kavramsal temeller, önceki çalışmalar, materyal ve yöntem, araştırma bulguları, sonuç ve öneriler olmak üzere altı ana bölümden oluşan araştırmanın “Giriş” bölümünde araştırmanın önemi, amacı ve kapsamı açıklanarak, araştırma alanı olarak seçilen Çanakkale Kenti rekreasyon potansiyelinin saptanması ve kent yaşanabilirliği açısından geliştirilmesinin gereği vurgulanmıştır.

“Kavramsal Temeller” bölümünde araştırmanın çatısını oluşturan rekreasyon ve yaşam kalitesi kavramları ve birbirleri ile olan bağlantıları derinlemesine açıklanmıştır.

“Önceki Çalışmalar” bölümünde araştırma alanı ve yöntem ile ilgili daha önce yapılan bilimsel araştırmalar irdelenmiştir.

“Materyal ve Yöntem” bölümünün materyal alt bölümünde Çanakkale Kent Merkezi alanı tanımlanmış ve araştırmada kullanılan harita, plan, program ve araştırmada kullanılan diğer veriler ile ilgili bilgiler verilmiştir. Yöntem alt bölümünde ise ilk olarak, SWOT analizi çatısında iç faktörler: alanın genel tanıtımı, nüfus özellikleri, yerleşim durum analizi, altyapı ve çevre kullanımları, turizm ve rekreasyon hareketliliği alt başlıkları şeklinde açıklanmıştır. İkinci olarak SWOT dış faktörleri bünyesinde seçilen beş alanın mevcut rekreasyonel kullanımı değerlendirilmiştir. Bu alanlara ait kimlik kartları oluşturulmuştur. Daha sonra görüşme kılavuzu yöntemi ile yerel yönetim, kamu ve sivil toplum kuruluşlarında çalışanlarla kalite ölçüt karnesi değerlendirmesinin uzmanlarla ne şekilde yapıldığı açıklanmıştır. Halkın rekreasyonel tutum ve istemleri ile rekreasyon olanaklarının bu istemler yönünde geliştirilmesi karşılığında genel ve ekonomik açıdan davranışlarının ortaya konulması amacıyla yapılan anketin uygulama biçimi aktarılmıştır. Farklı rekreasyonel kullanımlar arasındaki ilişkiler ve çevre üzerindeki baskıların nasıl ortaya konulacağı anlatılmıştır. Üçüncü olarak, teorik altyapı oluşturularak SWOT (güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditler) analizi ile araştırma alanının rekreasyonel yaşanabilirlik açısından değerlendirilmesi üzerinde durulmuştur.

“Bulgular” bölümünde, üç ana başlıkta açıklanan yöntemin araştırma alanına uygulanmasından elde edilen bulgular ortaya konulmuş, bu bulgular tablo, şekil ve haritalarla desteklenmiş ve sistematik bir şekilde açıklanmıştır.

“Sonuç ve Öneriler” bölümünde, kentsel yaşam kalitesinin artırılması olgusu ve bu olgunun çatısını oluşturan yaşanabilirlik, rekreasyon kavramı kapsamında; rekreasyon planlamalarının kentsel gelişim politikalarının önemli amaçlarından biri olduğu ve bu planlamaların yapılabilmesinde etkin rekreasyon olanakları fiziksel altlığının araç olarak kullanılabilmesi yönünde, bu konudaki bilimsel yazın temel alınarak irdelenmelerde bulunulmuştur. İleriye yönelik olarak yapılması gerekenler, mevcut kullanımlar ve baskı unsurları çerçevesinde, kullanıcıların istekleri de dikkate alınarak kentin yaşanabilirliği açısından değerlendirilmiştir.

BÖLÜM 1

KAVRAMSAL TEMELLER

1.1.Serbest Zaman

Serbest zaman, insan faaliyetlerinin yürütülmesinde önemli değeri olan bir kavramdır. Aşağıda öncelikle zaman kavramı üzerinde durularak “Serbest Zaman” ile ilgili kavramsal temeller tanımlanmaya çalışılmıştır.

1.1.1.Zamanın Tanımı, Özellikleri ve Kullanımı

Zaman, olayların ardışıklığını görerek aklımızda yarattığımız ve olayların bundan sonra da içinde olup gideceklerini düşündüğümüz, başı ve sonu olmayan soyut kavram olarak tanımlanmaktadır (TDK 1982). Canlı ve cansız varlıkların hayat ölçüsü olan zaman; tasarruf edilemeyen, ödünç alınamayan, sadece kullanılan ve kaybedilen tekrarı mümkün olmayan nesnelere uzaydaki hareketlerine göre ölçülebilen ve bölümlere ayrılabilen soyut bir kavramdır (Eren 1991).

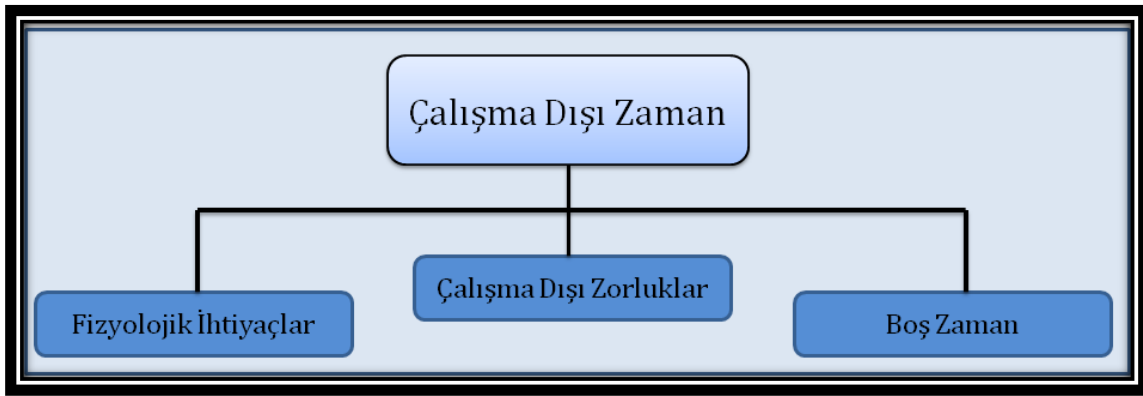
Zamanı iyi kullanabilmek, verimli ve etkili olmasını sağlamak, bir eğitim işi olmakla birlikte, insanın çalışma hayatına, dinlenme ve eğlenmesine, biyolojik ve fizyolojik ihtiyaçların karşılanmasına ayırdığı zaman birimleri ve bu birimler arasındaki dengeyi iyi kurabilmesine bağlıdır. Hayata atılan bir kişinin hayata bağlı olmasında onun zaman anlayışının büyük önemi vardır. Bu bilgi ve alışkanlıklar hayatın her anını verimli bir şekilde kullanmayı sağlayarak, kişinin başarısında birinci derece rol oynayacaktır (Williams ve Shaw 2009).

Zaman ile ilgili insanların karşı karşıya kaldığı asıl mesele, zamanın nasıl kullanılacağına önem taşımıştır. Zaman kullanımı teknolojik gelişmeler ve iş yükünün günümüzde evlere kadar taşınması, insanların kendilerini yenilemek için yaptıkları rekreasyon etkinliklerinin çeşitlenmesi ile bağlantılı olarak önem kazanmış, bu konuda verilen eğitimler gelişerek meslek dalı haline gelmiştir (Uslu 2008). Etkili zaman kullanımı, zamanı yönetmenin yolları gibi eğitim programları ile zamanı verimli ve etkili kullanabilme bir eğitim işi haline almıştır. Bu sayede zamanın verimsiz, yanlış kullanımı ile doğacak olumsuz davranışlar, iş ve emek kaybı, insanı rahatlatıcı etkinliklerden uzak kalma gibi olumsuzluklar en aza indirilecektir (Pergams ve Zaradic 2013).

Zamanı, kullanım şekline göre üç ana grupta incelemek mümkündür (Şekil 1.1):

Çalışma Zamanı: Hayatını idame ettirmek için kazanç sağlama amacına yönelik işler, fazla mesai, ek veya ikinci işler için kullanılan zamana denir. Bu zamana iş zamanı da denebilir. Ama esas iş için harcanan süreyi kapsadığı gibi işe ulaşım, ön hazırlık veya geri bildirim gibi sürelerde iş zamanının içinde yer alır.

Çalışma Dışı Zaman: Çalışma dışı zaman ya da varoluşumuzla ilgili sürecin yaşandığı zaman da denebilir. Yaşamı sürdürmeye yönelik zorunlu etkinlikler için kullanılan zamandır. Kısaca vücut bakımı, temizlik, yeme, içme, uyuma, dinlenme gibi zorunluluk arz eden ihtiyaçlar için kullanılan zamandır.

Şekil 1.1. Kullanım Şekillerine Göre Zaman Bölümlenmeleri (Hacıoğlu vd. 2003'den değiştirilerek)

Serbest Zaman: Günlük yaşamın belirli bir bölümünü kapsayan ve kişilerin yeme, yatma, çalışma gibi zorunlu olarak yapmaları gereken zamanların dışında kalan serbest zamanlar, dinlenme ve eğlenmeye yönelik tüm etkinliklerin yapılabildiği zaman dilimidir.

Serbest zaman, kişinin isteğe bağlı olarak yönlendirilmiş zamanıdır. Önemli olan bu zamanın nasıl kullanılacağıdır. Rekreasyon ise serbest zamanlarda yapılabilecek etkinliklerden sadece bir tanesi olup çok çeşitli ve farklılıktaki etkinlikleri bünyesinde barındırır (Burton 1967).

Clawson , "işten arta kalan serbest zaman" yani çalışma zorunluluğundan kurtulup serbest kalma durumu olarak aldığımız "leisure" kavramının en geniş tanımının "varoluş (uyuma-yeme-içme, vb.) için gerekli olanın dışındaki tüm zamanlar" olduğunu ileri sürmektedir. Mercer, rekreasyonun ve turizmin coğrafi incelemesinde yer alan unsurları belirterek "Bugünün makineleşmiş dünyasında yaşayan insanların büyük bir kısmı için ise işten arta kalan zaman, gerçek yaşama zamanıdır" demektedir (Özgüç 1984).

Serbest zaman, yaşam içinde çocukluktan yaşlılığa kadar sürekli bireyle birlikte var olacak ve rekreasyon yaşamın her safhasında, insana psikolojik, sosyal ve fiziksel faydaları olacak deneyimler yükleyecektir (Balcı ve İlhan 2006).

1.1.2.Serbest Zaman ve Değerlendirilmesi

Serbest zaman teriminin İngilizcedeki karşılığı "leisure"dır. Leisure kelimesi ise "izin verilmiş olmak" veya "serbest olmak" anlamları taşıyan latince "licere" kelimesinden türetilmiştir. Yine serbest zaman anlamı taşıyan Fransızca "loisir", "salahiyet vermek" anlamındaki ingilizce "license" ve "izin" anlamındaki "liberty" kelimeleri, "licere" kelimesinden türetilmişlerdir. "Zorunlu olmamak" ve "serbest seçimi" ifade eden bu kelimelerin tamamı birbiriyle ilişkilidir (Kesim 2008).

Dünya Serbest Zaman ve Rekreasyon Birliği'nin tanımına göre serbest zaman; seçme şansı, yaratıcılık, hoşnutluk ve memnuniyet içeren ve kişisel doyum arttıran eğlencelere öncülük eden yararları ile insan hayatının özel bir alanıdır. Aktivite kavramı çoğunlukla fiziksel, buna ek olarak entelektüel, sosyal, estetik ve ruhsal öğelerin çok yönlü formlarını kapsamaktadır (Ağılönü 2007).

İnsanlar, serbest zamanında yaptığı etkinliklerden yaşamsal doyum sağlayabilir, günlük yaşam ve streslerinden uzaklaşabilir. Sosyolojik açıdan; serbest zamanları değerlendirmenin topluma katkıları olan bir "fonksiyon" olduğu söylenebilir (Sue 1999).

Karaküçük (1999)'e göre serbest zamanın üç temel fonksiyonundan bahsetmek mümkündür:

1.Dinlenme fonksiyonu: Serbest zamanı en fazla karakterize eden ve farklı algılamalarla, çalışma hayatı tarihi boyunca değerlendirilen bir temel fonksiyondur.

Dinlenme, yeniden elde etme veya iş sonrası stres ve yorgunluk atma ile bedensel aşınmaları ve sinir gerilimlerini kaldıran bir fonksiyon üstlenmiştir. Çalışma saatinin günde 12-15 saatler olduğu sanayi devriminin ilk dönemlerinde, işçilerin serbest zamanları sadece fiziksel gücü yeniden elde etmek anlamında fiziksel fonksiyonunu yerine getirilerek dolduruluyordu.

Günümüz sanayileşmiş toplumlarında çalışma ve çalışma dışı süreleri düzene konulmuş çağdaş insan için ise; dinlenme, bedensel ve ruhsal yönden yenilenmek için aktif

veya pasif birçok serbest zaman değerlendirme etkinliklerini gerçekleştirmesini ifade etmektedir.

2.Eğlenme Fonksiyonu: Can sıkıntısını yok eden veya sıkıntı sonrası eğlenme ve rahatlamayı ifade eden, yarışmanın oyun zevkine ağır basmadığı, tüm spor uğraşları ile diğer etkinlikleri ister gayretli, ister pasif olsun günlük ihtiyaçların gerektirmediği bazı aktivite tiplerine katılım fırsatı sağlar. Eğlenmek, zamanı hoş bir şekilde geçirmek ve bunu bazen can sıkıntısından kurtulmak için değil, tasayı, merakı vb. gidermek için yapmak anlamını da taşımaktadır (Erdemli 2002).

3.Gelişim Fonksiyonu: İnsan düşüncesini günlük eylemlerin otomatizminden kurtaran, daha geniş sosyal katılıma zemin hazırlayan ve insanın kişiliğini geliştirmesine ve gösterilmesine eğilimli olan çıkarıcı olmayan faaliyetleri içerir (Okuyucu ve Ramazanoğlu 2006). Serbest zaman kişiye bir özgürlük mekanı ve kişisel fikirleri ifade etme olanağı sağlar.

Serbest zaman fonksiyonlarını bu açıdan üç farklı başlıkta toplamak mümkündür:

Psiko-Sosyal Fonksiyonlar: Kişinin çalışma hayatıyla dengeli bir psikolojik yaşantı kurmasına olanak sağlar.

Sosyal Fonksiyonlar: Şehirleşme, modern çalışma koşulları ve toplu konutlarda yaşam, insanlarda sosyal ilişkilerin azalmasına neden olmuştur. Aile hayatları çok önemlidir ve serbest zaman insanlarla ilişki kurmanın önemli bir aracıdır.

Ekonomik Fonksiyonlar: Ekonomik sistemler için serbest zamanın bir fonksiyonu vardır. Dinlence, çalışmanın karşılığı olarak gösterilir. Fakat bir tüketim olayıdır. O nedenle ekonomik özelliği vardır. Buna karşın eski bir özelliğini de muhafaza eder. Dinlence zaman ve para israfıdır. Tüm bunlara rağmen rekreasyon, ekonominin önemli bir motoru haline gelmiştir. Çalışma saatlerinin azalması, serbest zamanın artması kişilerin mesleki yetenek ve özelliklerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Böylece yeni bir iş gücü doğmuştur. Bu iş gücü arzı içerisindeki üreticiler tüketici konumuna geçmiştir. O nedenle, serbest zaman bir tüketim zamanıdır (Hacıoğlu vd. 2003).

1.2. Serbest Zaman Rekreasyon İlişkisi

Serbest zaman ve rekreasyon ilişkisi süreci, karar verme sorumluluğunda olan kullanıcıların, sahip olunan serbest zamanı rekreasyonel açıdan nasıl kullandığı ile

ilişkilidir. Bu kapsamda aşağıda “serbest zaman - rekreasyon ilişkisi” kavramları tanımlanmaya çalışılmıştır.

1.2.1.Rekreasyonun Tarihsel Gelişimi

Rekreasyon, kavram olarak yenedir fakat olgu olarak yeni değildir. Yüzyıllar önce yapılan eğlenceler, kutlamalar ve geleneksel sporlar (avlanma, güreş, cirit vb) rekreasyon kapsamında değerlendirilebilir. Ortaçağ dönemlerindeki etkinlikler daha basit günlük davranışlar şekline dönüşmüş, genellikle avlanma, harp oyunları, bahçecilik, piknikçilik ve içe dönük uğraşlar olarak varlıklarını sürdürmeye devam etmiştir. Rönesans hareketleri ile birlikte yeni deniz yollarının bulunması, hümanizm akımları ve yeni buluşların insan yaşamına getirdiği canlılık, kentleşmeyi hızlandırarak, düşünsel öğelerin ağır bastığı, çeşitli sanat olayları, şiir ve edebiyat gösterileri, felsefi ve teorik tartışmalar, değişik eğlenceler vb gibi yine içe dönük fakat çok zengin etkinliklerin yanı sıra; piknik yapma, çeşitli oyun ve seyir tipleri de oldukça yaygın aktiviteler biçimlenmiştir (Yücel 1998).

Teknolojik gelişmeler, makineleşme ve özellikle çalışma koşullarının iyileşmesi, endüstri öncesi dönemlerde dinlenme ve eğlenme için ayrılan serbest zamanları arttırmış ve serbest zamanın işle ilgili sorumluluklar dışında kişinin ruhsal, zihinsel ve bedensel rahatlamasını sağlayan temel bir ihtiyaç olduğu kabul edilmiştir (Gündüz 1998). Bu düşüncenin yaygınlaşması ile rekreasyon olayı yepyeni bir boyut kazanmış güncel anlamıyla çağdaş rekreasyon şekillenerek, sürdürmekte olduğumuz zengin rekreasyonel yaşam ortaya çıkmıştır (Gülbahçe 1996).

Rekreasyonun Türkiye’deki gelişiminin dünyadaki gelişmeye paralel olduğu görülmüştür. Toplumların, yaşama biçimlerinin şekillenmesinde kültürel geçmişleri ile birlikte, etkileşim içinde buldukları diğer toplumların da etkisi büyüktür. Türkiye’de rekreasyonel yaşam, toplumun tarihsel gelişimi içerisinde sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel ve düşünsel değişimlerine ve bu değişimlerin yaşam biçimlerine olan etkilerini de dikkate almak gerekmektedir. Bu etkiler doğrultusunda Türk insanının yaşam biçiminin oluşumunda Anadolu öncesi Türk toplumlarının, Bizans İmparatorluğu’nun, Osmanlı İmparatorluğu’nun, İslamiyet’in ve batılı toplumların etkileri bulunmaktadır (Karaküçük 1999).

Modern Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulması sonucu, M. Kemal Atatürk’ün liderliğinde her alanda gerçekleştirilen devrimler, yüzyıllardır oluşan geleneksel yaşam

biçimlerine ciddi boyutta etki etmiştir. Artan hızla sanayileşme ve sonucunda kentleşme ise, çalışma ve çalışma dışı zamanın belirginleşmesine neden olmuştur (Karaküçük 1999).

Bu dönemde, rekreasyonel etkinlik türlerinde de değişiklikler ve çeşitlenmeler görülmüştür. Özellikle yaz aylarında gerçekleştirilen geleneksel yaylaya çıkma, bağa, bahçeye gitme vb şeklindeki etkinlikler 1960'lı yıllarından sonra önemini giderek kaybetmiştir. Bu etkinlikler daha sonraki yıllarda modanın etkisiyle deniz kıyılarına gitme şekline dönüşmüştür (Karaküçük 1999).

1.2.2.Rekreasyonun Tanımı ve Özellikleri

Rekreasyon kavramının etimolojik kökeni Latince “ yenilenme tazelenme anlamına gelen “re” ve “creare” kelimelerinin birleşmesinden meydana gelmiştir. Dilimize İngilizce “recreation” kelimesinden geçen rekreasyon ise canlandırma, yeniden yaratılmış şey, eğlence, dinlenme anlamına gelmektedir (Redhouse 2013).

İnsanlar serbest zamanlarında buldukları mekanlardan uzaklaşma, dinlenme, hava değişimi, gezme görme, beraber olma, heyecan duyma, farklı yaşantılar elde etme gibi değişik amaçla ev dışında veya içinde açık veya kapalı alanlarda, aktif ya da pasif şekilde etkinliklere katılırlar. Rekreasyon, insanların serbest zamanlarında katıldıkları bu etkinlikleri ifade eden bir kavramdır (Hacıoğlu vd. 2003).

Rekreasyon; kişinin serbest zamanlarını; içinde bulunduğu topluma ve kendisine fayda sağlayacak uygun faaliyetlerle değerlendirmesi şeklindedir. Ayrıca insanlar yerine göre rekreasyonu, uyarı düzeyini yükseltici veya stresten uzaklaşma aracı gibi kullanırlar (Tofler 2006).

Rekreasyonun özellikleri genel hatlarıyla şu şekilde sıralanabilir (Tezcan 1982, Akçora 1987, Farrel 1999, Donnelly 2002, Zorba vd. 2005, Sarıkaya 2013):

- Rekreasyon faaliyetlerinin seçimi gönüllü olmalıdır.
- Faaliyetlere devam ve katılım zorunluluğu bulunmamalıdır.
- Rekreasyon serbest zamanda yapılır.
- Rekreasyonel faaliyetler, her türlü açık ve kapalı alanlar ile her mevsim ve iklim şartlarında uygulanabilmektedir. Başka bir deyişle rekreasyonel faaliyetler esneklerdir. Her ortam ve şartta yapılabilmektedir.
- Her yaşta ve cinsteki insanların faaliyetlere katılımlarına imkan verir.

- Rekreasyon faaliyetlerinde inisiyatif kişinin kendisine bırakılmalıdır.
- Rekreasyon, katılan kişiye neşe ve haz sağlayan bir faaliyettir.
- Rekreasyon bir faaliyeti gerektirir.
- Rekreasyon evrensel olarak uygulanmaktadır. Rekreasyonel faaliyetler, bütün insanlar için bir ortak lisansı oluşturmaktadır.
- Rekreasyon kişinin kendisini ifade edebilme ve yaratıcı olabilmesine imkan sağlayan faaliyetler içermelidir.
- Rekreasyonun her kişiye göre bir amacı vardır.
- Rekreasyon, toplumun geleneklerine, törelerine ahlaki ve manevi değerlerine uygun olmalı ve sosyal değerlere ters düşmemelidir.
- Rekreasyon, bir faaliyet yapılırken, ikinci veya daha fazla faaliyetlere de ilgi duyma veya gerçekleştirme imkanı verir.
- Rekreasyon faaliyetleri rekreasyonistler tarafından üstlenilir.
- Rekreasyon, rekreatif faaliyetlere katılma sonucu ortaya çıkan bir deneyimdir.

1.2.3.Serbest Zamanın Rekreasyonel Kullanımı

Rekreasyonu tanımlarken, yalnızca serbest zaman aktiviteleri olarak tanımlamak yetmez. Çünkü sıradan bir aktivitenin rekreasyon olabilmesi için gerekli bir takım koşullar söz konusudur. Örneğin; her hangi bir aktivitenin rekreasyon olabilmesi için, o aktivitenin "serbest zaman" süreci içinde gerçekleşmesi gerekmektedir. Bir futbolcu için futbol oynamak işinin gereği bir zorunluluk bir mesaidir ancak bir devlet memuru için hafta sonu dinlenme alanında futbol oynaması bir rekreasyon faaliyetidir. Dolayısıyla rekreasyon bir iş, para kazanma yöntemi değil, serbest zaman içinde gerçekleştirilen, kişiye haz veren bir aktivitedir (Erdemli 2002).

Yukarıda verilen özellikler, serbest zaman içerisinde yapılan faaliyetlerin rekreasyon özelliği kazanması için gerekli koşullar olarak da sıralanabilir. Çünkü serbest zaman içindeki her faaliyet rekreasyon değildir. Örneğin kişinin mesai bitiminde eve dönüp uyuması ya da T.V. seyretmesi her ne kadar serbest zaman sürecinde gerçekleşiyor olsa da, rekreatif faaliyet değildir. Dolayısıyla rekreasyon faaliyetlerinin belli amaçları vardır. Bu amaçlarının başında "dinlenme" gelir. Dinlenme bir serbest zaman rekreatif faaliyeti olarak, daha önce de belirttiğimiz gibi günümüz yaşam şartlarının zorunlu kıldığı bir ihtiyaçtır.

Bunun yanında rekreasyon, "kültürel" amaçlı olarak yapılan gezi, araştırma, tatil programları, yayın takibi gibi aktivitelerdir (Yücel 2012).

Çalışma dışında kalan zaman, kişinin kullanımına açık tüm zamanının bir parçasıdır. Bu sürenin varlığı ve ne yönde kullanıldığı pek çok farklı faktörlerle etkilenir. Bu faktörlerin tümü arasında bir ilişki vardır. Sözü edilen bu faktörler aşağıda verilmiştir (Özkazanç 2005):

- Toplumun üretim ilişkileri, örgütlenme, biçim ve teknolojik gelişmesinde yansıyan sosyo-ekonomik yapısı, kültür değer yargıları, örf ve adetlerini içeren genel faktörler.
- Sosyo-ekonomik faktörlerin mekansal şekillenmesi, insanların kırsal ve kentsel ayrımı, yaşama ve çalışma alanları ve diğer kullanışların mekansal konumları, ulaşım şekilleri, yakın-uzak fiziki çevre, doğal değerler ve iklimi içeren fiziksel faktörler.
- Cinsiyet, yaş, sosyal sınıf, eğitim düzeyi, çalışma alanı, aile yapısı gibi değerleri içeren kişiye dönük faktörler olmak üzere üç grupta toplanabilir.

1.2.4.Rekreasyonun Önemli Fonksiyonları

İnsan varlığında doğrudan tatmin hissi yaratan özel bir ruh hali ve davranış yoluyla belirtilen rekreasyon, insan faaliyetlerinin değişik bir safhasıdır. Kişisel ve toplumsal yönden rekreasyonun gerçek değeri, diğer temel insan ilişkilerine olan etkisinde ve toplum gücüne yaptığı katkıdadır (Bayraktar 1975) .

Rekreasyon fırsatlarından yoksun kalan bir kimse ile bu yönden iyi imkânları kullanma şansına sahip olan kimse arasında sağlık yönünden, çevreye ve kanunlara karşı tutum bakımından belirli farklar görülür. Her şeyden önemlisi rekreasyon hayatı değerlendiren ve ona anlam kazandıran bir ruhsal davranıştır. Bu bakımdan dünyanın her yerinde insanlar fiziksel, ruhsal ve toplumsal yapıları yönünden rekreasyona muhtaçtırlar (Çoruh 2013).

Rekreasyonun en önemli fonksiyonlarını aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür (Çoruh 2013):

- Kişi ve toplum sağlığını düzeltir.
- Fiziksel sağlık oluşturan, sportif faaliyetler ve açık havada serbest hareket imkanı organizmayı olumlu yönde geliştirir, organların düzenli çalışmasını sağlar, sinir gerginliklerini giderir. Aynı zamanda sportif faaliyetler; bünyenin güçlenmesi dolayısı ile

birçok sakatlığa ve hastalığa karşı vücudun dirençli olmasını sağlar.

- Ruhsal sağlık oluşturan, çevre değişimi, tabi ve kırsal alanlar, ruhsal gerginlikleri giderir. İç huzuru sağlar.

- Moral sağlık oluşturan, iyi düzenlemiş rekreasyonel imkanlarla insan karakterinin gelişmesine yön verir. Kişinin suça yönelimini azaltır. Kişi ve toplum morali yükselir.

- Entelektüel hayatı geliştirir.

- Rekreasyon yolu ile yeni fikirlerin teşviki, bir kimsenin gerçek varlığını bulması hayat görüşünün genişletilmesi, hayatın temel amacı üzerinde fikirlerin aydınlığa kavuşturulması sağlanır.

- Eğitime yardım eder.

- Oyunlar ve gezilerle insanların tecrübe kazanması, yeni şeyler öğrenmesi mümkün olur.

- Güzel sanatlarla ilgili rekreasyon faaliyetleri ve çeşitli sporlar aynı zamanda öğretici düşündürücü ve geliştirici yönleri ile de önem taşırlar.

- Rekreasyon faaliyetleri insanı zaman tasarrufuna teşvik eder, çalışma randımanını yükseltir.

- Toplumsal hayatı düzenler.

- Rekreasyon faaliyetleri ile kişilerin ve gurupların bir araya gelmesi toplumsal ilişkileri geliştirir, dayanışma ve yardımlaşmayı sağlar.

- Serbest hareket ve düşünce imkanı, dayanışma ve yardımlaşma ile demokratik bir toplum ortaya çıkar.

- Uluslar arası ilişkileri geliştirir.

- Çok yönlü bir rekreasyonel faaliyet diyebileceğimiz turizm yoluyla çeşitli ülke insanların birbirini tanıması anlaması mümkün olur.

- Uluslar arası yakınlaşma dünya barışı için elverişli bir zemin hazırlar.

1.2.5.Rekreasyonel Faaliyetlere Katılımı Etkileyen Faktörler

Bireylerin veya toplumun rekreasyonel faaliyetlere katılabilmesi ya da katıldıkları rekreasyon faaliyetlerini daha iyi şartlarda yapabilmesi için çeşitli kriterlerin oluşması gerekmektedir. Bu kriterlerden en öncelikli olanları ise zaman, yeterli ekonomik güç ve rekreasyonel faaliyetleri yapacak alanların varlığıdır (Büyükyeğen 2008).

Rekreasyon faaliyetlerine katılmayı engelleyen birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörleri; rekreasyon alanlarına uzaklık, mevsimsel özellikler, rekreasyonel araçların çekiciliği, kişilerin zevk ve tercihlerinde meydana gelen değişme ve gelişme eğilimleri v.b. şeklinde sıralayabiliriz. Büyükyeğen (2008), rekreasyon faaliyetlerine katılmayı engelleyen faktörleri 4 ana başlık altında ele almıştır:

- Sezonluk engeller,
- Finansal kaynaklar ve rekreasyon alanlarının ulaşılabilir olması,
- Cinsiyet ve sosyal sınırlama
- Kaynaklar ve moda

Sezonluk engeller: Açık hava rekreasyonunun gerçekleştirileceği mevsim, güneşli gün sayısı, gündüzlerin uzunluğu, sıcaklık gibi faktörler rekreasyon faaliyetlerine katılmayı etkiler. Açık hava rekreasyon faaliyetleri hava şartlarına büyük ölçüde bağlı olmasına rağmen, kapalı alanlarda yapılan rekreasyon faaliyetleri sezonluk değişimlerden fazla etkilenmezler. Bununla birlikte kişiler, sıcak günlerde kapalı mekanlarda rekreatif faaliyetlerde bulunmaktansa deniz kenarı, ormanlık gibi alanları daha çok tercih ederler.

Finansal kaynaklar ve rekreasyon alanlarının ulaşılabilir olması: Yapılan birçok araştırma kişilerin yeterli gelire sahip olmamasını, rekreasyonel faaliyetlere katılım açısından önemli bir engel olarak göstermektedir. Bununla birlikte sportif faaliyetlere katılan kişilerin gelir seviyesinin düşük olması rekreasyon faaliyetine katılım üzerinde çok düşük bir etkiye sahiptir. Çünkü diğer rekreasyon faaliyetlerine göre daha ucuzdur. Yüksek gelir seviyesine sahip, iyi eğitim almış, özel yetenekleri olan duyarlı kişilerin aktif rekreasyon faaliyetlerine katılmayı (futbol, basketbol, yürüyüş v.b.) pasif rekreasyon faaliyetlerine (sinemaya gitmek, maç izlemek v.b.) katılmaya tercih ettikleri görülmüştür. Özel otomobile sahip olanların daha rahat hareket edebilmeleri, değişik uzaklıktaki rekreasyonel alanlara diledikleri zaman gidebilmelerinden dolayı rekreasyon faaliyetlerine katılmalarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ayrıca rekreasyonel alanların ulaşımı konusunda özellikle şehir içi rekreasyon alanlarının ulaşımında güvenlik konusu ve yakınlık da rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen bir faktördür.

Cinsiyet ve sosyal sınırlamalar: Çocuklu bayanlar veya herhangi bir işte çalışan bayanlar, erkek çalışanlara göre daha az serbest zamana sahiptirler. Bayanlar; ev işleriyle daha fazla uğraşmalarından dolayı daha az serbest zamana sahiptirler. Gelişmekte olan

ülkelerde özellikle inanç konularının sosyal baskı unsuru olarak kullanıldığı ülkelerde, rekreasyon faaliyetlerine katılım sosyal baskı yoluyla ya engellenebilir ya da kısıtlanabilir.

Kaynaklar ve moda: Rekreasyon kaynaklarına olan coğrafi yakınlık ve bu alanların ulaşılabilir olması önemli etkenler arasındadır. İnsanlar genellikle kendilerine daha yakın olan alanları tercih ederler. İnsanların popüler rekreasyon alanlarını ziyaretlerinde mesafe faktörünün önemi bulunmamaktadır. Popüleriteden dolayı, çok uzak mesafelerde de olsa rekreasyon alanlarının ziyaret edilmesi olasıdır.

1.2.6.Rekreasyon Faaliyetlerinin Sınıflandırılması

Rekreasyon faaliyetlerinin sınıflandırılmasında zaman, mekan, yaş gibi birçok etken vardır. Kişi hangi amaç ve istek doğrultusunda bir rekreatif faaliyete katılma kararı almışsa buna uygun bir rekreasyon çeşidi ortaya çıkmaktadır. İnsanların istek ve arzuları çok çeşitli olduğundan rekreatif faaliyetleri için kesin bir sınıflama yapmak oldukça güçtür. Bu yüzden en çok kullanılan sınıflandırma Tablo 1.1’de verilmiştir (Maclean 1985, Dönmez 2013).

Tablo 1.1. Rekreasyonel Etkinlik Kategorileri (Baud-Bovy ve Lowson 2002)

Etkinlik Kategorisi	Örnek
Evle ilgili olanlar	Televizyon izlemek, kitap okumak, müzik dinlemek, bahçe ile uğraşmak, hobiler
Yüksek sosyal içerikli olanlar	Eğlence, dışarıda yemek, partiye gitmek, yakınları ziyaret
Kültürel, eğitimsel etkinlikler ve sanatsal bilgiler	Tiyatro, konser, sergi, müze vb ziyaretleri
Katılımcı ya da izleyici olarak yapılan sporlar	Golf, futbol, yüzme, tenis, dart, bowling vb
İnformal (düzensiz) dış mekan rekreasyonu	Keyif için araba kullanmak, deniz kenarında ya da kentin dışında günlük gezinti, piknik, yürüyüş vb
Bir gecedan fazla konaklanan serbest zaman etkinlikleri	Uzak mesafelere seyahatler, turlar, hafta sonu turları, tatiller (Rekreasyonel Turizm)

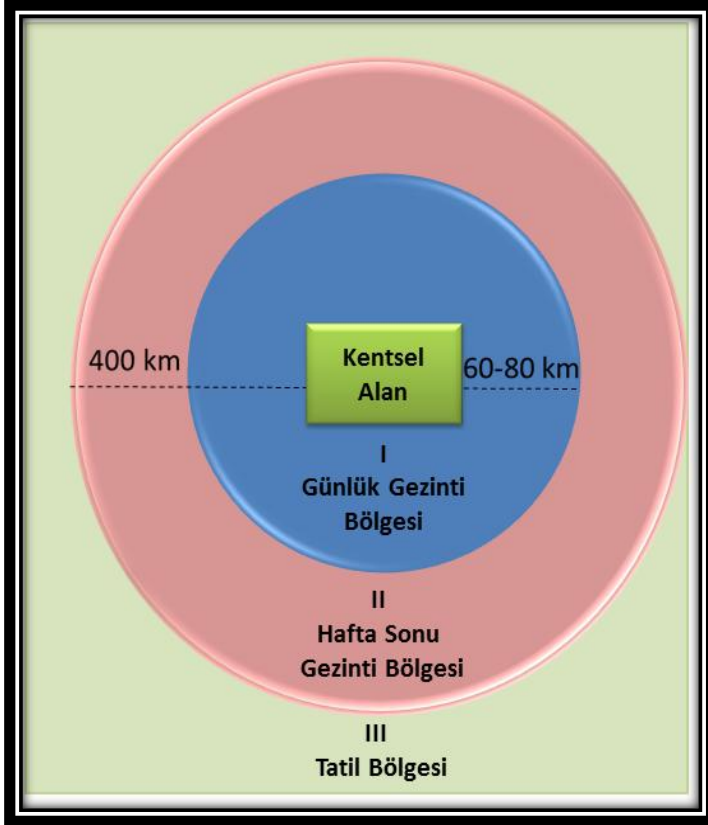
Mekânsal Açıdan Rekreasyon Çeşitleri

Boş zamanların değerlendirildiği mekan açısından rekreasyon çeşitleri (Şekil 1.2) açık alan rekreasyonu ve kapalı alan rekreasyonu olarak iki grupta incelenir (Özgüç 2003).

Açık Alan Rekreasyonu: Genel olarak açık havada yapılan tüm rekreasyonel faaliyetlere açık alan rekreasyonu denir. Açık alan rekreasyonunun temel fonksiyonları ormanlar, dağlar, ve su bölgeleri oluşturmaktadır. Açık alan rekreasyonel faaliyetlerinin bazıları şunlardır: Kampçılık, İzcilik, Bahçe işleri, Bisiklete binme, Balık avlama, vb.

Kapalı Alan Rekreasyonu: Kapalı alan rekreasyonu toplumun kullanımına ayrılmış kapalı mekanlardaki ve evlerdeki serbest zaman değerlendirme etkinlikleridir. Kapalı alan

rekreasyonu ile ilgili etkinliklerden bazıları şunlardır: Çocuk, gençlik, işletme, spor, özel ilgi ve sosyal kulüpler gibi mekanlarda ve derneklerdeki kapalı mekan etkinliklerine katılmak, sergi, defile v.b. toplantılara katılmak, kongre, kutlama v.b. etkilere katılma, sportif etkinliklere, sağlıklı yaşam etkinliklerine katılma, kurslara gitmek, kağıt oyunları, tavla, satranç, talih oyunları v.b. etkinliklere katılmak ve izlemek, ev içi rekreasyon etkinliklerine katılmak.

Şekil 1.2. Kentsel Alan Çevresindeki Rekreatiyonel Faaliyet Bölgeleri (Özgüç 2003'den değiştirilerek)

Etkinliklere Katılma Şekline Göre Rekreatiyon Çeşitleri

Bireyin etkilere seyirci veya rol alarak katılmalarına göre rekreatiyon aktif (etken) rekreatiyon ve pasif (edilgen) rekreatiyon olarak ikiye ayrılır (Baud-Bovy ve Lowson 2002).

Aktif Rekreatiyon: Rekreatiyonel aktiviteye bireylerin aktif katılımıyla oluşan rekreatiyondur. Aktif rekreatiyona en önemli örnek spor yapmaktır. Diğer aktif rekreatiyon faaliyetleri de bir müzik aleti çalmak, şarkı söylemek, tiyatro ve gösterilerde aktif rol almak, seyahat etmek v.b. faaliyetlerdir.

Pasif Rekreasyon: İnsanların rol almadıkları izleyici olarak katıldıkları serbest zaman değerlendirme etkinlikleridir. Televizyon izlemek, radyo dinlemek, sinemaya gitmek spor müsabakası seyretmek gibi faaliyetler pasif rekreasyona örnek gösterilebilir.

Yerel Sınıflamaya Göre Rekreasyon Çeşitleri

Modern yaşamın getirdiği olumlu olanakların yanında stres, şehirleşme, nüfus artışı gibi insanların üzerinde olumsuz etkiler oluşturan gelişmeler de bulunmaktadır. İnsanlar bu tip olumsuz etkilerden kurtulmak için fırsat buldukları anda yaşadıkları şehrin dışındaki doğal alanlara çeşitli aktiviteleri yapmak, dinlenmek ve eğlenmek için giderler (Tablo 1.2). Şehir yaşamından kurtulama imkanı olmayan bireyler ise kendilerine en yakın şehir merkezindeki rekreatif alanlarda rekreasyon faaliyetlerini yapar. Yerel sınıflamaya göre rekreasyon kırsal ve kentsel olmak üzere ikiye ayrılır (Ayaşlıgil 1997).

Tablo 1.2. Rekreasyon Çeşitleri (Ayaşlıgil 1997)

Rekreasyon Türü	Günlük Rekreasyon	Haftalık Rekreasyon	Tatil Rekreasyonu
Ortalama Süre	4 saat	1-1,5 gün	3 hafta
Yenilenme Şekli	Yorgunluğu giderme	Rahatlama	Dinlenme
Rekreasyon Formu	Gezinti, kitap okumak, bahçede çalışmak, TV izlemek, el işleri yapmak	Yüzmek, Yürüyüş, Yakın ve tanıdıkları ziyaret, Yazlığa gitmek	Kamp yapmak, gezinti, tatil yerlerine gitmek, tatile çıkmak
Rekreasyon Tesisleri	Konut ya da yakını yeşil alanları	Kent yakını rekreasyon alanları, doğa parkları, boş zaman merkezleri	Yurtiçi ve yurtdışı tatil bölgeleri

Kentsel Rekreasyon: Kent merkezlerinde açık veya kapalı mekanlarda gerçekleştirilen rekreatif etkinlikleri kapsamaktadır. Kentsel rekreasyon etkinlikleri daha çok kısa süreli serbest zamanlarda ve insanların yakın çevrelerinde, kolayca ulaşabilecekleri faaliyetlerden oluşmaktadır. Açık veya kapalı spor tesisleri, eğlence yerleri, sinema, tiyatro, hayvanat bahçeleri müzeler ve daha birçok etkinlik, insanların kent içi rekreatif ihtiyaçlarının giderilmesinde rol oynar ve geniş imkanlar sunarlar.

Kırsal Rekreasyon: Kırsal rekreasyon şehir merkezinin dışında çoğunlukla işlevsel, manzarası güzel, rekreatif aktiviteleri yapmaya uygun orman, su kenarı ve dağlık bölgelerde yapılan aktivitelerdir. Kırsal rekreasyon faaliyetlerine; zevk için yapılan yürüyüşler, su sporlarıyla uğraşma, kamp yapma, balık tutma, dağcılık, motor sporları, bisiklete binme, doğa incelemeleri, arkeoloji, mağaracılık, deniz altı faaliyetler, piknik yapma gibi etkinlikler örnek verilebilir (Ayaşlıgil 1997).

Katılımcıların Sayısına Göre Rekreasyon Çeşitleri

Rekreasyonel faaliyetlere katılım sayısına göre grup ve bireysel faaliyet olmak üzere ikiye ayrılır (Pehlivanoglu 1986).

Bireysel Rekreasyon: İnsanların yalnız olarak serbest zamanlarını değerlendirmeleridir. Örneğin; Evde tek başına müzik dinlemek, tek başına yapılan yürüyüş faaliyeti gibi.

Grup Rekreasyonu: İnsanların grup halinde serbest zamanlarını değerlendirmeleridir. Grup rekreasyon faaliyetleri rekreasyonun sosyalleştirici özelliğinin de bir örneğidir. İnsanlar grup rekreasyon aktiviteleri katılımı sayesinde bir grubun üyesi olur ve o topluluğun özelliklerini taşırlar. Grup rekreasyon faaliyetlerine takım sporları müsabakaları, toplu piknik ve rekreatif olarak yapılan toplu müzik aktiviteleri örnek gösterilebilir.

Fonksiyonel Açıdan Rekreasyon Çeşitleri

Rekreasyonu çeşitli fonksiyonlara göre sınıflandırmak gerekirse (Şekil 1.3):

Ticari Rekreasyon: İnsanlar rekreatif ihtiyaçlarını çeşitli kurum ve kuruluşların sunduğu hizmetlerden masrafsız olarak giderebilecekleri gibi kar amacıyla sunulan hizmetleri de aynı amaçla satın alabilirler. Bu tür hizmet kişiye büyük kolaylık sağlamaktadır. Ticari rekreasyon faaliyetlerine; temalı parklar, özel spor alanları ve özel eğlence mekanları örnek gösterilebilir.

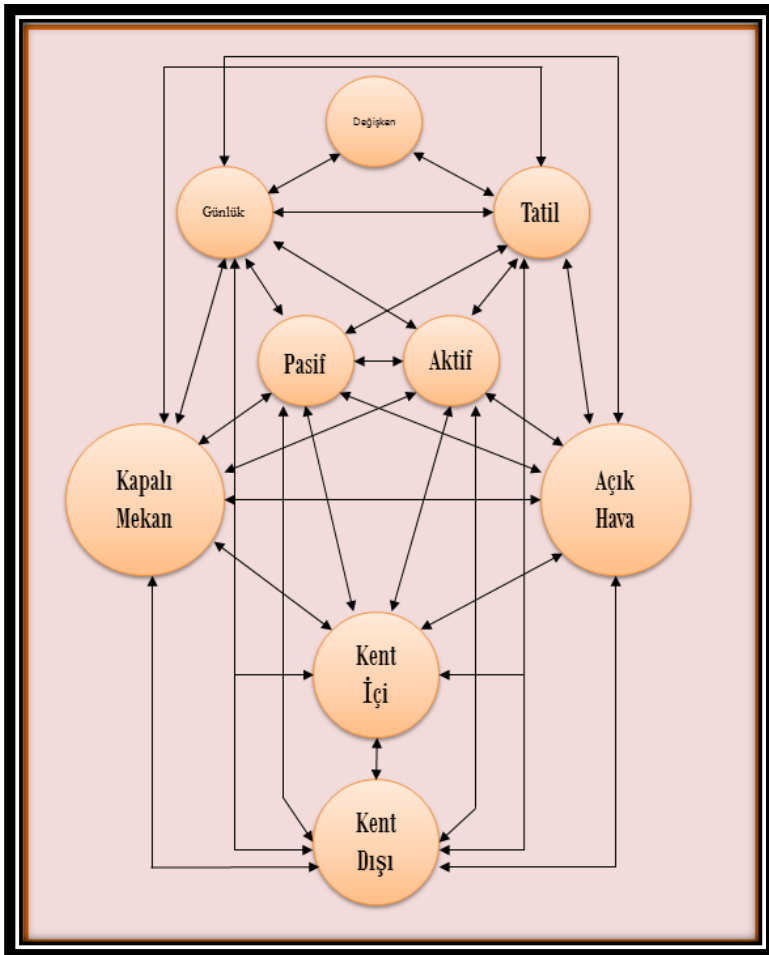
Sosyal Rekreasyon: Çeşitli şekillerde insanların bir araya gelip yemek yemeleri gibi eylemler sosyal rekreasyon faaliyetlerine örnek gösterilebilir. Bu tip organizasyonlar gelir düzeyiyle ilişkilidir. Gelir düzeyi arttıkça sosyal rekreasyon faaliyetleri de artmaktadır (Aydoğan 2000).

Uluslararası Rekreasyon: Gelişen serbest zaman anlayışı iler beraber, kentsel rekreasyon, kırsal rekreasyon ve sonrasında eylemler uluslar arası seyahatler ve etkinlikler olarak kendini göstermeye başlamıştır. Turizm hareketleri buna verilecek en iyi örnektir.

Estetik Rekreasyon: Pasif bir nitelik taşıyan bu eylemler, daha çok yüksek eğitim ve kültür düzeyinde insanların yaptıkları rekreasyon faaliyetleridir. Aktif olarak rekreasyon faaliyetlerine katılmaktan hoşlanmayan bireyler sanat olaylarını izleme, ünlü müzik yapıtlarını dinleme gibi estetik yönü daha ağır basan faaliyetleri tercih ederler.

Fiziksel Rekreasyon: Fiziksel rekreasyon, bahçe işleri ve yürüyüşten egzersiz, dans ve spora kadar eğlence ve harekete dayalı bütün faaliyet biçimlerini kapsamaktadır. Halka açık olan rekreasyon alanlarında sportif faaliyetler çok yaygın bir biçimde yapılmaktadır. Fiziksel rekreasyona katılan bireyler rekreatif aktivite yapmanın yanında, sporun insanlara kazandırdığı özellikleri de kazanmaktadırlar.

Orman Rekreasyonu: Adında da anlaşılacağı gibi orman rekreasyon faaliyeti şehrin içindeki kent parklarında (kent orman) veya şehrin dışında kırsal bölgelerde ya da şehir içi kent ormanlarında, mesire yerlerinde yapılan faaliyetleri kapsar (Sağcan 1986). Bu faaliyetler açık mekanlarda yapılabileceği gibi yarı açık mekanlarda da gerçekleştirilebilmektedir. Bu tür alanlarda öncelikli olarak genellikle piknik yapmak, açık havadaki basit elemanlarla spor yapmak, manzara eşliğinde mangal yapmak gibi rekreasyonel faaliyetlere katılım gelmektedir. Bu tür alanlarda mutlaka temel ihtiyaçların da giderilebileceği tesislerin bulunması gerekmektedir.

Şekil 1.3. Çeşitli Rekreasyon Sınıfları İlişkiler Karmaşığı Diyagramı (Pehlivanoglu 1986'dan değiştirilerek)

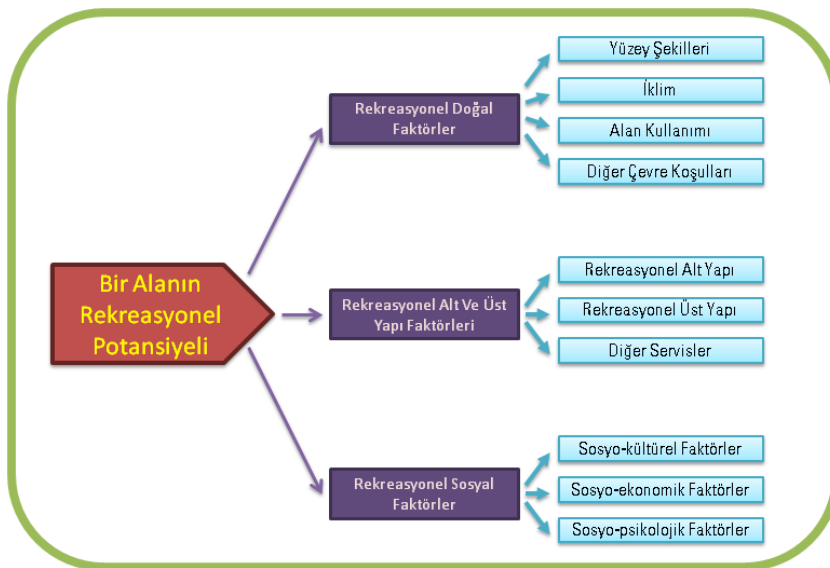
1.2.7.Rekreasyon Kullanımı ve Potansiyeli

Toplumun yaşamında önemli yeri olan rekreasyon olgusu bazı etkenlere bağlıdır. Bunların en önemlileri rekreasyonel doğal faktörler, rekreasyonel alt ve üst yapı faktörleri ile rekreasyonel sosyal faktörlerdir. Bir alanın rekreasyonel değerini belirleyen en önemli olgu ise doğal olaylarla oluşan rekreasyonel doğal faktörlerdir. Doğal faktörler fiziksel peyzaj elemanları dediğimiz klasik anlamdaki jeofaktörlerden oluşmaktadır. (Kökten 1996).

Günümüzde kentleşmedeki yoğun artış, halkın rekreasyonel ihtiyaçlarındaki artış ve değişimler, turizm ve ulaşım gereksinimleri rekreasyon alanlara duyulan ihtiyacı büyük ölçüde arttırmıştır. Zamanla mevcut sanayi kuruluşlarının şehir dışına taşınması, yeni kurulacaklar içinde şehir dışında yerler aranmaya başlanması, gelişen teknoloji, ekonomik ve politik çıkarlarla kopan kent-rekreasyon alanları ilişkisinin yeniden sağlanması için bir fırsat oluşturmuştur (İnan 2005).

1.2.8.Rekreasyon Potansiyelini Etkileyen Faktörler

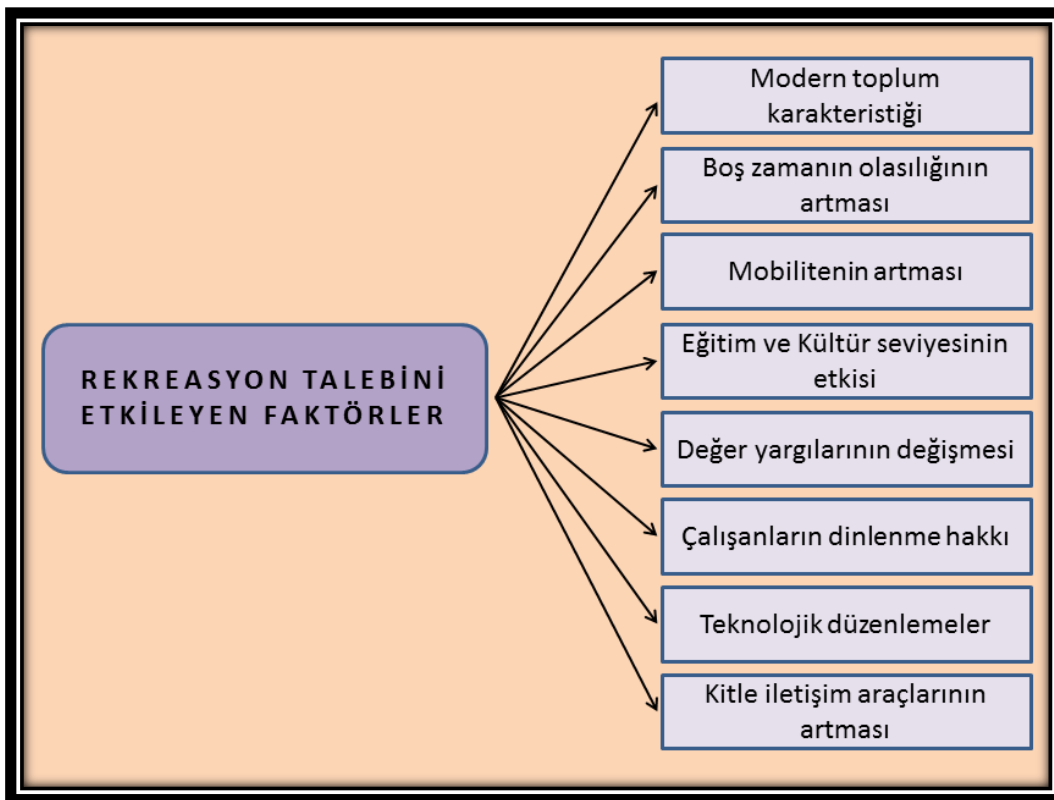
Gün geçtikçe artan rekreasyon talepleri doğrultusunda, bu taleplere karşılık verecek alanların toplumun kullanımına sunulmasında, her şeyden önce rekreasyona ne derece uygun olduğunun bilinmesi gerekir. Yapılacak planlamalar için, rekreasyon potansiyelini etkileyen faktörleri ortaya koyma zorunluluğu vardır. Bu faktörler, Şekil 1.4’de görülmektedir. Bu faktörlerin en önemlileri, doğal faktörler, sosyal faktörler, rekreasyonel alt-üst yapı faktörleri ve çevre faktörleridir (Sertkaya 2001).

Şekil 1.4. Rekreasyona Etkili Olan Faktörler (Altan 1982’den değiştirilerek)

1.2.9.Rekreasyonel Planlama

Arazi kullanımları arasında rekreasyonel kullanım, ekolojik yönden en az zarar veren kullanımdır. Buna rağmen, rekreasyon aktivitelerinden kaynaklanan doğal dengenin bozulması, plansızlıktan veya planlamanın yöneldiği amaç, yöntem ve kapsamından kaynaklanmaktadır (Kaplan 1991). Doğal alanlar, doğrudan veya dolaylı olarak doğal değerlere ve canlı yaşamına yararlar sağlamaktadır. Ancak, bu alanların plansız kullanımı ile seller, hava kirlilikleri, iklimsel değişiklikler, tatlı su kaynakları vb. doğal kaynakların her geçen gün azalması gibi sonuçlar ortaya çıkmakta ve bu durum ulusal ve hatta uluslararası boyutlara ulaşabilen çevre sorunlarına yol açmaktadır (Şekil 1.5). Bu gibi alanların korunması için doğru bir şekilde planlanması gerekmektedir (Kaplan 1999).

Şekil 1.5. Rekreasyon Talebini Etkileyen Faktörler (Sertkaya 2001'den değiştirilerek)

Rekreasyonel planlama, kullanıcı ile alanın kaynak değerleri arasındaki rekabeti minimize etmesi açısından özellikle doğru alanda doğru rekreasyonel tesisin veya etkinliğin gerçekleştirilmesidir (Bell 2001).

Rekreasyon planlaması süreç bakımından beş aşamadan oluşmaktadır:

Planlama amacının belirlenmesi ve sınırlanması: Rekreasyonel planlamada genel

olarak amaç, alanda mevcut ile istenen rekreasyonel etkinliklerin karşılıklı uygunluk durumuna göre, rekreasyonel yönden kaynak kullanım kararlarının alınmasıdır.

Analiz ve tanılama: Planlama etkinlikleri ile değerlendirme ölçüt ve değerlerinin saptanmasıdır. Peyzaj sürveyi peyzajı oluşturan unsurların ve etmenlerin değerlendirilmesidir.

Değerlendirme: Analiz ve tanılama aşamasında elde edilen veriler ile planlama amacı doğrultusunda rekreasyonel etkinliklerin uygunluk veya etkileşim durumlarının nitelik ve nicelik olarak belirlenerek harita ve çizelgeler halinde ortaya konmasıdır.

Değerlendirme sonuçlarının irdelenmesi

Obje planlaması ve uygulama projeleri: Rekreasyonel planın uygulanmasına yönelik istem, sistem, organizasyon, personel ve finansman olanaklarına göre programlama ve projelendirme çalışmalarıdır.

Rekreasyon alanlarının planlamasında, verilerin değerlendirilmesi ve yorumu, analiz aşaması, planlama aşaması, yasal çerçeve ve işletme aşaması olmak üzere beş aşama görülür. Rekreasyon alanları planlamasında, alandaki fiziki yapılar ve alt yapı tesislerinin doğal yapıya uyumlu olması önemlidir. Arazi yapısı, görünümü, ekolojik değerleri ve peyzaj korunmalıdır (Olalı 1983, Gür 2003).

1.3.Kalite Kavramı

Kalite kavramı özellikle 2000’li yıllardan sonra kent yaşanabilirliği ile beraber telaffuz edilen bir kavram olmuştur. “Kalite” ve “Kent yaşanabilirliği” kavramları ile kentsel gelişim sürecinde kalite belirlemenin stratejik önemi ve rekreasyonel aktiviteler ile bağlantısı hakkında aşağıda açıklamalarda bulunulmuştur.

1.3.1.Kalite Kavramının Tanımı

Kalite, geçmişten günümüze her sektörde yer almış, gelişmişlik düzeyine bağlı olarak kullanıcı isteklerine uygunluk olarak tanımlanan temel bir kavramdır. Kalite, tüketicinin, ürün veya hizmet ile karşılaştığı an yaşadığı deneyime bağlı olarak belirlediği bir nitelik olup, tüketici gereksinimlerine göre ölçülebilir. Bu gereksinimler yazılı ya da sözlü, bilinçli ya da içgüdüsel, kullanıma dayalı ya da sadece dışarıdan bakarak belirlenmiş olabilir (Beyhan 2013).

Günümüzde evrensel standartlara ulaşmanın ilk adımı, kalite anlayışını benimsemek ve kalite uygulamalarının sürekliliğini sağlamaktır. 1950'lerde başlayan kalite anlayışı 1990'larda müşteri odaklı bir yaklaşım olan Toplam Kalite Yönetimini ön plana çıkartırken, 2000'li yıllarda Toplam Kalite Yönetiminin bir uzantısı olan müşteri+çevre odaklı bir yönetim anlayışı olan Stratejik Toplam Kalite Yönetimini getirmiştir. Stratejik Kalite Yönetimi, müşterilerinin isteklerine önem vererek daha iyi ve sıfır hatalı ürünler sunmayı hedeflerken müşteri ve çevre sağlığını korumayı da göz önünde bulunduran bir yöntemdir (Bayazıt 2005).

1.3.2.Yaşam Kalitesi (Yaşanabilirlik)

İnsanoğlunun yaşam kalitesi ile çevre arasında çok sıkı bir işbirliği vardır. Yaşam kalitesini çevrenin kalitesinden ayrı düşünmek mümkün değildir. Yaşam kalitesi, tanım olarak salt gelir düzeyini dikkate almamakta, eğitim, sağlık, kültür tüketimi gibi yaşam biçimini tanımlayan konularda insan onuruna yakışır düzeyde yaşamı sürdürebilmeyi dikkate almaktadır (Toros vd. 1997, Garcia-Mira vd. 2005).

Yaşam kalitesi farklı insanlar için farklı anlamlar ifade etmektedir. Bireysel olarak “sağlık ve mutluluk, refah”, mekansal olarak ise “iyi bir yer” tanımlarını içermektedir (Dissart ve Deller 2000).

Veenhoven 2000'e göre yaşam kalitesi kavramı, refah ve mutluluk terimleri yerine de kullanılmaktadır. Bu terimlerin belirli anlamları için; yaşam şansı ile yaşam sonuçları arasında ve içsel ile dışsal kaliteler arasında bir sınıflama önerilmektedir. Bu ikili durum dörtlü yaşam kalitesini ima etmektedir (Tablo 1.3).

Tablo 1.3. Dörtlü Yaşam Kalitesi (Veenhoven 2000)

	Dışsal Kaliteler	İçsel Kaliteler
Yaşam Şansı	Yaşanabilir Çevre	Kişinin Yaşam Kabiliyeti
Yaşam Sonuçları	Yaşamın Yararı	Yaşamın Değerini Bilme

Yaşam kalitesiyle ilgili genel görüşler:

- Yaşam kalitesi çok boyutlu, geniş bir kavramdır.
- Yaşam, sosyal, ekonomik, psikolojik ve fiziksel (doğal ve yapılandırılmış çevre) olmak üzere çevrelerden oluşmaktadır. Yaşam kalitesi de bu çevrelerin ayrı ayrı kalitelerinin birbirleriyle etkileşiminden ortaya çıkan bir bileşkedir (Marans 2012).
- Genel olarak nesnel ve öznel göstergelerden söz edilebilir. Ancak yaşama ait verilerin algılanması gerekliliği ve bu nedenle öznel değerlendirmelerin yapılması genel

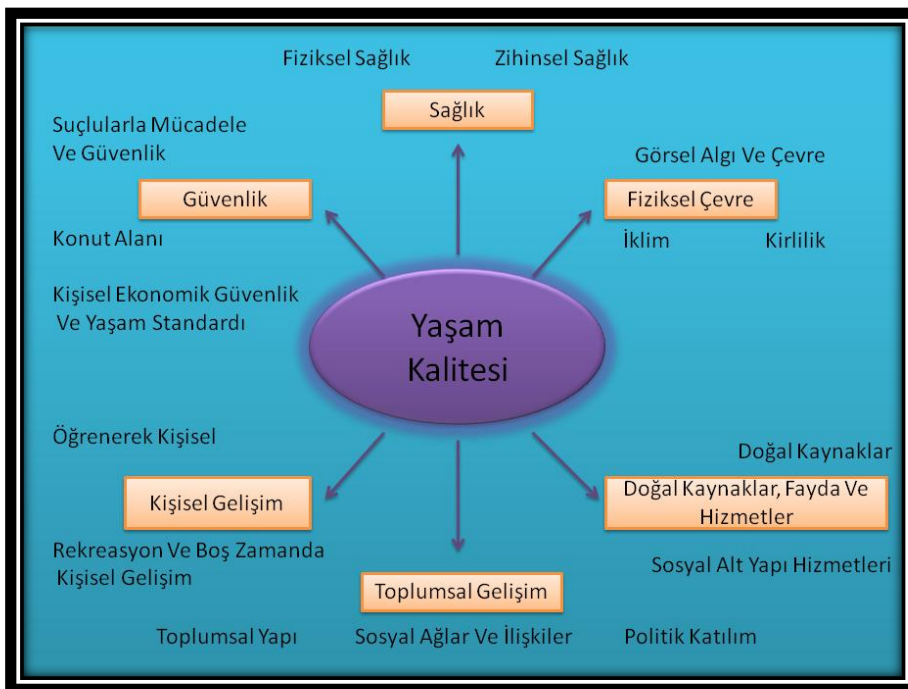
kabul görmektedir (Discoli vd. 2013).

- Yaşam kalitesi bileşenleri kültürden kültüre, ülkeden ülkeye değişebilir. Burada esas olan, temel faktörlerin (sağlık, spor, eğitim, alışveriş, ulaşım ve kültür hizmetleri ile konut ve güvenlik vb.) o toplum tarafından nasıl algılandığının ölçülmesidir (Khalil 2012).

Yaşam kalitesinin temelde iki boyutlu olduğu konusunda genel bir uzlaşma vardır:

- (1) Bireyin yaşamından memnun olmasını sağlayan içsel psikolojik mekanizmalar,
- (2) İçsel mekanizmayı tetikleyen dışsal koşullardır (Tekeli vd. 2004).

Kamp vd. (2003) yaşam kalitesiyle ilgili yapmış oldukları literatür çalışmasında, yaşam kalitesinin bileşenleri ve temel elemanlarının sınıflandırıldığı şekiller üzerinden kavramın tanımlamasını yapmaktadırlar (Şekil 1.6).

Şekil 1.6. Yaşam Kalitesi Bileşenleri (Kamp vd. 2003'den değiştirilerek)

1.3.3.Kent-Kentleşme ve Yaşam Kalitesi İlişkisi

İlk bakışta sadece fiziksel bir organizasyon olarak algılanan kent; temelinde sosyal, ekonomik, politik ve kültürel dinamikler ve bunların etkileşimlerini barındıran karmaşık bir yapıdır (Kahraman 1998).

Kentler pek çok farklı ölçüte göre de tanımlanabilmektedirler. Örneğin nüfus ölçütüne göre, nüfusu yirmi bin'den fazla olan yerleşimler kent olarak adlandırılırlar (Keleş 2004). Fiziki ölçütlere göre ise; mekanda yerleşme nüfus yoğunluklarının ve bina yüksekliklerinin

arttığı, sokak ve caddelerin genişlediği, belediye hizmetlerinin bulunduğu, genellikle iş ve iskan alanlarının yer aldığı, kentsel peyzaj veren alanlardır (Çetiner 1972).

Ekonomik açıdan kent, mal ve hizmetlerin üretimi, tüketimi dağıtım sürecinde toplumun sürekli olarak değişen gereksinimlerini karşılamak için ortaya çıkan bir ekonomik mekanizmadır (Keleş 2004).

Kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim süreci kentleşme olarak adlandırılır (Türkoğlu 2008).

Kentleşme, çoğu kez kentleşme ile karıştırılmakla birlikte ondan ayrı olan ve kentleşme akımı sonucunda toplumsal değişimin insanların davranış ve ilişkilerinde, değer yargılarında, yaşam biçimlerinde değişiklikler yaratması sürecidir. Kentleşen insan ya da kentli insan, kente özgü yaşam biçimi ve davranış kalıplarını "benimsemiş" olan insandır. Kentli insan kentsel çevre ile bütünleşen, kent yaşamına uyumlu bir katılımı olan insandır. Önce açlık, susuzluk gibi temel gereksinimlerini karşılayan, daha sonra emniyet, düzen, güven ve değişmezliğe, üçüncü aşamada ise değer kazanmaya ve başarı elde etmeye gereksinim duyan, ve bu gereksinimleri karşıladığında kendine saygı duyacak olan insan, en son aşamada da kendini gerçekleştirecektir. Kentleşme için izlenen bu dört aşama sağlıklı ve kaliteli bir kentsel çevrede mümkündür. Bu ise sağlıklı ve kaliteli bir kentsel yaşam için ön koşuldur (Görün ve Kara 2010).

Yerel ölçek, kent, bölge, ülke ve uluslararası ölçekler olmak üzere farklı coğrafi ölçeklerde değerlendirilebilecek olan yaşam kalitesi, öznel ve nesnel boyutlarda ölçütleri olan bir kavramdır. Bu kavram iki temel göstergelyi içermelidir:

- Hoşnutluk duygusu uyandıran psikolojik/fizyolojik mekanizma
- Bu mekanizma ile bağlantılı dışsal olgular

1930'larda Amerika Birleşik Devletleri'nde eyalet ölçeğinde ilk kez denenen yaşam kalitesinin nesnel ölçümü; bireyin statüsü, eşitlik, demokratik süreçler, sağlık ve refah bileşenleri açısından değerlendirilmiştir, öznel ölçütler ise arkadaşlık, iş, evlilik gibi bileşenlerden oluşmaktadır (Erkut 1994).

Boyer ve Savageau yaşam kalitesine ilişkin değişkenleri şu kategorilere ayırmıştır: İklim, konut, sağlık, çevre, suç, ulaşım, eğitim, sanat, rekreasyon ve ekonomi (vergiler, yaşam

maliyetleri gibi)'dir (Erkut 1994).

Yaşam kalitesi insanların birincil gereksinimlerini karşılamalarının da ötesinde, onların biyolojik yapıları ile fiziksel çevrenin uyum içerisinde olmasıyla ilgilidir. Avrupa Komisyonu "Green Paper On the Urban Environment (1990)" raporunda, bölgeleme (zoning) den uzaklaşmaya işaret etmiş, çeşitliliğe sahip olan ve yaşam kalitesinin bir lüks değil gereklilik olduğu, çok işlevli kentler hakkında tartışmalara yer vermiştir (Montgomery 1998). Kaliteli bir kentsel mekan "başarılı" kentsel mekandır. Başarılı kentsel mekanda ise aktivite, duyum zenginliği, estetik ve canlılık vardır. Orada yayalar için sonsuz hareket olanağı vardır ve mevsimlerin değişimi gözlemlenebilir.

Montgomery (1998)'e göre kentsel mekansal kaliteyi oluşturan elemanlar; mimari form, ölçek, özgün belirleyiciler (landmark), vistalar, açık alanlar ve yeşil alanlardır.

Ayrıca başarılı kentsel mekanlar üç gerekli elementi kombine etmelidirler (Montgomery 1998):

- Fiziksel yapı (oluşum): Kent görünümü (townscape), geçirgenlik, peyzaj (landscape), kent mobilyası vb.
- Algılanan deneyim: Okunabilirlik, algılanan işlevler, cazibe öğeleri vb.
- Aktivite: Yaya akışı, trafik akışı, davranış örüntüsü vb.

1.3.4.Kentsel Tasarım ve Yaşam Kalitesi

Kentsel tasarım, farklı iki olgu olan estetik ve teknik konularını bir araya getirme çabası olmuştur. Kentsel çevrenin tasarlanması konusu daha yerelci, daha disiplinler arası yaklaşımları bir araya getirmiştir. Kentsel tasarımın daha yerelci ölçeğinin avantajı ise teorik söylemlerin daha kolay hayata geçirmesine olanak vermesidir (Aslan 2013).

Kentsel tasarım şehirlerin fiziksel formları, binalar ve onların arasındaki alanla ilgili olup, kentsel tasarım çalışması da şehrin fiziksel formu ve üretilen sosyal güçler arasındaki ilişki ile ilgilenir. Kentsel tasarım, yaratma, yenileme, çoğaltma ve insanların ihtiyaçları için anlayışlı ve onların koşullarına duyarlı yapılaşmış çevrelerin yönetimi ile ilgilenir (Madanipour 1996).

1970'lerden sonra kentsel yaşam standartlarının bazı ölçülebilir verilerle değerlendirilmesi yanında mekanın kalitesinin de göz önünde bulundurulması gerektiği görülmektedir. Kentsel mekanın kalitesi kentlinin yaşam kalitesinin de belirleyicisi

konumundadır.

Kentte kalite önemli bir öge olmanın dışında, kolayca ölçülebilmeli ve tam anlamıyla tanımlanabilmelidir. Günümüzde kentsel kaliteye ulaşma umudu, karma kullanım kavramıyla bağlantılı olan, kentsel kalite oluşumunda gerçekçi yaklaşım sağlayan kentsel tasarımın iyi bir biçimde kullanılmasından kaynaklanmaktadır (Parfect ve Power 1997). Kalitenin doğru tespiti, tespit neticesinde kentlerde yapılacak çalışmalar, oluşturulacak master planların etkilemesi ve şekillendirmesi bakımından önemlidir.

1.3.5.Kentsel Yaşam Kalitesi Kavramının Tarihsel Gelişimi

Kentsel çevrenin yaşanabilir hale getirilmesine yönelik ilk girişim, salgın hastalıklar sonucu 1832’de İngiltere’de çıkarılan, sağlık koşullarını iyileştirici kanun olarak kabul edilmektedir. 1844-1845’te yayınlanan ve kentlerdeki mevcut durumu gösteren Kraliyet Komisyon Raporuna göre; sağlık konusundaki görevlerin yerel yönetimlere devredilmesi, kanalizasyon sistemlerinin bitirilmesi, yolların genişletilmesi, konutlar için sağlık standartları konulması, sanayi kentlerinde parklar yapılması önerilmekteydi. Bu komisyon raporu sağlık yasalarının kent planlaması yaklaşımları ile iç içe geçeceğinin habercisiydi (Tekeli 1980).

1890’lı yıllardan sonraki dönemde ise kent estetiğini öne çıkartan, Güzel Kent akımı, kent estetiğinin ortaçağ ya da feodal kent yapısıyla sağlanabileceğini savunan Camillo Sitte akımı, kentle kırım üstünlüklerini birleştiren Ebenezer Howard’ın Bahçe Kent akımı (Keleş 2004), alt ve orta sınıfa yönelik planlama şeklini savunan Berlage akımı, Tony Garnier’in polis, mahkeme, kilise gibi kurumlara ihtiyaç duymayan, farklı kullanımların yeşil kuşaklarla ayrıldığı Endüstri Kenti akımı gibi bir çok akım ortaya çıkmıştır (Bayrak 2001).

1930’larda özel otomobil sahipliğinin artmasıyla, bu dönemde gelişen ideal kent yaklaşımları genelde otomobil önceliklidir. Le Corbusier’in ideal kent önerilerinde genelde hızlı ve kademeli bir karayolu ulaşım ağı önerilmektedir (Bayrak 2001).

1933’te Atina’da Milletlerarası Modern Mimari Kongresi (CIAM) yapılmıştır. Burada tespit edilen şehircilik anlaşması ilkeleri, 1941’de Paris’te “Atina Anlaşması” başlığı altında anonim bir eserde toplanmıştır. Modern kent planlama ilkelerini belirleyen uluslararası düzeydeki bu çalışmanın ikinci bölümünde; Kentlerin Bugünkü Durumu Tenkitler ve Çareler başlıklı, mesken, serbest zamanların değerlendirilmesi, çalışma, gidiş geliş imkânları, kentlerin tarihi serveti konuları ayrıntılı olarak, ele alınmıştır. Güneş,

yeşillik ve mekan şehircilikte birinci derecede rol oynayan üç unsur olarak kabul edilmiş, planlamada göz önüne alınması gerekenler, ekolojik bir yaklaşımla yaşanabilirlik düzeyinde belirlenmiştir (Hookway ve Davidson 1970).

Kentli hakları ile ilgili tarihsel süreçte özellikle BM’de tavsiye niteliğinde birçok karar alınmıştır.

- *1972 Birleşmiş Milletler Birinci Çevre Konferansı*: Stockholm’de düzenlenen konferans; çevre konusunda küresel ölçekte yapılan ilk değerlendirme olması bakımından önem taşır (Zilelioğlu 1992). "Stockholm Deklarasyonu"nda; çevrenin korunması ve geliştirilmesi tüm insanlığın esenliği ve ekonomik gelişmenin temel ögesi olarak nitelendirilerek, tüm hükümetlere görev verilmekte (madde 2) ve bu bağlamda; uluslararası işbirliği ve dayanışmanın önemi vurgulanmaktadır (madde 24) (Egeli 1996).

Stockholm Konferansı'nın "bir tek dünyamız var" sloganıyla; tek olan dünyadan yararlanmanın eşit hak ve sorumluluklar doğurduğu anlayışı ortak kabul görmüştür. Bu bağlamda küresel düzeyde, tüm canlıların ve insanın varlığını sürdürebileceği, ekolojik açıdan dengeli koşullara sahip, böyle bir çevreyi sağlama, koruma ve geliştirmenin de tüm insanlığın ortak sorumluluğu olduğu kabul edilmiştir (Burton 1978).

Dünya Çevre Bildirgesinde yer verilen diğer bir hüküm; “İnsanın şerefli ve huzurlu bir hayata izin verecek kalitede bir çevrede, özgürlük, eşitlik ve elverişli hayat şartları içinde yaşaması temel hakkıdır. Bu sebeple ırk ayrımını, sömürgeciliği ve diğer eziyet çeşitlerini, yabancı tahakkümünü destekleyen ve devamlı kılan politikalar yasaktır ve kaldırılmalıdır” (Ekinci 1997).

- *1976 Habitat I*: Vancouver’da toplanmıştır. Habitat I’in İnsan Yerleşimleri Bildirgesi’nde ve Eylem Planı’nda da, çevreye ilişkin önemli ilkeler yer almıştır.

- *1994 Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı*: Kahire’de gerçekleşen konferansa, 180 ülke ve 1500’ü aşkın sivil toplum kuruluşu katılmıştır. BM Nüfus Fonu ve BM Ekonomik ve Sosyal Bilgi ve Politika Analizi Nüfus Birimi’nin hazırladığı konferansta, 2015 yılına kadar ulusal ve uluslararası nüfus ve kalkınma politikaları eylem planı oluşturulmuştur (Toros 1997).

“Küresel nüfus, kalkınma ve çevre arasındaki karşılıklı bağımlılığın giderek daha iyi anlaşılması”, bunun sonucunda “bütün ülkelerdeki sürekli ekonomik büyümeyi yerleştirecek uygun makro ve sosyo-ekonomik politikaların uygulanmasını”, bunu

yaparken de sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde kaynakların kısa dönemde yok edilmesini önlemeyi amaçlamaktadır (Toros 1997).

- *1996 İkinci BM İnsan Yerleşimleri Konferansı*: Habitat II Konferansı, kentsel ve kırsal yerleşimlerin sürdürülebilirliğini, yeterli barınak ve konut sorunlarını global düzeyde sorgulamış, ülkelerin bu sorunlarla baş edebilmesi için yönetsel, toplumsal ve ekonomik bir dizi çağdaş politika ve reforma işaret ederek "Herkes Yeterli Konut" ve "Sürdürülebilir İnsan Yerleşimleri"ni temel amaç edinmiştir. Bu amaçlara ulaşmak için ise Habitat felsefesi olarak "Kentine Sahip Çıkmak", "Çözümde Ortaklık", ve "Aktif Katılım" kabul edilmiştir. Habitat II Konferansı, devletlerin insan yerleşimleri yönetimine ilişkin var olan sorumluluklarının bir kısmını, kabul edilir ölçüler içinde farklı düzeylere devretmesi gerektiğinin farkına varıldığı bir konferans olmuştur (Crowe 1966).

- 1999'da Avrupa Birliği Mekansal Gelişme Komitesi tarafından hazırlanan "Avrupa Mekansal Gelişim Perspektifi" ve bu kapsamda üst ölçekte doğal kaynakların ve kültürel mirasın korunması ve alt ölçekte ise mekansal gelişim politikasının dengeli ve çok merkezli kentsel sistemler, yeni kır-kent ilişkileri önerilmektedir (Demirel 2009).

- *2001 İstanbul+5*: Kentsel fakirliğin önlenmesi konusunda, ülkelerin, Birleşmiş Milletler'in ve diğer ilgili uluslararası kuruluşların işbirliğini artırması ve yeni kaynaklar yaratma konusunda gayretlerini artırmaları gerekliliği vurgulanmıştır. Ayrıca ülkeler, yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve diğer Habitat ortaklarının sürdürülebilir insan yerleşimleri konularında daha etkin bir rol oynamak üzere güçlendirilmelerine karar vermişlerdir. Bu güçlendirmenin de, sorumlulukların, politika-yönetiminin, karar-alma mekanizmalarının adem-i merkeziyetçiliği ile katılım ve ortaklıklar kurulması şeklinde gerçekleştirilebileceği belirtilmiştir. Kadınların ve gençlerin kapasitelerinin geliştirilmesi ve kent hayatındaki rollerinin artırılması da deklarasyonda önemle vurgulanmıştır (Kurum 1992).

- 2004 yılında Avrupa Komisyonu'nun hazırladığı "Kentsel Çevre Üzerine Tematik Bir Stratejiye Doğru" başlıklı raporda, Avrupa kentlerinin yeniden canlandırılması; toplumların ve ekonomilerinin güçlenmesi için kentlerin çekici, sağlıklı ve yüksek kalitede mekanlar sağlar hale getirilmesi gerektiği ve bu amaçlara ulaşmada kentsel yeşil mekanların kentlilere sağladığı yüksek yaşam kalitesi açısından öneminin büyük olduğu belirtilmektedir (Demirel 2009).

1.3.6. Türkiye’de Kentsel Yaşam Kalitesinin Tarihsel Gelişimi

Kimi yazarlar (Ernst Reuter, Ömer Celal Sarç ve Sadun Aren) 1945–1950 yılları arasında yaptıkları çalışmalarda, o yıllarda Türkiye’de güçlü kentleşme eğilimleri bulunmadığı görüşünde birleşseler de, 1955’ten bu yana yapılan çalışmalarda ülkenin 1950 sonrası hızlı bir kentleşme sürecine girdiği görülmektedir. 1960–2000 yılları arasında kentsel nüfus, 6,9 milyondan 44 milyona çıkararak 6 kat artmıştır. Kentsel nüfusun genel nüfus içindeki payı da %25,1’den %65’e yükselmiştir. Tarımda yaşanan olumsuz gelişmeler ile başlayan göç hareketi, sanayileşme, ulaşım imkânlarının artması, eğitim düzeyinin yükselmesi, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ve yurtdışından dönen işçilerin de kentleri tercih etmesi ile artmıştır. Kentleşmenin tüm sonuçları direkt kentlerin yaşam kalitesini etkilemiştir (Discoli vd. 2013).

Köylerden kentlere olan nüfus akınlarının daha düzenli olması ya da yerleşme sorunlarına yönelik özel yasaların çıkarılmasına olanak veren 1982 Anayasası 23. maddesinde “yerleşme özgürlüğü, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek amacıyla ve yasayla sınırlanabilir” hükmü getirilmiştir. Ancak bu hükmü uygulamak, halkoyuna dayanan siyasal partilerce tercih edilmemiştir. 80’lerden sonra yavaşlamış olsa da halen kentleşme hareketi devam etmekte ve her yıl büyük kentlere özellikle İstanbul’a küçük bir kent nüfusu kadar insan daha eklenmektedir (Keleş 2004).

Göçün kentsel yaşam kalitesine olumsuz etkisinin başında gelen gecekondulu olgusu, kentleşme ile birlikte ortaya çıkmıştır. Gecekondulu, kentlerin eski ve yeni kesimleri arasında hem maddi hem manevi anlamda geçiş halindeki alanları oluşturur. Çoğu türdeş görünümlü, tek katlı, tek odalı, bahçeli; ağaçları, kümesi, ahşap eklentileri olan barınaklardır. Bir kısmı sağlık ve sağlamlık yönünden çok iyi, öteki kısmı ise içinde oturulamayacak niteliktedir. 1948 yılında büyük kentlerde 25–30 bin, 1953’de 80 bin, 1960’da 240 bin, 1983’de 1,5 milyon, 21. yüzyılın ilk yıllarında ise 2,2 milyon gecekondulu vardır (Keleş 2004). Kentlerde ortalama hane büyüklüğü beş olarak alınırsa, gecekondularda yaşayan nüfus 10 milyondan fazla sonucuna varılır. Bu da toplam kent nüfusumuzun %30’una yakındır. Gecekondulu bölgelerinde yapı, barınma ve hizmet ölçütleri kentlerde normal yapı izinlerine dayanan semtlerdeki ölçütlere oranla düşüktür. Bu binaların konut kalitesi ve içinde yaşayanların da yaşam kalitesi ve buldukları bölgenin kentsel yaşam kalitesi o derecede düşüktür (Keleş 2004).

Türkiye’de yaşam kalitesinin ortaya çıkışı ve değerlendirilmesi aşamaları, dünyadaki durumla paralellik göstermemiştir. Benzerlik, Türkiye’de de dünyadaki oluşuma paralel, önce araştırma ve planlamada sosyal olaylara önem verilmesi şeklinde olmuştur. 1960’lı yıllarda, sosyal, kültürel ve toplumsal konular dikkate alınmaya başlanıp, bunlarla ilgili istatistiki veriler toplanmaya başlanmış ve bu görev kurumsal olarak Devlet İstatistik Enstitüsüne (1962) verilmiştir. 1961 yılında ekonomik, toplumsal ve kültürel kalkınmayı planlı şekilde yürütmek için Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) kurulmuştur. DPT’nin “İllerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması” isimli araştırmalarının ilki 1965 yılında yapılmıştır. 1970’li yıllarda gelişmeyi ölçen göstergelerde değişim olmuş ve gelişme; sosyal ve ekonomik göstergeler arasında bir etkileşim yapısını sergileme eğilimine girmiştir. Hem DİE’nin derlediği istatistikler, hem de DPT’nin hazırladığı raporlar bu değişimden etkilenmiştir (Türksever 2001). Örneğin, DPT’nin 1996 yılında hazırladığı İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması’nda sosyal ve ekonomik göstergeler; demografik, istihdam, eğitim, sağlık, sanayi, tarım, inşaat, mali, altyapı ve diğer refah göstergeleri olarak, 10 ana başlıkta 58 farklı değişkenden oluşmaktadır (Soykan 1994).

Dünyada sosyal göstergelere olan ilgi, 1970’li yıllarda doruğa ulaşmışken, Türkiye’de konuya yoğunlaşılması, veri derleme ve sunumu 1990’lı yıllara rastlamaktadır. 1998’de DPT bu verileri içeren “Various Indicators Related to Provinces and Regions in Turkey” isimli bir kitap yayımlamıştır. Bu kitapta 69 ayrı tabloda, 18 farklı sosyal ve ekonomik gösterge verileri yer almıştır (Beyhan 2013).

DİE’nin, 1998 yılında ilk kez her il için Ekonomik ve Sosyal Göstergeler isimli yayınları başlamıştır. 1997 yılında da bu verileri kullanarak, “Coğrafi Bölge Ayrımında İlçelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Gruplarının ve Gelişmişlik Seviyelerinin Belirlenmesi” isminde bir araştırma yapmıştır. Son olarak da DİE, kişinin genel mutluluk algılamasını, temel yaşam alanlarındaki (sağlık ve sosyal güvenlik, örgün eğitim, çalışma hayatı, gelir, kişisel güvenlik ve adalet hizmetleri, kişisel gelişim ve kişisel destek ağları) genel memnuniyetini ölçmek ve bu memnuniyet düzeyinin zaman içindeki değişimini takip etmek amacıyla, 2003 ve 2004’de Yaşam Memnuniyeti Araştırması’nı yapmıştır (TÜİK 2013).

2001–2005 yıllarına ait hedefleri içeren Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planının “Uzun Vadeli Gelişmenin Temel Amaçları ve Stratejisi (2001–2023)” başlığını taşıyan

ikinci bölümünde, toplumun yaşam kalitesinin yükseltilmesi uzun dönemli gelişme stratejisinin nesnel amaçlarından birisi olarak yer almıştır. Planın “Temel Amaç, İlke ve Politikaları (2001–2005)” başlıklı üçüncü bölümde ise, plan döneminin toplumun yaşam kalitesinin yükseldiği bir dönem olacağı vurgulanmıştır (DPT 2005).

BM Kalkınma Programı tarafından yayımlanan "Human Development Index" (HDI) raporunda, Türkiye'deki yaşam kalitesinin 1980'li yıllardan bu yana büyük ölçüde arttığı belirtilmiştir. 177 ülkedeki yaşam kalitesini, eğitim durumunu ve sefaleti araştıran raporda, yaşam kalitesindeki artış açısından 12 ülke arasında 6. sırada gösterilen Türkiye'de, 1990'lı yıllardan bu yana cep telefonu ve internet kullananların sayısının da büyük ölçüde arttığına dikkat çekilmiştir. Raporda, Türkiye'de 1970'li yıllardan bu yana insanların ortalama olarak daha uzun yaşadığına, çocuk ölümlerinin de aynı dönem içinde büyük ölçüde gerilediğine işaret edilmiştir (Güleç 1992).

Çeşitli bilimsel toplantılar, sempozyumlarda da insan, çevre, konut, kalite konuları ele alınmıştır. 1995'de Mimari ve Kentsel Çevrede Kalite Arayışları Sempozyumu, 1996'da İstanbul 2020 Sempozyumu, 2003 International Conference on Quality of Urban Life: Policy Versus Practice (Uluslararası Yaşam Kalitesi Konferansı: Politika Karşıt Pratik) bunlara örnektir. Ayrıca, 23/01/03 Tarihinde ülkemiz, Avrupa Çevre Ajansı ve Avrupa Bilgi ve Gözlem Ağına kabul edilmiştir.

1.3.7.Kentsel Yaşam Kalitesinin Önemi

Dünya nüfusu ve buna oranla kentli nüfusu sürekli artmaktadır. Ancak kentli nüfusunun %30'u gecekonduda yaşarken, 1 milyar insanın da temiz su ve kanalizasyondan yoksun bulunmaktadır. Bu veriler ışığında kentsel yaşam kalitesi kavramının önemi daha iyi anlaşılmaktadır (Marans 2012).

Kentsel yaşam kalitesi, kente yeni nüfus grupları çekmede bir anlamda kentin reklâmında, önemli bir yer tutar. Pek çok yerel yönetim, internet yoluyla kenti tanıtırken, öncelikle doğal güzelliklerinden ve insanlara sunduğu kentsel yaşam kalitesinden bahsetmektedir (Türksever 2001).

Yaşam kalitesini yükseltecek yönde kararlar almak ve uygulamak yetkililer için çok önemlidir. Zira, küreselleşme ve bölgeselleşme hareketleri uluslar arasındaki fiziksel ve ekonomik engelleri kaldırınca, çok uluslu şirketler, global ekonomik sistemin aktörleri olmuşlar, ülkeler yerine de kentler bu sistemin yapıtaşları haline gelmişlerdir. Sonuçta, bir

kentler sistemi hiyerarşisi oluşmuştur (Khalil 2012).

Çok uluslu şirketlerin yatırımlarını kendilerine çekmek isteyen kentler birtakım şartları da yerine getirmek durumundadırlar. Yüksek kaliteli altyapı, iletişim olanakları, ulaşım ve güvenlik hizmetleri, iyi yetişmiş insan kaynağı ve ekonomik gelişmeyi sağlayacak gerekli teknolojik birikim bunların en önemlilerindedir. Tüm bunlar da zamanla halkın yaşam kalitesinde artış sağlayacaktır. Büyük bir ekonomik patlama gösteren Çin'in sahil şeridindeki kentler, buna iyi birer örnek teşkil etmektedir (Güvenç 1998).

Kentsel yaşam kalitesinin düşük olduğu yerlerde, bireylerde yer değiştirme eğilimi ortaya çıkmaktadır. Bu sonuç bölgeler arası dengesizlik ve göç sorununa neden olmaktadır. Kent ve bölge planlama faaliyetlerinde, ele alınması gereken kavramlardan, kentsel yaşam kalitesi kavramı, yeni bir araç olarak görülmektedir. Kentsel yaşam kalitesi, planıcı, politikacı ve halk kitleleri arasında da bütünleştirici olabilecek bir kavramdır. Yaşam kalitesi araştırmalarında elde edilecek sonuçlar üç grubu da etkileyecektir. Yaşam kalitesinin yüksek olması kentsel alanda ekonomik canlılığın artmasına, yerleşimin ekonomik anlamda zenginliğine de katkıda bulunacaktır (Türksever 2001).

1.3.8.Kentsel Yaşam Kalitesi Göstergeleri

Nüfusu artan, alanda yayılan kentler, plansız kentleşmenin de bir sonucu olarak, kentte yaşayanlara giderek düşen bir yaşam standardı sunmaktadır. Yeterince iş sahası ve konut bulunamayışı, gecekondulaşma, doğal kaynakların sorumsuzca tüketilmesi, trafik sorunu, toplumdaki sosyal dengesizliğin artması gibi sorunlar kentsel yaşamı her geçen gün zorlaştırmaktadır. Tüm bunlar kentlilere sunulan günlük yaşamın her boyutundaki kaliteyi de düşürmektedir (Türksever 2001).

Kentsel yaşam kalitesini etkileyen faktörler çok boyutlu bir yapı sergilemektedir. Evans, bu çok boyutlu yapıyı kuramsal bir model çerçevesinde incelemiştir. Modelde yaşam kalitesi boyutları şöyle tanımlanmaktadır (Türksever 2001):

- *Hoşnutluk*: Yaşamdan hoşnutluk veya işinden hoşnutluk, ailesinden hoşnutluk gibi herhangi bir alanla ilgili hoşnutluk bireyin yaşam kalitesini etkilemektedir.

- *Yetenekler*: Sosyal ilişki kurabilme, problem çözebilme gibi genel ve özel olarak incelenebilecek yetenekler.

- *Sosyal çevre*

- *Bireyin karakteri ve yetenekleriyle ilgili kişisel faktörlerin etkisi:* Bu gruptaki faktörlerin kişinin algılamasıyla ilgili olduğu kanıtlanmıştır.

- *Bio/sosyo-fiziksel çevre faktörleri/olayları:* Biyolojik, sosyal ve fiziki çevre bireyin yaşam kalitesini etkilemektedir. Örneğin, fakirlik/zenginlik, kirli/temiz hava, risk/sağlık faktörleri gibi.

Yapılan araştırmaların çoğunda, bireyin sosyal çevresi içinde yer alan öğeler ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Bunların dışında bireyin yaşadığı yerde, yaşadığı konuttan metropoliten alana dek kentsel donatı ve servislerinin de yaşam kalitesine katkıları vardır. Bu ilişkiler bütünü de, kentsel yaşam kalitesi olarak tanımlanmaktadır. Bireyin çevresinden hoşnutluğu yaşam kalitesini etkiler. Birey çevreyi algıladığı, anladığı, kullandığı ya da beklentilerine cevap verdiği oranda değerlendirir. Kalite en basit şekliyle, mevcut durumdan eksikliklerin çıkarılmış halidir. Mevcut durum yaşamın bireye sundukları iken eksiklikler bireyin algılaması sonucu ortaya çıkanlardır. Bu formüle göre, bireyin yaşamdan algıladıkları eksiklikler ne kadar az olursa yaşam kalitesi de o kadar yüksek varsayılır (Türksever 2001).

Bunlara bağlı olarak kentsel yaşam kalitesinin yüksek olduğu yerlerde kişilerin yaşamlarından ve çevrelerinden hoşnut, dolayısıyla üretken ve verimli olduklarından söz edilebilir. Kentlerdeki yaşam kalitesinin kullanıcılar tarafından değerlendirilmesi de politikacılar ve plancılar için büyük önem taşımaktadır (Dökmeci 1996).

Türk yerel yönetimlerince belirlenmiş bir kentli hakları olmamakla beraber, kentsel yaşam kalitesi normları da henüz belirlenmemiştir. 1990 yılında Nüfus Kriz Komitesi dünyanın nüfusu en yüksek olan 98 metropoliten şehirde kentsel yaşam standartlarını değerlendirirken şu kriterleri esas almıştır; kamu güvenliği (100.000 kişi başına düşen cinayet), gıda maliyeti (gıda için harcanan gelir oranı), yaşama mekânı (oda başına kişi), konut standardı (su ve elektriği olan ev oranı), haberleşme (100 kişi başına telefon), eğitim (orta öğretimdeki çocuk oranı), kamu sağlığı (1000 canlı doğum başına çocuk ölümü), barış ve sessizlik (gürültü düzeyleri), trafik akımı (sıkışık aralıkta saat başı gidilen yol), doğal çevre temizliği (kirlilik ölçümleri) (Camp 1990).

10 Aralık 1948'de imzalanan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesiyle tanınan insan hakları, 1992'de Avrupa Konseyince kabul edilen Avrupa Kentsel Şartındaki Avrupa

Kentli Hakları deklarasyonu ile geliştirilmiş ve yaşanan mekânda şekillendirilmiştir (Yener ve Arapkirlioğlu 1996). Yerinden yönetimin açık, belirli ve vurgulanmak istenen ipuçlarını içeren şart her ülkede uygulanabilir. Şart metninde iyi bir kent yönetimi için gerekli ilke ve yükümlülükleri de tanımlamıştır. Şartın hedefi, kentliler için yaşam kalitesinin yükseltilmesidir. Aşağıda belirtilen hakların gerçekleşmesi fertlerin, dayanışma ve sorumlu hemşeriliğe ilişkin eşit yükümlülükleri kabul etmesine bağlıdır. Avrupa yerleşimlerinde yaşayan kent sakinleri şu haklara sahiptir:

- *Güvenlik*: Mümkün olduğunca suç, şiddet ve yasa dışı olaylardan arındırılmış emin ve güvenli bir kent;
- *Kirletilmemiş, Sağlıklı Bir Çevre*: Hava, gürültü, su ve toprak kirliliği olmayan, doğası ve doğal kaynakları korunan bir çevre;
- *İstihdam*: Yeterli istihdam olanaklarının yaratılarak, ekonomik kalkınmadan pay alabilme şansının ve kişisel ekonomik özgürlüklerin sağlanması;
- *Konut*: Mahremiyet ve dokunulmazlığının garanti edildiği, sağlıklı, satın alınabilir, yeterli konut stokunun sağlanması;
- *Dolaşım*: Toplu taşıma, özel arabalar, yayalar ve bisikletliler gibi tüm yol kullanıcıları arasında, birbirinin hareket kabiliyetini ve dolaşım özgürlüğünü kısıtlamayan uyumlu bir düzenin sağlanması;
- *Sağlık*: Beden ve ruh sağlığının korunmasına yardımcı çevrenin ve koşulların sağlanması;
- *Spor ve Dinlenme*: Yaş, yetenek ve gelir durumu ne olursa olsun, her birey için, spor ve serbest vakitlerini değerlendirebileceği olanakların sağlanması;
- *Kültürler Arası Kaynaşma*: Geçmişten günümüze, farklı kültürel ve etnik yapıları barındıran toplulukların barış içinde yaşamalarının sağlanması;
- *Kaliteli Bir Mimari ve Fiziksel Çevre*: Tarihi yapı mirasının duyarlı bir biçimde restorasyonu ve nitelikli çağdaş mimarinin uygulanmasıyla, uyumlu ve güzel fiziksel mekanların yaratılması;
- *İşlevlerin Uyumlu*: Yaşama, çalışma, seyahat işlevleri ve sosyal aktivitelerin olabildiğince birbiriyle ilintili olmasının sağlanması;

- *Katılım*: Çoğulcu demokrasilerde; kurum ve kuruluşlar arasındaki dayanışmanın esas olduğu kent yönetimlerinde; gereksiz bürokrasiden arındırma, yardımlaşma ve bilgilendirme ilkelerinin sağlanması;
- *Ekonomik Kalkınma*: Kararlı ve aydın yapıdaki tüm yerel yönetimlerin, doğrudan veya dolaylı olarak ekonomik kalkınmaya katkı konusunda sorumluluk sahibi olması;
- *Sürdürülebilir Kalkınma*: Yerel yönetimlerce ekonomik kalkınma ile çevrenin korunması ilkeleri arasında uzlaşmanın sağlanması;
- *Mal ve Hizmetler*: Erişilebilir, kapsamlı, kaliteli mal ve hizmet sunumunun yerel yönetimi, özel sektör ya da her ikisinin ortaklığıyla sağlanması;
- *Doğal Zenginlikler ve Kaynaklar*: Yerel doğal kaynak ve değerlerin; yerel yönetimlerce, akılcı, dikkatli, verimli ve adil bir biçimde, beldede yaşayanların yararı gözetilerek, korunması ve idaresi;
- *Kişisel Bütünlük*: Bireyin sosyal, kültürel, ahlaki ve ruhsal gelişimine, kişisel refahına yönelik kentsel koşulların oluşturulması;
- *Belediyeler Arası İşbirliği*: Kişilerin yaşadıkları beldenin, beldeler arası ya da uluslararası ilişkilerine doğrudan katılma konusunda özgür olmaları ve özendirilmeleri;
- *Finansal Yapı ve Mekanizmalar*: Bu deklarasyonda tanımlanan hakların sağlanması için, gerekli mali kaynakları bulma konusunda yerel yönetimlerin yetkili kılınması;
- *Eşitlik*: Yerel yönetimlerin; tüm bu hakları bütün bireylere cinsiyet, yaş, köken, inanç, sosyal, ekonomik ve politik ayrım gözetmeden, fiziksel veya zihinsel özürlerine bakılmadan; eşit olarak sunulmasını sağlamakta yükümlü olması (Yener ve Arapkirioğlu 1996).

1.3.9.Yaşam Kalitesi ve Kullanıcı İstekleri İlişkisi

Yaşam alanlarının kullanıcılar için uygun, memnun edici ve kaliteli olarak tasarlanabilmesi için kullanıcıların kişisel değerlendirmelerine ihtiyaç duyulmaktadır. Sonuçta yaşam kalitesi, mutlu insanlar ve sağlıklı bir toplumda önemli bir olgu ve değerlendirme aracıdır.

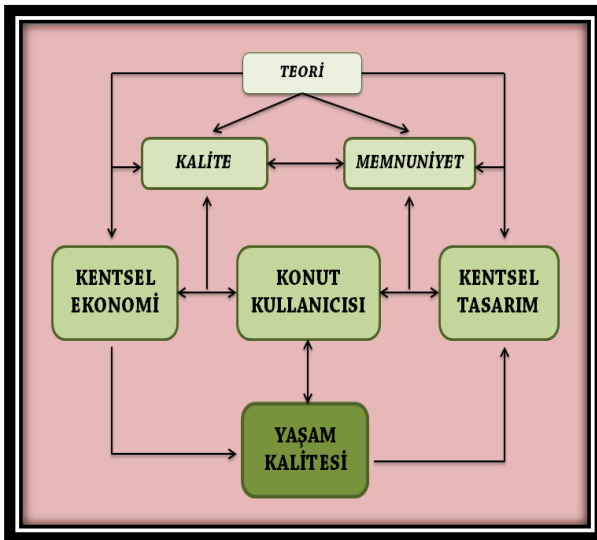
Kentsel kalite, gruplara ve kişilere göre değişen sübjektif algılar, davranışlar ve değerler dahilinde, toplumsal, ekonomik ve mekansal öğeler açısından kent tanımına giren

yerlerde, kentsel alt yapı, iletişim, ulaşım, konut ve benzeri olanakların sunulma düzeyinin önceden belirlenen ölçülerin üstünde olan karmaşık bir kavramdır. Kentsel kalite, daha dar bir kavram olan yaşam kalitesinin önemli bir bölümü olarak da tanımlanabilmektedir. Kentsel yaşam kalitesinin yüksek olması kişilerin yaşamdan, yaşam alanlarından ve çevrelerinden memnun olmasını, verimliliğin yüksek olmasını, ekonomik canlılığın artmasını sağlamaktadır (Beyhan 2013).

Rekreasyon alanları ile ilgili çalışmalarda genel olarak, sosyal ve fiziksel çevre konuları hakkında belirlenen kriterler ve kullanıcı etkileşimleri değerlendirilmektedir. Kentsel alanlarda yaşayanların, buldukları mekana dair düşünceleri, duyguları, davranışları ve etkilenmeleri, benzer yaşam kalitesi ve memnuniyet kriterleri çerçevesinde değerlendirildiğinde, kişilerin içinde buldukları sosyal, ekonomik ve kültürel duruma ve yaşadıkları çevrenin planlı/plansız olmasına göre farklılıklar göstermektedir.

Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konferansı'nda kabul edilen Avrupa Kentsel Şartı ile; dolaşım, spor ve dinlenme, kültürler arası kaynaşma, kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre, katılım, ekonomik kalkınma, mal ve hizmetler, doğal zenginlikler ve kaynaklar, kişisel bütünlük, belediyeler arası işbirliği, finansal yapı ve mekanizmalar, eşitlik konularında, yerleşmelerde daha iyi bir yaşam için gerekli olan ilke ve politikalar tanımlanmıştır. Şartın hedefi, kentte yaşayanlar için yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve ideal yaşam şartlarına uygun koşulların hazırlanmasıdır (Kabadayı 2006).

Bu bakış açıları bütünleştirildiğinde, yaşam kalitesi, memnuniyet ve rekreasyon alanları kullanıcısı arasındaki ilişkiye ve karşılıklı etkileşime bağlı olan bir yaklaşım ortaya çıkmaktadır (Şekil 1.7).

Şekil 1.7. Yaşam Kalitesi ve Kullanıcı İstekleri İlişkisi (Kabadayı 2006'dan değiştirilerek)

Bu yaklaşımda, insanlar arasındaki etkileşimi geliştirmek için kentsel tasarım teorileri, tasarımların aslında nasıl yapılacağı hakkında çeşitli varsayımlarda bulunmaktadır. Varsayımların gerçekleşmesinde kentsel ekonomik faktörler etkili bir role sahiptir. Rekreatif alanları kullananlar yaşam kalitesi göstergeleri ve memnuniyet kriterlerinin değerlendirmelerinin sonuçlarını kentsel tasarım teorilerinde aramaktadır (Kabadayı 2006).

Yaşam kalitesinin geliştirilmesi için yapılacak olan çalışmalar, bireylerin ve toplumun yaşam kalitesi hakkındaki düşüncelerini, duygularını, memnuniyetlerini ve algılarını anlamamızı sağlamaktadır. Yaşam kalitesi ve memnuniyet hakkındaki çok boyutlu yaklaşımlar, planlama çalışmaları dahilindeki tüm aktörlere farklı bakış açıları kazandırırken, aynı zamanda da planlama ve uygulama çalışmalarına yön vermektedir.

1.3.10.Kent Yaşanabilirliği - Sürdürülebilirliği Açısından Rekreatif Kullanım

Mekanın halkın istekleri doğrultusunda kullanılabilir olması ve bu kullanımlara karşı dirençli olup ekolojik ortamını koruması, bu alanların yaşamlarını uzatır ve böyle uzun ömürlü, koruma–kullanma dengesine sahip mekanlardan oluşan kentler ise yaşanabilir kent kimliğine sahip olur (Türkoğlu vd. 2008).

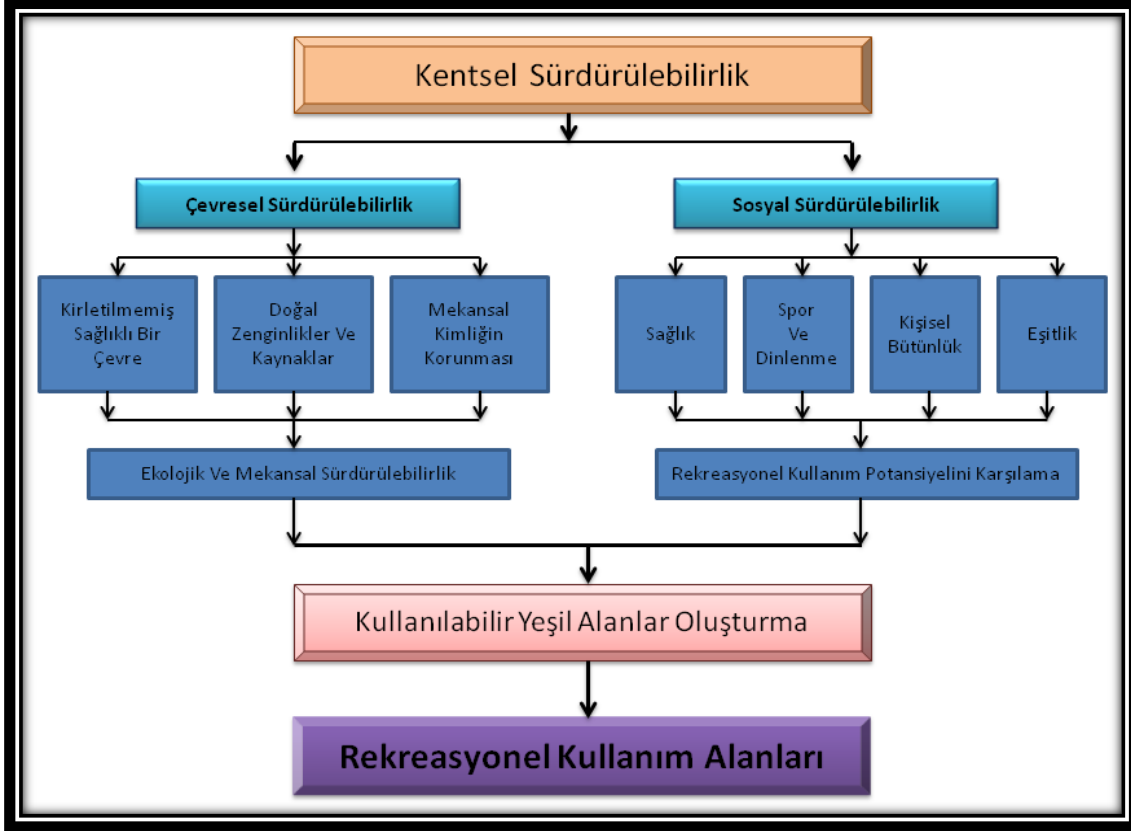
Şehirlerin inşasında ya da yeniden kurulmasında, hem mesleki hem de politik kuruluşlar ekoloji konusuna bilinçle yaklaşmamış, hatta çoğu zaman politik kararlar alınırken ekoloji kavramı bilinçli olarak göz ardı edilmiştir. Bunun önemli bir nedeni, açık alanlarda bir yapı ya da yapılar topluluğunun inşaa etmenin kolaylığının yanı sıra, yapılarla kaplı bir alanda açık alan yaratmanın zorluğu hatta imkansızlığıdır (Ercoşkun 2005).

Kentlerde rekreatif kullanım potansiyelinin artması ile yaşam standartları artacak ve kent daha yaşanabilir bir alana dönüşecektir. Bu durumun sağlanması tasarımcıları kullanılabilir açık-yeşil alanların oluşturulmasına teşvik edip, bu alanların rekreatif kullanım ile değerlendirilmesine olanak sağlayacaktır. Bunlara göre rekreatif kullanım-kent yaşanabilirliği ilişkisi Şekil 1.8'deki gibi açıklanabilir (Ercoşkun 2005).

Bu mekanların yapısı ile doğru kullanımlara uygun potansiyel alanlar olmaları da çok önemlidir. Kentsel rekreatif alanları doğal bir yeşil yol ve koridor olma özelliğiyle kent yaşanabilirliği açısından öne çıkmaktadır.

Kentlerde yeşil yol ve koridor alanlarını oluşturan bir çok rekreatif alanı

bulunmaktadır. Bu alanların planlanması ve oluşturulması, kullanımı, yenilenmesi ve kullanıcıların bu alanlar üzerindeki hakları oluşan potansiyelin kullanımı ve kalitenin artırılması ve maksimum faydanın sağlanması açısından önemlidir.

Şekil 1.8. Rekreasyonel Kullanım – Kentsel Sürdürülebilirlik İlişkisi (Ercoşkun 2005’den değiştirilerek)

Kalitenin ve potansiyelin artırılmasında şüphesiz en önemli araçları mevzuatlar oluşturmaktadır. Mevcutların iyi bilinmesi, kalite artışı için yenilenecek değiştirilmesi gerekmektedir.

- Ülkemizde, 02.11.1985 tarih ve 18916 (1. Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmeliğin (önceki adı; İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelik olan bu yönetmeliğin adı 17.03.2001 tarih ve 24345 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan yönetmeliğin 1. maddesi hükmü gereğince yukarıda belirtildiği gibi değiştirilmiştir) “Tanımlar” başlıklı 3. maddesinin 8. fıkrasında “parklar, çocuk bahçeleri ve oyun alanları” aktif yeşil alan kavramı ile tanımlanmış, 02.09.1999 ve 23804 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan değişiklik bölümünde ise bu üç kullanım için kişi başına toplam alan miktarı

10 m² öngörülmüştür. Bu durumda, yeşil alan kapsamı içinde değerlendirilen piknik alanları, botanik ve hayvanat bahçeleri, rekreasyon amacıyla yararlanılabilen koruluklar, ağaçlandırma alanları gibi kullanımlar da aktif yeşil alanlar dışındaki diğer yeşil alanları oluşturmaktadır (T.C. Resmi Gazete 1985 ve 1999). Ancak, yurt dışındaki uygulamalarda bu kapsam daha geniş tutularak, çocuk oyun yeri, çocuk bahçesi, oyun alanı, komşuluk birimi parkı, mahalle parkı, semt parkı, kent parkı, anakent parkı gibi bir sıradüzen içinde değerlendirilmektedir. Bu alanların her biri için toplam ve kişi başına alan büyüklüğü, hizmet alanı yarıçapı, yaya ulaşım mesafesi konusunda ülkeden ülkeye değişen ölçütler öngörülmüştür.

- Yine 2.11.1985 tarih ve 18916 sayılı Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmeliğinin 02.09.1999 ve 23804 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan değişiklik bölümünde “Kentsel, Sosyal ve Teknik Alt Yapı” ve “Sosyal ve Kültürel Tesisler” bölümlerinde nüfus ve asgari alan büyüklüğü ölçünleri yer almaktadır. Buna göre kentlerde 100.000 üzeri nüfus için kişi başına ayrılması gereken kültürel tesis alanları 2,5 m², sosyal tesis alanları 1,5 m², büyük ilçe tipi kütüphane alanı 2000 m² öngörülmektedir (T.C. Resmi Gazete 1999).

- 20 Ekim 2000 tarihinde Floransa’da imzalanan ve ülkemizde 10 Haziran 2003 tarih ve 4881 sayılı kanunla onaylanıp, 27 Temmuz 2003 tarih ve 25181 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Avrupa Peyzaj Sözleşmesi belirleyici olmaktadır. Sözleşmenin açıklayıcı raporunun 5. paragrafında “peyzajın; her yerdeki insan için, kırsal ve kentsel alanlar, yüksek kaliteli olduğu kadar bozulmuş olan alanlar, günlük alanlar olduğu kadar sıra dışı güzellik olarak tanımlanmış alanların da yaşam kalitesini oluşturan önemli bir bölüm olduğu”, 8. paragrafında “peyzajın kişisel ve sosyal refahın en önemli öğelerinden biri olduğu, bunun korunmasının, yönetilmesinin ve planlanmasının toplumdaki her bireyin hak ve sorumluluğu olduğu” nun kabul edildiği vurgulanmaktadır. Sözleşmede ayrıca kent, kentli gönenci ve sürdürülebilir peyzajlar arasındaki ilişkinin önemi not edilmekte, yaşam niteliği ile rekreasyon arasında aynı yönlü bir bağlantının bulunduğu sonucu çıkartılabilecek vurgulamalar yer almaktadır (T.C. Resmi Gazete 2003).

- 8. Beş Yıllık Kalkınma Planının (2001-2005) sekizinci bölümünde, “İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi” alt bölümünün 7. maddesi “Serbest Zamanların Değerlendirilmesi” yani rekreasyon başlığını taşımaktadır. Amaçlar, ilkeler ve politikalar kısmında; zaman yönetimi ile birlikte düşünülmesi gereken serbest zamanların üretken,

verimli ve katılımcı bir şekilde değerlendirilerek yaşamın bir parçası haline getirilmesi ve israf edilmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Serbest zamanların değerlendirilmesinde kullanılacak kamu kesimine ait alan ve tesislerin herkesin kullanımına sunulacağı, çocuklar, gençler, yaşlılar, ev hanımları, yalnız yaşayanlar ve engelliler başta olmak üzere toplumun bütün kesimleri için serbest zamanların üretken, verimli ve katılımcı bir şekilde değerlendirilmesi için merkezi ve yerel yönetimler ile üniversitelerin altyapı ve insan gücü olanaklarının geliştirileceği ve bu konuda sivil toplum örgütleri ile özel sektörün destekleneceği belirtilmiştir. Serbest zamanların değerlendirilmesi yani rekreasyon kültürünün kentlerde geliştirilmesi için yaygın ve örgün eğitim programlarından yararlanılacağı, çocukların erken yaşlarda sanat ve geleneksel el sanatları ile tanışmalarının sağlanması amacıyla Kültür Bakanlığı'nın eşgüdümünde, projeler geliştirileceği ve uygulamaya konulacağı, büyük kentlerin civarında oluşan yerleşim yerlerinde serbest zamanları değerlendirme faaliyetlerinde kullanılmak üzere ortak mekanlar oluşturulacağı belirtilmiştir (T.C. Resmi Gazete 2000).

- 10.07.2004 tarih ve 25531 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5216 Kanun No'lu Büyükşehir Belediyesi Kanununun Üçüncü Bölümü, Büyükşehir Belediyesinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları başlığı altındaki 7. maddenin m) bendinde “Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek”, n) bendinde de “Gerektiğinde sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak” hükmüne yer verilerek konuya bir ölçüde açıklık ve bağlayıcılık getirilmektedir (T.C. Resmi Gazete 2004).

- Ülkemizde 02.11.1985 tarih ve 18916 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, 02.09.1999 tarih ve 23804 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelik değişiklikleri ile yeniden düzenlenen ve 19.08.2008 tarih ve 26972 sayılı Resmi Gazete kapsamında adı değiştirilen Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği (önceki adı 3030 Sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliği) yönlendirici kabul edilebilir. Yönetmelikte yeşil alanlar, “toplumun yararlanması için ayrılan oyun bahçesi, çocuk bahçesi, dinlenme, gezinti, piknik, eğlence ve kıyı alanları toplamıdır. Metropol ölçekteki fuar, botanik ve hayvanat bahçeleri ile bölgesel parklar bu alanlar kapsamındadır” biçiminde tanımlanmıştır. “Sosyal ve Kültürel Altyapı Alanları” başlığı altında yeşil alanları “çocuk bahçeleri, parklar, piknik ve eğlence (rekreasyon)

alanlarından” oluşan bir grup, “spor ve oyun alanlarını” ayrı bir grup olarak değerlendirilmiştir. Yönetmelikte yeşil alan türleri aşağıdaki gibi açıklanmıştır (T.C. Resmi Gazete 2008):

Parklar: Kentte yaşayanların yeşil bitki örtüsü ile dinlenme ihtiyaçlarına cevap veren alanlardır. İmar planında park alanlarının içerisinde park için gerekli başka tesisler gösterilmemişse, ancak büfeler, havuzlar, pergolalar, açık çayhane ve genel helâdan başka tesis yapılamaz. Lüzumu halinde açık spor tesisleri yapılır.

Çocuk bahçeleri: 0-5 yaş grubunun ihtiyaçlarını karşılayacak alanlardır. Bitki örtüsü ile çocukların oyun için gerekli araç gereçlerinden büfe, havuz, pergola ve genel heladan başka tesis yapılamaz.

Spor ve oyun alanları: Spor ve oyun ihtiyaçlarını karşılayan alanlardır. Bu alanlarda kent ölçekleri hiyerarşisine göre gerekli spor ve oyun alanları bulunur. Bunlar futbol, basketbol, voleybol, tenis, yüzme, atletizm, buz pateni vb. gibi spor faaliyetlerini ihtiva eden açık ve kapalı tesis alanlarıdır”.

Yukarıdaki üç tür, aktif yeşil alanları oluşturmaktadır.

“Piknik ve eğlence (rekreasyon) alanları: Kentin açık ve yeşil alan ihtiyacı başta olmak üzere, kent içinde ve çevresinde gününbirlik kullanıma yönelik ve imar planı kararı ile belirlenmiş; eğlence, dinlenme, piknik ihtiyaçlarının karşılanabileceği lokanta, gazino, kahvehane, çay bahçesi, büfe, otopark gibi kullanımlar ile tenis, yüzme, mini golf, otokros gibi her tür sportif faaliyetlerin yer alabileceği alanlardır.”

Yukarıda belirtilen kullanımlar da diğer yeşil alanlar ve donatıları kapsamında ele alınabilir.

Bu tanımlamalara göre aktif yeşil alanlar, kent halkının günün her saatinde ve günlük rekreasyon gereksinimlerini karşılamak için kullanabilecekleri donanım ve ulaşım mesafesindeki yeşil alanlardır. Ancak, yurt dışındaki uygulamalarda bu kapsam daha geniş tutularak, çocuk oyun yeri, çocuk bahçesi, oyun alanı, komşuluk birimi parkı, mahalle parkı, semt parkı, kent parkı, anakent parkı gibi bir sıradüzen içinde değerlendirilmektedir. Bu alanların her biri için toplam ve kişi başına alan büyüklüğü, hizmet alanı yarıçapı, yaya ulaşım mesafesi konusunda ülkeden ülkeye değişen ölçütler öngörülmüştür.

Diğer yeşil alanlar ise, kent halkının belirli zamanlarda (hafta sonları ya da tatil dönemlerinde), genelde gününbirlik ve özel amaçlarla kullandığı, donatı çeşitliliği kullanım

amaçlarına göre yüksek ya da düşük olabilen, yaya ya da araçla ulaşılabilen yeşil alanlardır. Botanik bahçeleri, hayvanat bahçeleri, piknik alanları, özel amaçlı spor alanları (golf, kürek, olta balıkçılığı, doğa yürüyüşü, binicilik vb.) rekreasyonel etkinliklere hizmet sunan diğer yeşil alanlar arasında yer almaktadır. Ülkemizde Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından 2005 yılında hazırlanan ve AB uyum süreci kapsamında Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nin de yönlendirici olduğu Planlama ve İmar Kanunu Tasarısı Taslağı'nda ise; Genel Esaslar bölümünün 4. Maddesinin (a) bendinde “fert, toplum ve çevre sağlığı ile güvenliğinin korunması; sağlıklı ve güvenli yaşam çevrelerinin oluşturulması; yaşayanların haklarına saygılı ve karar süreçlerine katan, afetleri azaltan, doğal, tarihi ve kültürel değerleri koruyan, yaşatan ve geliştiren, kaynaklarla dengeli kırsal ve kentsel gelişmenin sağlanması; mevcut kentsel çevre kalitesinin yükseltilmesi, sosyal ve teknik altyapının ve yaşanabilir çevrenin oluşturulmasının” esas olduğu, aynı maddenin (d) bendinde de “İdarenin, kentli nüfusun barınma, ulaşım, çalışma ve rekreasyon gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, gerekli konut, sosyal ve teknik altyapı, istihdam ve yatırım alanlarını planlı bir şekilde, kentli nüfus artışı ve yerel kaynaklar arasındaki dengeyi de gözeterek, önceden ve yeterli miktar ve nitelikte hazırlamakla yükümlü” bulunduğu belirtilmektedir. Taslağın “Tanımlar” bölümünde ise; kentlerin fiziksel yapısı bünyesinde yaşam niteliğini etkileyen “Umumi Hizmet Alanları” olarak “meydan, park, yeşil alan, çocuk bahçesi, yol, otopark, pazaryeri, açık oyun ve spor alanları gibi kamunun ve toplumun ortak kullanımına yönelik alanlar” vurgulanmaktadır.

Taslakta örnek olarak verilen ve içeriği açık ve yeşil alanlarla kısıtlı tutulan kentsel rekreasyon alanları dizgesel bir yapı kapsamında öbeklendirilebilir. Gold (1980), Simonds (1983), Cooper ve Francis (1990), Ersoy (1994), Dunnett vd. (2002)'nin çalışmalarına göre rekreasyon etkinliklerine yönelik kentsel sosyal donatı alanları yapısal mekanlar, açık alanlar ve yeşil alanlar olarak üç ana öbeğe ayrılabilir. Yönetim, konut, eğitim, sağlık donatımları ile ticaret alanları dışında, kent peyzajı ve kültür rekreasyonu ile ilişkili kamuya açık yapısal mekanlar kapsamında kültürel mekanlar önem kazanmaktadır. Kültür evleri, kültür merkezleri ve halk eğitimi merkezleri bu yapıların temelini oluşturmaktadır. Kütüphane, müze, çeşitli toplantılar, güzel sanatlar ve el sanatları, folklor, sergi ve gösteri gibi etkinliklere yönelik mekanlar bu yapıların alt öbekleridir. Motorlu araç ulaşım ağı ve kentsel alan kullanımlarının gelişimine ayrılmış rezerv açık alanlar ayrı tutulursa, meydanlar, yaya bölgeleri, yaya aksları ve bisiklet yolları kent peyzajının rekreasyon açısından önem taşıyan açık alan ögeleridir.

BÖLÜM 2

ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Serbest Zaman ve Rekreatyon Kavramına Yönelik Çalışmalar

Appleton (1974), “Serbest Zaman Araştırması ve Politikası” konulu çalışmasında kentsel alanlar bünyesinde mevcut halka açık ve özel rekreatyon alanlarının yenilenmesi-iyileştirilmesi, rekreatyonel olanakların, nitelik ve niceliklerinin artırılması açısından önemli bir fırsat olduğunu belirtmiştir. Mevcut rekreatyonel olanaklar için en iyi kullanım hedefine ulaşabilmenin, yapılacak maliyet-yarar ilişkilerinin objektif analiziyle mümkün olduğunu vurgulamıştır.

Gold (1980), “Rekreatyon Planlama ve Tasarımı” konulu çalışmasında rekreatyon alanında kaynakların kullanılabilir olmasının kalitenin yaratılmasında tek başına etken olmadığı belirtilmiş, kaynağın kullanılabilir olmasının yanı sıra, kullanım süresi içerisinde ve sonunda kullanıcıyı tam anlamıyla tatmin edebilme niteliğinin de önem kazandığı vurgulanmıştır.

Köseoğlu (1981), “Türkiye’de Çevre Koruma ve Rekreatyon” konulu çalışmasında çağdaş insanın temel gereksinmesi olan rekreatyon ile ilgili planlama çalışmalarının çevre korumayla çok yakın ilişkide bulunduğu, ayrıca bununla ilgili etkinliklerin ülkemiz kalkınmasında büyük umutların bağlandığı turizm sektörünün tek dayanağı olduğu belirtilmiştir.

Gülbağçe (1996), “Boş Zamanları Değerlendirme Alışkanlıkları” konulu çalışmasında insanların serbest zamanlarını değerlendirme alışkanlıkları incelenmiş, serbest zamanlarda tercih edilen aktivite türü üzerinde etkili olan bazı faktörler açıklanmıştır.

Erdönmez ve Akı (2005), “Açık Kamusal Kent Mekânlarının Toplum İlişkilerindeki Etkileri” konulu çalışmalarında kamusal açık alanların toplumsal ilişkilerdeki etkileri incelenmiştir. Çalışmada bu alanların bireyler ve toplum arasındaki ilişkinin fiziksel çevre tarafından desteklendiği yerler olduğu belirtilmiş, denetimsiz gelişen kentlerin ideal bir çevre sunmadıkları, yapılar ve dış mekândan oluşan kurguların fiziksel özelliklerinin kullanıcıların beklentilerine yanıt veremediği, tasarımların dış mekân yaşantısına katkısında eksiklikler ve hatalar içerdiği vurgulanmıştır.

Uslu vd. (2008), “Serbest Zaman Eğilimlerinin Rekreatif Planlama ve Tasarımı Çalışmalarında Kullanımı” konulu çalışmalarında Adana kent halkının serbest zaman değerlendirmedeki eğilim, beklenti ve talepleri belirlenmiş, ulaşılan bilgilerin orta ve uzun dönemli rekreatif plan ve programlarına yansıtılabilirliğinde ilke ve öneriler ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmada rekreatif planlama ve tasarım çalışmalarına öneriler getirebilmek için ağırlıklı olarak bireylerin taleplerinin yanı sıra bu talepleri biçimlendiren katılım süre, sayı, etkinlik alanı sayısı ve harcaabilecekleri parasal miktarların verileri dikkate alınmış, bu amaçla farklı veri gruplarını aynı ölçü birimine dönüştürmeyi sağlayan bir “Dış Mekan Rekreatif Etkinlikleri Ağırlıklı Endeks”i oluşturulmuştur.

Williams ve Shaw (2009), “Future Play: Tourism, Recreation and Land Use” konulu çalışmalarında turizm ve özellikle rekreatif değişimlerin sosyo-demografik yapı, ulaşım, politika, çalışma sistemi, gelir düzeyi ve serbest zaman ile ilişkili olduklarına değinilmiştir. Kırsal ve kentsel alanların sürekli olarak çekişme halinde olduğu, arazi kullanım eğilimlerinin değişmesine paralel olarak evde ve açık alanda eğlenmenin yerini daha çok dinlenme faaliyetine bıraktığı belirlenmiştir.

Zaradic ve Pergams (2013), “Trends In Nature Recreation: Causes and Consequences” konulu çalışmalarında ABD’de doğa temelli rekreatif anlayışındaki popüleritenin son 25 yılda giderek azaldığından bahsedilmiştir. Bu azalmanın 1981 ve 1991 yılları arasında dorukta olan potansiyelin yılda %-1,2 oranında gerilemesi ile devam ettiği, bu durumun nedenleri ve gelecekte alınması gereken öneriler üzerinde durulmuştur.

Kıyıların Rekreatif Kullanımına Yönelik Çalışmalar

Kaplan (1991), “İzmir-Tuzla Kuş Cennetinin Rekreatif ve Turistik Yönden Değerlendirme Olanakları Üzerine Araştırmalar” konulu çalışmasında kompleks yapı gösteren alanın çeşitli kullanımlarına değinilerek buradaki doğal ve kültürel yapıya zarar vermeksizin yörenin bütün olarak algılanıp görsel/estetik değerler ve peyzaj esas alınarak rekreatif ve turistik yönden kullanımı ile ilgili değerlendirmelerde bulunmuştur.

Oğuz (1991), “Sinop Sahil Şeridinin Turizm-Rekreatif Olanaklarının Saptanması Turistik ve Rekreatif Gelişmelerin Çevre İle Etkileşiminin İrdelenmesi” konulu çalışmasında ülkemizde giderek artan turistik ve rekreatif gelişmelerin çevre ile etkileşimi ele alınmış, turizmin henüz tam olarak gelişmediği Sinop kenti ve yakın çevresinin doğal, sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı incelenerek, turistik ve rekreatif

olanakları saptanmıştır. Buna bağlı olarak mevcut ve olası turistik ve rekreatif gelişmelerin çevre üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri incelenerek sorunları belirlemiş ve öneriler geliştirmiştir.

Albayrak (1993), “Cunda/Alibey Adası (Ayvalık)’nın Turistik ve Rekreatif Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirme Olanakları Üzerinde Araştırmalar” konulu çalışmasında Cunda/Alibey Adası’nın halihazırda Türkiye’nin önemli bir rekreasyon bölgesi olup, turizm ve rekreasyon potansiyeli bakımından ayrıcalıklı bir öneme sahip olduğu belirtilmiştir. Çalışma kapsamında bölgenin çeşitli kullanımlar nedeniyle tahrip edildiği ve bölgede peyzaj planlama çalışmalarının uygulanmasının gerekli olduğunu saptamıştır.

English ve Cordell (1993), “Effective Recreation Opportunity Set (EROS) Index: A Computable Measure of Recreation Supply” konulu çalışmasında etkin rekreasyon olanakları bir göl kıyısındaki dokuz yerleşim birimi için araştırılmıştır. Çalışma yalnızca suya bağlı rekreasyon üzerine odaklanmıştır. Kişi başına kaynak değeri olarak elde edilen bulgular gerek bileşenler gerekse bütün olarak endeks değerleri ile tanımlanmıştır. Sonuçta, rekreasyonel olanak düzeyi yüksek yerleşim birimlerinde, düşük yerleşim birimlerinden gelen kullanıcı yoğunluğu nedeniyle verimlilik azalması, olanak düzeyi düşük yerleşim birimlerinde ise, yüksek yerleşim birimlerindeki olanakların olumlu etkisi nedeniyle verimlilik artışı olduğu ortaya çıkmıştır.

Uzun vd. (1995), “Adana Halkının Rekreatif Eğilimleri ve Mevcut Rekreatif Aktivitelere Katılım Düzeyleri İle Taleplerinin Belirlenmesi” konulu çalışmasında Adana’da mevcut rekreatif alan, mekan ve olanakların büyüklük, yaya ulaşılabilirliği, sunu çeşitliliği ve donatılar açısından kullanıcılarca yeterli bulunmadığı, yaya yürüme mesafesi ve kişi başına büyüklük temel alınarak kent geneli ve mahalleler düzeyinde yeni rekreasyon alanlarına gereksinim duyulduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan, kullanıcıların istemi olarak Adana’da var olan yeşil alanlar, meydanlar, spor ve oyun alanları, gezinti ve dinlenme alanları gibi rekreatif öğelerin kaynak değerlerinin yükseltilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Noe ve Uysal (1997), “Evaluation of Outdoor Recreational Settings-A Problem of Measuring User Satisfaction” konulu çalışmalarında ABD’nin Gulf Islands Ulusal Kıyı Parkı’nın rekreasyon beklentilerini karşılama düzeyi kullanıcı hoşnutluğu ile tanımlanmaya çalışılmıştır. Özellikle rekreasyon alan ve mekanlarını değerlendirmede

sayısal değerlerden daha çok göreceli kavramların (çok iyi, iyi, kötü, yeterli, yetersiz gibi) kullanılması zorunluluğu kullanıcı algılamasına bağlı olarak yanıltıcı sonuçlar doğurabilmektedir. Çalışmada bu sorunun giderilebilmesinin soruların ve beklenen yanıtların matematiksel anlatımlara dönüştürebilecek biçimde kurgulanmasına bağlı olduğu vurgulanmıştır.

Arda (1997), “Geçmişten Günümüze Rekreasyon Anlayışı ve Son Dönem Park Anlayışının Kadıköy Kıyı Şeridinde Yer Alan Parklar Üzerinde İrdelenmesi” konulu çalışmasında Kadıköy Kıyı Şeridi’nde yer alan kent parklarını örnek alınarak kullanıcı-mekan ilişkilerini ortaya konulmuştur. Kullanıcı taleplerini belirlemek amacıyla anket çalışması gerçekleştirilmiştir.

Sertkaya (2001), “Bartın İli Kıyı Bölgesinin Turizm ve Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma” konulu çalışmasında Bartın kıyı bölgesinin turizm ve rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi amacıyla doğal ve kültürel veriler analiz edilmiş, ziyaretçilerin turistik ve rekreasyonel etkinlikleri anket yoluyla belirlenerek, potansiyel belirlemede bu verilerden de yararlanılmıştır.

Önen (2007), “Kentsel Kıyı Mekanı Olarak Akarsuların Rekreasyonel Kullanım Potansiyelinin İrdelenmesi: Eskişehir Porsuk Çayı ve İstanbul Kurbağalıdere Örneği” konulu çalışmasında örneklem bölümünde anket yöntemi kullanılmış, iki araştırma alanı ele alınmıştır. Birinci alanda (Porsuk Çayı) daha önce ıslah ve çevre düzeni çalışmaları yapılmıştır. Bu alan düzenleme çalışmalarına ihtiyaç duyan diğer alanlara ışık tutacak bir alandır. Yapılan anket çalışmaları ile projenin kente ve kentliye genel ve rekreasyonel yönden getirdiği olumlu durum gözlenmiştir. Anketin değerlendirmesi ve literatür çalışmaları ışığında, önceki yıllarda ıslah edilmiş ikinci araştırma alanının (Kurbağalıdere) yetersiz olduğu, aynı zamanda kopuk çevre düzenlenmesine sahip olması nedeni ile alana akarsu kıyısı rekreasyonel planlama ve düzenleme önerileri getirilmiştir.

Şimşek (2007), “Tekirdağ Merkez İlçe Kıyı Şeridi Rekreasyon Potansiyelinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma” konulu çalışmalarında Tekirdağ merkez ilçe kıyı rekreasyon alanının mevcut potansiyeli ve kıyı rekreasyon alanı kullanıcılarının talep ve eğilimleri belirlenmiştir. Eğilimlerin belirlenmesi için anket çalışması, rekreasyon alanının mevcut potansiyelinin saptanması için “Güleç Yöntemi” kullanılmış, alana ilişkin panoramik görüntüler görsel analiz paftasında gösterilmiştir. Bu yöntemler ışığında elde

edilen anket sonuçları, Tekirdağ merkez ilçe kıyı rekreasyon alanının sahip olduğu potansiyele göre, artan rekreasyonel talepleri, hizmet ve işlev açısından beklentileri karşılamaktan uzak olduğunu göstermiştir. Araştırma sonucunda alana ilişkin gereksinimler ortaya konulmuş ve çözüm önerileri getirilmiştir.

Oktay (2011), “Akarsu Kıyılarına Yönelik Halkın Rekreasyonel Tercihlerinin Boğaçay ve Yakın Çevresi Özelinde İrdelenmesi” konulu çalışmasında akarsu kıyılarının rekreasyonel kullanıma sunulma tipleri araştırılmış ve kullanıcı ihtiyaçlarının akarsu ekolojisini koruyarak sağlanmasının yolları irdelenmiştir. Boğaçay’ın mevcut durumu ile ilgili bilgiler toplanmış ve yapılması olası bir rekreasyon alanı için alan kullanıcılarının görüşlerini almak ve paydaşların akarsu ve doğa algı ve tutumlarını saptamak amacıyla anket çalışması yürütülmüştür. Yapılan çalışmanın sonuçları Faktör Analizi işlemine tabii tutulmuş ve analizden çıkan sonuçlar MANOVA yöntemiyle sorgulanmıştır. Çalışma sonunda kullanıcılarda Boğaçay ve yakın çevresi için alanda bir yeşil alan düzenlemesi beklentisi olduğu ve bu alanın yeşil alan ve yapısal uygulamalar dengesinin kurulduğu bir karakterde olması gerektiği tespit edilmiştir.

Çanakkale Kentine Yönelik Çalışmalar

Sağlık (2010), “Çanakkale Kent Kıyısının Kentsel Peyzaj Tasarımı Açısından İncelenmesi” konulu çalışmasında kıyıların yeniden tasarlanması sürecinde kıyı tasarım ilkeleri belirlenmiş, kıyı ile ilgili yeniden projelendirme çalışmalarına değinilmiştir. Kıyı ile ilgili kanun ve yönetmelikler incelenmiş ve yapılması gerekli değişiklikler üzerinde durulmuştur. Çanakkale kenti Yeni ve Eski Kordon kıyı kesimi ve yakın çevresinin genel özellikleri, kentsel kıyı tasarımda etkili olabilecek çevresel ve ekolojik değerler belirlenmiştir. Yeni ve Eski Kordon kıyı kesiminin gelecekte yeniden tasarlanması sürecinde amaçların ve tasarım kararlarının neler olması ve nasıl uygulanması konuları incelenmiş, kıyısal alandaki sorunların çözümüne yönelik öneriler getirilmiştir.

Sağlık vd. (2012a), “The Determination of Recreation Potential: Çanakkale New - Old Cord Coastal Zone” konulu çalışmalarında Çanakkale Kent Merkezi’ndeki kıyı bölgesinin kentli tarafından kullanımında mevcut olanakların, ihtiyaçların ve sorunların neler olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla alanın kullanımı ile ilgili soruları içeren bir anket hazırlanarak kullanıcılara uygulanmıştır. Anket sorularının uygulanmasında 277 kişiye ulaşılmıştır. Elde edilen sonuca göre alanın rekreasyonel

kullanımında stratejilerin belirlenmesi, yönetim kararlarının alınması ve alanın gelişim kararlarında bu çalışmanın yol gösterici olması hedeflenmiştir.

Sağlık vd. (2012b), “Determining of the Recreational Conflicts: Case of Canakkale Halk Bahçesi” konulu çalışmalarında kullanıcı özelliklerinin kısıtlayıcılar üzerinde etkili olup olmadığının belirlenmesi amacıyla Çanakkale’de bulunan Halk Bahçesinde 200 kullanıcıya anket uygulanmıştır. Kısıtlayıcıların ölçülmesinde beş noktalı Likert Ölçeği’nden faydalanılmış ve yapılan analizlerde altı kısıtlayıcı faktör grubu (alan yetersizliği, ekonomi, temizlik ve bakım, güvenlik, kullanım alışkanlıkları, içsel nedenler) tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, piknik yapılacak alanların oluşturulması, parkın sürekli temiz ve bakımlı tutulması ayrıca parkta emniyet ve güvenliğin sağlanması gerekmektedir. Kullanıcıların ortak kullanım alanlarına gerekli önemi vermesi, hassasiyet göstermesi ve alanı koruması beklentisi hakimdir. Bu kapsamda, kısıtlayıcıların saptanmasının kullanıcı memnuniyeti açısından önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Sağlık vd. (2012c), “Kent Kültürünün Kıyasal Peyzaj Tasarımında Kullanımı: Çanakkale Kent Kıyısı Örneği” konulu çalışmalarında, Çanakkale kent kıyısında yapılacak peyzaj tasarımında; kentin tarihi ve kültürel değerlerine bağlı kalınması, bu değerlerin koruma altına alınması vurgulanmıştır. Aynı zamanda bu değerlerin özelliklerini kaybetmeden sürdürülebilirliğini sağlayarak gelecek kuşaklara aktarılması hedeflenmiştir. Bu alanda yapılacak bir tasarımın tarihsel süreklilik, kıyı sürekliliği ve kültürel sürdürülebilirlik temeline dayanması amaçlanmış ve bu yönde öneriler getirilmiştir.

Genç (2013), “Sürdürülebilir Destinasyon Yaratma Sürecinde Örgütlenmenin Önemi: Çanakkale Turizmi Üzerine Bir Araştırma” konulu çalışmasında turizm potansiyelinin bugünkü durumu ve var olan örgütlenme eksikliği üzerinde durulmuştur. Merkezi yönetim, yerel yönetim, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve diğer kategoriler altında toplanan yirmi dört paydaşla görüşülmüş, tüm bu paydaşları bir araya getirecek liderlik ve finansal kaynak konusunda merkezi bir yönetim oluşturulmasına yönelik öneriler getirilmiştir.

SWOT Analizi İle İlgili Çalışmalar

Dyson (2004), “Strategic Development and SWOT Analysis At The University Of Warwick” konulu çalışmasında SWOT analizinin strateji formülasyonuna yardım için oluşturulmuş bir yöntem olarak, analizin doğrudan kaynak tabanlı bir planlama çalışması olduğu ve genel planlama süreci içerisinde bütünleştirici bir rol oynadığı belirtilmiştir.

Gökçe (2006), “Yerel Destinasyonlarda Turizm Potansiyelinin Belirlenmesinde Swot (Fütz) Analizi Tekniği: Giresun Örneği” konulu çalışmasında Giresun ili turizm potansiyelinin SWOT (FÜTZ) analizi yapılmıştır. Bu sayede, ülke, bölge ve yöre turizminin geleceğine ışık tutacak, pazarlama ve tanıtma stratejileri belirlemede fayda sağlayacak öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

David (2007), "Strategic Management – Concepts And Cases" konulu çalışmasında SWOT analizi sonuçlarına göre TOWS matrisinin oluşturulması konusuna değinilmiştir.

Pirselimoğlu (2007), “Ekolojik Temelli Rekreasyon ve Turizm Planlama İlkelerinin Araştırılması: Trabzon İli alky Yayla Yerleşimi Örneği” konulu çalışmasında öncelikle bölgenin doğal ve kültürel değerleriyle rekreasyon ve turizm potansiyelleri incelenmiştir. Bölgedeki rekreasyon ve turizm alanlarıyla halkın rekreatif ve ziyaretçilerin ise turistik davranışları incelenmiş, bu etkinliklerden kaynaklanan çevresel bozulma ve kirliliklerin neler oldukları ortaya konmuştur. Bu doğrultuda ekolojik temelli rekreasyon ve turizm planlama ilkelerinin ortaya konmasını sağlayacak SWOT analiz yöntemi kullanılmıştır. Yöntem alanın güçlü ve zayıf yönleriyle fırsat ve tehditleri tanımlamakta, yapılması gerekenler SWOT matrisi ile ortaya konmaktadır.

Sağlık vd. (2012d), “Kent İçi Akarsuların Rekreasyonel Yönden Kullanımı: anakkale Sarıçay Örneği” konulu çalışmalarında Sarıçay kıyı bölgesinin kentli tarafından kullanımında mevcut olanakların, ihtiyaçların ve sorunların neler olduğu belirlenmiştir. Bu amaçla alanın kullanımı ile ilgili soruları içeren bir anket hazırlanarak kullanıcılara uygulanmıştır. Elde edilen sonuca göre alanın rekreasyonel kullanımında stratejilerin belirlenmesi, yönetim kararlarının alınması ve alanın gelişim kararlarında bu çalışmanın yol gösterici olması hedeflenmiştir. Aynı zamanda alanın kullanım olanaklarının ve rekreasyonel ihtiyaçların belirlenmesinde yn gösterici olması açısından farklı meslek grubundan uzmanlar tarafından alanın üstün ve zayıf yönleri ile alanda yapılacak çalışmalarda, fırsatlar ve tehditlerin belirlenmesi için alana SWOT analizi uygulanmıştır.

Kentiçi Alanlarda Rekreasyonel Potansiyel ve Talebi Belirlemeye Yönelik alışmalar

Trel (1988), “Ankara Kenti Yeşil Alanlarının Kullanım Etkinliklerinin Bugünkü Durumu ve Yeterliliği İçin Alınması Gereken nlemler” konulu

çalışmasında Ankara Kenti'ndeki bazı park alanlarında, kent halkının park kullanma eğilimlerini belirlemek için anketler uygulanmıştır. Kent halkının yeşil alan kullanma eğilimlerini belirleyerek yeşil alanların düzenleme prensipleri sunulmuş ve yeni alanlar için öneriler getirilmiştir.

Nabavi (1994), “İstanbul'daki Rekreasyon Alanlarında Kullanıcı (Ziyaretçi) Özelliklerinin Belirlenmesi” konulu çalışmasında anket tekniği kullanılmış, İstanbul'da seçilen 3 park alanında kullanıcıların alanla ilişkileri, görüşleri ve talepleri belirlenmiştir.

Oğuz (1998), “Kent Parkı Kavramı Yönünden Ankara Kent Parklarının Kullanım Olgusu Üzerine Bir Araştırma” konulu çalışmasında kent parkı kavramı incelenmiş, bu yönde Ankara kent parklarının etkinliğini belirlemek amacıyla parkların nitelik ve dağılımı üç büyük kent parkında kullanıcılarla anket çalışması yapılarak gerçekleştirilmiştir.

Onat (1998), “Yeşil Alan Kullanıcılarının Memnuniyet Derecelerinin Değerlendirilmesi: Beşiktaş İlçesi Örneği” konulu çalışmasında yeşil alan kullanıcılarının memnuniyet derecelerini belirlemek amacıyla, Beşiktaş İlçesi'nde 3 park alanında kullanıcılara anket uygulaması yapılarak semt ölçeğinde bu parkların kullanıcı taleplerini ne derecede karşıladığı belirlenmiştir.

Oğuz (2000), “Ankara Kent Parklarında Bir Kullanıcı Araştırması” konulu çalışmasında kent parklarının planlama ve yönetimi çalışmaları için yerel ve ülkesel kararlara yansıtılabilir veri seti oluşturmak amacıyla Ankara'nın kent parkları niteliğindeki Gençlik Parkı, Seğmenler Parkı ve Altınpark bünyesinde bir alan ve kullanıcı araştırması gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda önce parkları büyüklük, kent merkezine uzaklık-ulaşılabilirlik, doğal karakteristikler ve fiziksel olanakları temel alarak gruplandırmaya yönelik kuramsal çatı oluşturulmuş, bu çerçevede incelenen üç parkın hangi grupta yer alabileceği ve kent parkı işlevini karşılama durumları irdelenmiştir.

Yılmaz ve Bulut (2002), “Erzurum Kent Halkının Rekreasyonel Eğilimlerinin Anket Çalışması Kapsamında Değerlendirilmesi” konulu çalışmalarında kent halkının rekreasyonel gereksinimlerini ve beklentilerini kullanıcı odaklı belirlemek amacıyla üç semtteki park alanlarında anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Anket çalışması sonucunda Erzurum Kenti'nde kullanıcıların park alanları hakkında görüşleri ve rekreatif gereksinimleri belirlenmiştir.

Akten (2003), “Isparta İli'ndeki Bazı Doğal Kaynakların Mevcut Rekreasyon Potansiyelleri” çalışmasında kent içi rekreasyon alanlarından yararlanacak insanların talep ve eğilimlerinin belirlenmesini amaçlamıştır. Bu eğilimlerin belirlenmesi için anket çalışması yapılmış, rekreasyon alanlarının mevcut potansiyellerinin belirlenmesi için Gülez yöntemi kullanılmıştır.

Yılmaz vd. (2003), “Kars Kent Halkının Rekreasyonel Talep ve Eğilimlerinin Belirlenmesi” konulu çalışmalarında Kars kentinde artan kentleşme hareketine bağlı olarak halkın rekreasyon alanlarına olan gereksinimlerinin de arttığı düşüncesinden yola çıkılarak, kullanıcıların rekreasyonel eğilim ve istemleri belirlenmeye çalışılmıştır. Anketle yürütülen kullanıcı araştırmalarına göre; kent halkının % 39'unun ev dışındaki kapalı mekânlarda rekreasyonel eylemlere katıldığı, katıldıkları eylem türünün meslek durumuna göre değiştiği, ancak eğitim durumuna bağlı olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca kent halkının % 90'ının, kentteki yeşil alanları ve spor olanaklarını yetersiz, % 87'sinin de çocuk oyun alanlarının sayı ve kapasite olarak gereksinimi karşılamaktan uzak bulunduğu vurgulanmıştır.

Coles ve Caserio (2004), “Understanding and Facilitating the Social Outputs of Urban Green Spaces” konulu çalışmalarında kentsel yeşil alanların öz yapıları (konum, alansal ve kişi başına büyüklük, ulaşılabilirlik, kapsam ve donatı çeşitliliği) ile kullanıcıların algılama, davranış ve kullanım biçimleri arasındaki ilişki Avrupa ülkelerinden seçilen kentler üzerinde belirlenmeye çalışılmıştır. Anketlerde temel ilke olarak, kullanıcıların yeşil alanların işlev ve karakteristikleri konusunda bilgilendirilmesi ve kullandıkları yeşil alanları bu bilgiler ışığında değerlendirebilmesi sağlanmıştır. Bulguların değerlendirilmesinde kullanıcıların sosyal ve ekonomik karakteristikleri ile algılama, davranış ve kullanım biçimleri arasındaki ilişkilerin de ortaya konulmasına çalışılmıştır.

Giles-Corti vd. (2005), “Increasing Walking: How Important Is Distance To, Attractiveness, and Size of Public Open Space” konulu çalışmalarında Avustralya'nın Perth anakentinde alan büyüklüğü yaklaşık 8 dekarın (2 acre) üzerinde olan kamusal yeşil alanların büyüklük, konuta yakınlık (yaya ulaşılabilirlik) ve çekiciliğinin kullanıcı üzerindeki etkileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Kullanıcı araştırması 18-59 yaş grubundan rastgele seçilmiş 1803 bireyle karşılıklı görüşme yoluyla anket uygulanarak yapılmıştır. Çalışmada kullanıcıların yeşil alanların işlev ve karakteristikleri konusunda

bilgilendirilmesi ve kullandıkları yeşil alanları bu bilgiler ışığında değerlendirebilmesi sağlanmıştır.

Gilliland vd. (2006), “Environmental Equity Is Child's Play: Mapping Public Provision of Recreation Opportunities In Urban Neighbourhoods” konulu çalışmasında Kanada'nın London kentinde rekreasyon alanlarının mahalleler düzeyinde dağılımları incelenmiş ve var olan olanaklar çocuk ve genç nüfusun oyun alanı gereksinimlerine göre endekslenmiştir. Gereksinimler, oyun alanı olanakları en yüksek mahallenin verileri temel alınarak belirlenmiştir. Toplum sağlığı kapsamında yürütülen bu çalışmada kişi başına kaynak değeri ve kullanıcıya olan uzaklık ölçüt alınmakla birlikte, amaç, çocuk ve genç nüfusun sağlığı ile bu nüfusa yönelik rekreasyon olanakları arasındaki ilişkiyi saptamaya odaklandığından kentsel donatıların içeriği oyun alan ve mekanları ile kısıtlı tutulmuştur.

Kent Yakın Çevresinde Rekreasyonel Potansiyel ve

Talebi Belirlemeye Yönelik Çalışmalar

Liebheer ve Fesenmaier (1985), “Recreation Planning and Management” konulu çalışmasında rekreasyon yönetimi, kullanıcıların rekreasyonel etkinliklere katılım düzeyleri, farklı donatılara yönelme ve kullanım hoşnutluğu arasındaki ilişkilerin çözümlemesine odaklanılmıştır. Chicago koru ormanında yürüyüş alanlarının beş niteliği için kullanıcı tercihleri üzerinde çalışılmış, yürüyüş yolları temel öge alınarak kullanıcı hoşnutluğu tahmin modelinin ortaya konulabileceği ve bu modelin alternatif yönetim stratejilerini değerlendirmede kullanılabileceği belirtilmiştir.

Demirel (1996), “Çoruh Havzası (Yusufeli Kesimi) Doğal ve Kültürel Kaynak Değerlerinin Turizm ve Rekreasyon Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi” konulu çalışmasında rekreasyon ve turizm hareketlerinin toplumların gelişme ve ilerlemelerine koşut bir gelişme ve farklılaşma göstermekte olduğu ve toplum yaşamında her geçen gün önemi artan temel gereksinimler olarak yerini aldığı belirtilmiştir. Çoruh Nehri Yağış Havzası'nın oluşturduğu bölgenin Yusufeli Kesimi'nin bakir peyzaj değerleri ile rekreasyon ve doğa turizmi etkinliklerinin gerçekleştirilebileceği ayrıcalıklı potansiyel alanlardan biri olduğu vurgulanmıştır. Yapılan bu araştırma ile bölgenin doğal ve kültürel değerleri ile halkın genel rekreatif davranışları saptanmaya çalışılmıştır.

Kelkit (1996), “Tortum Gölü ve Şelalesinin Rekreatif Alan Kullanım Potansiyelinin Belirlenmesi Üzerinde Bir Araştırma” konulu çalışmasında ülkemizin rekreatif mekanlar bakımından zengin bir potansiyele sahip olduğu ve suya bağlı rekreatifonun son yıllarda önemli bir faaliyet alanı haline geldiği vurgulanmıştır. Tortum Gölü ve Şelalesi'nin de bu bakımdan suya bağlı rekreatifonel mekanlar içerisinde önemli bir yer tuttuğu belirtilerek söz konusu alanın rekreatifonel alan kullanım potansiyeli ortaya konmuştur.

Yılmaz vd. (1996), “Ankara Metropolitan Kent Halkının Rekreatifonel Eğilimlerini ve Kent Yakın Çevresi Açık Yeşil Alanları İle İlişkileri” konulu çalışmalarında Ankara'nın farklı ilçelerinde nüfuslarıyla orantılı olarak anketler uygulanmıştır. Anketler sonucunda kullanıcıların rekreatifon alanlarıyla ilişkileri ve bu alanlarla ilgili düşünce ve talepleri belirlenmiştir.

Erdoğan vd. (1999), “Mardin Kenti Peyzaj Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma” konulu çalışmalarında Mardin kenti peyzaj potansiyelinin saptanması amacı ile çalışma alanı ve yakın çevredeki her türlü doğal ve kültürel kaynak geçmişteki ve günümüzdeki durumları itibarı ile incelenerek değerlendirilmiştir. Ortaya çıkan bulgular, araştırma alanı ve çevresiyle ilgili daha önceki proje ve imar planları ile karşılaştırılmıştır. Sonuçta bu plan ve projelerle, alanın sosyal yapısı ile uyumlu bölgesel, kentsel ve turizme yönelik çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Karadağ (2002), "Eğirdir İlçesi'nin Rekreatifon Kaynaklarının Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi" konulu çalışmasında; ORRRC (Açık hava Rekreatifon Kaynaklarını İnceleme Komisyonu) tarafından geliştirilen "Rekreatifon Kaynakları Sınıflandırma" yöntemi Eğirdir İlçesi özelinde değerlendirilmiş, alanın rekreatifon kaynakları belirlenmiş ve sınıflandırılmıştır.

ABD Kaliforniya Eyalet Parkları Planlama Birimi (2003), “California Outdoor Recreation Plan” konulu çalışmada Kaliforniya Eyaletinin master plan ölçeğinde dış mekan rekreatifon planı hazırlanmıştır. Planda Eyaletin rekreatifonel kaynak değerleri, bu değerlere ilişkin kullanım seçeneklerinin değerlendirilmesi ve öneriler, plan önerilerinin toplumsal fayda ve maliyet tahminleri, plan uygulamasına ilişkin destekleyiciler, kısıtlayıcılar, fırsat ve olanaklar, dış mekan rekreatifon örgütlerinin ve hizmet sağlayıcıların görevleri, kullanıcı araştırmaları bulguları (davranış, eğilim ve istemler), bu bulguların plana yansıtılması konusunda stratejiler yer almaktadır.

Kaya (2007), “Bartın Kent Merkezi ve Yakın Çevresi Rekreasyon Alanlarının Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma” konulu çalışmada Bartın Kenti verileri ile kent çevresindeki rekreasyon olanakları incelenerek, kent içi ve kent çevresinde rekreasyon amacıyla kullanılan veya rekreasyon potansiyeli görülen alanlar belirlenmiştir. Daha sonra kent halkına yönelik anket uygulaması gerçekleştirilerek, kent halkının rekreasyona katılımı, rekreasyon türü ve alanı tercihi, bu alanlarla ilişkileri, alanlardan memnuniyet durumları ve talepleri ortaya konmuş, katılımcıların sosyo-ekonomik yapılarının rekreasyonel eğilim ve taleplerini ne şekilde yönlendirdiği belirlenmeye çalışılmıştır.

Büyükyeğen (2008), “Edirne Kent Merkezi ve Yakın Çevresi Rekreasyonel Kaynak Değerlerinin Sürdürülebilirlik Bağlamında Değerlendirilmesi” konulu çalışmasında Edirne Kent Merkezi'nin ülke ve bölge içindeki konumu, doğal özellikleri, halkın yaşam biçimi, nüfusu gibi değerler incelenerek doğal ve kültürel kaynak değerleri ortaya konmuştur. Elde edilen veriler ışığında mevcut rekreasyon alanları, çalışma sonunda ise alternatif rekreasyon kaynakları belirlenmiş, mevcut ve olası rekreasyon kaynak değerlerinin koruma-kullanma dengesi gözetilerek kullanımı konusunda öneriler getirilmiştir.

Kent Yaşanabilirliğine Yönelik Çalışmalar

Simonds (1983), “Landscape Architecture: A Manual of Site Planning and Design” konulu çalışmasında rekreasyonel alanların planlanması ve düzenlenmesinde kalite olgusunu sağlamak açısından serbest zamanda yapılan aktivitelerin sınıflandırılmasının büyük yarar sağlamakta olduğu belirtilmiş; rekreasyon alanının içerdiği bitki örtüsü, su yüzeyleri, çekici manzaralar, yaban hayatı gibi unsurlara bağlı olarak yapılan eylemler çevreye dayalı rekreasyon aktiviteleri olarak sınıflandırılmıştır.

Çolakoğlu (2005), “Kentleşme Sürecinde Kentsel Yaşamda Kalite: Antalya Yeşilbahçe Mahallesi Örneği” konulu çalışmasında Antalya Yeşilbahçe Mahallesi'nde yaşayanların kentsel yaşam kalitesi hakkında bilgi, düşünce ve davranışlarını ölçmek amacıyla yapılan anket çalışmasına yer verilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda, değerlendirmeler yapılmış ve kentsel yaşam kalitesine ulaşmak için öneriler getirilmiştir.

Kabadayı (2006), “Yaşam Kalitesi ve Kullanıcı Memnuniyetinin Kentsel Tasarımdaki Etkisine Çok Boyutlu Yaklaşım” konulu çalışmasında yaşam kalitesi ve konut alanı memnuniyeti konuları ile ilgili olarak yapılan araştırmalar incelenmiştir.

Yaşam kalitesi konusunun değerlendirilmesi farklı bir bakış açısıyla yaşam kalitesi ve memnuniyet kavramlarının ortak değerlendirildiği bir yaklaşım sonucu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Yavuzçehre ve Torlak (2006), “Kentsel Yaşam Kalitesi ve Belediyeler: Denizli Karşıyaka Mahallesi Örneği” konulu çalışmalarında kentsel yaşam kalitesinin tanımı, önemi, tarihçesi ve göstergeleri aktarılmıştır. Belediyelerin kentsel yaşam kalitesine etkileri Denizli Karşıyaka Mahallesi örneğinde analiz edilmiş, belediyenin sunduğu hizmetler ile kişilerin yaşamlarından memnuniyeti arasındaki farklar ortaya konulmuş ve belediyelere yönelik öneriler getirilmiştir.

Li ve Weng (2007), “Measuring the Quality of Life In City of Indianapolis by Integration of Remote Sensing and Census Data” konulu çalışmada ABD’nin Indianapolis kentinde uzaktan algılama ve nüfus verileri kullanılarak çevresel ve ekonomik açıdan yaşam niteliği belirlenmeye çalışılmıştır. Çevresel bileşenleri; nüfus yoğunluğu, konut yoğunluğu, yeşil örtü, su yüzeyleri ve sıcaklık, ekonomik bileşenleri; ortalama hane halkı geliri, kişi başına gelir, yoksulluk sınırı altındaki ailelerin oranı, eğitim düzeyi, ortalama konut değeri, ortalama oda sayısı, işsizlik oranı oluşturmuştur. Bu bileşenler sayısallaştırılmış ve ortak bir birimle tanımlamak amacıyla çevresel, ekonomik ve bütünleştirilmiş olarak endekslenmiştir. Sonuç ürün olarak çevresel, ekonomik ve bütünleştirilmiş endeks değerlerini kenti oluşturan bölgeler temelinde gösteren haritalar oluşturulmuştur.

Türkoğlu vd. (2008), “İstanbul’da Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi” konulu çalışmalarında İstanbul halkının yaşam kalitesinin değişik boyutlarını nasıl değerlendirdikleri irdelenmiş ve İstanbul’da yaşam kalitesini değerlendirmek için kullanılacak göstergeler saptanmıştır. İstanbul’da yaşam kalitesinin ölçülmesi çalışması rastgele örneklem çerçevesinde seçilen 423 noktada 1635 hane halkı ile gerçekleştirilen anket çalışmasının bulguları konut, ulaşım, konut çevresi, komşuluk, katılım ve güvenlik, istihdam, alışveriş, rekreasyon ve serbest zamanın değerlendirilmesi, sağlık, eğitim ve kentsel konular başlıkları altında değerlendirilmiştir.

Görün ve Kara (2010), “Kentsel Dönüşüm ve Sosyal Girişimcilik Bağlamında Türkiye’de Kentsel Yaşam Kalitesinin Arttırılması” konulu çalışmalarında sivil toplum kuruluşlarının ve sosyal girişimcilerin kentsel dönüşüm sürecindeki olumlu ve olumsuz kanaatlerinin dönüşüm projelerinin başarısını da olumlu ve olumsuz bir yönde

etkileyebileceği vurgulanmıştır. Çalışmada literatür taraması yönteminden yararlanılarak ulusal ve uluslararası literatür taranmış kentsel dönüşüm, kentsel yaşam kalitesi ve sosyal girişimcilik konularına ilişkin bilgi ve veriler derlenmiştir.

Khalil (2012), “Enhancing Quality of Life Through Strategic Urban Planning” konulu çalışmasında kentsel yaşam kalitesi ölçütleri arasındaki gayri safi yurtiçi hasıla kriterinin yeterli olmadığı, farklı kentler ve ülkelerde başka endekslerin ön planda olduğu vurgulanmıştır. İyi bir yaşam kalitesi tespiti için kentsel stratejik planlamanın gerekli olduğu ve bu planlamanın yapılırken sektörel yaşam yönlerinin de ele alınması gerektiği belirtilmiştir. Paydaşlık ilkesinden yola çıkılarak yaşam kalitesini geliştirmeye yönelik proje analizleri yapılmış, kentler arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya konmuştur.

Marans (2012), “Quality of Urban Life Studies: An Overview and Implications For Environment-Behaviour Research” konulu çalışmasında kentsel alanların büyümesi yerel yönetimler açısından bir zorluk olarak ele alınmıştır. Kentsel yaşam kalitesine etki eden çevre-davranış ilişkisinden yola çıkılarak kavramsal bir dizin oluşturulmuştur. Kurgulanan modelde nesnel kentsel koşullar ve aralarındaki ilişkiler test edilmiş, daha sonra model detaylandırılarak çevre-davranış sonuçları ilişkisi ile kentsel politikaya destek için planlama ve tasarım boyutunda öneriler sunulmuştur.

Beyhan vd. (2013), "Kentsel / Mekansal Yaşanabilirlik Üzerine Kavramsal Bir Çözümleme" konulu çalışmalarında yaşanabilirlik ekseninde geliştirilen kavramsallaştırmalar; kavramlar arasındaki geçişler, ölçekler arası etkileşim boyutları ile ele alınmaktadır. Etik göstergeler, küresel kabul edilerek popüler gündem sorgulanmıştır. Taşıdığı ölçeklerde yapılan yaşanabilir kentler sıralamalarının değer / yargı bağımlı olma riski değerlendirilmiştir. Bu tartışmalar kapsamında yaşanabilirliğin küreselden kente, kentten mekana kadar, mimarlık açısından kent / mekan ve - yaşanabilirlik ilişkisine dair çıkarımlarda bulunulmuştur.

Discoli vd. (2013), “Methodology Aimed at Evaluating Urban Life Quality Levels” konulu çalışmada kentsel yaşam kalitesi kuramsal ve kavramsal yönleri ile (ULQ) sentezlenerek bir model oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu model temel hizmetler, altyapı ve çevre yönleri arasındaki etkileşimleri dikkate almaktadır. Kentsel hizmetler ve çevresel yönler, haritalama tekniği ile bazı metodolojik ve operasyonel değerlendirmelerde kullanılmıştır. Sonuç olarak kentsel yaşam kalitesi haritası oluşturulmuş, avantajlar ve kısıtlamalara yönelik öneri ve iyileştirmeler sunulmuştur.

BÖLÜM 3

MATERYAL ve YÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırmanın ana materyalini 40° 03' ve 40° 18' kuzey enlemleri ile 26° 34' ve 26° 47' doğu boylamları arasında konumlanan yaklaşık 33,91 km² yüzölçümüne sahip bir alanı kaplayan Çanakkale kent merkezi oluşturmaktadır. Çanakkale kent merkezinde halkın çoğunluklu olarak kullandığı rekreasyon alanları deniz kenarı ve park alanlarından oluşmaktadır. Bu nedenle:

Araştırma alanını temsil edecek şekilde rekreasyonel açıdan önemli 5 adet alan seçilmiştir (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. Araştırma Alanının (5 Adet Rekreasyon Alanı) Ülke ve Çanakkale İçindeki Konumu (Google Earth'den Değiştirilerek)

Bu alanların özellikleri ve seçilme nedenleri aşağıda verilmiştir:

Eski Kordon:

Saat Kulesi ile Necip Paşa Camii arasında kalan kısım Eski Kordon olarak adlandırılmaktadır. Eski kordon kısmında İskele Meydanı, Cumhuriyet Meydanı, Yalı Caddesi, Gümrük İskelesi, Donanma, Şakir'in yeri gibi önemli kentsel alanlar bulunmaktadır. Kentin bu kesimi yerel halk tarafından daha çok rekreasyon amaçlı ve yoğun olarak kullanıldığından dolayı bu alan seçilmiştir (Şekil 3.2).

Şekil 3.2. Eski Kordon

Yeni Kordon:

Sarıçay'dan Kolin Otel'in olduğu alana kadar olan kısım, Yeni Kordon olarak adlandırılmaktadır (Şekil 3.3). Eski Kordon'un aksine bu alanda kumsalın olması deniz ve kıyı ile ilgili rekreasyonel etkinliklerin yapılabilmesine olanak tanımaktadır. Yeni Kordon son düzenlemeler sonucu daha yoğun olarak kullanılmaya başlamıştır. Ayrıca Eski Kordon'un aşırı yoğunluğu ve Yeni Kordon'da çoğalan kapalı rekreasyonel alanların artışı, bu alanın kullanımını daha da arttırmıştır. Yeni düzenlemeler, kentlinin yoğun kullanımı, yeni mekanların alana kazandırılması ve kumsalın bozulmamış olması bu alanın tercih edilme nedenleri olmuştur.

Şekil 3.3. Yeni Kordon

Sarıçay ve Çevresi:

Çanakkale'nin kuruluşunun başladığı tarihi bir nokta olarak önemli bir alandır. Sarıçay (Şekil 3.4), denize döküldüğü bölgede Çanakkale'yi ikiye bölerek Eski ve Yeni Kordon'un da sınırını oluşturmaktadır. Yeni yapılan rekreasyon alanları, balıkçı barınakları, balık-ekmek yeme alanları, oturma dinlenme ve koşu yapmaya elverişli yapısı ile rekreasyon potansiyeli oldukça yüksek bir alandır. Ayrıca kentin en büyük pazarı olan Cuma pazarının da kapalı pazar mekanındaki bu alanda yapılması yoğun bir kullanıma neden olmaktadır. Tüm bu nedenlerle bu alan seçilmiştir.

Şekil 3.4. Sarıçay ve Çevresi

Halkbahçesi:

Çanakkale Kent Merkezi'nde bulunan bu alan küçük bir kent parkının özelliklerine sahiptir. Merkez ve Eski Kordon bağlantı noktalarında olması, devlet hastanesi, valilik, belediye gibi kamu kurumlarına yakın olması, bu alanın tercih edilmesinde en önemli faktörler arasında yer almaktadır. Park, merkezdeki neredeyse tek yeşil alandır (Şekil 3.5). Eski Kordon bölgesindeki yetersiz bitkilendirme ve araç yollarının da etkisi ile yazın artan ısı adaları insanların bu alanı daha öncelikli ve sık kullanmasına neden olmaktadır.

Şekil 3.5. Halkbahçesi Kent Parkı

Özgürlük Parkı:

Esenler tarafında bulunan bu alan (Şekil 3.6), bu bölgeye hitap eden en büyük park alanı olması, park içinde kapalı bir mekana sahip olması, farklı yaş gruplarına hitap eden çocuk oyun alanlarını barındırması ve boğaz manzarasına sahip olması nedeni ile bölge halkı tarafından tercih edilmektedir. Kullanım yoğunluğu farklı rekreatif etkinliklere uygun alanları ve bölgenin alansal olarak en büyük parkı olması gibi nedenlerle bu alan seçilmiştir.

Şekil 3.6. Özgürlük Parkı

Yukarıda tanımlanan ve taşıdığı karakteristik özellikler nedeni ile seçilen bu alanların seçilme kriterleri arasında özellikle; kullanım yoğunluğu, yoğun konut alanlarına yakınlık, ulaşılabilirlik ve alansal büyüklük gibi birtakım özellikleri dikkate alınmıştır.

Ayrıca araştırma alanını çeşitli yönleriyle tanımlayan haritalar ile ilgili her türlü plan, proje, resim ve diğer materyallerden de geniş ölçüde yararlanılmıştır.

Araştırma kapsamında; rekreasyon, rekreasyonel tercihleri etkileyen faktörler, rekreasyonel planlama, rekreasyonel eğilim ve talep konularında daha önce yapılmış çalışmalardan kavramsal temellerin oluşturulması, çalışma yönteminin belirlenmesi ve anket formlarının hazırlanmasında materyal olarak yararlanılmıştır.

Çanakkale Kent Merkezi'nde ikamet eden kişiler, yerel halk ve ziyaretçilerin bu konudaki eğilim ve taleplerinin anket ile belirlenmesi konuya ilişkin diğer çalışmaları oluşturmaktadır. Kent halkının rekreasyona katılımı, rekreasyon türü ve alanı tercihi, bu alanlarla ilişkileri, alanlardan memnuniyet durumları ve taleplerini ortaya koymaya yönelik 30 soru içeren anket formu, rekreasyonel eğilim ve taleplerin yüz yüze görüşme yöntemiyle elde edilmesini sağlayan araştırma materyalidir.

Anket bilgilerinin bilgisayar ortamına aktarılması, analiz edilmesi, grafik ve tabloların çizilmesinde SPSS 18.0 paket programından yararlanılmıştır.

Araştırmalar sırasında araştırma alanından çekilen fotoğraflardan, arazi üzerinde yapılan gözlem ve incelemelerden yararlanılarak bu bilgiler değerlendirmeye alınmış, konu ile ilgili yapılan literatür taraması ile birlikte kent yaşanabilirliği ve rekreasyon ile ilgili rapor ve haritalar incelenerek değerlendirilmiştir.

Araştırma alanında yapılan gözlem ve yerel incelemeler yanında araştırma alanı ile ilgisi olan 3 farklı denek grubu (yerel yönetim, kamu kurumu, sivil toplum kuruluşu) ile yöntem temeli oluşturacak prensipleri ortaya koyacak görüşmeler yapılmıştır.

Araştırma sırasında gerek kuramsal temellerin, gerekse araştırma alanı ve konusuna ait bilgilerin oluşturulması aşamasında, üniversite ve kurum kütüphanelerinden elde edilen verilerin yanı sıra internet ortamından yararlanılarak elde edilen veriler ile alana ve tezin amacına özgü bazı bilgilerin elde edilmesi amacıyla Çanakkale Belediyesi ve Çanakkale Valiliği'nin ilgili birimleriyle, örneklem hacmi ve modelinin oluşturulması amacıyla Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'den elde edilen veriler araştırmanın materyalleri arasındadır.

3.2.Yöntem

Araştırma kapsamında konuya özgü genel bilgilerin elde edilmesi amacıyla literatür taraması yapılarak, rekreasyon, rekreasyonel tercihleri etkileyen faktörler, rekreasyonel planlama, rekreasyonel eğilim ve talep, kent yaşanabilirliği (Kentsel yaşam kalitesi), anket hazırlama ve uygulama konularına yönelik çalışmalar incelenerek kavramsal temeller oluşturulmuş, konuya geniş bir perspektif ile bakış açısı geliştirilerek araştırma yöntemi belirlenmiş ve anket formlarının hazırlanması aşamasında katkıları sağlanmıştır (Şekil 3.7).

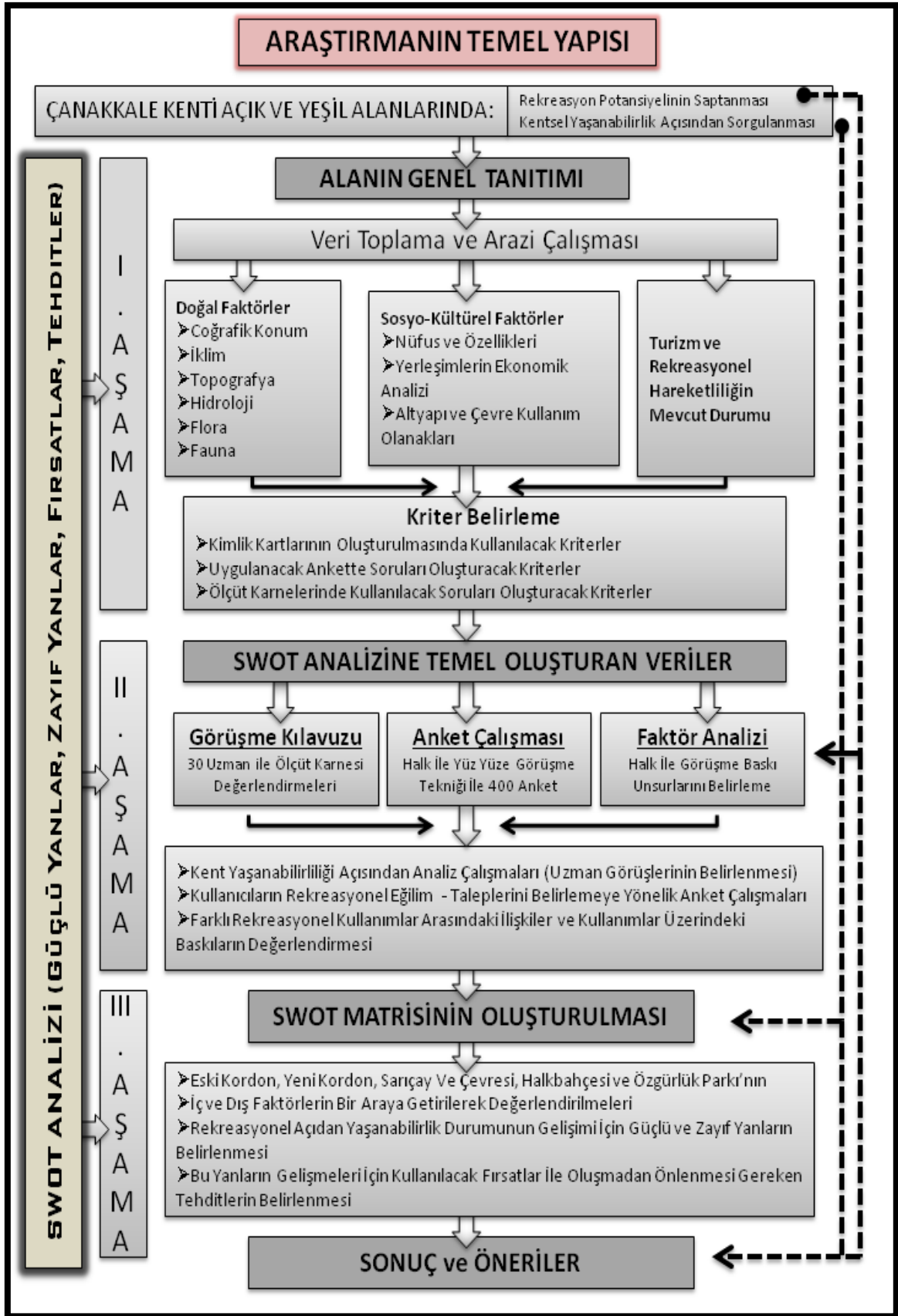
Çanakkale Kenti verileri ile kentin rekreasyonel kaynakları, çeşitli kurum ve kuruluşlardan ve yazılı kaynaklardan temin edilmiş (kitap, rapor, araştırma vb.), ayrıca sözlü görüşmeler yapılarak yazılı kaynaklarda olmayan bilgilere de ulaşılmıştır.

Çanakkale kent halkının rekreasyon amaçlı olarak kullandığı, rekreasyon potansiyeline sahip alanlarda, ön araştırma ve inceleme sırasında alan ve yakın çevresi fotoğraflanmıştır.

Araştırmanın amacını, araştırma alanının rekreasyon potansiyelini belirlemek ve bu potansiyeli kent yaşanabilirliği olgusu üzerinden değerlendirmek oluşturmaktadır. Özetle araştırmanın kurgusu aşağıdaki gibi şekillenmiştir:

- Araştırma alanında var olan rekreasyon olanaklarının belirlenmesi ve haritalanması,
- Var olan rekreasyon olanaklarının kentsel yaşanabilirliğe olan etkisi ile ilişkilendirilmesi,
- Rekreasyonel kullanım türleri konusunda halkın (kullanıcıların) istemlerinin ortaya konulması ve bu istemlerin karşılanmasından beklenen toplumsal faydanın tahmin edilmesi,
- İlk üç eylem öbeğindeki bulgular temel alınarak rekreasyonel olanakların kentsel yaşanabilirlik kapsamında değerlendirilerek planlama altlığının geliştirilmesi.

Yukarıdaki kurgu çerçevesinde araştırmanın temel ilkeleri; kentsel yaşam kalitesi niteliği kapsamında rekreasyon alan ve mekanlarının var olan potansiyelinin belirlenebilmesi için bir yaklaşım geliştirilmesi, rekreasyon odaklı kentsel yaşanabilirlik çalışmalarına fiziksel altlık oluşturabilecek biçimde tasarlanması, rekreasyon olanaklarına ilişkin kullanıcı istemlerinin belirlenmesi ve bu istemler yönünde geliştirilecek rekreasyon planlamaların yapılabilmesi oluşturmaktadır.

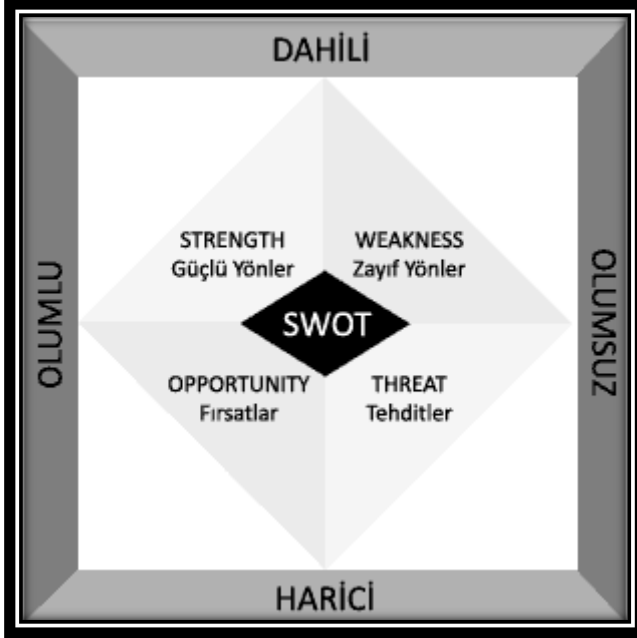
Şekil 3.7. Yöntem Akış Diyagramı

Araştırmanın kurgusu ve temel ilkeleri çerçevesinde araştırma, şu aşamalardan oluşmaktadır:

Elde edilen kuramsal bilgilerin ışığı altında, 2013 yılında etüt ve gözlemler yapılmıştır. Kent halkının rekreasyon amaçlı alanda mevcut kullanımların neler olduğunu saptamak, ziyaretçi yoğunluğunu gözlemlemek ve kullanımdan kaynaklanan çeşitli sorunları yerinde tespit etmek amacıyla alanda ön araştırma yapılmıştır.

Araştırmada SWOT analiz tekniği kullanılmıştır (Şekil 3.8). SWOT analiz tekniği, çalışmada kullanılacak tek teknik değildir. Çeşitli konuların SWOT altında sorgulanmasında farklı tekniklerden yararlanılacaktır. Gözlem, alan taraması, görsel analiz teknikleri, bilgi derleme, insanların ne düşündüğünü, hissettiğini neyi bildiğini ve umduğunu anlamak üzere onlara sistemli sorular sorma olan görüşme yöntemi bunlardan bazılarıdır.

İç ve dış faktörlerin incelenmesi stratejik planlama sürecinin önemli bir parçasıdır. İç faktörler genellikle zayıf veya güçlü yönleriyle dış faktörler ise, fırsatlar ve tehditlerle sınıflandırılır (Gökçe 2006).

Şekil 3.8. SWOT Analiz Tekniği (Gökçe 2006)

SWOT analizi çatısında iç faktörler: alanın genel tanıtımı, nüfus özellikleri, yerleşim durum analizi, altyapı ve çevre kullanımları, turizm ve rekreasyon hareketliliği alt başlıkları şeklinde açıklanmıştır.

SWOT dış faktörleri bünyesinde seçilen beş alanın mevcut rekreasyonel kullanımı değerlendirilmiştir. Bu alanlara ait kimlik kartları oluşturulmuştur. Halkın rekreasyonel tutum ve istemleri ile rekreasyon olanaklarının bu istemler yönünde geliştirilmesi karşılığında genel ve ekonomik açıdan davranışlarının ortaya konulması amacıyla yapılan anketin uygulama biçimi aktarılmıştır. Farklı rekreasyonel kullanımlar arasındaki ilişkiler ve çevre üzerindeki baskılar ortaya konmuştur.

Son olarak, teorik altyapı oluşturularak SWOT (güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditler) analizi yapılmış, elde edilen bilgilerin yorumlanması ile SWOT tablosu oluşturulmuştur. Tüm bu verilerden yararlanılarak araştırma alanı rekreasyonel yaşanabilirlik açısından değerlendirilmiştir.

3.2.1.Araştırma Alanının Belirlenmesi

Ekonomik, sosyal-kültürel ve coğrafi özellik ve güzelliklerinin de etkisi ile kent önce kuzeye daha sonra güneye ve doğuya doğru bir yayılma göstermiştir. 1900-1950 yılları arasında kuzeye doğru olan kentsel gelişim 1950'li yıllardan sonra Sarıçay'ın güneyine yönelmiştir. 1980'li yıllarda Esenler'in büyük kısmında çok katlı toplu konutlar görülmeye başlamıştır. 1990'lı yıllardan sonra kuzeydeki gelişme alanı ve imar planları, Karacaören Ovası'nı kaplamıştır (Şekil 3.9). En son gelişim %77'lik oranla dağlık alanlara doğru olmuştur (Koç 2006).

Şekil 3.9. Çanakkale Kent Merkezi (Çanakkale Valiliği 2013)

Çanakkale Kent Merkezi'nin araştırma alanı olarak seçilmesinin altı temel nedeni bulunmaktadır:

- Ana geçiş güzergahı ve bağlantı yollarının merkezindedir.
- Akdeniz ve Karadeniz geçiş iklim özelliklerine sahiptir. Genel karakteriyle Akdeniz iklimi özelliklerini yansıtmaması nedeniyle yılın ortalama dokuz ayında çok çeşitli dış mekan etkinliklerine izin verebilecek bir iklime sahiptir.
- Araştırma alanı, kıyı, akarsu ve yükselti alanlarının kısa mesafede bulunduğu ve etkisini yörenin fiziksel ve sosyo-ekonomik biçimlenişinde belirgin biçimde gösterdiği coğrafik konum ve özelliklere sahiptir.
- Alanın hem deniz hem de akarsu kıyısında konumlanması yanında, orman örtüsünce zengin yakın çevresi ile de rekreasyon açısından zengin bir potansiyele sahiptir.
- Coğrafi konumu ve ekolojik özellikleri tarım, sanayi, deniz taşımacılığı ve turizm sektörlerinin gelişimine olanak sunmuştur. Bu özelliklerinin yanı sıra büyüyen üniversitesi ile Çanakkale Kenti göç alan bir alana dönüşmüş, böylece farklı il ve bölgelerden gelen kırsal ve kentsel toplum insanını buluşturmuştur. Bu durumun rekreasyonel tutum ve istemlerin çeşitlilik kazanmasında önemli bir etken olduğu kabul edilebilir.
- Çevredeki rekreasyonel doğal kaynakların zenginliği ve günübirlik kullanılabilirliği, kent içi rekreasyon alan ve mekanlarını öncelik sıralamasında geri plana itmiş olabilir. Bu konuda daha önceden gerçekleştirilmiş bilimsel araştırmalarda, kent merkezindeki aktif yeşil alanların ve kültürel mekanların yetersiz olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda kent merkezinde mevcut rekreasyon alanlarının kullanım bakımından öneminin sorgulanması ve rekreasyonel bir çalışma yapılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

3.2.2. Kimlik Kartlarının Oluşturulması

Çanakkale'de rekreasyonel açıdan kenti temsi etmesi amacı ile seçilen beş alanın mevcut durumlarının tespit edilmesi amacı ile her alana özgü kimlik kartı oluşturulmuştur. Oluşturulan bu kimlik kartları aşağıdaki başlıklar altında şekillenmiştir:

Genel Özellikler

- Yapım Zamanı
- Alanı
- Kullanım Sıklığı
- En Son Yenilenme
- Niteliği

Konum

- Kuzey / Güney
- Doğu / Batı

Ulaşım

- Toplu Taşıma
- Özel Oto/Moto
- Bisiklet
- Yaya
- Engelli

Kalite Göstergeleri

- Konfor ve İmaj
- Sosyal Durumu
- Alan Kullanımı ve Aktiviteler

Yapısal eleman ve Donatılar

- Aydınlatma Elemanı
- Tabelalar
- Su Ögesi
- Oyun Elemanı
- Çöp Kutusu
- Plastik Obje vb.

Bitkisel Durum

- Sert Zemin / Yumuşak Zemin Oranı
- Ağırlıklı Bitki Örtüsü

Uydu Görüntüsü***Panoramik Fotoğraf*****3.2.3.Görüşme Kılavuzu Yöntemi**

Görüşme kılavuzu yöntemi özellikle son yıllarda rekreasyon araştırmalarında ve diğer sosyal araştırmalarda sıkça kullanılır olmuştur. Görüşme kılavuzu yöntemi ile hedeflenen daha sağlıklı bilgilere ulaşmayı sağlaması yanında çalışmayı yönlendirecek hedef gruplarını seçme olanağına izin vermesidir. Gür (2003), görüşme kılavuzu

yöntemiyle amaçlananın az sayıda insandan derinlemesine bilgi toplamak olduğunu belirtmektedir.

Bu araştırmada da görüşme kılavuzu yöntemi izlenerek; kalite kriterlerini değerlendirebilmek için insanların ne düşündüğünü, hissettiğini, neyi bildiğini ve umduğunu anlamaya yönelik sistemli sorular sorulmuştur. Bu sorular:

- Aktivite ve Kullanımlar
- Ulaşılabilirlik
- Konfor ve İmaj
- Sosyallik ve Genel Beğeni kriterlerine ilişkin algılamaya dayanan değerlendirmeleri içeren deneğe ait öznel değişkenler vasıtasıyla, deneğin belirlenen kalite kriterlerine ilişkin görüşlerinin saptanmasını amaçlamaktadır.

Araştırma alanı ile ilgisi olan 3 farklı denek grubu seçilerek görüşmeler yapılmıştır. Bu denek grupları aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

1. Yerel Yönetimlerde Çalışanlar:

Çanakkale Belediyesi;

- Fen İşleri Müdürlüğü
- İmar ve Şehircilik Müdürlüğü
- Park Bahçeler Müdürlüğü

2. Kamu Kurumunda Çalışanlar:

- Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
- Orman İşletme Müdürlüğü
- İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
- İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
- İl Özel İdare Genel Sekreterliği
- İl Planlama ve Koordinasyon Müdürlüğü

3. Sivil Toplum Kuruluşlarında Çalışanlar:

- Yerel Gündem 21
- Çanakkale TEMA

- Çevre Gönüllüleri Derneği
- Çanakkale Tarih ve Kültür Vakfı
- Çağdaş Kadınlar Derneği Girişimi
- Çanakkale Girişimci İşadamları ve Sanayicileri Derneği

Yapılan görüşmelerde her gruptan en az 10 kişi olmak üzere 30 kişiyle görüşülmüştür. Görüşme, serbest zamanlarda gerçekleştirilen rekreatif etkinliklerin, ekonomik sosyal-kültürel ve kent yaşanabilirliği boyutuyla ilgili olan farklı grupların düşüncelerinin alınması şeklinde gerçekleştirilmiştir. Burada hedeflenen konuya taraf olan ve konunun idari, yasal, yönetsel ve ekonomik kullanım boyutundaki sorumluların bakış açılarını öğrenebilmektir. Görüşmeler sırasında daha önce hazırlanan kalite ölçüt karnelerinin 1(En düşük), 5(En yüksek) şeklinde değerlendirilmesi istenerek kaynak kişilere yöneltilmiş ve gerekli bilgiler edinilmiştir. Bu sorular, özellikle araştırma alanlarının insan kullanımları yönünden mevcut durum ve kalitesini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Rekreyona yönelik açıklayıcı sorular içeren görüşme kılavuzları kentsel yaşanabilirlik düzeyini açıklamayı hedeflemektedir. Yöneticiler ve kent halkının arasındaki ilişkileri belirlemeye dönük sorularla yöneticilerin rekreasyonel hizmetler hakkında fikirleri alınmıştır.

Yapılan değerlendirmelerin tümü tek bir tabloda toplanmıştır. Elde edilen bu veriler SWOT analizi için de bir altlık oluşturmuştur. Ölçüt karnelerinin nasıl hazırlandığı, nelere dikkat edildiği ve hangi kriterleri içerdiği ile neyi amaçladığı bir sonraki başlıkta detaylı olarak verilmiştir.

3.2.4.Rekreasyon Alanları İle İlgili Kalite Kriterleri (Kalite Ölçüt Karneleri Yöntemi)

Bir rekresyon alanının nasıl kullanıldığının gözlemlenmesi ve insanların bu alan ile ilgili algılamalarının ölçülmesi, alanı başarılı bir yer haline getirmek için hangi değişikliklerin yapılabileceğini anlamada önemlidir. Bu nedenle uzmanlarla, kalite ölçüt karneleri (EK 1) hazırlanarak görüşülmüştür.

İyi rekreasyon alanları tasarımları; kullanıcılara katılabilecekleri değişik aktiviteler sağlamalı, (aktivite ve kullanımlar), alana ulaşım kolay olmalı (ulaşılabilirlik), güvenli, bakımlı ve çekici olmalı (konfor ve imaj), insanlara diğer insanlarla bir arada olma fırsatı vermelidir (sosyallik) (Project for public spaces 2000).

Bu noktada, kalite kriterleri; aktivite ve kullanımlar (alt kriteri: çeşitlilik), ulaşılabilirlik (alt kriteri: okunaklılık), konfor ve imaj (alt kriterleri: güvenlik ve bakım) ve sosyallik (alt kriteri: sahiplik hissi) olarak belirlenmiştir.

Aktivite ve kullanımlar

Aktiviteler mekanların temel yapı taşlarıdır ve insanları rekreasyon alanlarına çeken sebeplerdir. Herhangi bir rekreasyon alanı ile ilgili “aktivite ve kullanımlar” in değerlendirilmesi sürecinde aşağıdaki soruların göz önünde tutulması gereklidir (Project for public spaces 2000):

- Kullanıcılara alan içerisinde farklı aktivitelere katılma imkânları verilmiş midir?
- Alan içerisinde değişik kullanıcı (çiftler, aileler, arkadaşlar vs.) grupları var mıdır?
- Alan, günün ve yılın farklı zamanlarında ziyaret etmek için ilgi çekici midir?
- Alanın fiziksel tasarımı ve düzenlemesi, alanı gece boyunca kullanımını da teşvik etmekte midir?
- Alanda bir yönetim var mıdır? Alanda görevli herhangi bir kimseyi tanımlayabilir misiniz?

Aktivite ve kullanımlar kriteri içerisinde “çeşitlilik” alt kriterleri söz konusu olmaktadır. Alan içerisindeki fiziksel görünümünde, aktivitelerde ve kullanıcılarda çeşitliliğin sağlanması önemlidir. Farklı aktiviteler, biçimler ve insanlar buldukları mekanda zengin bir kavramsal karışım sağlarlar, farklı kullanıcılar mekanı farklı yollarla yorumlarlar: Mekana farklı anlamlar yüklerler (Bentley vd. 1993).

Ulaşılabilirlik

Bir rekreasyon alanının ulaşılabilirliğinden bahsedildiğinde öncelikle bu alana dışarıdan rahat ve kolay bir ulaşımın olması, bunun yanında alanının okunaklılığının kolay algılanması da önemlidir. Rekreasyon alanlarına yaya, özel oto, bisiklet veya otobüs gibi değişik ulaşım araçlarıyla ulaşımın sağlanması gerekir.

Ulaşılabilirlikle ilgili ikinci önemli konu; rekreasyon alanı ve çevresinin nasıl ilişkilendirildiğidir. Ulaşımın kolaylığı alan içerisindeki yolların bağlanma modelleriyle ilişkilidir (Baljon 1992). Alan çevresi ve içerisindeki bağlantılar, alanın içerisi ve dışarısı arasında fonksiyonel bir birliğin oluşturulmasında önemlidir. Doğru yönlendirme de ulaşılabilirliği artırır ve fırsatları çoğaltır (Lynch 1984).

Herhangi bir rekreasyon alanı ile ilgili “ulaşılabilirlik” kriterlerinin değerlendirilmesi sürecinde aşağıdaki soruların göz önünde tutulması gereklidir (Project for public spaces 2000):

- Alanın planı, ilk kez kullananlar için yeterince açık mıdır?
- Alanın içerisi dışarıdan görülebilir midir? Alanın giriş ve çıkış noktaları açık mıdır?
- Yollar ve patikalar insanları gerçekten gitmek istedikleri yerlere götürmekte midir?
- Alan içerisinde iyi bir işaretleme sistemi var mıdır?
- Güvenlik ve fiziksel kontrol için yaya yolları ve bisiklet yolları birbirinden ayrılmış mıdır?
- İnsanlar alana kolaylıkla yürüyebilmekte midirler? İnsanlar bu alana ulaşabilmek için otobüs, tren, araba, bisiklet gibi ulaşım seçeneklerini kullanabilmekte midirler?
- Alanın yakınlarında otobüs durağı var mıdır?
- Alana araçlarıyla gelen kullanıcılar için yeterli otopark alanı var mıdır?

Ulaşılabilirlik kriteri içerisinde “*okunaklılık*” alt kriterleri söz konusu olmaktadır. Okunaklılık içinde bulunulan yerin planının ne kadar kolay algılanabildiğidir. Okunaklılık, rekreasyon alanlarının fiziksel planı ve alanda yer alacak kullanım modellerinden etkilenecektir (Bentley vd. 1993). Belirli bir derinlik, iyi tanımlanmış bir mekan, düzgün tekstürler ve mekan boyunca iyi dağıtılmış ayırt edici elemanlar okunaklılığı artıracaktır. Okunaklılık, etkili yaya sirkülasyonu için de önemlidir. Okunaklı yaya yolları; kolay ulaşım, açık yönlendirme ve iyi tanımlanmış sınırları içerir.

Konfor ve imaj

Konfor ve imaj, insanların bir yeri kullanırken yansıttıkları bireysel tecrübelerinden ortaya çıkmaktadır. Güvenlik ve bakım gibi konular rekreasyon alanlarının konforu ve imajının şekillenmesinde etkilidir.

Herhangi bir rekreasyon alanı ilgili “konfor ve imaj” kriterlerinin değerlendirilmesi sürecinde aşağıdaki soruların göz önünde tutulması gereklidir (Project for public spaces 2000):

- Alan iyi bir ilk izlenim vermekte midir?
- İnsanlar fotoğraf çekiyorlar mı? Fotoğraf çekmek için fırsatlar var mıdır?

- Rekreasyon alanı içerisindeki yapısal tasarımlarda uygun malzemeler seçilmiş midir?
- Aktivite alanları tasarlanırken uluslararası standartlara dikkat edilmiş midir?
- Oturmak için yeterli sayıda yer var mıdır? Oturma yerleri uygun olarak yerleştirilmiş midir?
  - Alanda su elemanının farklı şekillerde kullanımları var mıdır?
  - Alan içerisindeki bitkisel tasarımlarda çocuklar, yaşlılar ve özürllüer gibi değişik kullanıcı grupları gözünde tutulmuş mudur?
  - Kullanıcılara güneş, gölge ve rüzgardan korunma olanakları sunulmuş mudur?
  - Alan içerisinde yönetim varlığı veya alanla görevli kimseler var mıdır?
  - Alan, kendisini güvenli hissettirmekte midir? Alan içerisinde bir güvenlik personeli var mıdır?

Konfor ve imaj kriteri içerisinde “güvenlik” ve “bakım” alt kriterleri söz konusu olmaktadır.

Algılamalar, kontrol ve aktiviteler, güvenli rekreasyon alan çevreleri oluşturmada göz önünde bulundurulması gereken konulardır (Madden ve Wiley 2002).

Güvenliğin algılanması kullanıcılar için önemlidir. Kornblum’ un Central Park ile ilgili yaptığı bir çalışmanın sonuçlarına göre; New York’lular çoğunlukla güvenlik ve kirlilik nedeniyle Central Parkı kullanmadıklarını belirtmişlerdir (Prospect Park Alliance ve Central Park Conservancy 1996).

Güvenlik ile ilgili ikinci konu, kontroldür. Mekanın kontrolünün elinde olduğunu düşünmek, içerisinde görebilmek, kolayca kaçabilmek, tehlike anında zamanında yardım almak, o mekanı daha güvenli hissettirecektir (Altman ve Zube 1989). Eğer mekan herhangi bir grup tarafından kontrol ediliyor ise kontrol eden grup herhangi bir negatif aktiviteye katılmasa bile insanlar oraya gelmeyeceklerdir.

Güvenlik ile ilgili üçüncü konu ise aktivitedir. Eğer mekanda yapacak bir şey yok ise, insanların oraya gitmesi için de bir sebep olmayacak, boş kalan mekan ise güvenli olmayacaktır.

“Bakım” kriteri konfor ve imajı destekleyen ikinci önemli alt kriter olarak ortaya çıkmaktadır. Alanın bakım aktiviteleri genellikle;

- Alan yapı ve ekipmanlarının tamiri veya yer değiştirilmesi (oyun ekipmanlarının

tamiri, karalamaların yüzeyleylerden uzaklaştırılması),

- Çöplerin uzaklaştırılması,
- Ağaç ve çalılarının düzenlenmesi, çimlerin biçilmesi gibi peyzaj aktivitelerini içerir.

Rekreasyon alanlarının bakımlarının yetersiz olması, yetersiz bütçeden veya uygun bir yönetim veya bakım programının olmayışından ileri gelebilir. Bu alanların bakımlarının daha etkin ve verimli bir şekilde yapılabilmesi için öncelikle bir bakım programının hazırlanması gereklidir.

Sosyallik

Sosyallik, her topluluk için önemli bir bileşendir. İnsanlar, arkadaşları ile bir araya geldikleri, komşularını gördükleri ve selamladıkları veya yabancılarla bile rahat ilişkiler kurabildikleri yerlerde, topluluklarına karşı daha kuvvetli bir mekan hissi veya bağlılık hissi duyarlar.

Herhangi bir rekreasyon alanı ile ilgili “sosyallik” kriteri değerlendirilirken aşağıdaki sorulara dikkat edilmesi gereklidir (Project for public spaces 2000):

- İnsanlar alan içerisinde gruplar halinde midirler? Birbirleriyle konuşmakta mıdır?
- İnsanlar gülümsüyorlar mı? İnsanlar birbirleriyle göz teması kurmakta mıdır?
- Aktivite alanları çevresinden görülebilir midirler?
- Her aktivite alanında ve girişlerinde oturma yerleri sağlanmış mıdır?
- Alan içerisinde toplanma noktaları oluşturulmuş mudur?
- İnsanlar gördükleri çöpleri toplama eğiliminde midirler?

Sosyallik kriteri içerisinde “sahiplik hissi” alt kriteri söz konusu olmaktadır. Rekreasyon alanları toplulukların buldukları yerlere daha güçlü hislerle bağlanmalarını sağlayan sosyal ve kültürel aktiviteler sunarlar. İnsanların rutin olarak bir araya geldikleri, bir yerden başka bir yere düzenli olarak geçtikleri veya rastlantısal karşılaşmalar yaptıkları yerler insanların günlük yaşamları içerisinde önemli yer tutabilirler (Thwaites 2001). Kent merkezindeki rekreasyon alanları, sahiplik hissine katkıda bulunarak, sosyal izolasyonu azaltmaya ve sosyal bağlılığı artırmaya yardım edebilirler. Sahiplik hissi arttıkça çevrenin kalitesi ile ilgili sorumluluk ve endişeler de artacaktır (Altman ve Zube 1989).

3.2.5.Halkın Rekreatyonel İstemlerinin Ortaya Konulması (Anket Yöntemi):

Rekreatyonel analizler ve planlamada yapılacak bütün çalışmalarda ana ilkelerin saptanması amacıyla, öncelikli olarak doğal ve kültürel veriler, daha sonra da bu alanları kullanacak kitlenin tercihleri önemlidir.

Yapılacak çalışmaların topluma yönelik olduğu dikkate alındığında bu kullanıcı grubun rekreatyonel eğilimleri, rekreatyonel tercihlerinin saptanması gerektiği düşünülmüştür. Bu nedenle araştırmada kapsamlı bir anket çalışmasının yapılmasına gerek duyulmuştur.

Buradaki temel amaç, araştırma alanı için oluşturulacak uzun dönemli bir rekreatyon tasarımı için geleceğe yönelik fiziksel içerikli verilerin elde edilmesidir. Buna yönelik kullanıcı araştırması ile kent halkının kamusal rekreatyon alan, mekan ve olanakları konusundaki istemleri ortaya konulmuştur. Bu istemler, uzun dönemli bir rekreatyon tasarımının temel biçimlendiricileridir. Çünkü, halkın yeğlediği alan kullanım türleri, istemleri ve olası kullanım yoğunluğunun dikkate alınmadığı bir tasarım başarıya ulaşma olasılığı azalmaktadır (Gold 1980, English ve Cordell 1993, Gilliland vd. 2006).

Araştırmada uygulanan anket süreci beş aşamayı kapsamaktadır:

- a) Örneklem büyüklüğünün saptanması,
- b) Sorgulama yönteminin seçimi,
- c) Anket formunun hazırlanması,
- d) Anketin ön testten geçirilmesi ve hataların düzeltilmesi,
- e) Anketin uygulanması ve değerlendirilmesi

a) Örneklem Büyüklüğünün Saptanması

Örneklem, genel nüfus içerisinde hane halkını temsil eden bireylerin rastlantısal seçimi ile oluşturulmuştur. Örneklem büyüklüğünün saptanmasında Arkin ve Colton'un % 5 hata payına göre 100.000'in üzerindeki nüfus için öngördüğü en az 400 denek sayısı temel alınmıştır (Sarıkaya 2013).

Buna göre Çanakkale 2012 adrese dayalı nüfus sayımına göre 5 adet alanda uygulanacak anket sayıları Tablo 3.1'de verilmiştir.

Tablo 3.1. Çanakkale Kent Merkezi'nde Uygulanacak Anket Sayıları Dağılımı

Araştırma Alanı	Denek Sayısı
Eski Kordon	80
Yeni Kordon	80
Sarıçay ve Çevresi	80
Halkbahçesi	80
Özgürlük Parkı	80
TOPLAM	400

b) Sorgulama Yönteminin Seçimi

Yüz yüze görüşme yoluyla sorgulamanın daha güvenli ve hızlı olması (Gold 1980, Oğuz 2000, Uslu 2008, Uslu vd. 2008) nedeniyle, kent halkını oluşturan bireylerin kent yaşanabilirliği açısından rekreasyonel tutum ve istemlerinin belirlenmesinde standart formlarla yerinde anket yöntemi uygulanmıştır.

c) Anket Formunun Hazırlanması

Anket formu 31 soru içermekte ve üç ana bölümden oluşmaktadır (EK 2). Bölüm başlıkları:

- A-Sosyo–ekonomik karakteristiklerin belirlenmesi,
- B-Rekreasyonel etkinliklere katılmayanların anlayış ve davranışlarının belirlenmesi,
- C-Kullanıcıların rekreasyon tutum ve istemlerinin belirlenmesi (mevcut etkinlik ve katılım belirlemeleri).

Sosyo–ekonomik karakteristikleri bölümünde; ankete katılan bireylerin cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sahipliği, iş ve eğitim durumu, gelir düzeyi, Konut tipi, aile bireyleri sayısı, konutun kaç kişi ile paylaşıldığı sorgulanmıştır.

Rekreasyonel etkinliklere katılmayanların anlayış ve davranışlarının belirlenmesi bölümünde; etkinliklere neden katılamadıkları ile rekreasyonel etkilere katılma olanakları çerçevesinde hangi etkinlikte bulunacakları sorgulanmıştır.

Kullanıcıların rekreasyon tutum ve istemlerinin belirlenmesi bölümünde; öncelikle bireylerin gerçekleştirdikleri rekreasyon etkinlikleri, bu etkinlikleri hangi mekanlarda gerçekleştirmek istedikleri ile bu alanları tercih etme nedenleri sorgulanmıştır. Bireylerin bu etkinliklere katılım için kullandıkları ortalama süreler, ne zaman ve ne sıklıkla katılım gösterdikleri, nasıl ulaştıkları sorgulanmıştır. Ayrıca bu alanlardan yeteri kadar

faydalanmayı etkileyen faktörleri belirtmeleri istenmiş, yaşanabilir bir kent için rekreasyonel kaliteyi yükseltmek adına istenilen olanak ve özelliklerin neler olduğu sorgulanmıştır.

d) Anketin Ön Testten Geçirilmesi ve Hataların Düzeltilmesi

Hazırlanan standart anket formu, kullanıcı araştırmaları ve rekreasyonel planlama konusunda deneyimli uzmanlar tarafından içerik, şekil, değerlendirme ve anlam bakımından irdelenmiştir. Bu doğrultuda oluşturulan ön anketler, rastlantısal olarak 30 bireye kişisel görüşme yöntemi ile uygulanmıştır. Bu bireylerden elde edilen görüşler doğrultusunda şekillendirilen anket uygulama düzeyine yükseltilmiştir.

e) Anketin Uygulanması ve Değerlendirilmesi

Anketler, Çanakkale Kent Merkezi'nde seçilen 5 alanda bireylere rastlantısal olarak uygulanmıştır. Elde edilen ve derlenen veriler, SPSS 18.0 ve Microsoft Excel programı yardımıyla yüzdelik hesaplama yapılarak değerlendirilmiştir.

3.2.6.Farklı Rekreasyonel Kullanımlar Arasındaki İlişkiler ve Kullanımlar Üzerindeki Baskıların Değerlendirilmesi

Katılımcılara 25. soruda “Kentsel rekreasyon alanlarından yeterince yararlanıyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya hayır cevabını verenlere ise 26. Soruda “Yeteri kadar yararlanmanızı engelleyen nedenleri 1(Etkisiz) ile 5 (Çok Etkili) arasında değerlendiriniz.” şeklinde değerlendirmeleri istenmiştir.

Bu kısımda rekreasyonel aktiviteler üzerinde oluşan baskıya nelerin yol açtığını belirlemek üzere 23 adet kriter değerlendirilmiştir. Bu kriterleri açıklayabilmek için Faktör Analizinden yararlanılmıştır. Araştırmanın istatistiksel analizinde SPSS 18 programı kullanılmıştır. Ankette yer alan 23 adet kriter Faktör Analizi kullanılarak faktör gruplarına ayrılmıştır. Analiz sonucunda kriterler altı faktörde toplanmıştır. Bu faktörler FI (alan yetersizliği), FII (ekonomi), FIII (temizlik ve bakım), FIV (güvenlik), FV (kullanım alışkanlıkları), FVI (içsel nedenler)'dir.

BÖLÜM 4

BULGULAR

4.1.Araştırma Alanının Özellikleri (İnternal Analizler) (I. Aşama)

I. aşama; İçsel analiz (iç faktörler)

- *Alanın genel tanıtımı (coğrafya, tarih, kültür)*
- *Nüfus ve özellikleri*
- *Yerleşimlerin ekonomik analizi*
- *Altyapı ve çevre kullanım olanakları*
- *Turizm ve rekreasyonel hareketliliğinin mevcut durumu*

Araştırmanın bu aşamasında; araştırma alanının rekreasyonel aktiviteler açısından sunduğu doğal ve kültürel potansiyel ortaya konulmaktadır. Kent merkezinde halen mevcut olan rekreasyonel alanların potansiyeli ve mevcut yönetsel durum ile kent gelişme politikaları açısından yaşanabilirlik-rekreasyon stratejileri ele alınmaktadır.

4.1.1.Alanın Genel Tanımı

Rekreasyonel etkinlikler açısından faaliyetin yapılacağı alanın özellikleri büyük önem içermektedir. Bu özellikler bilinmeden yapılacak bir araştırma ve sonucunda ortaya çıkacak planlama verileri kısa vadeli bir ömre sahip olacaktır. Bu nedenle yapılacak faaliyetler, kısıtlayıcılar, yapısal ve bitkisel elemanlar açısından araştırma alanını da kapsayacak şekilde Çanakkale İli'nin coğrafi konumu, iklimi, topografyası, hidrolojisi, flora ve fauna durumu hakkında genel bilgiler verilmiştir.

4.1.1.1.Coğrafi konum

Çanakkale ili 39° 30' - 40° 45' Kuzey enlemleri ve 27° 45' - 25° 35' Doğu boylamları içinde yer alır. Türkiye'nin kuzeybatısında, Marmara Bölgesi'nin ise güneybatısındadır. İli'nin kuzeyinde Edirne ile Tekirdağ illeri, doğu ve güneydoğusunda Balıkesir ili bulunmaktadır. Dünya'nın en önemli doğal su yollarından biri olan Çanakkale Boğazı il toprakları içerisindedir (Şekil 4.1).

Şekil 4.1. Çanakkale İli'nin Konumu (Google Earth)

Çanakkale sınırları gerek Avrupa-Asya kıtaları, gerekse Anadolu-Trakya toprakları üzerinde bulunan ikinci ilimizdir. İl topraklarının iki kıta üzerinde olması ve Çanakkale Boğazı ile jeo-politik önemini sürdürmektedir. Denize en fazla kıyısı olan illerden birisidir. Biga Yarımadası'nın en batı noktası Baba Burnu (Lekton) ve Türkiye'nin en batı uç kısmı olan Gökçeada'daki Avlaka Burnu Çanakkale il sınırları içindedir. Ayrıca il sınırları içinde 5 ada bulunmaktadır. Bunların adı, kıyı uzunluğu ve yüzölçümü : Bozcaada 34.5 km., 36.03 km²; Yılanadası 1.2 km., 0.08 km².; Tavşanadası 5.0 km., 0.93 km² ; İmroz Adası 92.0 km., 279.24 km²; Büyükada 3.0 km., 0.34 km² dir (Çanakkale Valiliği 2013).

Çanakkale ili izdüşüm alanı 9.950 km², gerçek alan 10.347, yüzölçümü 9.737 km² dir. Merkez İlçe'nin coğrafi konumu, 40° 08' enlem ve 26° 24' boylamdır. Çanakkale İli'ne bağlı 12 ilçe bulunmaktadır. Bunlar; Merkez, Ayvacık, Bayramiç, Biga, Bozcaada, Çan, Eceabat, Ezine, Gelibolu, Gökçeada, Lapseki ve Yenice'dir. İl içinde toplam 21 Bucak, 577 Köy, 18 Belde, vardır. Toplam yerleşim yeri alanı 8881.741 dekadır (Çanakkale Valiliği 2013).

4.1.1.2. İklim

Çanakkale İli'nin iklimi, bulunduğu yer nedeniyle geçiş iklimi özellikleri gösterir. Genel karakteriyle Akdeniz iklimi özelliklerini yansıtır. Tablo 4.1'de Çanakkale Meteoroloji İstasyonu'na ait uzun yıllar içinde gerçekleşen ortalama iklim değerleri verilmiştir.

Tablo 4.1. Çanakkale'nin Uzun Yıllar İçinde Gerçekleşen Ortalama İklim Değerleri (MGM 2013)

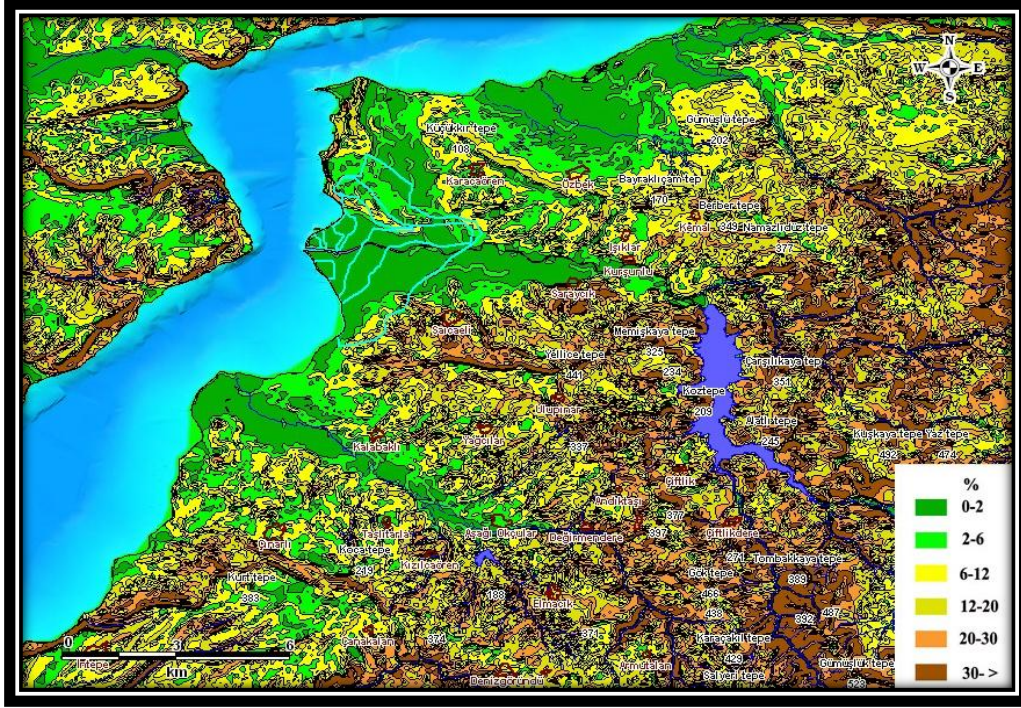
ÇANAKKALE	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Uzun Yıllar İçinde Gerçekleşen Ortalama Değerler (1960 - 2012)												
Ortalama Sıcaklık (°C)	6.2	6.5	8.3	12.5	17.5	22.4	25.0	24.8	20.8	16.0	11.9	8.4
Ortalama En Yüksek Sıcaklık (°C)	9.6	10.1	12.4	17.1	22.6	27.8	30.6	30.4	26.2	20.7	15.9	11.7
Ortalama En Düşük Sıcaklık (°C)	3.1	3.4	4.9	8.6	12.8	16.8	19.5	19.6	16.0	12.2	8.4	5.3
Ortalama Güneşlenme Süresi (saat)	3.2	4.2	5.3	7.2	9.3	11.1	11.5	11.2	9.0	6.3	4.3	3.0
Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	11.7	10.8	9.8	8.7	5.8	3.8	1.9	1.4	3.3	6.4	8.9	12.8
Aylık Toplam Yağış Miktarı Ortalaması(kg/m ²)	85.5	70.4	64.9	47.0	33.0	21.1	12.1	5.6	23.1	54.2	83.5	115.7
Uzun Yıllar İçinde Gerçekleşen En Yüksek ve En Düşük Değerler (1960 - 2012)												
En Yüksek Sıcaklık (°C)	20.0	21.2	24.2	26.8	34.4	36.8	39.0	38.6	35.4	31.7	25.2	22.9
En Düşük Sıcaklık (°C)	-9.2	-11.2	-8.4	-1.3	3.4	6.6	11.4	11.6	6.0	0.4	-4.4	-8.4

Bunun yanında Çanakkale'nin daha kuzeyde bulunması nedeniyle kışları ortalama sıcaklık daha düşüktür. Minimum sıcaklık -11.2 °C ile Şubat ayı, Maksimum sıcaklık +39 ile Temmuz ayındadır. Yıllık sıcaklık ortalaması 15 °C, ortalama nem oranı ise %72.6'dır. Çanakkale'yi çevre illerden ayıran diğer bir özelliği de yılın büyük bir kısmının rüzgarlı geçmesidir. Egemen rüzgar yönü kuzeydir. En çok poyraz, yıldız, lodos, kible eser. Yıllık ortalama yağış miktarı 591.8 mm'dir. Yaz aylarında yağış miktarı oldukça düşüktür. Yağışların en fazla görüldüğü aylar Aralık, Ocak ve Şubat Ayları'dır. Ortalama karla örtülü gün sayısı 5 gündür (MGM 2013).

4.1.1.3. Topografya

Çanakkale İli engebeli araziden oluşan, Avrupa yakasında 'Gelibolu Yarımadası' Anadolu yakasında 'Biga Yarımadası' adını alan iki yarımada üzerinde yer almaktadır. Bu iki yarımada arasında Çanakkale Boğazı yer alır.

İl topraklarının % 44'ü dağ, % 14,8'i ova, % 1,7'si yayla ve % 39,5'i platolardan oluşmuştur (Şekil 4.2).

Şekil 4.2. Çanakkale'de Yerleşim Alanları Eğim Özellikleri İlişkisi (Koç 2006)

İl'in en yüksek kesimi Anadolu yakasında, güneyde Balıkesir il sınırında ve Edremit Körfezi'nin kuzeyini sınırlayan Kaz Dağları (Sarıköz tepesi) (1774 m)'dir. Biga Yarımadası'nın dağlık arazisini kuzeyde Kayalı Dağ (877 m), Katran Dağ (Kocakatran tepesi) (1111 m), Şap Dağı (787 m), Kazdağı kütlesi ile güneyde Kaz Dağları kütlesi (Baba Dağ 1769 m, Gürgen Dağı 1434 m, Eybek Dağı 1298 m olmak üzere) iki dağlık kütle oluşturmaktadır. Bu iki dağlık kütle arasında birçok vadi ve ova oluşmuştur. Bunlar arasında en önemlileri Kara Menderes Çayı boyunca Bayramiç ve Ezine doğrultusunda uzanan; Bayramiç; Ezine Ovası ile Çan Çayı ve Gönen Çayı vadileridir. Gelibolu Yarımadası'nda ki başlıca yükseltiler ise Yeşil tepe (Yassı tepe-372 m), Maslak tepe (280 m), Kocaçimen tepesi (303 m) başlıca yükseltilerdir. Avrupa yakasında ki en önemli çöküntü alanı ise Gelibolu Yarımadası ile Korudağı arasında Saroz Körfezi'nin uzantısı olarak giden Evreşe (Kadıköy) ovalarıdır (Ayaşlıgil 1997).

4.1.1.4.Hidroloji

Çanakkale ilinin hidrolojik yapısı; akarsular, barajlar, göletler, göller ve yer altı suları olmak üzere çeşitli başlıklar altında incelenmiştir.

Çanakkale İli, yerüstü suları bakımından zengin değildir. İlde büyük akarsu yoktur. Küçük akarsulardan çoğu Kazdağı'ndan doğmakta ve bunlar sonbahar yağmurlarında ve karların erimeye başladığı nisan, mayıs aylarında kabarmakta, yılın diğer zamanlarında ise debileri oldukça düşmektedir. İl akarsularının debilerindeki bu düzensizlik, bu alanlardan ulaşım ve taşımada yararlanılmasına engel olmaktadır (Uyanık 2003).

DSİ (2013)'ne göre, ilin Asya toprakları üzerinden geçen başlıca akarsular, güneydoğudaki Kazdağı'ndan doğarak kuzeybatıya doğru giden ve boğazın güney ağzı yakınında denize dökülen Kara Menderes Çayı, Ege Denizi'ne dökülen Tuzla Çayı, Çanakkale Boğazı'na dökülen Sarıçay, Saros Körfezi'ne Korudağı'ndan dökülen Kavak Çayı ve bunlara ek olarak Biga Çayı, Gönen Çayı, Uludere, Bayramdere, Çınardere, Büyükdere, Tayfur Deresi ile diğer dereler mevcuttur. İlin yerüstü ve yer altı olmak üzere 2392 hm³/ yıllık toplam su potansiyeli mevcuttur (Dökmeci 1997).

Çanakkale ili sınırları içinde ekonomik amaçlı veya rekreasyonel açıdan faydalanılabilecek önemli bir göl alanı bulunmamaktadır. Mevcut göller Gelibolu Yarımadası'nda ve Gökçeada'da yazın kuruyan tuz gölleri ve Saros Körfezi'nden bir setle ayrılmış Suvla Gölü'dür (DSİ 2013).

Çanakkale ilinde sulama amaçlı yapılmış baraj ve göletler de bulunmaktadır. Baraj ve göletlerde toplanan sular sulamada kullanılmaktadır. Barajlardan Gökçeada ilçesindeki Gökçeada Barajı ve Merkez ilçedeki Atikhisar Barajını, göletlerden ise Merkez ilçedeki Dümrek Göleti, Yenice ilçesindeki Yenice ve Samateli göletleri, Lapseki ilçesindeki Nusretiye Göleti, Çan ilçesindeki Samateli Göleti, Ezine ilçesindeki Bahçeli ve Kemalli göletleri, Gelibolu ilçesindeki Karainbeyli, Değirmendüzü ve Kavak göletleri, Ayvacık ilçesindeki Kösedere ve Çakmak göletleri, Gökçeada ilçesindeki Dereköy Göleti sayılabilir (DSİ 2013).

DSİ (2013)'ne göre, bu yerüstü potansiyeli; doğal göl yüzeyleri 2066 ha., baraj rezervuarı yüzeyleri 1359 ha., gölet rezervuarı yüzeyleri 261 ha., akarsu yüzeyleri 955 ha. olmak üzere toplam 4641 ha.'lık bir su yüzeyinden ibarettir. Bunların dışında toplam 31.4 hm³/yıllık içme ve kullanma potansiyeli de mevcuttur. İçme ve kullanma suyu, yer altı suyu potansiyeli işletme rezervinin hemen hemen % 40'ını oluşturmaktadır (Dökmeci 1997).

Bölgede yer alan ovaların çoğu verimli akifer özelliği gösteren gevşek konglomeratik, kumlu, çakıllı seviyeleri bulunan formasyonlar ile bunun üzerinde bulunan

alüvyonlardan oluşmuşlardır. Yer altı suyu rezervinin büyük bir kısmına bu seviyelerde rastlanmaktadır (DSİ 2013).

İl genelinde yeraltı sularının bulunduğu ovalık bölgeler 749 km²'lik bir alan kaplamaktadır. Yine bu alanlarda yer altı suyu işletme rezervi 66.5 hm³/yıl' dır. Çanakkale ili ve ilçelerindeki yer altı suyu, önemli bir yer tutmaktadır. Yenice, Gökçeada ve Bozcaada bu konuda biraz daha fakirdir. Diğer yerlerde özellikle Biga, Umurbey, Ayvacık, Gülpınar ve Tuzla taraflarında yeraltı su rezervlerinin azalmasından dolayı yeraltı suyu işletmesine kapalıdır (DSİ 2013).

Kaçak kuyularla yapılan aşırı çekim sonucu arazilerin (Biga Ovası) denizden itibaren tuzlandığı görülmüştür (DSİ 2013).

Çanakkale Kenti'nin içme suyu Atikhisar Barajından sağlanmaktadır. Barajdan gelen su, Çanakkale Belediyesi arıtma tesislerinde ileri bir arıtmadan geçirilerek şehre verilmektedir. Bununla beraber Bayramiç, Gökçeada ve Gelibolu Yarımadasındaki Tayfur Barajları da içme ve kullanma suyu kaynağı olarak rol oynamaktadır. İl genelinde 494 memba, 32 keson kuyu ve 102 adet sondaj kuyusu içme suyu kaynağı olarak Çanakkale ilinde yaşayanların su ihtiyacını karşılamaktadır (DSİ 2013).

4.1.1.5. Flora

Çanakkale Kenti ve yakın çevresinde biyoklimatik açıdan az - yağışlı akdeniz biyoiklimi tipi hüküm sürmektedir. Buna göre Kent ve yakın çevresi'nin yer aldığı yükselti basamağında, 300 m.'ye kadar sert yapraklı her dem yeşil ağaç ve çalılar hakim olduğu, mediterian flora elemanlarının önemli bir bölümünü oluşturduğu vejetasyon tipleri yer almaktadır. Bu yükselti basamağında yer alan bitki toplulukları bitki sosyolojisi açısından *Quercion ilicis* birliği altında toplanmaktadır. Bu birliğin en önemli karakter türleri, kentin yakınında bulunan orman ve maki alanlarında gözlemlenmektedir: *Quercus coccifera* (Kermes Meşesi), *Phillyrea latifolia* (Akçakesme), *Quercus infectoria ssp boissieri* (Mazı Meşesi), *Pistacia terebinthus ssp palaestina* (Menengiç), *Ruscus aculeatus* (Tavşan memesi), *Rubia peregrina* (Kökboya), *Rosa sempervirens* (Yabani Gül), *Juniperus oxycedrus* (Diken Ardıcı), *Asparagus acutifolius* (Yabani Kuşkonmaz) (Ayaşlıgil 1997).

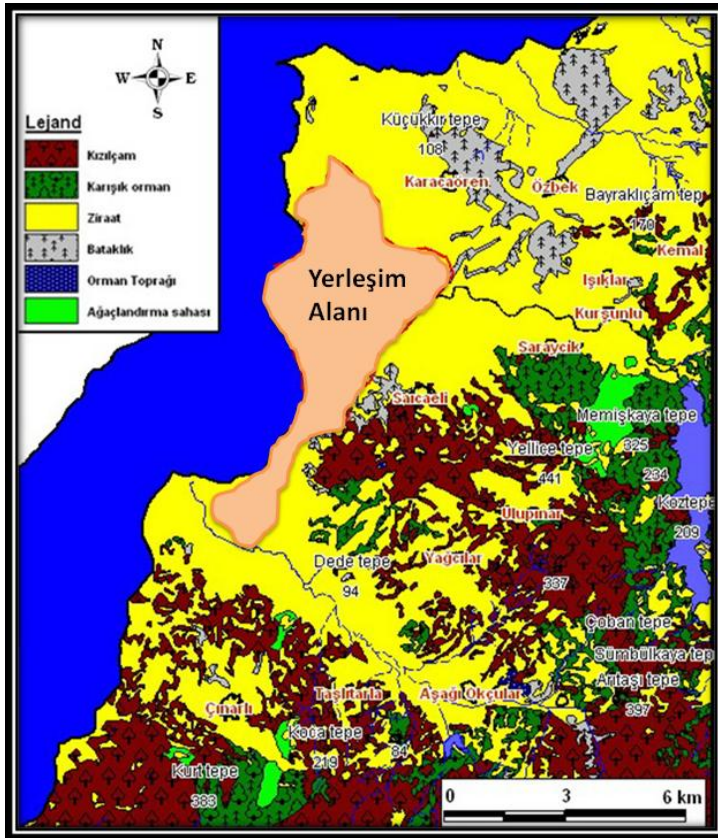
Otlatma, yakacak odunu temini, yangın ve tarla açma gibi insan müdahaleleri sonucu ormanlar tahrip olmuş ve makilik alanlara dönüşmüştür. Kentin çevresinde yetişme ortamı şartlarının geniş yapraklı türler için uygun olmadığı yerlerde Kızılçam (*Pinus brutia*)

ormanları varlığını sürdürmektedir. Derin toprakların yer aldığı vadilerde ormanlar, tarım alanlarına dönüştürülmüştür. İyi gelişmiş, yaşlı palamut meşeleri (*Quercus ithaburensis ssp. macrolepis*) bu ormanlardan arda kalan örneklerdir.

Tarla içlerinde gölge ağacı olarak bırakılmış Ahlat (*Pyrus amygdaliformis*) ve Badem (*Amygdalis communis*) gibi meyve ağaçlarının yanında, kent içinde bir çok egzotik odunsu tür park ve bahçelerde görülmektedir

Azonal vejetasyon, sahil kumulları ve akarsu yataklarında yer almaktadır. Sahil kumulları deniz kirliliğinden ve turizm faaliyetlerinden çok fazla etkilenmektedir. Akarsu yataklarında Doğu çınarı (*Platanus orientalis*), Aksögüt (*Salix alba*), Ak kavak (*Populus alba*), Kızılağaç (*Alnus barbata*), Ilgın (*Tamarix tetrandra*) ve Hayıt (*Vitex agnus-castus*) gibi türlerin önemli bir yer tuttuğu vejetasyon tiplerine rastlanmaktadır (Şekil 4.3).

Şekil 4.3. Çanakkale Kentinin Gelişimi İle Bitki Örtüsü İlişkisi (Koç 2006'dan Değiştirilerek)

Çanakkale Kenti'nin bulunduğu Biga Yarımadasının en yüksek dağı Kazdağı Masifi'nde yükselti basamaklarını ve bu basamaklara özgü vejetasyonu görmek mümkündür. Deniz seviyesinden başlayarak yer yer 600 m. yüksekliğe kadar çıkan

Kızılcam (*Pinus brutia*) daha sonra yerini Karaçama (*Pinus nigra ssp. pallasiana*) bırakır. *Quercus cerris* (Saçlı Meşe), *Quercus frainetto* (Macar Meşesi) ve *Quercus troiana* (Makedonya Meşesi), *Quercus petraea ssp. iberica* (Sapsız Meşe), *Quercus robur* (Saplı Meşe) ve *Castanea sativa* (Kestane) bu basamaklarda önemli rol oynarlar. Yer yer yazın yeşil geniş yapraklı karışık ormanları oluştururlar. Nem oranı yüksek yetişme ortamlarında Gürgen (*Carpinus betulus*) ve Kayın (*Fagus orientalis*) önemli rol oynar. Yöreye özgü endemik Kazdağı Gökmarı (*Abies egui-trojani*) üst-montan basamakta saf ve karışık meşcereler oluşturur (Ayaşlıgil 1997).

Çanakkale ili Marmara ve Ege Bölgeleri arasında bitki örtüsü açısından oldukça farklı bir konuma sahiptir. İl sınırları içerisinde değerli sayılabilecek miktarda bir tıbbi bitki varlığı da bulunmaktadır (Orman ve Su İşleri Bakanlığı 2013).

Çanakkale kent merkezinde kullanılan bitkilere bakıldığında (Şekil 4.4); *Acer negundo* (Akçaağaç), *Aesculus hippocastaneum* (At Kestanesi), *Ailanthus altissima* (Kokarağaç), *Berberis thunbergii 'Atropurpurea'* (Kadın Tuzluğu), *Catalpa bignonioides* (Katalpa), *Eleagnus angustifolia* (İğde), *Euonymus japonica* (Taflan), *Fraxinus sp.* (Dişbudak), *Lagerstroemia indica* (Oya Ağacı), *Laurus nobilis* (Defne), *Ligustrum vulgare* (Kurtbağrı), *Melia azedarach* (Tesbih Ağacı), *Morus nigra "Pendula "* (Ters Dut), *Nerium oleander* (Zakkum), *Pinus nigra* (Karaçam), *Pinus pinea* (Fıstık Çamı), *Platanus orientalis* (Doğu Çınarı), *Populus alba* (Ak Kavak), *Robinia pseudoacacia* (Yalancı Akasya), *Rosa sp.* (Gül), *Rosmarinus officinalis* (Biberiye), *Salix babylonica* (Salkım Söğüt), *Tamarix sp.* (Ilgın), *Thuja* (Mazı), *Tilia sp.* (Ihlamur), *Viburnum sp.* (Kartopu), *Washingtonia filifera* (Telli Palmiye), *Yucca sp.* (Yuka) türlerinin kullandığı görülmektedir (Sağlık vd. 2012f).

Şekil 4.4. Çanakkale Kent Merkezi Bitki Örtüsü (Çanakkale Belediyesi 2013a)

4.1.1.6.Fauna

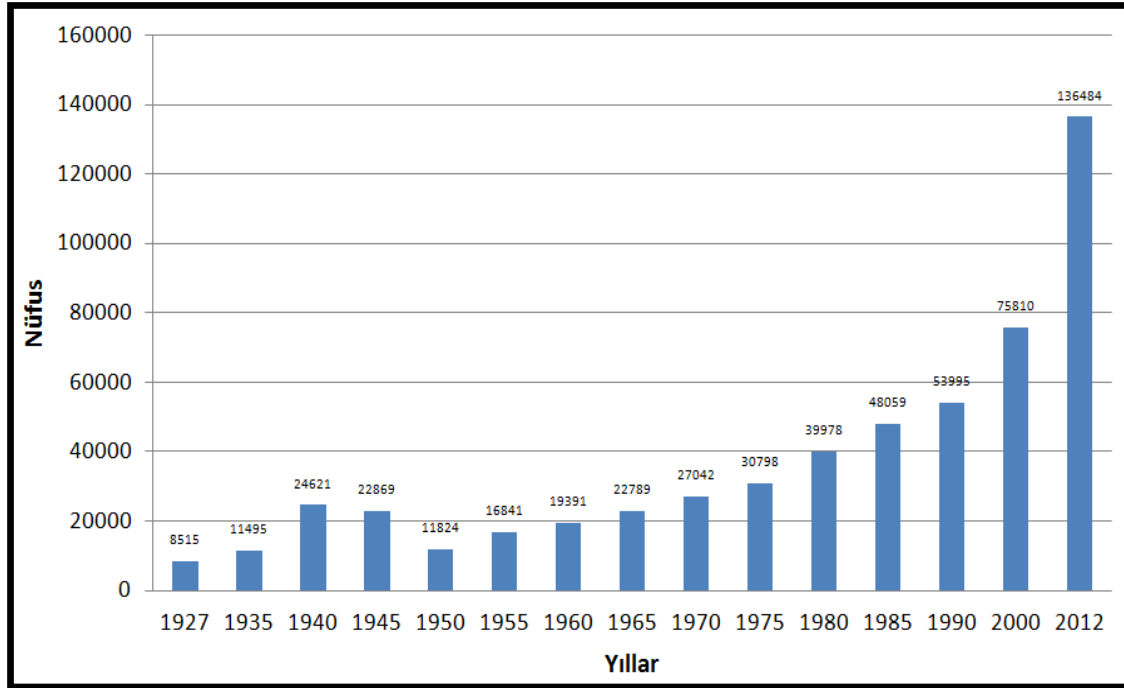
Çanakkale ilinde bitki örtüsünün zenginliği ve ormanların büyük alan kaplaması, daha fazla yaşam ortamı sağlaması açısından yaban hayatını olumlu yönde etkilemiştir. Ayrıca ilin denizlerle çevrili oluşu yaban hayatına önemli ölçüde bir zenginlik katmaktadır (Orman ve Su İşleri Bakanlığı 2013).

Çevresindeki su ve karışık ağaç türlerinden oluşan orman, çok sayıda karacanın yaşamasına olanak sağlamaktadır. Karaca türünün korunması amacıyla Bayramiç'te Av Koruma ve Üretim Sahası ayrılmıştır. İlin hemen tümünde, özellikle Gökçeada, Bozcaada, Bahçeli, Şap, Bozeli, Araplaraltı, Çınarköy ve Ezine dolaylarında kekliğe (*Alectoris chukar*) rastlanmaktadır. Küçükkuşu, Sazlı, Kozlu ve Behram yöreleri ise bildircinin (*Coturnix coturnix*) çok bulunduğu yerlerdir. Kumkale, Tuzla ve Biga ovalarıyla boğazın her iki yakasındaki dere ağızlarında ve özellikle Sazlıgöl çevresinde çok miktarda ördek (*Anas strepera*) ve kaz (*Anser anser*) yaşamaktadır. İlin tümünde, özellikle Gökçeada ve Bozcaada'da tavşan (*Oryctolagus cuniculus*); adalar dışında hemen her yerde de yaban domuzu (*Sus scrofa*) bulunmaktadır (Dökmeci 1997). Çanakkale ili; Ege ve Karadeniz'i birbirine bağlayan Çanakkale Boğazı'nın her iki yanında kurulduğu için, il suları aquatik türler açısından oldukça zenginlik göstermektedir. Çanakkale Boğazı, Karadeniz ve Akdeniz arasında göçmen balıkların geçiş yolu olduğu için, 15 Ağustos'tan Aralık ayı sonuna kadar Karadeniz'den Akdeniz'e ve 15 Şubat'tan 15 Ağustos'a kadar ise Akdeniz'den Karadeniz'e yoğun bir balık göçüne sahne olmaktadır (Orman ve Su İşleri Bakanlığı 2013).

4.1.2.Nüfus ve Özellikleri

28.10.1927 tarihinde yapılan sayım sonucuna göre 183.491 olan il nüfusu 2012 yılında 493.691 olmuştur. 1927 yılında İl nüfusunun % 19,5'i Kentlerde, % 80,5'i köylerde oturmakta iken 2012 yılı sayım sonuçlarına göre nüfusun % 56'sı Kentlerde , % 44'ü ise köylerde oturmaktadır (Çanakkale Valiliği 2013).

İl Nüfusu Yıllar itibariyle gelişimi Türkiye nüfusu gelişimi ile paralellik göstermemiştir. Ülkemiz nüfusu 1997–2012 dönemin de yaklaşık 1,20 kat artarken, Çanakkale nüfusu ise yaklaşık 2,69 kat artmıştır. Üstelik bu gelişimde, ilin 1950 öncesindeki yönetsel değişikliklerle sağladığı nüfus kazançlarının da payı bulunmaktadır (Şekil 4.5).

Şekil 4.5. Çanakkale Kenti Nüfusunun Cumhuriyet Dönemindeki Gelişimi

Çanakkale nüfusunun gelişimi artış hızı açısından incelendiğinde de ildeki nüfus artış hızının, 1935–1940 dönemi dışında her zaman Türkiye ortalamasının çok gerisinde kaldığı görülmektedir. 1935–1940 dönemi artışı ise, İl nüfusunun kendi gelişme dinamiğinden kaynaklanmayıp, İlin bu dönemde yönetsel değişikliklerle sağladığı (1936 Yenice İlçesinin kuruluşunda Balıkesir ilçelerinin bir kısım bucaklarının bu ilçeye bağlanması sonucu) nüfus kazancının sonucudur.

1945–1950 döneminde eksi değer alması yine bir ölçüde Biga İlçesinin bir bölüm köylerinin komşu İlimiz Balıkesir’e bağlanması ile ilgilidir.

Çanakkale ilinin yıllık nüfus artış hızı 1950-1960 döneminde en yüksek düzeyine ulaştığı görülmektedir. İl nüfusunda 1955 yılından 2000 yılına kadar sürekli bir artış görülmektedir. Bununla birlikte, yıllık ortalama artış hızı bu dönemde bile çok sınırlı bir düzeyde (Türkiye ortalamasının yaklaşık yarısı dolayında) kalmıştır. Nitekim, yıllık ortalama artış hızı 1975 yılına değin %1’in altında kaldığı gibi, sürekli gerilemede göstermiştir. 1975-1985 döneminde, yine yaklaşık ülke ortalamasının yarısı düzeyinde kalmakla birlikte yıllık ortalama artış hızının önemli ölçüde yükseldiği görülmektedir. 1985-2000 döneminde yıllık ortalama artış hızının nüfusun gelişme sürecinden çıkarak durağan denilebilecek bir yapı kazandığı ve ülke ortalamasının yaklaşık üçte biri kadar

arttığı dikkati çekmektedir. Çanakkale nüfusunun gelişme hızındaki bu özellikler kentleşme ve göç olgusu gibi iki temel etmene bağlıdır (Koç 2006).

Çanakkale'nin toplam nüfusu, 2012 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt sonuçlarına göre 493.691. Toplam nüfus büyüklüğüne göre iller sıralamasında 41. sırada yer almaktadır. Nüfus yoğunluğu 50, nüfus artış hızı binde 3,41'dir. Nüfusun yüzde 51'i (250.633) erkek, yüzde 49'u (243.058) kadındır. Merkez İlçe nüfusu 136.484'tür (Çanakkale Valiliği 2013).

4.1.3.Yerleşimlerin Analizi ve Ulaşım

Kentlerin analizi yapılırken yerleşimlerin ve ulaşımın en önemli faktörlerden olduğu unutulmamalıdır. Rekreatyonel faaliyet alanlarının yerleşimlere olan mesafesi ve bu alanlara farklı şekillerde ulaşım yaşanabilirlik açısından son derece önemlidir. Mahallelerin konumlanması, içerisindeki sirkülasyon ve toplanma noktaları ile yakınında oluşturulan mahalle parkları ve alanları da kentsel yaşam kalitesi açısından önemli bir diğer noktadır.

Çanakkale kentinin bu yönde analizinin yapılması mevcut rekreatyon alanlarının eksikliklerini görme açısından destekleyici bir unsur oluşturmaktadır. Bu nedenlerle; Çanakkale kentinin yerleşimlerinin analizi ve ulaşım durumu, kentleşme süreci (Şekil 4.6), kentsel gelişim ve imar durumu, kent gelişiminde etkin alanlar başlıkları altında ele alınmıştır.

Şekil 4.6. a)1936 Yılında Konutlaşma Durumu (Çanakkale Belediyesi 2013)

b) Günümüz Konutları (2012)

4.1.3.1.Çanakkale'nin Kentleşme Süreci

“Kent'in kuruluşu” Fatih'in Kale-i Sultaniye'yi (Boğaz Hisarı veya Çimenlik Kalesi'ni) 1462-63 yıllarında yaptırmalarıyla başlamıştır. Kente adını veren kale, Sarıçay'ın

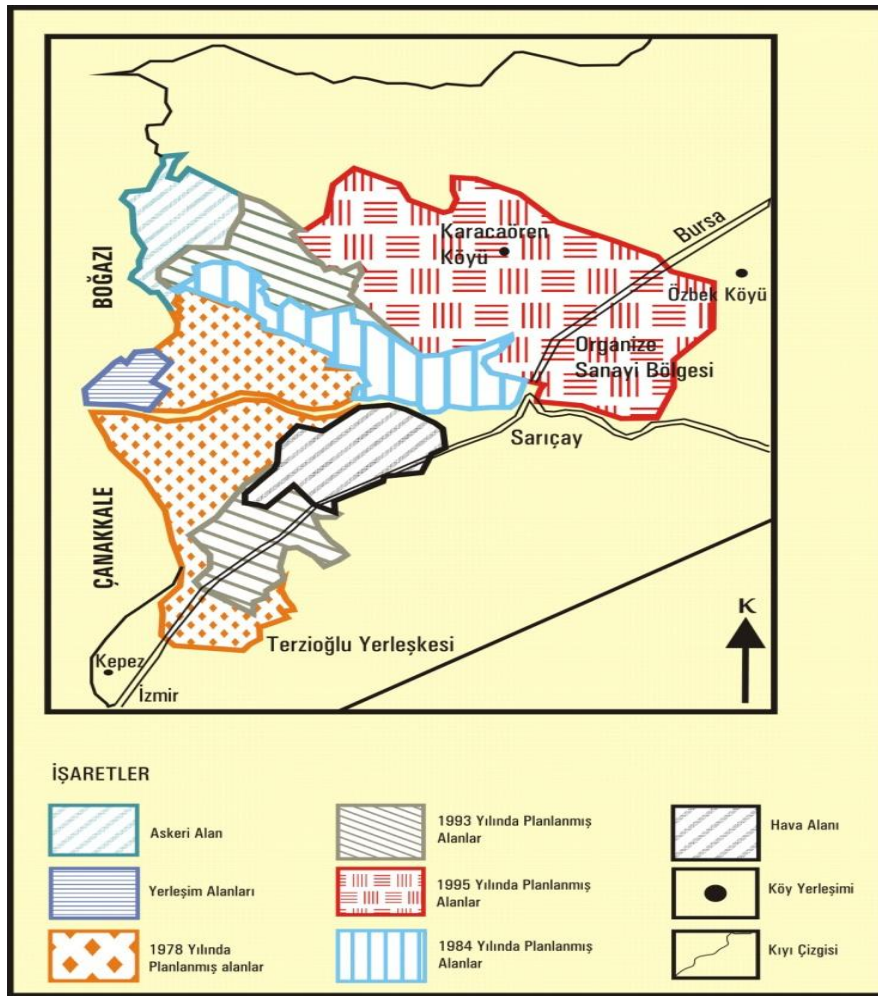
ağzında, kuzey kısımda yaptırıldıktan sonra yakınında kompakt düzeyde ilk yerleşimler oluşmaya başlamıştır (Şekil 4.7).

Şekil 4.7. Çanakkale'nin Kuruluş Dönemi (Çanakkale Belediyesi 2013)

Kent çay kenarından çıkarılan özlü topraklarla yapılan çanak ve çömlekler ile ün kazandığından, halk tarafından 'Çanak Kalesi' adı ile anılmaya başlanmış ve günümüze kadar gelmiştir (Çanakkale Belediyesi 2013a). Bu dönemde şehirdeki yatay büyüme dikey büyümeden daha hızlıdır. Kuruluş sonrası kent 1462-1700 yılları arasında “savunma ve garnizon kenti” olarak kalmıştır. 1700-1900'lü yıllarda Rum, Ermeni ve birçok Avrupa ülkesinin Ticaret Ataşelerinin kente yerleştirildikleri Çanakkale “ticaret kenti” iken, 1900-1950 yılları arasında Kurtuluş Savaşı sırasında Çanakkale cephesi ağır baskı altında olduğundan şehir “savaşlar ve yıkım” ile karşı karşıya kalmıştır (Çanakkale Belediyesi 2013a). 1950-1960 yılları öncesi kuzeye doğru olan kentsel gelişim bu yıllarda Sarıçay'ın güneyine yönelmiştir. Bu zamandaki planlama çalışmaları ile “İlk planlama dönemi” Çanakkale için başlamıştır. 1960-1970 yıllarında nüfusa bağlı olarak artan kentleşme ve 5-6 hatta 8 kata kadar olan binaların yapılmaya başlanması ile “büyüyen ve yükselen kent” de, 1980-1984 yılları arasında kamu kurumlarına ait binalarda hızlı bir artış gözlenmiş, bu kurumlara ait misafirhanelerde de “kamu eliyle yapılaşma” devam etmiştir. 1984-2000 yılları arasında ise yeni gelişim alanlarında oluşan kooperatifler, iç yollu site anlayışı yeni bir kent dokusu oluşturmaya başlamış ve “kent rantı” na dayalı yerleşimler oluşmuştur. 2004 yılından günümüze kadar geçen sürede ise; rant elde etme çabası nedeni ile öncelikle kıyı bölgesinden başlayan, Esenler-Atatürk Caddesi-İzmir-Bursa yolu bölgelerinde hızlı ve

yoğun şekilde devam eden “plansız yatırım ve fiziksel karmaşa”, 2004 yılından sonra yerini bilinçlenmeye ve “korumacı” bir yaklaşıma bırakmıştır. Fakat bu yaklaşım sadece binaların restorasyonları ile sınırlı kalmış, alt yapı, ulaşım sistemi, yollar, taşıma kapasitesi, rekreasyon alanı gibi unsurlar dikkate alınmadan devam eden yapılaşma ile çarpık kentleşme devam etmiştir (Sağlık vd. 2012e) (Şekil 4.8).

Şekil 4.8. Çanakkale Kentinin Kronolojik Gelişim Haritası (Sağlık vd. 2012e)

4.1.3.2. Kentsel Gelişim ve İmar Durumu

Çanakkale kenti için ilk imar planı çalışmalarına, 1940'lı yılların ikinci yarısında başlanmıştır. Bu çalışmaların ürünü olan, Celal Ulusan'ın hazırladığı "Çanakkale Kesin İmar Planı" 1949 yılında onaylanmıştır. Bu plan 1932 tarihli hali hazır haritalar üzerinde 1/2000 ölçekte hazırlanmıştır. Bu plan ve bu planın devamı niteliğinde hazırlanan 1959 tarihli revizyon planıyla 1964 yılı uygulama imar planlarından sonra 1978 yılında kentin yerleşik alanının tamamını kapsayan ve yeni gelişme alanları öneren yeni bir 1/5000

ölçekli "Çanakkale Nazım İmar Planı" hazırlanmıştır. Daha sonra ise kentin kuzeyinde Cevatpaşa ve İsmetpaşa Mahalleleri'ni içeren 525 ha.'lık alanın "Çanakkale İlave Nazım İmar Planı" Dumrul Yavaş tarafından hazırlanmıştır (Uyanık 2003).

3194 Sayılı İmar Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 9 Mayıs 1985 tarihinden sonra bu kanun ve yönetmelikleriyle yeni bir planlama dönemi başlamıştır. 1985 yılından önce kent planları merkezi idare tarafından İmar ve İskan Bakanlığı'nca yapılmakta/yaptırılmakta idi. 1985 yılından sonra plan yapma ve onama yetkisi belediye sınırları içinde belediyelere, belediye sınırları dışındaki alanlarda ise valiliklere verilmiştir.

1949 yılı onaylı "Çanakkale Kesin İmar Planı"

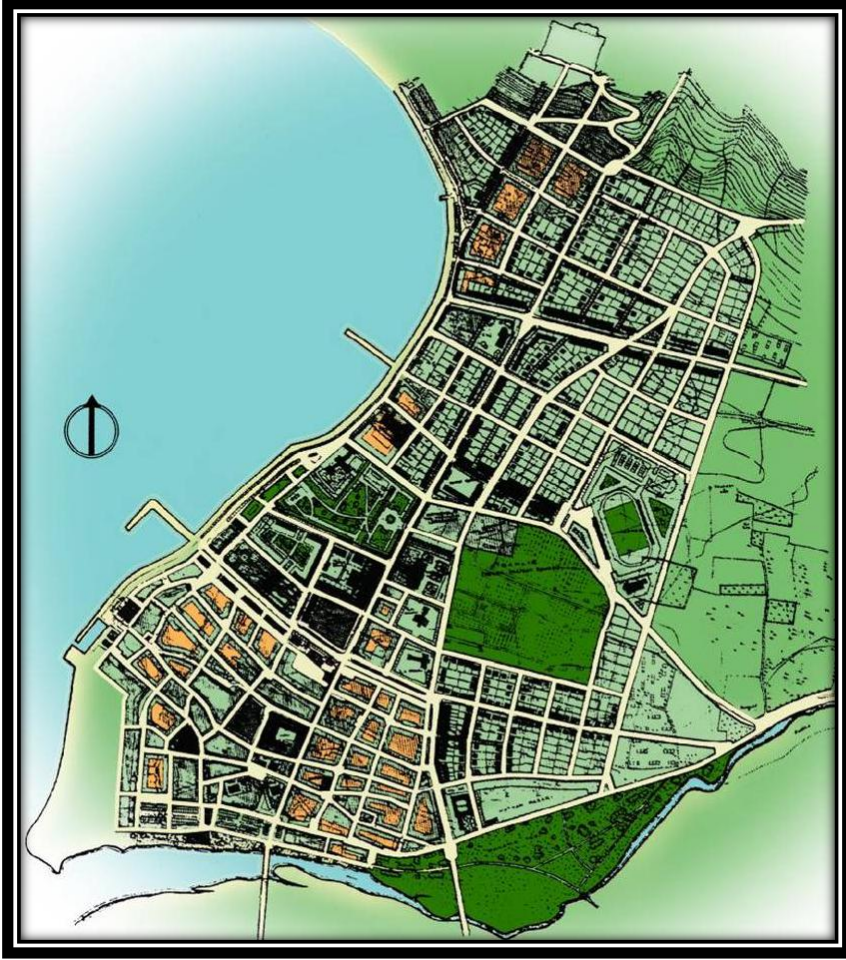
Bu plan kararları ile Cumhuriyet Meydanı'nın ve civarının önemli bir merkez olması hedeflenmekteydi. Cumhuriyet Meydanı'nın tam ortasında Hükümet Konağı'nın yapılması önerilmiştir.

Bu dönemde şehrin yerleşik alan sınırları, güneyde Kocaçay, kuzeyde Lapseki yolunun başladığı sırtlar, batıda Çanakkale Boğazı ile doğuda sahilten itibaren yaklaşık 800 m. derinlikteki bir alanın doğusudur. Çanakkale-Balıkesir Karayolu kente doğudan girerek orduevi yanından sahile ulaşmaktaydı. Şehrin güneyindeki Kocaçay'ın üzerindeki bir köprüden geçen ve buradan güneye inen yol ise Ezine ve Bayramiç İlçeleri'ne ulaşmaktaydı. Kuzeyden ise bir diğer karayolu ile kent Lapseki İlçesi ile bağlantı sağlamaktaydı (Uyanık 2003).

1949 planında idare merkezi olarak Cumhuriyet Meydanı ve çevresi, ticaret bölgesi olarak geleneksel çarşı ve bunun kuzeyi önerilmekteydi. Yeni ikamet bölgeleri için de iki bölge belirtilmiştir. Birincisi kentin kuzeydoğusunda Balıkesir-Çanakkale ve Çanakkale-Ezine karayollarının birbirini çaprazlama kestiği mevkiin etrafındaki düz ve bahçelik alandır. Bu alan en geniş inkişaf sahası olarak ayrılmıştır. İkinci gelişme konut alanıysa, şehrin güneydoğu kesiminde, Çanakkale-Ezine karayolunun kentin içinden geçen kısmının doğusunda önerilmiştir (Şekil 4.9).

Bu gelişme alanını, güneyde Sarıçay'ın kıyısındaki panayır alanının hemen kuzeyindeki hayvan pazarı alanı, kuzeyde fidanlık alanı ve batıda da Çanakkale-Ezine yolu sınırlandırmaktaydı. Küçük sanatlar ve atölyeler alanı olarak ise Çay Mahallesi önerilmiştir. Cumhuriyet Meydanı'nın denizle buluştuğu sahilde günümüzde de mevcut olan iskele bu planla önerilmiştir (Uyanık 2003).

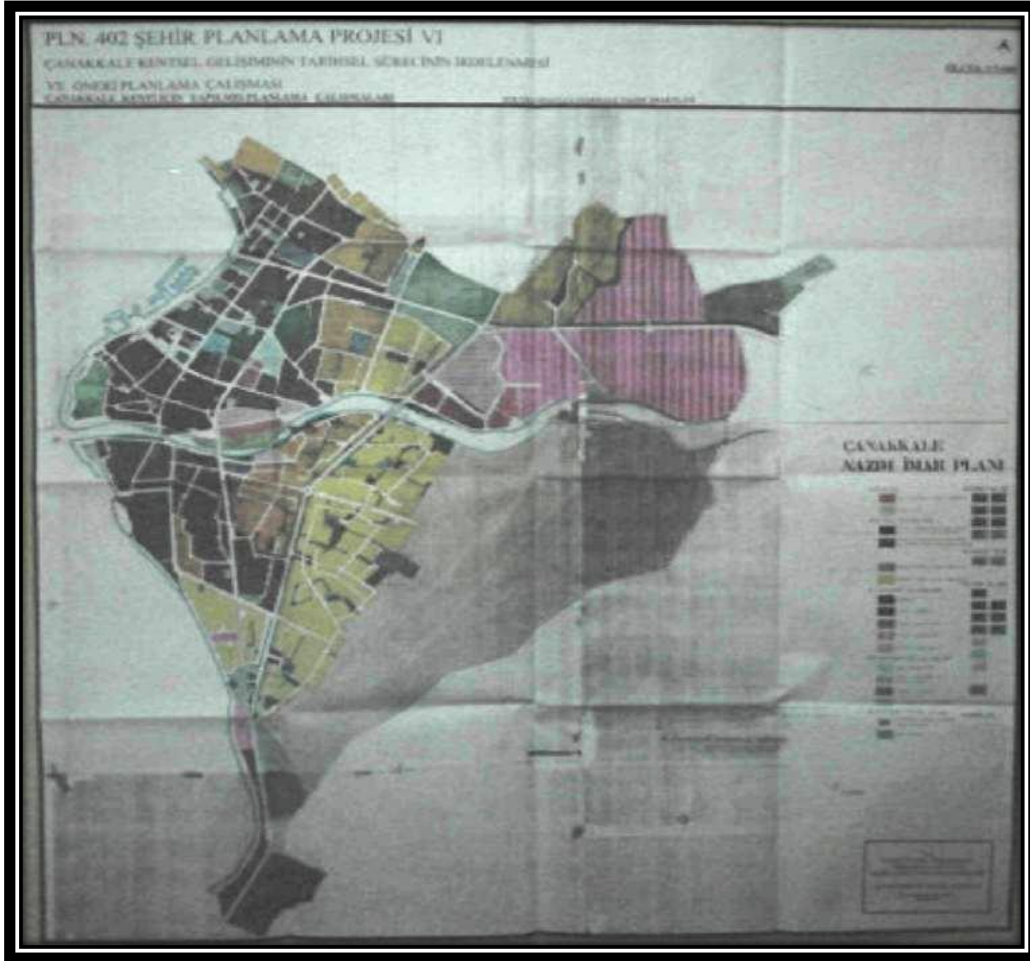
Şekil 4.9. 1949 Yılı Onaylı Çanakkale Kesin İmar Planı (Uyanık 2003)

Günümüzdeki Halk Bahçesi o dönemde de yeşil alan olarak mevcut olup, bu plan ile bu alanın yeniden düzenlenmesi önerilmektedir. “Şehrin güneyinde bulunan üç cami ile müzenin etrafı da küçük bir yeşil alan haline getirilmiştir.” Bugünkü stadyumun yerinde o dönem mevcutta açık bir spor sahası vardır. Planla bu spor sahası aynen muhafaza edilerek, etrafı bu alana özgü düzenlenmektedir. Spor sahasının güneyindeki mevcut fidanlık alan korunmuştur. Ancak ileride ihtiyaç duyulması halinde, bu fidanlığın da gelişme konut alanına ilave edilebileceği belirtilmektedir. Bu fidanlık alanının güneyinde öneri gelişme konut alanında yer almaktadır. Bunun da güneyinde hayvan pazarı alanı ayrılmıştır. Hayvan pazarı alanı ile Sarıçay arasındaki alan ise yeşil alan olarak düzenlenecek ve panayır yeri için ayrılacaktır (Uyanık 2003).

1949 planında şehrin nüfusunun 2000 yılında 36650 kişi olacağı hesaplanmış ve planlama buna göre yapılmıştır. Bu planda bina katsayıları da şöyle belirlenmiştir; yerleşik alanlarda ana caddeler üzerindeki parsellerde bina yüksekliği 8,50 m. ve bodrum üzerinde

2 kat, yerleşik alanlarda tali yollardan cephe alan parsellerde bina yüksekliği 4,50 m. ve bodrum üzerinde 1 kat olarak yapılaşmaya izin verilmiştir (Şekil 4.10).

Yeni iskan alanlarında ise; ana caddelerden cephe alan parsellerde bodrum üzerinde 3 katlı, tali yollardan cephe alan parsellerde de yolun kademelenmesine uygun olarak bodrum üzeri 2 kat ve bodrum üzeri tek katlı evlerin yapılmasına izin verilmiştir. Bu planda yeni iskan sahalarında yapılacak konutlara örnek olması için tip mimari projelerde imar planına eklenmiştir (Uyanık 2003).

Şekil 4.10. Çanakkale 1949 Nazım İmar Planı (Uyanık 2003)

1949 yılında onaylanan "Çanakkale Kesin İmar Planı" daha sonra 1950'li yıllarda yapılan karayolları nedeniyle uygulanmada sorunlar ortaya çıkarmıştır. Planın yapıldığı yıllarda daha sonraları gerçekleştirilecek olan bu karayolu çalışmalarından habersiz olunması ya da üst ölçeklerle (ülke ve bölge) bağlantıların dikkate alınmamış olması nedeniyle plan tam olarak uygulamaya geçememiştir. Karayollarının kente etkisi planın kent için öngörülerıyla uyumsuzdur. Bu sebeple 1959 yılında 1949 planı revize edilerek

ikinci kez onaylanmıştır. 1959 yılında ikinci defa onaylanan nazım imar planının uygulama imar planlarıysa 1964 yılında tamamlanarak onaylanmıştır.

1978 yılı onaylı "Çanakkale Nazım İmar Planı"

1970'li yılların ikinci yarısında hem aradan geçen zamanda, kentin önceki planlarda öngörülenden daha hızlı gelişmesi ve 1964'te onaylanan uygulama imar planında yapı düzenleri, kamu kuruluşları için yer ayrılması ve mülkiyet vb. üzerinde 1965-1974 yılları arasında 48 adet onaylı değişikliğe ihtiyaç duyulması, kentin tümünün yeniden ele alınacağı yeni bir plan yapılması gereğini ortaya çıkarmıştır. 1970'li yıllarda bu durumun sonucu olarak Ahmet Uzel'e kentin tamamını kapsayan nazım imar planı yaptırılarak, bu plan 1978 yılında onaylanmıştır (Uyanık 2003).

1978 yılında kentin yerleşik alanı, 285 ha.'dır. Kentin yerleşik alanı güneyde Sarıçay'ın 1 km. kadar güneyinden, kuzeyde Çanakkale-Balıkesir karayolunun 650 m. kadar kuzeyine kadar bir alana yayılmıştır. Kentin yerleşik alanını batıda Çanakkale Boğazı sınırlandırmakta, doğuda ise Sarıçay'ın güneyinde Çanakkale-İzmir karayolu 600 m. güney istikameti boyunca yerleşik alanı sınırlandırmakta, bunun da güneyindeki yolun 400 m.'lik kısmında yerleşik alan bu yolun 300 m. doğusuna uzanmaktadır. Sarıçay'ın kuzeyinde, Atatürk Caddesi'nin 650 m. kadar doğusuna yayılan yerleşik alan, stadyum ve çevresini de kapsamaktadır. Kente doğudan giriş yapan Balıkesir-Çanakkale karayolunun Atatürk Caddesi ile kesiştiği noktadan 500 m. kadar doğu yönünde yerleşik alan bu yolun iki yanına yayılmıştır. Ayrıca kentin güneyinde Çanakkale-İzmir karayolu üzerinde Akfa Konserve Fabrikası, Tekel Şarap Fabrikası ve Petkim'in gilm, torba hortum ve polietilen kaplama fabrikası vardır. Bunlardan başka bir diğer önemli sanayi kuruluşu olan kuru sebze ve salça üreten Trutaş Fabrikası da kentin doğusunda, Balıkesir karayolunun güneyinde yer almaktadır. Küçük sanatlar da kent içinde küçük gruplar halinde dağınık olarak yer almaktadır. Merkez işlevleri ise iskelenin doğusunda, Cumhuriyet Meydanı, Saat Meydanı ve İskele Meydanı çevresinde yer almaktaydı. Bu alanlarda idari ve ticari faaliyetler bir arada yer almıştır. Ticari merkez faaliyetleri ayrıca geleneksel olarak Yalı Caddesi (Çarşı) 'nde de bulunduğu gibi, kordon boyunda ve iskeleyi kentin iç kesimlerine bağlayan caddeler üzerinde de gelişmeye başlamıştır (Uyanık 2003).

1978 Nazım İmar Planı'nda kentin gelişimini sınırlayıcı doğuda havaalanı, kuzeyde askeri alan eşikleri planlama üzerinde ilk kez olumsuz etkilerini ortaya koymuştur. Bu nazım imar planıyla toplam 525 ha. alan planlanmıştır Planlama çalışmasında kent

nüfusunun 1990 yılında 60000 kişiye ulaşacağı öngörülmüş ve 240 ha. konut alanı ayrılmıştır. Mevcut konut alanlarında da yeni düzenlemeler yapılmasına gidilmiş, bu alanlarda nüfus yoğunlukları arttırılmıştır. Özellikle Çimenlik Kalesi'nin kuzey ve doğusundaki kentin ilk yerleşik alanında nüfus ve yapı yoğunluğunun arttırılması, burada bulunan korunması gerekli mimari yapılar için bir koruma kararı alınmadan gerçekleştirilmiştir. Daha sonraki yıllarda bu alanda bulunan söz konusu mimari yapılar yerine 4 katlı bloklar ortaya çıkmıştır. Bu durum kentsel fiziki mirasın tahribatına yol açmıştır (Uyanık 2003).

1978 Nazım İmar Planında 3 faaliyet merkezi belirlenmiştir. Bunlardan ilki olan idari ve ticari merkez, eski yerleşim alanı olan Çimenlik Kalesi çevresi, mevcut Hükümet Binası çevresi, eski garaj ve kordon boyunca oluşturulmuştur. İkinci faaliyet merkezi olan, Akfa Konserve Fabrikası, Tekel Şarap Fabrikası ve Petkim'den oluşan şehrin güneyindeki merkezin gelişmesi dondurulmuştur. Kentin doğusunda üçüncü bir faaliyet merkezi olarak, küçük sanatlar, sanayi, kamyon garajı ve depolamadan oluşan bir faaliyet merkezi önerilmiştir.

Planlanan 523 ha. alanda konut alanları için 240 ha., kamu hizmetleri için 20 ha., küçük sanatlar için 2,61 ha. ve sanayi için de 20 ha. alan ayrılmıştır. Konut alanları mevcut yerleşik alanlarda brüt 200–250 kişi/ha. ve 150–200 kişi/ha. yoğunlukta önerilmiştir. Gelişme konut alanlarında da yoğunluklar, brüt 150-200 kişi/ha. ve 100-150 kişi/ha. olarak belirlenmiştir. Bu planda kat adetleri dağılımı da kordon boyu 6 kat, buranın doğusuna doğru 4-3 kat ve 2 kat olarak dağılmaktadır (Uyanık 2003).

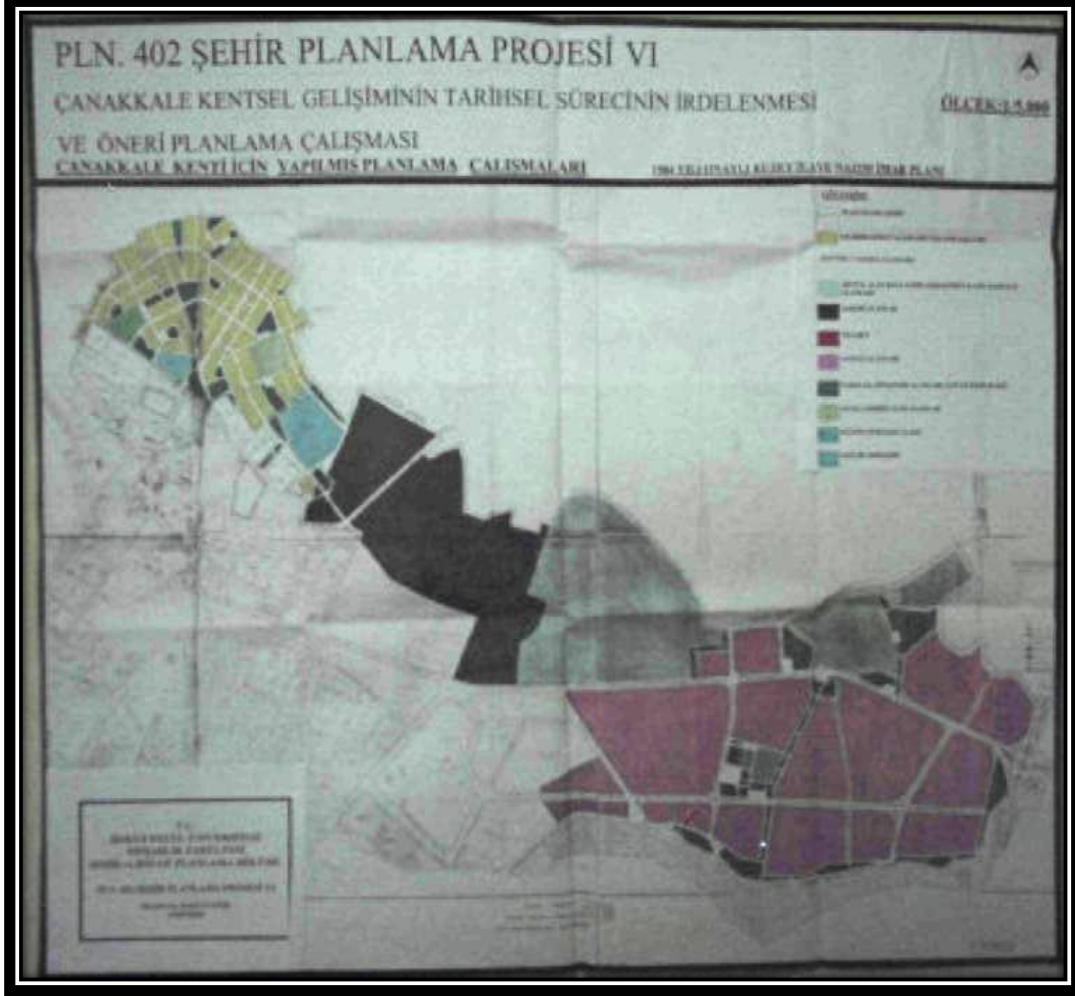
Cevatpaşa ve Barbaros Mahalleleri 2 ve 4 kat olarak planlanmıştır. Yapı nizamları da kent merkezi, kordon boyu ile İsmetpaşa ve Barbaros Mahalleleri'nin bir kısmında bitişik nizam, diğer alanlarda ayrı ikiz nizam, blok nizam ve ayrı nizamdır.

1984 yılı onaylı "Kuzey İlave Nazım İmar Planı"

1984 yılında da Dumrul Yavaş tarafından konut ve sanayi alanlarının yön ve büyüklüklerinin saptanmasına yönelik 1/5000 Kuzey İlave Nazım İmar Planı hazırlanmıştır (Şekil 4.11).

Konut gelişimi için Cevatpaşa Mahallesi'nde, sanayi gelişimi için İsmetpaşa Mahallesi'nde alan ayrılmış fakat bu alan verimli bir biçimde kullanılamamıştır. Toplam 285 ha.'lık alan planlanmış ayrıca çarpık kentleşmeyi önlemek için konut alanı olarak 20,5

ha. alan ayrılmıştır, bu şekilde konut çevresindeki yeşil alan miktarının artırılması amaçlanmıştır. Konutlar ayırık ikiz nizamda ve 2 katlı yapılacaktır. Bu alan 5700 kişi ilave nüfusu barındıracaktır(Uyanık 2003).

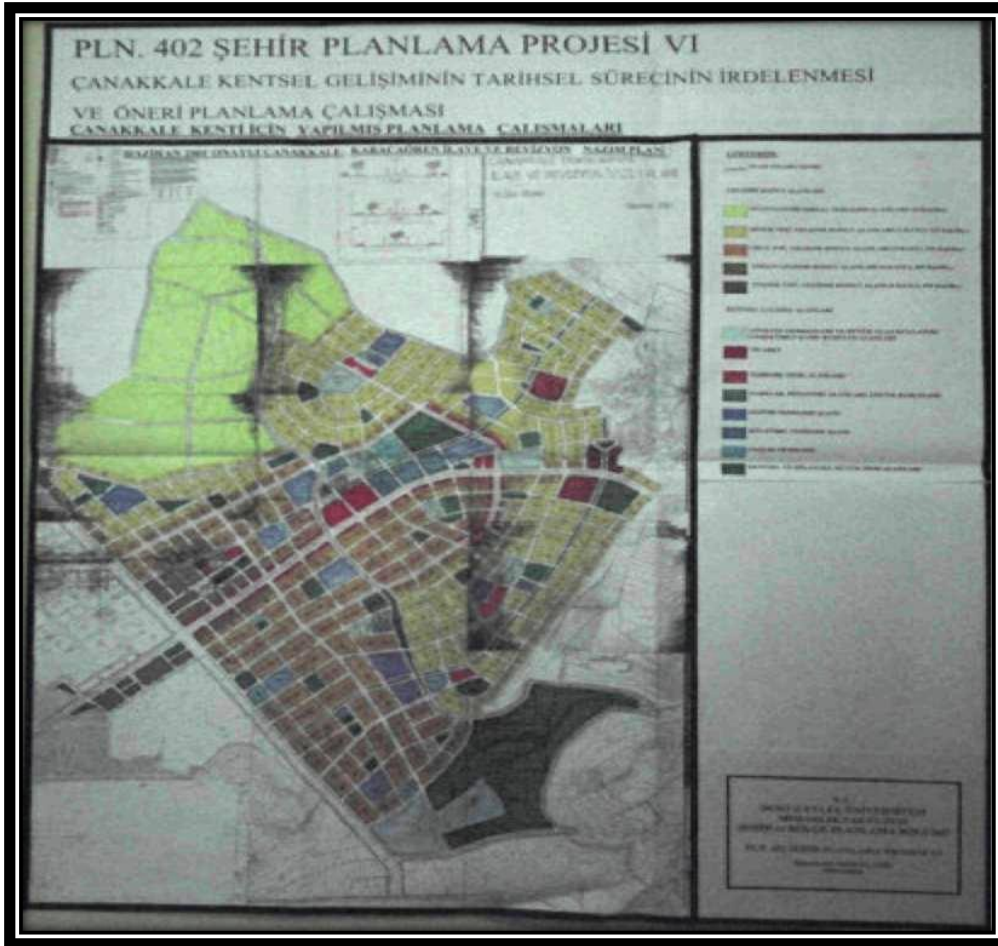

Şekil 4.11. 1984 Yılı Onaylı Kuzey İlave Nazım İmar Planı (Uyanık 2003)

1993 yılında planlanan alanlar

1993 yılına gelindiğinde Çanakkale kentinde mevcut planlı alanların doymuş hale gelmesi, ilave planların çoğalması ve bu planların mevcut plandan kopuk bir yapılaşma göstermesi karşısında kuzeyde Karacaören Köyü sınırına kadar olan 27 alanın planı yapılarak 16 Şubat 1993 tarihinde onaylanmıştır (Şekil 4.12).

Konut alanları ağırlıklı bu plan, toplam 128 ha. alanı içermektedir. 54 ha. konut alanı ayrılmış, emsal=1,20, h(max.)= 18,50 m. olarak belirlenmiştir. Bu alanda ilave nüfus olarak 28679 kişi yaşayabilecektir.

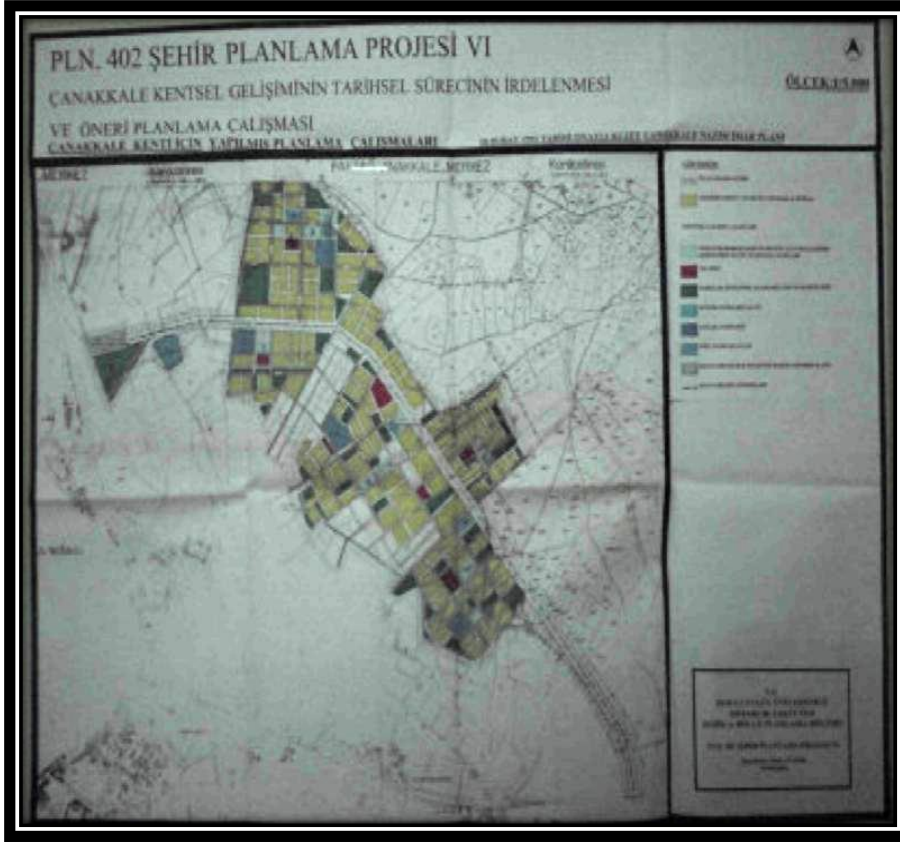

Şekil 4.12. 16 Şubat 1993 Tarihi Onaylı İlave Nazım İmar Planı (Uyanık 2003)

1993 yılında onaylanmış olan diğer İlave Nazım İmar Planı, Barbaros Mahallesi'nde, plan sınırının bittiği yerden belediye sınırına kadar, kentin güneydoğusunu kapsayan alan için gerçekleştirilmiştir. 20 Aralık 1993 tarihi onaylı olan bu plan 119 ha. alanı kapsamaktadır. Yapı nizamları 2 ile 6 kat arasında değişmekte ve 18048 kişi ilave nüfus bu planlanan alanda yerleşebilecektir. Ancak daha sonra Havaalanı'nın genişletme çalışmaları yapılmış ve havaalanı güvenli uçuş konileri bu alanın bir kısmındaki plan kararlarını geçersizleştirmiştir (Uyanık 2003).

2001 yılı onaylı Çanakkale-Karacaören İlave ve Revizyon Nazım İmar Planı

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın hazırladığı, 28.12.1995 tarihinde yürürlüğe giren Kuzey Çanakkale Kıyı Kesimi Çevre Düzeni Planında Çanakkale Kenti'nin gelişme alanı olarak ayrılan alanın Haziran 2001'de Çanakkale Belediyesi tarafından 1/5000 ilave ve Revizyon Nazım İmar Planı hazırlanmıştır (Şekil 4.13). Bu plan, toplam 296 ha. alanı kapsamakta ve 134 ha. konut alanı ile 30388 nüfus için gerçekleştirilmiştir (Uyanık 2003).

Şekil 4.13. 2001 Yılı Onaylı Çanakkale-Karacaören İlave ve Revizyon Nazım İmar Planı (Uyanık 2003)

4.1.3.3.Kentsel Rekreasyon Alanları Kullanımı

2013 yılı Çanakkale Belediyesi kent bilgi sistemi verilere göre; kentte yaklaşık 136 ha'ı açık ve yeşil alan olmak üzere toplam 523 ha dış mekan bulunmaktadır (Tablo 4.2).

Tablo 4.2. Çanakkale Kenti'ndeki Toplam Dış Mekan Miktarı (Çanakkale Belediyesi 2013a)

Dış Mekan Türü	Toplam Alan (m ²)	Kişi Başına Düşen (m ²)	Oranı (%)
Park ve Rekreasyon Alanları	145000	1.66	2.7
Çocuk Oyun Alanları	32000	0.23	0,6
Spor Alanları	16256	0.11	0.3
Ağaçlandırma Alanları	166000	1.22	3.1
Kıyı Düzenlemeleri	82000	0.60	1.5
Mezarlık ve Şehitlikler	210000	1.54	4.0
Refüj ve Kavşaklar	92650	0.68	1.7
Meydanlar	36230	0.26	0,6
Yol ve Otoparklar	4321000	31.77	82.5
Diğer Açık ve Yeşil Alanlar	136255	1.00	2.6
TOPLAM	5237391	39.07	100

Kentte açık ve kapalı spor alanlarını; 18 Mart Spor Kompleksi, 2 adet su sporları eğitim Merkezi, 4 adet semt futbol sahası, 1 adet yüzme havuzu ve spor salonu, 3 adet halı saha oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalara göre, kentte toplam 16256 m²'lik aktif spor alanı olduğu saptanmıştır. Kişi başına ise 0.11 m² spor alanı düşmektedir. Spor alanları genel olarak kent içindeki dağılımları Sarıçay'ın Kuzey'inde yoğunlaşmıştır. Güneyinde, Barbaros Mahallesinde yalnızca 3 adet spor tesisi bulunmaktadır.

2012 yılı adrese dayalı genel nüfus sayımına göre Çanakkale kent merkezinde 0–12 yaş çocuk nüfusunun 6800 olduğu belirlenmiştir (Çanakkale Valiliği 2013), genele açık mevcut çocuk oyun alanının toplamı 3.2 dekarlık bir alanı kapsamaktadır. Buna göre Çanakkale'de her çocuğa 4.7 m² çocuk oyun alanı düşmektedir.

Çanakkale kentinde 2013 yılı içerisinde 613741 m² rekreasyon aktivitelerine uygun alan bulunmaktadır. Bu alanların miktarı kent nüfusuna (136484) oranlandığında kişi başına 11.8 m² alan düştüğü görülmektedir. Mevcut alanların oran olarak büyük kısmını, deniz kıyısındaki Eski ve Yeni Kordon, Sarıçay ve etrafında bulunan rekreasyon alanları ile Halkbahçesi ve Özgürlük Parkı gibi alanlar oluşturmaktadır.

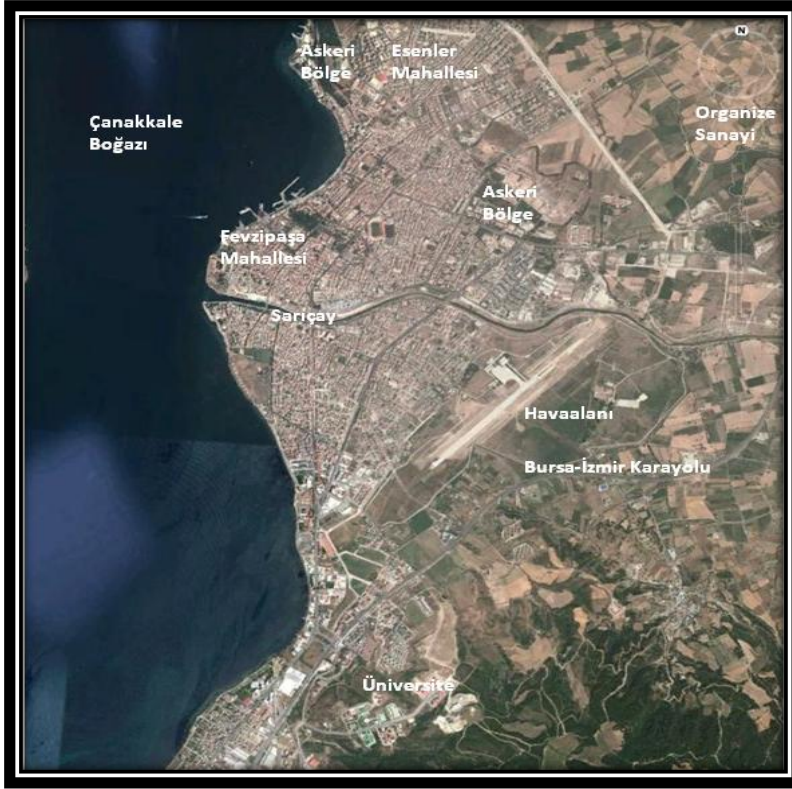
Çanakkale kentindeki parklara bakıldığında bunların toplam 145000m²'lik bir alanı kapsadığını görülmektedir. Bu oran 2012 adrese dayalı nüfus sayımı sonuçlarına göre, kent nüfusuna oranlandığında 1.66 m²/kişi olarak belirlenmiştir. Bu miktar ilk bakışta yeterli gibi gözükse de kişi başına 10 m² standardını yakalamaktan oldukça uzak kalmaktadır.

Kentsel rekreasyon alanlarının kentte belirli noktalarda yoğunlaştığı ve Eski Kordon gibi alanlarda artık taşıma kapasitesi ve hizmet kalitesi anlamında yetersiz olduğu görülmektedir.

4.1.3.4.Kent Gelişiminde Etkin Alanlar

Çanakkale kentinin ilk kuruluşundan günümüze kadarki gelişiminde hem destek hem de ve idari sınırlayıcı olarak bazı doğal öğeler bulunmaktadır. Bu öğeler kent için hazırlanan planların tümünde etken rol oynamaktadır ve kent gelişimin hangi alanlarda ne oranda devam edeceğinde yol gösterici olmaktadır. Tüm bu sebeplerle bu alanların tanıtılması ve doğal ve kültürel özelliklerinin bilinmesi yapılacak çalışmaların daha sağlıklı yürütülmesi açısından gereklilik arz etmektedir. Çanakkale kentinin gelişimini kontrol eden sınırlayıcı etmenler Koç (2006), Sağlık vd. (2012e)'dan yararlanılarak aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır (Şekil 4.14):

Şekil 4.14. Çanakkale’de Kentleşmeyi Etkileyen Alanların Konumu (Google Earth’den değiştirilerek)

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesinde 2011-2012 döneminde toplam öğrenci sayısı 13.753’tür (ÇOMÜ 2013a). Akademik ve idari çalışan sayısı da eklendiğinde üniversite (Şekil 4.15) şehrin ulaşım aksını, yerleşim amaçlı yapılaşma önceliklerini etkilemektedir. Bu nedenlerle şehrin büyüme doğrultusunda üniversitenin önemli bir etkisi vardır.

Şekil 4.15. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi (ÇOMÜ 2013b)

Çanakkale Boğazı: Çanakkale şehrinin ilk kurulduğu alan boğaz kıyısıdır. Boğazı tehlikelerden koruma amaçlı yaptırılan kale ve zamanla çevresinde gelişen yerleşmeler, şehrin çekirdeğini oluşturmuştur. Kentsel doku sahil şeridi boyunca uzanmaya başlamış ve sahilin belirleyici özelliği ile yerleşim deniz kenarında olmuştur (Şekil 4.16).

Şekil 4.16. Çanakkale Boğazı (Çanakkale Valiliği 2013)

Boğazın güney kıyıları boyunca devam eden gelişme Kepez Belediyesi sınırlarına ulaşmıştır. Kıyıdaki bu yerleşim amaçlı daha fazla alan isteği Çanakkale kent kıyısında çok katlı binaların yükselmesine neden olmuştur. Ayrıca bu durum kumsalların yerini, doldurularak oluşturulan beton kordonlara bırakmasına yol açmıştır. Eski Kordon bölgesinde şu an yerleşilecek alan bulunmadığı için yarı atıl durumda olan Yeni Kordon bölgesi tehlike altında görülmektedir. Yeni Kordon 'un kumsal olan kısımlarının Eski Kordon'daki gibi doldurulması betonlaşması ve ticarethaneler tarafından parsellenmesi ve kent merkezinde halkın deniz ile olan bağlantısının azaltılması tehlikesi bulunmaktadır. Bu bölgede kamu kurumlarının tesisleri, restoranlar, ticari binalar gibi yapılar halkın kıyı kullanımını engellemektedir.

Askeri Bölgeler: Çanakkale coğrafi açıdan stratejik bir noktada bulunmaktadır. Bu nedenle askeri bölgelerin varlığı, gelişiminde daima etkili olmuştur. Kentin kuzeyinde bulunan ve geniş bir alan kaplayan askeri bölge (Şekil 4.17), yerleşmenin bu yönde ilerlemesine mani olmaktadır. Aynı şekilde kentin birçok yerinde deniz ve kara savunma amaçlı askeri ve askeri-tarihi bölge kentin gelişimini engellemektedir.

Şekil 4.17. Askeri Bölgeler (Koyu Yeşil Alanlar) (Çanakkale Valiliği 2013)

Havaalanı: Kent merkezinin güneyinde bulunan, kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanış gösteren havaalanı kentsel büyümeyi engelleyen diğer bir etkidir (Şekil 4.18). Özellikle Barbaros Mahallesi'ndeki yapılaşma doğu yönünde havaalanı tarafından sınırlandırılmıştır. Havaalanı pist uzunluğu ve güvenlik bölgesi nedeni ile kentsel gelişme üzerinde önemli kısıtlayıcı bir öğedir. Havaalanı, kentin doğu yönünde genişlemesi sonucunda zamanla şehir içinde kalmış, planlardaki kat yüksekliklerini, yeşil alanların oluşumunu etkileyerek kentsel planlamanın belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır.

Şekil 4.18. Çanakkale Havaalanı (Çanakkale Valiliği 2013)

Bursa-İzmir Karayolu: Kent merkezinin doğusunda yer alan ve işlek bir yapıya sahip olan Bursa-İzmir karayolunun kent gelişim yönünde önemli bir rolü vardır (Şekil 4.19). Yakın yıllara kadar yolun sınırlayıcı etkisi devam etmiştir. Fakat, büyük bir alışveriş merkezinin kurulması ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi'nin varlığı bu etkiyi azaltmıştır. Bu karayolu üzerindeki “Organize Sanayi Bölgesi” ve TOKİ 960 Konutları gibi yerleşmeler ile bu yerleşmelerin üst kısımlarında yerleşim amaçlı yapılaşma devam etmektedir. Sağlam olmayan bir zemin üzerinde, deprem ve toprak kayması yönünden riskli bir bölgede, üniversite girişinde yer alan Beldemiz'de de Esenlerdeki gibi çok katlı binalar mevcuttur. Bu yerleşmelerin arka kesimlerinde bireysel kullanıma yönelik yapılaşma gün geçtikçe artış göstermektedir.

Şekil 4.19. Bursa-İzmir Karayolu

Sarıçay: Şehrin gelişiminde doğal sınırlayıcı faktörlerden biri de Sarıçay'dır (Şekil 4.20). Çanakkale Kent Merkezi'nin üzerinde bulunduğu alan, Sarıçay'ın taşıdığı alüvyonların birikmesi ile oluşmuş bir deltadır. Sarıçay'ın çevresindeki bataklıklar yerleşmeyi engellemiş, fakat bu sahalar 1970'li yıllarda drene edilerek kullanıma açılmıştır.

Şekil 4.20. Sarıçay (Çanakkale Valiliği 2013)

Fevzipaşa Mahallesi: Fevzipaşa Mahallesi'ni de kapsayan Çanakkale tarihi kent merkezi 1995 yılında kentsel sit olarak ilan edilmiştir. Düşük nitelikli yapıların yoğunlukta olduğu bu alan kıyı bölgesindeki yapılaşmada sınır konumunda olup, Eski ve Yeni Kordon kıyı bölgelerinin bütünleşmesine de engel olmaktadır (Şekil 4.21).

Şekil 4.21. Fevzipaşa Mahallesi

Organize Sanayi Bölgesi (OSB): Bursa-İzmir karayolu üzerinde Karacaören Köyü sınırları içerisinde 109 ha'lık alanda bulunan Organize Sanayi Bölgesi şehrin kuzeydoğu yönünde büyümesine engel olmuştur (Şekil 4.22).

Şekil 4.22. Organize Sanayi Bölgesi (Google Earth)

Esenler Mahallesi: Kıyı bölgesinde yerleşim alanlarının azalması ve diğer engelleyici faktörlerin artması ile yapılaşma Esenler bölgesinde yoğunlaşmış, bu bölgede

yüksek katlı binalar yükselmiştir (Şekil 4.23). Bu bölgenin devamının ise 2.sınıf tarım arazisi olması, yapılaşmanın devam etmesi yönünden engelleyici faktör olmaktadır.

Şekil 4.23. Esenler Mahallesi (Çanakkale Valiliği 2013)

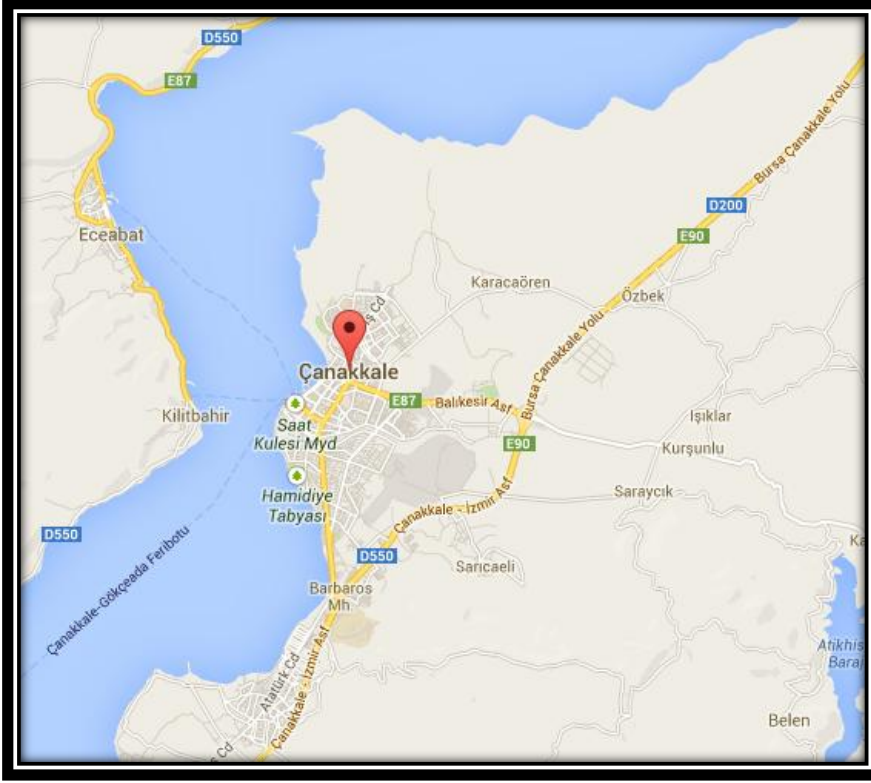
Eski Çöp Alanı ve Civarı: Alanda kullanılan kimyasal maddenin toprakta derin bir kazı yapılmasına imkân vermemesi nedeni ile buranın 20 yıl içinde yapılaşmaya açılması olası görülmemektedir. Bu alan üniversite, Bursa-İzmir karayolu sınırında yerleşime engel teşkil etmektedir.

Şekil 4.24. Eski Çöp Alanı ve Civarı

4.1.3.5.Ulaşım

Tarihi ve turistik şehir olma özelliğine sahip olan Çanakkale'de kuzeyden D-200 devlet karayolu bağlantılı Bursa-Eskişehir-Ankara, güneyden D-550 devlet karayolu bağlantılı orta ve güney Ege illeri ile Avrupa ve Ortadoğu ülkeleri arasında transit kara ve deniz yolu bağlantılı taşımacılık büyük önem taşımaktadır (Sağlık vd. 2012f) (Şekil 4.25).

Şekil 4.25. Çanakkale İli Ulaşım Durumu (Google Map)

Bu bölgeler arasındaki ulaşım Çanakkale iskelesi ve İzmir-Bursa yolundan bu iskeleye bağlanan üniversite kavşağından yıllık ortalama günlük 11272 araç geçmektedir (Sağlık vd. 2012f) (Şekil 4.26).

Şekil 4.26. Bursa-İzmir Karayolu Çanakkale Geçişi

Çanakkale ilinin çevre illerle ulaşımı karayolu ile olmaktadır. Karayolu ile İstanbul - Çanakkale 310 km., Bursa - Çanakkale 260 km., İzmir -Çanakkale 320 km.'dir. Çanakkale ilinin toplam karayolları uzunluğu 1077 km.'dir. Karayollarının 516 km.'si devlet karayolu, 561 km.'si il yoludur.

İlimizde demiryolu ağı ve raylı taşıma sistemi bulunmamaktadır. Bununla beraber Çanakkale-Biga-Bandırma bağlantılı demiryolu etüdü 1997 yılı yatırım programına alınmıştır (Çanakkale Valiliği 2013).

Çanakkale Liman İşletmesi San. ve Tic. A.Ş. tarafından 29.05.2004 tarihinde temeli atılan Çanakkale Kepez Limanı'nın üst yapı inşaatı, 23.11.2005 tarihinde, kolın inşaat tarafından tamamlanmış ve 02.12.2005 tarihinde işletmeye alınmıştır. Şirket bünyesinde Dikili'den sonra ikinci liman yatırımı olan kepez limanı, İzmir'e 300 km, Balıkesir'e 170 km, bandırma'ya 160 km, Biga'ya 90 km, çan'a 80 km, Bursa'ya 270 km, Ezine'ye 45 km uzaklıkta olup mevcut devlet karayolları her türlü taşımacılığa elverişlidir (Şekil 4.27). Liman ıspis koda (yolcu-krvaziyer/hızlı/feribot yolcu,dökme kuru yük,genel kargo, konteyner ve ro-ro gemileri ile petrol/ürün tankerleri) sahip olup hizmet çeşitliliği,30 m. derinliğe sahip iskelesiyle hizmet kalitesi ve teknik alt yapısıyla, yolcu ve her türlü yük hizmetlerini karşılayabilecek yapıda olup limana uğrak yapan gemiler ile Çanakkale Boğazı'ndan geçen gemilere sağladığı, başta atık alım hizmeti olmak üzere; su ikmali, yağ ikmali, sualtı ve su üstü teknik hizmetler vb. hizmetler ile Çanakkale Boğazı içerisinde önemli bir ikmal noktasıdır (Çanakkale Liman İşletmesi 2013).

İl sınırları içinde yükleme-boşaltma yapan iskelelerin yanında, Denizyollarının Şehir Hatları İşletmeciliğine bağlı olarak çalışan; Merkez ilçe-Eceabat, Gelibolu-Lapseki, Odunluk İskelesi-Bozcaada, Merkez ilçe-Gökçeada hatları arasında çalışan arabalı vapurların yolcu ve araç taşımada hizmet verdiği iskeleler bulunmaktadır (Çanakkale Valiliği 2013).

Şekil 4.27. Çanakkale Limanı (Çanakkale Liman İşletmesi 2013)

Havayolları ulaştırması uzun yıllardır istenilen düzeye çıkmayan Çanakkale ilinde, yaklaşık 900.000 m²'lik ve 1800 m. pist uzunluğuna sahip küçük ölçekli bir havaalanı bulunmaktadır (Şekil 4.28). Bu havaalanının 1992 yılında pisti uzatılarak stol tipte hizmet vermeye başlamıştır. 1995 yılının ikinci yarısında THY'nın RJ tipi 99 kişilik uçşlarıyla haftada iki gün İstanbul seferi yapılan havaalanında, 1996 Mart ayında yolcu azlığı nedeniyle bu seferler kaldırılmıştır. Daha sonraları özel bir havayolunun kiraladığı 19 kişilik bir uçak ile Edremit-Çanakkale-İstanbul seferleri yapılmıştır.

Şekil 4.28. Çanakkale Havaalanı

Uluslararası standartlara kavuşturmak için çalışmaların başlatıldığı Çanakkale Havalimanı, Çanakkale Savaşları'nın 99'uncu yıldönümü olan Mart 2014 tarihine yetiştirilmeye çalışılmaktadır. Havalimanının 1800'den 2350 metreye çıkarılan pistine orta gövdeli uçaklar daha güvenli iniş ve kalkış yapabilecek (Çanakkale Valiliği 2013).

4.1.4. Altyapı - Çevre Kullanım Olanakları ve Sorunları

Çanakkale'de plansız ve rant kaygısı ile süre gelen yapılaşma ile dinamikleri işlemeyen ve katlanarak artan kentleşme sorunları ve bu sorunların neden olduğu sonuçlar şu başlıklar altında sıralanabilir:

Doğal Çevre: Plansız kentleşme Çanakkale'de özellikle çevre kirliliğine yol açmıştır. Bu kirlilik; Sarıçay ve kıyı kirliliği başta olmak üzere, Esenler'deki yüksek katlı binaların hava akımını engellemesinden kaynaklı hava kirliliği, toprak kirliliği, artan taşıt sayısı neticesinde gürültü kirliliği gibi ekolojik dengeyi bozan sorunlara yol açmaktadır (Şekil 4.29).

Şekil 4.29. Esenler Mahallesiindeki Yüksek Katlı Yapılaşma (Çanakkale Valiliği 2013)

Tarihi-Kültürel Çevre: Eski yapıların bakımsızlığa terk edilmesi binaların cephe görümlerinin gittikçe bozulması (Şekil 4.30), çok katlı yapıların artması, yeni yapıların çok çabuk eskimesi, Çanakkale kültürünü yansıtan yapıların bazı alanlardaki dikey büyüme ile kaybolması tarihi-kültürel alanlarda tahribata yol açmakta ve tarihi yapılarla kent kültürü bağını koparmaktadır.

Şekil 4.30. Kent Merkezinde Atıl Durumdaki Tarihi Binalar

Sosyoekonomik Çevre: Özellikle Fevzipaşa Mahallesi gibi plansız gelişen konut alanlarında yaşayan nüfus için gerekli sosyal ve teknik altyapı alanlarının planlanmamış olması bu alanlarda birtakım sorunlara yol açmıştır. İnsanların eğitimsiz kalması, kamu

hizmetlerinden yararlanamaması, içe kapanma, güvenlik gibi sorunlara neden olmaktadır (Şekil 4.31).

Şekil 4.31. Fevzipaşa Mahallesi (Sağlık vd. 2012e)

Görsel Çevre: Çanakkale'deki plansız kentleşme bir takım doğal ve kültürel sorunlara da neden olmaktadır. Yeni Kordon kıyı kesimindeki çarpık kent mekânları, kıyıya yaklaştıkça artan düzensiz sokak yapılaşma türleri bunlara örnek olarak verilebilir. Ayrıca bu durum kıyı gerisinde de üst yapısı tamamlanmamış alanların artmasına neden olmaktadır (Şekil 4.32).

Şekil 4.32. Anadolu Hastanesi civarında üst yapı sorunları (Sağlık vd. 2012e)

Altyapı: Kıyı kenti olan Çanakkale'de en önemli sorunlardan biri de hızlı yapılaşma ve önce yapılaşma sonra alt yapı şeklinde bir işleyişin varlığıdır. Hafif şiddetli yağışlarda, deniz seviyesinin altındaki alt yapı; kötü koku, su tahliyesi, suyun geri basması gibi

sorunlara neden olmaktadır. Bu nedenle bazı dönemlerde yağış, asfalt ve beton yüzeylerde göllenmeye neden olmaktadır (Şekil 4.33).

Şekil 4.33. Çanakkale’de yağmur sonrası alt yapı sorunu ile yollardaki durum (Sağlık vd. 2012e)

Ulaşım: Uzun vadeli yapılmayan imar planları, şehrin hangi bölgelere doğru büyümesi gerekliliğinin belli olmaması ulaşımda da belirli sorunlara yol açmaktadır. Birçok hat olmasına karşın seyahat sürelerinin uzun olması, deniz ulaşımın kent içinden sağlanıyor olması, ticarethane ve yapılaşma baskısı ile yol genişliklerinin bazen standartların altına düşmesi bekleme ve ulaşımda geçen sürelerin uzamasına yol açmaktadır (Şekil 4.34). Sadece üniversite ve öğrenci odaklı taşıma yapılması bu güzergâhta olmayan yerleşim yerlerine seyahat edecekleri zor durumda bırakmaktadır.

Şekil 4.34. Çanakkale Merkezinde Trafik Yoğunluğu

Rekreasyonel Alanlar: Plansız kentleşmenin getirdiği en önemli sorunlardan biri de, insanların doğa ve yeşille buluşması, bu alanlarda sosyalleşmesi, eğlenme, spor, dinleme gibi aktivitelerle vakit geçirmesinin engellenmesidir. Çanakkale’de bu tür alanların başında Eski Kordon ve Yeni Kordon gelmektedir. Eski Kordonda ticarethanelerin dışında aktivite olarak yürüme, bisiklete binme, kaykayla gezme gibi bireysel etkinlikler yapılabilmektedir. Yeni Kordonda bunlara ilave olarak ise kısıtlı olarak denize girmek mümkündür. Bu alanların yanı sıra kent içindeki neredeyse tek yeşil alanın Halk Bahçesi olması ve bu alanın da kullanıcıların isteklerine cevap verecek kapasitede ve kalitede olmaması rekreasyonel isteklerin karşılanamamasına neden olmaktadır (Şekil 4.35).

Şekil 4.35. Eski Kordon – Halkbahçesi- Yeni Kordon

Yerleşim: Aşırı yerleşme ve rant kaygısı Çanakkale kıyı kesiminde kıyı-kenar çizgisi, kıyının kamu malı olması ve yasalarla belirlenen sınırların zorlanmasına neden olmaktadır. Ayrıca arz talep dengesi nedeni ile üniversite girişinde bulunan ve ağırlıklı olarak öğrencilerin ikamet etmeyi tercih ettiği Beldemiz’de, deprem ve toprak kayması yönünden riskli bir bölge olmasına rağmen son zamanlarda bu bölgede çok katlı binalarda ve müstakil konutlarda artış yaşanmaktadır (Şekil 4.36).

Şekil 4.36. Beldemiz Sitesi ve Çevresi

4.1.5. Turizm ve Rekreatif Hareketliliğin Mevcut Durumu

Çanakkale gerek antik dönemde, gerekse yakın zamanda oldukça büyük bir kültürel oluşuma tanıklık etmiştir. Ayrıca günümüzde de önemini sürdüren çok sayıda arkeolojik ve kültürel mirasa ev sahipliği yapmaktadır. Zengin olan tarihi ve kültürel dokusu nedeni ile turizm ve rekreatif açıdan son derece önemli yapıya sahip olan kent bu konuda yoğun ilgi görmektedir.

Çanakkale Boğazı, Asya ve Avrupa kıtalarını birbirine bağlayan önemli bir su yolu olduğundan ilk çağlardan itibaren stratejik bir önem kazanmış ve tarihin her kesiminde uygarlık açısından etkin bir rol oynamıştır. Eski çağlarda adı Hellespontos ve Dardanel olarak anılan ve boğazın iki yakasında topraklara sahip bulunan Çanakkale, tarihin ilk devirlerinden başlayarak sürekli iskan edilmiştir (Çanakkale Belediyesi 2013b).

Biga Yarımadası'nın Çanakkale Bölgesi'nin en eski adı Troas'tır. Burası, kuzeyde, Hellespontos (Çanakkale Boğazı), güneyde Adramytenos Kolpos (Edremit Körfezi) ile çevrili olan ve Aiolyanın kuzeyinde kalan bölgedir. Troas adına, Troia ve Troade gibi değişik biçimlerde, ilk olarak Homeros'un İlyada'sında rastlanır. Boğazın en dar yerine Fatih Sultan Mehmet Dönemi'nde Rumeli yakasında Sestos dolaylarında Kilitbahir, Anadolu yakasında Abydos dolaylarında Sultaniye (Kale-i Sultaniye) ya da Çanak Kalesi adıyla anılan sağlam kaleler yapılmıştır (Çanakkale Belediyesi 2013b).

Çanakkale ili, yazılı tarih öncesi dönemler bakımından zengin bir yerleşimdir. XVIII. yy.'dan beri çeşitli gezginlerin ve arkeoloji meraklılarının uğrak yeri olmuştur. Bunlar Homeros'un İlyada adlı destanından edindikleri bilgiler ile İlion'u bulmak için gezi, çeşitli araştırma, sondaj ve kazılar yapmışlardır. Araştırmalar günümüzde de sürdürülmekte ve bilim tarihine ışık tutmaktadır (Çanakkale Belediyesi 2013b).

Kent kesimi, geleneksel yaşama biçiminden hemen hemen sıyrılmış sayılabilir. Çekirdek aile, egemen aile yapısı durumuna gelmiştir. Giyim-kuşamdan, beslenme, barınmada ve boş zamanları değerlendirmede çağdaş ögeler öne çıkmaktadır. Kırsal kesimde tarım, öteden beri ekonomik etkinliğin temelini oluşturmuştur. Bu kesim önceden olduğu gibi günümüzde de durağan bir yaşam içindedir (Çanakkale Belediyesi 2013b).

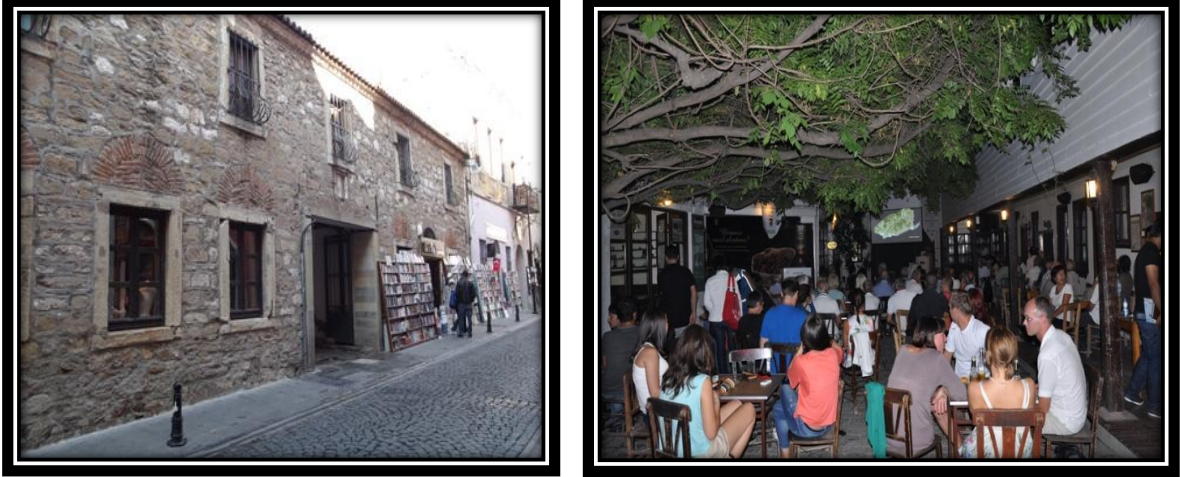
Anadolu'nun her yerinde olduğu gibi Çanakkale'de de özellikle Ezine, Ayvacık ve Bayramiç yöresinde halıcılık yaygındır. Kilim dokumacılığı ile başlayan halıcılık "dügümlü doku" denilen halıcılığa geçmiştir. El halılarının en çarpıcı özellikleri desen çeşitleri, kaliteli dokusu ve kullanılan renkleridir. Halılarda kullanılan ana materyal yündür. Yörede kurulan kooperatif çalışmalarıyla halıların kalitesinin korunmasına önem verilmektedir (Çanakkale Belediyesi 2013b).

Çanakkale XVII. yy. sonlarından XX. yy. başlarına dek önemli bir seramik merkezi olmuştur. Burada çoğunlukla çukur tabak, kase, küp, sürahi, testi ve vazolar yapılmıştır. XVIII. yy. ile XIX. yy.'ın ilk yarısı örnekleri stil, kompozisyon, renk ve desen özellikleri ile ilgi çeker. Son yıllarda Çanakkale'de el sanatları, toprak işçiliği, vazo, saksı, kavanoz, testi, küllük, fincan, tuzluk v.b. el sanatlarıyla sürmektedir (Çanakkale Belediyesi 2013b).

Mehmet Akif Ersoy İl Halk Kütüphanesi ve Kültür Merkezi, Yetişkinler Bölümü, Çocuk Bölümü ve ödünç kitap verme servisleriyle Çanakkale halkının ve öğrencilerin okuma, araştırma ve inceleme ihtiyaçlarını büyük ölçüde karşılamaktadır. Mehmet Akif Ersoy Kültür Merkezinde, 277 kişilik Tiyatro Salonu ile Sergi Salonu bulunmaktadır. Tiyatro salonunda, Bursa ve Ankara Devlet Tiyatroları ile Özel Tiyatrolar oyunlarını yılın belli zamanlarında Çanakkale halkına sunmaktadırlar. Tiyatro salonunda, konferans, konser ve folklor gösterileri de düzenlenmektedir. Belirli gün ve haftalarda Sergi Salonunda, fotoğraf, kitap ve resim sergileri açılmaktadır. 18 Mart 1990'da açılan Güzel Sanatlar Galerisi Müdürlüğü, 19. yy. sonlarında yapılmış olan 2 katlı eski bir konakta hizmet vermekte olup; giriş katında, 190 m²'lik sergi salonuna, üst katında kurs salonları ve 60 kişilik Toplantı Salonuna sahiptir. 8-12 yaş grupları ve yetişkinlere yönelik resim kursları ile ildeki kültür etkinliklerine katkıda bulunmaktadır (Çanakkale Belediyesi 2013b).

Kent içinde sosyal ve kültürel faaliyetlerin gerçekleştirildiği Namık Kemal Kültür Sarayı, Devlet Güzel Sanatlar Galerisi, Yalı Hanı (Şekil 4.37) ve Belediye Sosyal Tesisleri gibi yapılar bulunmaktadır. Tarih kent dokusu içinde ve I. Derece Koruma Alanı içinde

kalan Namık Kemal Kültür Sarayının Etnografya Müzesine dönüştürülmesi konusunda, Kültür Müdürlüğü'nce sürdürülen tadilat ve çalışmalar devam etmektedir (Çanakkale Belediyesi 2013b).

Şekil 4.37. Yalı Hanı

Ayrıca Çanakkale ilinin kültürel potansiyeli içinde yer alan antik Assos yerleşimi ve Troia ören yerinde yer alan antik tiyatrolar, Çimenlik, Bozcaada ve Kilitbahir Kaleleri, kent merkezinde bulunan Yalı Hanı ve bunlar gibi birçok kültürel değer taşıyan yapı ve çevresi çeşitli kültürel etkinlikler için eşi bulunmaz değerlerdir.

İlin çeşitli yerlerinde, uzman ekipler tarafından yapılan bu kazı çalışmalarının belli başlı olanları; Assos kazısı, Gülpınar Apollon Smintheus Tapınağı kazısı ve Troia kazısıdır. Yapılan bu kazı çalışmaları sonucu Troia, Assos, Aleksandreia Troas, Apollon Smintheon, Dardanos, Lamponia, Zeus Altarı, Sestos, Neandria, Abydos, Kebrene, Skepsis, Chryse, Lampsakos, Perkote, Priapos, Parion gibi isimleri saptananların yanı sıra; Adreste, Trageza, Pionia, Gargara, Palegargarus, Cocylum, Hamaxitos, gibi yerleri saptanamayan ve henüz kazı yapılmamış antik yerleşimler mevcuttur (Çanakkale Belediyesi 2013b).

Yörede buğday ve buğday ürünleri beslenmenin temelini oluşturmaktadır. Beslenmede etin yeri Türkiye ortalamasının üzerindedir. Balıklardan kefal, karagöz, sardalya, zargana, istavrit, kolyoz genellikle en çok tüketilen balık türleridir. Çanakkale ilinin kendine has yöresel yemekleri de ilin kültürel potansiyelinde çok önemli bir yere sahiptir. Özellikle Gelibolu'nun Edirne tipi beyaz peynirinden yapılmakta olan peynir helvası, kaçamak, oldurma, saray tatlısı, basma helva, sahan mantısı, simit lokumu, torik,

palamut gibi büyük balıklardan yapılan lakerda, kırlangiç, çarpan, iskorpit, mezgit, dülger gibi beyaz etli balıklardan yapılan balık çorbası; Çanakkale ilinin özgün yemeklerinin başında gelmektedir (Çanakkale Belediyesi 2013b).

Çanakkale ilinde yapılan ve kültürel anlamda değer taşıyan önemli yerel etkinlikler de mevcuttur (Tablo 4.3).

Tablo 4.3. Çanakkale İlinde Düzenlenen Önemli Yerel Etkinlikler (Çanakkale Belediyesi 2013b)

ETKİNLİĞİN ADI	TARİHİ
Çanakkale Deniz Zaferi Kutlamaları	13-18 Mart
Anzak Günü Törenleri	24-25 Nisan
Kültür ve Sanat Etkinlikler	1-5 Haziran
Kiraz Şenliği	1-30 Haziran
Kazdağı Doğa Yürüyüşü	4-10 Haziran
Biça Hayvan Panayırı	8-12 Haziran
Lapseki Belediyesi Beach Volley Şampiyonası	23-29 Temmuz
Sardalya Festivali	27-28 Temmuz
Troia Festivali	10-18 Ağustos
Kazdağı-Ayazma Güzellik Yarışması	Ağustos
Lapseki Belediyesi Güz Panayırı	10-14 Eylül
Kurtuluş Günü Etkinlikleri	16-18 Eylül
Kurtuluş Bayramı	21 Eylül

4.2. External Analiz (Dış Faktörler) (II. Aşama)

Dış faktör analizinin dört önemli bileşeni bulunmaktadır.

1. Araştırma alanlarının rekreasyonel olarak mevcut durumunun değerlendirilmesi (Kimlik kartlarının oluşturulması)
2. Kent yaşanabilirliği açısından analiz çalışmaları (Görüşme Kılavuzu)
3. Kullanıcıların rekreasyonel eğilim ve taleplerini belirlemeye yönelik anket çalışmaları
4. Farklı rekreasyonel kullanımlar arasındaki ilişkiler ve kullanımlar üzerindeki baskıların değerlendirmesi

Araştırmanın bu aşamasında; rekreasyon alanlarının kimlik kartları oluşturulmuş, özellikleri, içeriği, tarihi oluşum ve gelişimi ile ilgili bilgiler verilmiştir. Bu alanlar ile ilgili uzmanların kalite ölçütleri değerlendirmeleri ve halkın rekreasyonel kullanım ve beklentilerine yönelik görüş ve önerileri aktarılmıştır. Böylece mevcut ve talep edilen durum arasındaki ilişkileri ortaya koymak hedeflenmektedir. Bu doğrultuda uzman görüşleri SWOT Analizine altlık oluşturulmuştur. Bunun yanında, kullanımı etkileyen faktörlerin oluşturduğu baskılar belirlenmiş ve hangilerinin kendi içinde daha etkili olduğu değerlendirilmiştir.

4.2.1. Araştırma Alanlarının Rekreasyonel Olarak Mevcut Durumu (Kimlik Kartları)

Araştırma alanlarının rekreasyonel olarak mevcut durumlarının değerlendirilmesinde her alana özgü kimlik kartı oluşturulmuştur. Kimlik kartlarının oluşturulmasında kullanılan kriterler Tablo 4.4’de verilmiştir:

Tablo 4.4 Kimlik Kartlarının Oluşturulmasında Kullanılan Kriterler

Genel Özellikler	Konum	Ulaşım	Kalite Göstergeleri	Yapısal Eleman ve Donatılar	Bitkisel Durum
-Yapım Zamanı -Alanı -Kullanım Sıklığı -En Son Yenilenme -Niteliği	-Kuzey / Güney -Doğu / Batı -Uydu Görüntüsü	-Toplu Taşıma -Özel Oto/Moto -Bisiklet -Yaya -Engelli	-Konfor ve İmaj -Sosyallik Durumu -Alan Kullanımı ve Aktiviteler	-Aydınlatma Elemanı -Tabelalar -Su Ögesi -Oyun Elemanı -Çöp Kutusu -Plastik Obje vb.	-Sert Zemin / Yumuşak Zemin Oranı -Ağırlıklı Bitki Örtüsü
-Panoramik Fotoğraf					

4.2.1.1.Eski Kordon

ESKİ KORDON						
ÖZELLİKLERİ	Yapım zamanı	Cumhuriyet öncesi dönem				
	Alanı	67.000 m ²				
	Kullanım Sıklığı	Yoğun				
	En Son Yenilenme	2012				
	Niteliği	Deniz Kıyısı / Kordon				
KONUM	Kuzey-Güney	Deniz ve İnönü Caddesi				
	Doğu-Batı	Piri Reis Caddesi ve Sarıçay				
ULAŞIM DURUMU	Toplu Taşıma	Tüm hatların geçiş güzergahında				
	Özel Oto/Moto	Yoğun trafik, yetersiz otopark				
	Bisiklet	Yol ve park alanı var				
	Yaya	Merkeze yakın				
	Engelli	Düz zemin				
ALAN İÇİNDEKİ YAPISAL ELEMAN VE DONATILAR	Aydınlatma	Var	Parkın Konfor ve İmajı	Çevresel Veri	Deniz ve çok katlı binalar arasında	
	Korkuluk,	Yok		İşsel Değer	Açık sert zemin	
	Bilgi verme	Var	Sosyal Durumu	Etkileycilik	Deniz, yarımada ve deniz ulaşımı seyri	
	Bitki gösterisi	Yetersiz		Sosyal ağlar	Genel toplanma ve yürüyüş alanı	
	Çöp kutusu	Var	Alan Kullanımı ve Aktiviteler	Kullanıcı Kitlesi	Herkesime hitap ediyor	
	Tanıtım, ilan	Var		Gece Kullanımı	Valilik ve askeri alanlara yakın, aydınlatma yeterli	
	Yol	Var	Alan Kullanımı ve Aktiviteler	Kullanışlılık	Yürüyüş, seyr ve bisiklet kullanımına uygun	
	Yön ve işaret	Yetersiz		Çeşitlilik	Yetersiz	
	Su ögesi	Yok	Alan Kullanımı ve Aktiviteler	Sürdürülebilirlik	Odak noktası, insan ve taşıt trafiğinde yoğun kullanım mevcut	
	Ağaç koruyucu	Var		Sert-Yumuşak Zemin Oranı	Ağrılıklı Bitki Örtüsü	Çınar
	Durak	Var	Kaliforniya Yelpaze Palmiyesi			<i>Washingtonia filifera</i>
	Oturma	Var	Kayın			<i>Fagus sp.</i>
	Çeşme	Yok	Dişbudak			<i>Fraxinus sp.</i>
	Gözlem, seyir	Var	Alan Kullanımı ve Aktiviteler	Karaağaç	<i>Ulmus sp.</i>	
Büfe	Yok	Alan Kullanımı ve Aktiviteler		Alan Kullanımı ve Aktiviteler		
Plastik obje	Var		Alan Kullanımı ve Aktiviteler			Alan Kullanımı ve Aktiviteler
Oyun elemanı	Yetersiz	Alan Kullanımı ve Aktiviteler		Alan Kullanımı ve Aktiviteler		
Köprü	Yok		Alan Kullanımı ve Aktiviteler			Alan Kullanımı ve Aktiviteler
						

Şekil 4.38. Eski Kordon Kimlik Kartı

Saat Kulesi ile Necip Paşa Camii arasında kalan kısım Eski Kordon olarak adlandırılmaktadır. Eski Kordon kısmında İskele Meydanı, Cumhuriyet Meydanı, Yalı Caddesi, Gümrük İskelesi, Donanma, Şakir'in Yeri gibi önemli kentsel alanlar bulunmaktadır (Şekil 4.39).

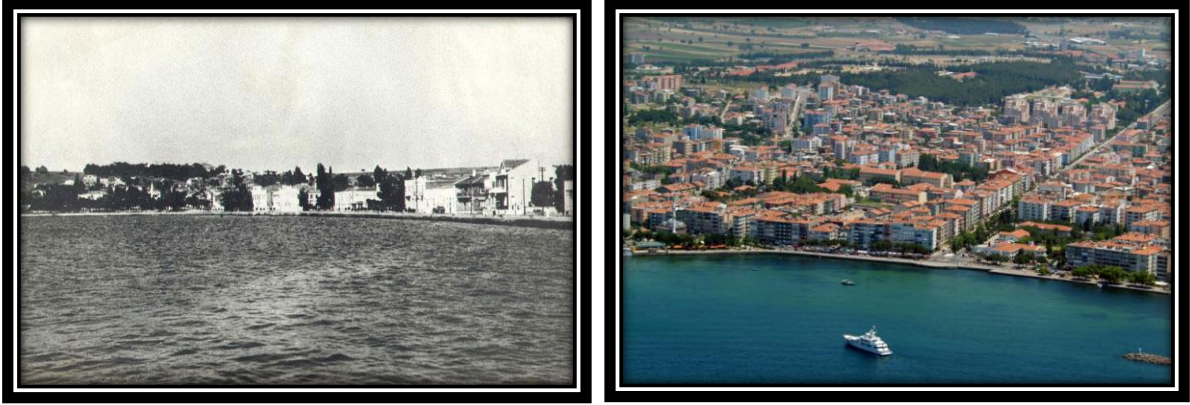
Şehrin bu kesimi yerel halk tarafından daha çok rekreasyonel amaçlı olarak kullanılmaktadır. Bu kesimde kullanıcı kitlesine oranla yeterli kullanım alanı olmadığından buna bağlı olanaklar da rekreasyonel etkinlikler maalesef kısıtlıdır. Alanda sanayi ve ticaretten ziyade daha çok dinlenme eğlenme ve yemek yeme alanları mevcuttur.

Şekil 4.39. a) Eski Kordondaki Alanlar (1950) (Çanakkale Belediyesi 2013c)

b) Eski Kordon'un Günümüzdeki Durumu (2013)

Eski Kordon Bölgesinde Halkbahçesi olarak adlandırılan ve kentin en önemli yeşil alanına açılan koridorlar (Şekil 4.40), ayrıca oteller, polisevi, öğretmenevi, orduevi gibi kurumsal konaklama ve dinlenme alanları ile sanat ve kültür sergilerinin yapıldığı alanlar da mevcuttur. Bu alanların yanında valilik, il özel idaresi gibi kamu kurumlarının binaları da yer almaktadır. Eski Kordon'u alt sokaklara bağlayan geçişlerde küçük büfeler ve yemek yerleri konumlanmıştır. Eski Kordon kısmının astsubay orduevi tarafında halen faal olarak kullanılan bir de cami bulunmaktadır.

Şekil 4.40. a) Eski Kordondaki Yerleşimler (1960) (Çanakkale Belediyesi 2013c) b) Bugünkü Yerleşimler (2012) (Çanakkale Valiliği 2013)

Eski Kordon Bölgesi yerel halkın kullanımının yanında gerek iskele meydanında boğazı geçen araçların yarattığı trafik gerek geçiş için bekleyenlerin kullanımı, özellikle ilkbahar ve yaz aylarında şehitlikleri gezmeye gelen ziyaretçilerin oluşturduğu yoğunluk içerisinde düzensiz planlama ve yapılaşma neticesinde bir kaos alanına dönüşmektedir (Şekil 4.41).

Şekil 4.41. a) Eski Kordon'dan Görünüm (1960) (Çanakkale Belediyesi 2013c) b) Eski Kordon'un Bugünkü Durumu (2013)

Bu durumu azaltmak ve Kordon'un gezinti alanını arttırmak için dolgu çalışmaları yapılmıştır (Şekil 4.42). Alanda yapılan yeni dolgu çalışmalarıyla kentin rekreatif ve işlevsel ihtiyaçlarına yanıt verecek özelliklerde, açık ve kapalı alanlar yaratılmıştır. Kentin dokusuna uygun alternatifler (kent mobilyası, yer döşemesi, heykel vb.) oluşturacak bir düzenleme çalışması kapsamında deniz, Golf Çay Bahçesi önünden başlayarak 525 metre uzunluğundaki sahil kesiminde 10 metre doldurulmuştur (Şekil 4.43). 2009 yılı Ekim

ayında başlayan bu çalışmalar 3 ay sürmüş, çalışma kapsamında deniz içine dolgu olarak kayalar yerleştirilmiş ardından betonlama yapılmıştır.

Şekil 4.42. Eski Kordon'da 2009 Yılında Yapılan Dolgu Çalışmaları

Bu çalışmanın ardından 2010 yılı Şubat ayında Eski Kordon boyunda çökmeler olmuş, Polis Evi önünde onarım çalışması başlatılmıştır. Çöken bölgelerin kazılarak tekrar dolgu ve betonlaması ile sorun çözülmüştür.

Şekil 4.43. a) Golf Çay Bahçesi (1932) b) Golf Çay Bahçesi'nin Bugünkü Durumu (Çanakkale Belediyesi 2013c) (2013)

2011 Yılı Kasım ayında Çanakkale Belediyesi Eski Kordon boyu üst yapı çalışmaları kapsamında Valilik önündeki Truva Atının bulunduğu bölgeyi "Truva Meydanı" haline getirmeye yönelik çalışmalara başlamıştır (Şekil 4.44). "Kordon Boyu Çevre Düzenleme ve Kentsel Tasarım Projesi"nin 1. etabına oluşturan Necippaşa Camii ile Ziveriye Sokak arasında kalan alandaki çalışmaların sonlandırılmasıyla birlikte projenin 2. etabı olan

Ziveriye Sokak ve İskele Meydanı arasında kalan bölge de 2012 yılı içinde bitirilmiş, zemin döşemesinde meydana gelen birtakım problemlerin giderilmesi ile birlikte alan 2012 yılı sonunda aktif olarak kullanıma açılmıştır.

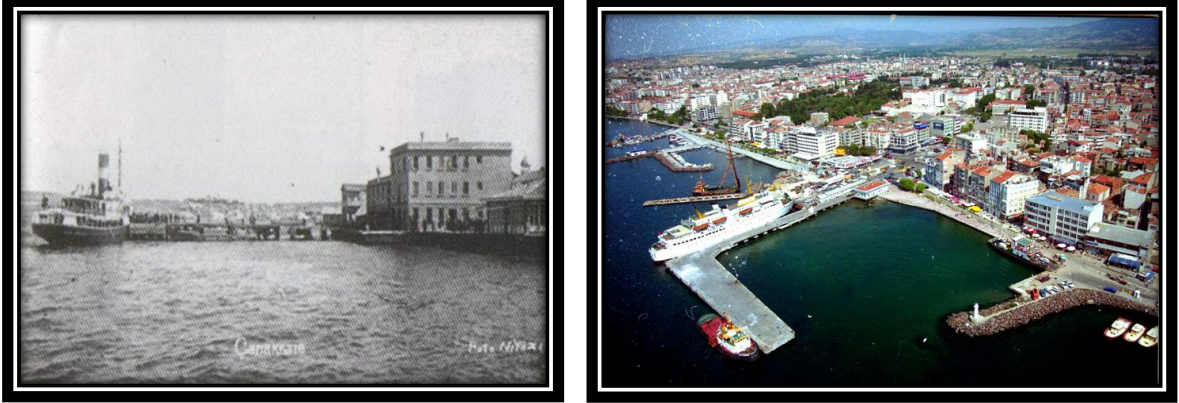

Şekil 4.44. Truva Meydanı

Truva Atı'nın da bulunduğu bölgenin daha faal hale gelebilmesi için yolun bir şeridi iptal edilerek kordon boyuna dahil edilmiştir. Truva Meydanı'na daha sonra Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Dardanos Kampüsü'de gerçekleştirilen "Taş Heykel Çalıştayı"nda ünlü heykeltıraşların yaptığı birkaç heykel konulmuştur. Böylece bu alan sadece Truva Atı ile değil, Truva'yı ön plana çıkaran başka eserlerle de desteklenerek daha aktif hale getirilmiştir. Ayrıca bu alanın hemen yanında hediyelik eşyaların satıldığı bir alan oluşturularak bayanların el işi ürünleri satması da teşvik edilmiştir.

Eski Kordon'da önemli bir nokta olan İskele Meydanı (Şekil 4.45), gemi geçişi için bekleyen araç ve insanların, seyahat firmalarının araç ve servislerinin oluşturduğu trafik yoğunluğu nedeni ve bakımsız satış ünitelerinin varlığı ile meydan özelliğini yerine getiremiyordu. Bu nedenle özellikle meydan fonksiyonuna uygun olacak şekilde yeniden

tasarlanmıştır. Mevcut satış yapıları kaldırılarak oturma birimlerinin sayısı artırılmış trafik yoğunluğu azaltılacak şekilde yapısal kısıtlamalar uygulanmıştır. Ayrıca bu alana otomatik olarak çalışan ıslanma alanı da yapılmıştır.

Şekil 4.45. a) Eski Kordon'da İskele Meydanı ve Yat Limanı (1962) (Çanakkale Belediyesi 2013c) b) İskele'nin Günümüzdeki Durumu (2008) (Çanakkale Valiliği 2013)

Kent Meydanı olarak Anafartalar Otel'in de içerisinde bulunduğu alan ile birlikte düzenlenen meydan alanı Eski Kordon ile bütünlük sağlayacak şekilde doğal granit taşlarla döşenerek estetik bir görünüme kavuşturulmuştur (Şekil 4.46).

a)

b)

c)

Şekil 4.46. İskele Meydanı Gündüz(a,b) ve Gece Görüntüleri (c)

İskele Meydanı, Truva Meydanı, Morabbın Parkı gibi kentin önemli mekanlarını bünyesinde barındıran Eski Kordona Piri Reis Meydanı, Atatürk Meydanı, Çocuk Sokağı gibi tematik alanlar eklenmiş toplam 67.000 m²'ye çıkan kullanım alanı ile Eylül 2012'de yenilerek kullanıma açılmıştır (Şekil 4.47).

a)

b)

c)

d)

Şekil 4.47. Eski Kordon'un Gündüz (a, b) ve Gece Görüntüleri (c, d)

4.2.1.2.Yeni Kordon

YENİ KORDON					
ÖZELLİKLERİ	Yapım zamanı	Cumhuriyet Sonrası dönem			
	Alanı	20.480 m ²			
	Kullanım Sıklığı	Orta			
	En Son Yenilenme	2013			
KONUM	Niteliği	Deniz Kıyısı / Kordon			
	Kuzey-Güney	Hamidiye Tabyası ve Kolin Otel			
ULAŞIM DURUMU	Doğu-Batı	Atatürk Caddesi ve Deniz			
	Toplu Taşıma	Tek hat			
	Özel Oto/ Moto	Plaj ve Atatürk bağlantısı ile kolay			
	Bisiklet	Yol var park alanı yok			
	Yaya	Merkeze yakın			
ALAN İÇİNDEKİ YAPISAL ELEMAN VE DONATILARI	Engelli	Sıkıntılı alanlar mevcut			
	Aydınlatma	Var	Parkın konfor ve İmajı	Çevresel Veri	Deniz ve çok katlı binalar ve kısmen atıl yapılar arasında
	Korkuluk,	Yok		İşsel Değer	Açık sert zemin ve kumsal
	Bilgi verme	Yok		Btkileyicilik	Deniz, yarımada ve deniz ulaşımı seyri
	Bitki gösterisi	Yetersiz		Sosyal ağlar	Seyir ve yürüyüş alanı
	Çöp kutusu	Var	Sosyalik Durumu	Kullanıcı Kitlesi	Herkesime hitap ediyor
	Tanıtım, ilan	Yok		Gece Kullanımı	Yetersiz aydınlatma ve atıl yapılar kullanımı engelliyor
	Yol	Var		Kullanışlılık	Deniz etkinlikleri, yürüyüş, seyir ve bisiklet kullanımına uygun
	Yön ve işaret	Yok		Çeşitlilik	Futbol, sörf, deniz kullanımı
	Su ögesi	Yok	Alan Kullanımı ve Aktiviteler	Sürdürülebilirlik	Kent merkezinde deniz ile ilgili aktiviteler açısından yoğun olarak kullanılmaktadır.
	Ağaç koruyucu	Var		İğde	<i>Eleagnus sp.</i>
	Durak	Yok		Kaliforniya Yelpaze Palmiyesi	<i>Washingtonia filifera</i>
	Oturma	Var		Akça ağaç	<i>Acer sp.</i>
	Çeşme	Yok	Sert-Yumuşak Zemin Oranı	Bodur pitoşporum	<i>Pitosporum tobira 'Nana'</i>
	Gözlem, seyir	Var		Oya ağacı	<i>Lagerstroemia indica</i>
	Büfe	Yok		Sert Zemin	%65
Plastik obje	Var	Yumuşak Zemin		%35	
Oyun elemanı	Yetersiz	Ağırlıklı Bitki Örtüsü			
Köprü	Yok				

Şekil 4.48. Yeni Kordon Kimlik Kartı

Sarıçay'dan Kepez'deki Kolin Otel'in olduğu kısma kadar olan bölge Yeni Kordon olarak adlandırılmaktadır.

Alanda değişik niteliklerde kullanımlar mevcuttur. Bunları; yerleşim, sanayi ve ticaret, kamusal alan ve diğerleri olarak sınıflandırabiliriz. Yerleşim alanları içerisinde ağırlıklı olarak çok katlı (6 kat) konutlar ile yer yer bahçeli ve bitişik nizamlı müstakil konutlar bulunmaktadır. Çok katlı konutlar genelde denize dik olarak yönlendirilmişler ve bloklar arasında servis yolları bırakılmıştır (Şekil 4.49).

Şekil 4.49. Çok Katlı Yapılar (Sağlık vd. 2012d)

Çevre düzenine bu konutlarda yer verilmeye çalışılmış olmakla beraber, birbirinden farklı, karmaşık bir görünüme sahiptir. Müstakil konutlar; çok katlı konutların arasında sıkışmış bir durumda, bakımsız ve çevreyle uyumsuz dış görünüşleri ile görsel açıdan sorun oluşturmaktadır. Bunların yanı sıra kıyı boyunca yer alan kamu kuruluşlarına ait lojman tipi yerleşimlerde ise genelde bahçeli, çevre düzenlemesi yapılmış, görsel açıdan fazlaca sorun oluşturmayan görünüşler mevcuttur. Kıyıya gereğinden fazla yaklaşan konutlaşma oranı nedeni ile kirlilik artmış kumsal ise gittikçe daralarak yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır.

Alanda sanayi ve ticaret kuruluşları olarak; halen atıl durumda değişik nitelikte ve büyüklükte 9 adet ticarethane mevcuttur. Bu fabrikalar ve ticarethanelerin bahçeleri denize bakan arka kısımlarında bulunmakta olup çoğunlukla bakımsız ve düzensiz, kıyının eşsiz güzellikleri ile bağdaşmayan çirkin görünümlere sahiptir (Şekil 4.50).

Şekil 4.50. Yeni Kordon'da Bakımsız Alanlar (Sağlık vd. 2012d)

Kıyı boyunca yer alan kamu tesislerinde ise; Çevik Kuvvet, Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü idari binaları ve alet-ekipman atölyeleri, Kredi ve Yurtlar Kurumu idari binaları ve öğrenci yurtları, Petkim tesisleri, Askeri tesisler, Çanakkale Meteoroloji Müdürlüğü tesisleri ile Devlet Su İşleri idari binaları ve açık-kapalı makine parkları bulunmaktadır.

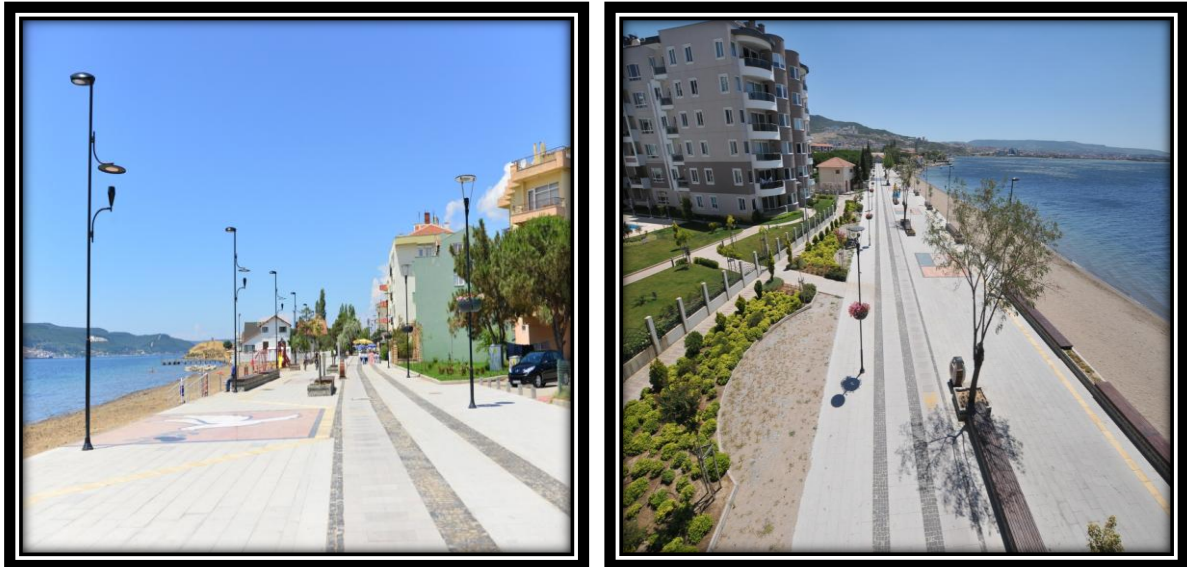
Kamuya ait bulunan bu tesislerin denize bakan kısımlarında genellikle bahçe mekanları oluşturulmaya çalışılmıştır. Ancak bu mekanlarda da planlı ve çevreyle uyumlu bir yapıdan söz etmek oldukça güçtür. Yine birbirinden bağımsız, değişik niteliklerdeki malzemeler kullanılarak oluşturulan duvarlarla çevrili, görsel kalitesi düşük mekan

görünümündedirler. Bu tesislerden Çevik Kuvvet, Askeri Tesisler, Meteoroloji Müdürlüğü ve Devlet Su İşleri'nin bulunduğu alanlarda kıyusal alan kamuya kapalı durumdadır. Bu bölgelerde kıyı alanları bu kuruluşların arazileri içinde kalmaktadır.

Diğer alan kullanımları içinde ise; araştırma alanının sınırında yer alan özel sektöre ait bir otel, 12 adet restoran-kafe, Çevik Kuvvete ait spor tesisleri ile dinlenme tesisleri, 3 adet halı saha, içinde halı saha ve dinlenme yerleri bulunan halk kıyısı, Dardanelspor'a ait 3 adet çim antrenman sahası ile sosyal tesisler, halen yapımı devam eden 3 katlı bir alışveriş merkezi, farklı büyüklüklerde kumsal alanlar yer almaktadır.

Bu farklı alan kullanımları dışında kıyusal alanda yer yer değişik bitkilerin bulunduğu farklı büyüklüklerde yeşil alanlar da mevcuttur. Ancak bu mekanlar da diğer kullanımlar gibi atıl durumda olup, herhangi bir düzenlemeye tabi tutulmamışlardır.

Mevcut kordona alternatif olarak tasarlanan ve kente yeni bir eğlence, dinlence ve rekreasyon alanı kazandırmak amacıyla gerçekleştirilen Yeni Kordon (Barış Kordonu) düzenleme çalışmaları 2013 yılında tamamlanmıştır (Şekil 4.51).

Şekil 4.51. Çevre Düzenleme Çalışmaları Sonrasındaki Durum

Alt yapı çalışmalarının ardından üst yapı düzenleme çalışmaları kapsamında yürüyüş bandında, genel zemin kaplama ve granit plak taş kaplamalar ile birlikte mermer, bazalt, andezit gibi taşlar kullanılarak estetik motifleri ve engellilere yönelik düzenlemeleri tamamlanmış (Şekil 4.52), bitkilendirmesi yapılarak aydınlatma sistemleri ile kent mobilyaları (Şekil 4.53) da eklenmiştir.

Şekil 4.52. Yeni Kordon'a Ait Farklı Görünümler

Şekil 4.53. Kent Mobilyaları

4.2.1.3.Sarıçay ve Çevresi:

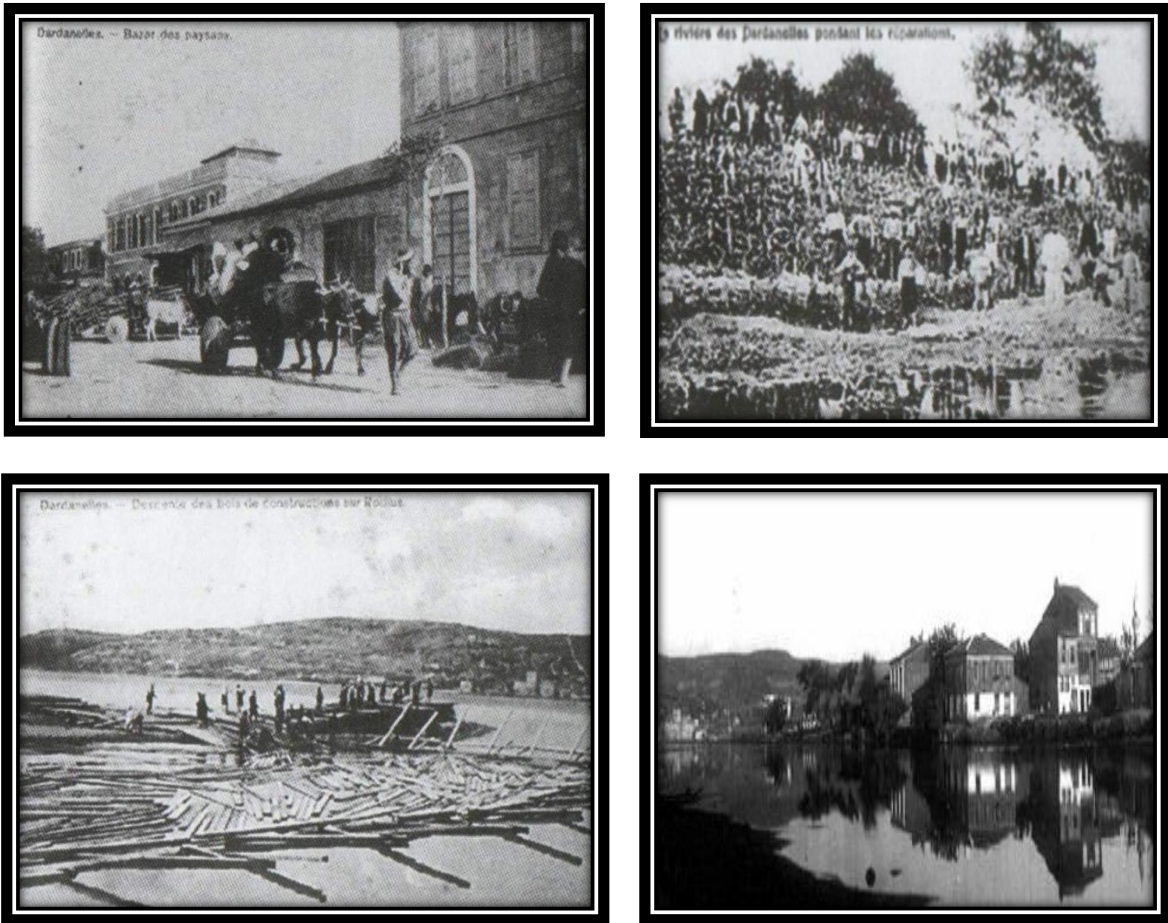
SARIÇAY ve ÇEVRESİ						
ÖZELLİKLERİ	Yapım zamanı	1978				
	Alanı	157.640 m ²				
	Kullanım Sıklığı	Orta				
	En Son Yenilenme	2013				
	Niteliği	Akarsu Kıyısı				
KONUM	Kuzey-Güney	Çimenlik Kalesi ve Setboyu Caddesi ile DSİ Sarıçay Caddesi				
	Doğu-Batı	Troya Caddesi ve Deniz				
ULAŞIM DURUMU	Toplu Taşıma	Tüm hatların geçiş güzergahında				
	Özel Oto/Moto	Ana arter, yeterli otopark				
	Bisiklet	Yol ve park alanı var				
	Yaya	Merkeze yakın				
	Engelli	Dar ve engebeli yapılar				
ALAN İÇİNDEKİ YAPISAL ELEMAN VE DONATILARI	Aydınlatma	Var	Çevresel Veri	Akarsu, kamu kurumları ve pazar yeri ve tarihi alanlar ile askeri alanlar arasında		
	Korkuluk,	Var		İşsel Değer	Farklı kullanım alanları	
	Bilgi verme	Var			Etkileycilik	Akarsu, geniş rekreasyon alanları, dönemlik festival veya lunapark ile
	Bitki gösterisi	Yetersiz	Sosyal ağlar	Pazar, akarsu kenarı aktif rekreasyon, ilçe minibüs durakları, ortak toplanma alanları		
	Çöp kutusu	Var		Kullanıcı Kitleleri		Orta yaş ve yaşlı kesim çoğunlukta
	Tanıtım, ilan	Var	Gece Kullanımı		Yetersiz aydınlatma ve düzenlenmemiş alanlar ile büyük ve kullanılmayan alanlar	
	Yol	Var		Kullanışlılık	Akarsu etkisi, düz bir hat boyunca sportif rekreasyonel etkinlikler, seyir	
	Yön ve işaret	Var	Çeşitlilik		Koşu, yürüyüş, bisiklet, lunapark, festival	
	Su ögesi	Yok		Sürdürülebilirlik	Kent merkezinde pazar alanı nedeni ile yoğun olarak kullanılmaktadır.	
	Ağaç koruyucu	Var	Ağrılıklı Bitki Örtüsü		Zakkum	<i>Nerium oleander</i>
	Durak	Var			Çınar	<i>Platanus sp</i>
	Oturma	Var	Karaçam	<i>Pinus nigra</i>		
	Çeşme	Var	Akçaağaç	<i>Acer sp.</i>		
	Gözlem, seyir	Var	Akasya	<i>Acacia sp.</i>		
	Büfe	Var				
Plastik obje	Var					
Oyun elemanı	Var					
Köprü	Var					
Sert-Yumuşak Zemin Oranı	Sert Zemin	%55				
	Yumuşak Zemin	%45				
						

Şekil 4.54. Sarıçay ve Çevresi Kimlik Kartı

Uzunluğu 40 km. olan Sarıçay; Kirazlı Dağı, Aladağ ve Kayalı Dağı'ndan gelen derelerle beslenip, Çiftlik Deresi'yle birleşene kadar Şeytan Deresi adıyla anılır. Kurşunlu Köyü yakınlarında Çanakkale Ovası'na çıkan çay; Çanakkale merkez ilçeyi ikiye ayırarak boğaza dökülür (Çanakkale Valiliği 2013).

Osmanlı döneminde Çimenlik Kalesi çevresinde ve Sarıçay'ın kuzeyinde başlayan kentsel gelişim, tarihi süreç içinde artan nüfus ve kentin gelişimini sınırlayıcı öğelerin planlama üzerindeki olumsuz etkileri sonucunda 1978 yılında hazırlanan yenileme planları ile araştırma alanının da içinde yer aldığı daha iç kesimlere doğru ilerlemesini sürdürmüştür (Şekil 4.55) (Çanakkale Belediyesi 2013a).

Şekil 4.55. Sarıçay'ın Tarih İçinde Kullanımı (1921-1932-1950-1953) (Çanakkale Belediyesi 2013c)

Çanakkale'de şehrin içme ve kullanma suyu ihtiyacı, 1992 yılına kadar Sarıçay yatağında açılan derin kuyulardan çekilerek ve klorla dezenfeksiyonu yapılarak sağlanıyordu. Merkez ilçeye içme suyu kaynağı oluşturan Atikhisar Barajı, Sarıçay üzerine kurulmuştur. Tarih içerisinde zaman zaman taşan Sarıçay, kenti sular içerisinde bırakmıştır

(Şekil 4.56). Bu nedenle Osmanlı döneminde çayın kenarı bir set duvarı ile çevrilmiştir (Çanakkale Belediyesi 2013a). Günümüzde de çayın kenarı beton duvar ile kaplanmıştır. Sadece denize döküldüğü kısım doğal halindedir.

Şekil 4.56. Sarıçay'da Taşkın (1920) (Çanakkale Belediyesi 2013a)

Sarıçay'ın kent yerleşiminde boğaza döküldüğü bölüm, Barbaros ve Fevzipaşa mahallelerinin sınırını oluşturmaktadır. Ancak kentsel yerleşim açısından Sarıçay'ın kuzey kıyısında geniş bir yer tutan Fevzipaşa Mahallesi'ndeki yanlış kullanımlar kıyıda kısıtlayıcı bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil 4.57). Tarihin farklı dönemlerinde Çanakkale boğazının korunmasına yönelik kullanılan Çimenlik Kalesi'nin içinde yer aldığı Fevzipaşa Mahallesi kentin ilk kuruluş alanıdır. Bu bölüm kentsel sit alanı dahilindedir. Kentsel tasarım anlamında bu bölgede yapılan ilk düzenleme çalışmalarına 2002 yılında başlanmıştır.

Şekil 4.57. Sarıçay'ın Kuzey Yakası (Fevzipaşa Mahallesi) (Sağlık vd. 2012d)

Barbaros Mahallesi kıyısında 2005 yılında Çanakkale ile kardeş kent olan Almanya-Osnabrück belediyesi Osnabrück Parkı'nın yapımını üstlenmiştir. Fakat Sarıçay çevresi her iki kıyı boyunca önemli rekreasyon potansiyeline sahip olmasına karşın ihtiyaca yönelik tasarım ve uygulamalara yer verilmemiştir (Şekil 4.58).

Şekil 4.58. Sarıçay'ın Güney Yakası (Barbaros Mahallesi) (Sağlık vd. 2012d)

Sarıçay, boyunca atıklardan kaynaklı kirlilik söz konusudur (Sağlık vd., 2012b). Sarıçaydan köprü bağlantısı ile kente uzanan hat boyunca metruk durumda bir çok yapı mevcuttur. Sarıçay üzerinde araç trafiğinin sağlandığı yeni köprü bu bölümde yer almaktadır. Bu bölümde eski depolar sanat atölyelerine dönüştürülmüştür. Ancak hala bu bölümde bakımsız birçok eski yapı mevcuttur (Şekil 4.59).

Yerel yönetim tarafından mevcut yapısal alanların ve donatıların revize edilmesine yönelik çalışmalara 2008 yılında tekrar başlanmıştır. Bu dönemde akarsu çevresinde resmi kurumlar arasında bağlantılı çalışılarak akarsu yatağı ıslah çalışmaları çerçevesinde kıyı bölümü beton bir hat ile sınırlanmış ve çevresi yeşil alan olarak düzenlenmiştir. Sarıçay'ın Barbaros yakası yaya köprüsü - deniz çıkışı arasında kalan Kıyı Tahkimat Projesi; 600 m. rıhtım ve 3.000 m taş dolgu işini kapsamaktadır.

Proje kapsamında bahse konu alan, can ve mal güvenliğini tehdit eden deformasyonların ortadan kaldırılması, rıhtımın kıyı emniyetinin sağlanması ve iyileştirilmesi yanında, amatör balıkçıların sandallarını (Şekil 4.60) daha güvenli bir şekilde barındırmalarına olanak sağlayacak şekilde yüzey kaplama, bitkilendirme, ışıklandırma vb. çalışmalar ile yapılandırılmıştır.

Şekil 4.59. Sarıçay'dan Farklı Görüntüler (Sağlık vd. 2012d)

Sarıçay'ın iki kıyısını bağlayan köprü çevresinde yer alan ve kentlinin yoğun olarak kullandığı Cuma Pazarı, kapalı pazar olarak düzenlenmiş ve yanına açık otopark alanları yapılmıştır. Bölgede 2011 yılında başlanan rıhtım iyileştirme ve yaya köprüsü bakım çalışmaları 2012 yılında tamamlanmıştır.

Şekil 4.60. Sarıçay'dan Akşam Görüntüsü

Sarıçay'ın kuzey kıyısı ile güney kıyısındaki alan kullanımları arasında farklılıklar bulunmaktadır. Araştırma alanının kuzey kıyısında Çimenlik Kalesi ile başlayan ve Çanakkale Belediyesi tarafından oluşturulan spor alanı, otopark, Belediye Hizmet Binası, Amfi tiyatro ve dolmuş duraklarının yer aldığı şehir içi anayol aksı üzerinde yer alan köprüye kadarki kesim, estetikten uzak, düzensiz ve karmaşık bir yapı görünümündedir. Aynı yerde bir de balıkçı barınağı bulunmaktadır. Köprüyü takiben bölgenin en büyük pazarı konumundaki Cuma Pazarı yer almaktadır. Oldukça geniş bir alana yayılan Pazar, genelde düzenli bir yapıya sahip olup, araç otoparkları için ayrılan alan Sarıçay'ın hemen yanında bulunmakta olup düzensiz bir yapıya sahiptir ve görsel açıdan da oldukça çirkin görünüm teşkil etmektedir. Kıyısal alanı baştan sona kadar çevreleyen yol ile birlikte yer yer atölyeler ile birlikte mezarlık ve konutlar bulunmaktadır. Truva Caddesi üzerinde yer alan köprüden sonraki kesim de ise, alanın büyük bir kısmını sanayi sitesi kaplamaktadır. Bunun yanı sıra, itfaiye, depo alanları, düzensiz çöp alanları, kum ocağı, tarım arazileri, gecekondular yerleşimleri gibi farklı kullanımlar da yer almaktadır.

Araştırma alanının güney kıyısı ise DSİ tesisleri ile başlayan ve sırasıyla çocuk oyun alanı, balıkçı barınakları, okul, cami ve çok katlı konutlar ile devam eden bir alan kullanımı söz konusudur. Buradaki görünüm kuzey kıyısına nispeten daha düzenli ve bakımlı bir yapıya sahiptir. Bu durumda bölgenin kentsel gelişim açısından diğerine nazaran daha yeni olmasının da payı vardır. Bu görünüm şehir içi anayol aksından itibaren yerini düzensiz ve estetikten uzak alan kullanımlarına bırakmaktadır. Düğün salonu ile başlayıp, çocuk oyun alanı, küçük sanayi sitesi, çok katlı konutlar, tarım arazileri, hayvan barınakları şeklinde Truva Köprüsüne kadar devam eden oldukça karmaşık ve düzensiz bir ortam yer almaktadır. Truva Köprüsünden itibaren ise zeytinlik ve tarım arazileri, hayvan barınakları, havaalanı sınırının bulunduğu düzensiz alan kullanımları bulunmaktadır.

Havaalanı sınırlarına yakın yerlerde uçuş güvenliği açısından tehlike oluşturacağı düşüncesiyle çok katlı yapılaşmaya izin verilmemektedir. Bu nedenle bu kesim ağırlıklı olarak tarımsal faaliyetlere ayrılmıştır.

Kış aylarında zaman zaman aşırı yağışlar yüzünden Sarıçay'da taşkın riski bulunması nedeniyle DSİ tarafından Truva Köprüsü'nden itibaren İzmir-Bursa Karayolu Köprüsü'ne kadarki kesimde yerleşim alanlarının ve tarım arazilerinin korunmasına yönelik olarak ıslah çalışmaları yapılmaktadır.

4.2.1.3.Halkbahçesi

HALKBAHÇESİ							
ÖZELLİKLERİ	Yapım zamanı	1938					
	Alanı	34.188 m ²					
	Kullanım Sıklığı	Yoğun					
	En Son Yenilenme	2013					
	Niteliği	Kent Merkezi					
KONUM	Kuzey-Güney	Ziveriye Sokak ve Mehmetçik Bulvarı					
	Doğu-Batı	İnönü Caddesi ve Kayserili Ahmet Paşa Caddesi					
ULAŞIM DURUMU	Toplu Taşıma	Tüm hatların geçiş güzergahında					
	Özel Oto/ Moto	Ücretli ve yetersiz otopark					
	Bisiklet	Yol ve park alanı yok					
	Yaya	Merkeze yakın					
	Engelli	Düz zemin					
ALAN İÇİNDEKİ YAPISAL ELEMAN VE DONATILARI	Aydınlatma	Var	Parkın konfor ve imajı	Çevresel Veri	Devlet Hastanesi, valilik, emniyet gibi yapıların geçiş güzergahındadır.		
	Korkuluk,	Var		İçsel Değer	Farklı kullanım alanları		
	Bilgi verme	Yok		Bitkileycilik	Akarsu, geniş rekreasyon alanları, dönemlik festival veya lunapark ile		
	Bitki gösterisi	Yok		Sosyalik Durumu	Sosyal ağlar	Pazar, akarsu kenarı aktif rekreasyon, ilçe minibüs durakları, ortak toplanma alanları	
	Çöp kutusu	Var			Kullanıcı Kitle	Orta yaş ve yaşlı kesim çoğunlukta	
	Tanıtım, ilan	Yok			Gece Kullanımı	Yetersiz aydınlatma ve düzenlenmemiş alanlar ile büyük ve kullanılmayan alanlar	
	Yol	Yok	Alan Kullanımı ve Aktiviteler		Kullanışlılık	Akarsu etkisi, düz bir hat boyunca sportif rekreasyonel etkinlikler, seyir	
	Yön ve işaret	Yok			Çeşitlilik	Koşu, yürüyüş, bisiklet, lunapark, festival	
	Su ögesi	Var			Sürdürülebilirlik	Kent merkezinde pazar alanı nedeni ile yoğun olarak kullanılmaktadır.	
	Ağaç koruyucu	Yok		Sert-Yumuşak Zemin Oranı	Ağırlıklı Bitki Örtüsü	Karaağaç	<i>Ulmus campestris</i>
	Durak	Var				Kızılcıam	<i>Pinus brutia</i>
	Oturma	Var				Dişbudak	<i>Fraxinus excelsior</i>
	Çeşme	Var	Servi			<i>Cupressus sempervirens</i>	
	Gözlem, seyir	Yok	Dişbudak Yapraklı Akçaağaç			<i>Acer negundo</i>	
	Büfe	Var					
	Plastik obje	Var					
	Oyun elemanı	Var					
	Köprü	Yok					

Şekil 4.61. Halkbahçesi'nin Kimlik Kartı

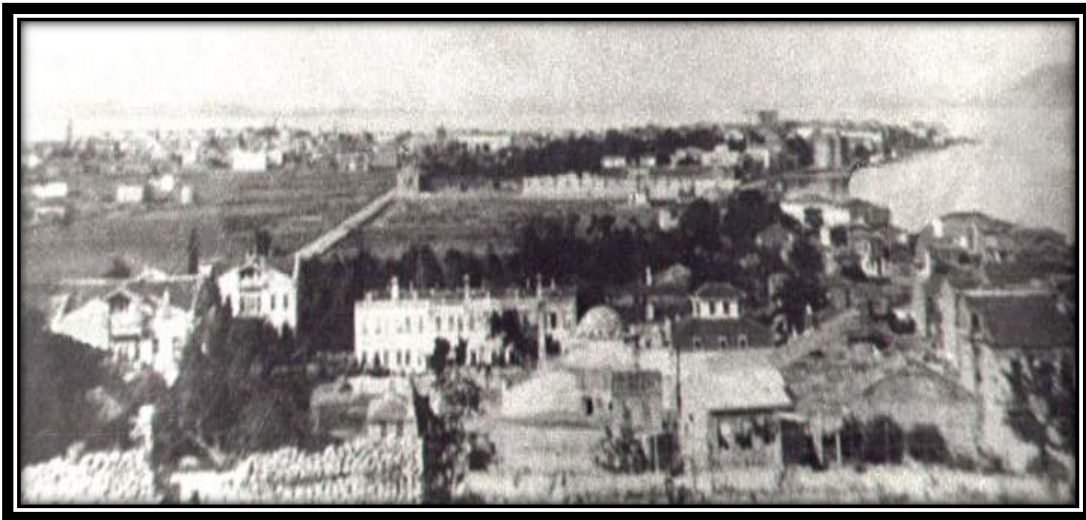
Halk bahçesinin en eski tarihine ait genel bilgilere Çanakkale’de Calvert konağında yaşamış olan Elizabeth Bacon tarafından verilen sözlü bilgilerden ve resimlerden ulaşılabilmektedir.

Calvert ailesi Çanakkale boğazı kenarında yer alan konakta 1840’lı yıllarda yaşamıştır ve bugünkü halk bahçesi, bu konağın bahçesinden geri kalan bir bölümdür (Şekil 4.62). Calvert ailesinin bahçesi olarak kullanılan alan İngiliz bahçesi özelliklerinde tasarlanmış, oldukça büyük bir alanı kaplamaktadır (Çanakkale Belediyesi 2013b).

Şekil 4.62. Denizden Calvert Konağı (1842) (Çanakkale Belediyesi 2013c)

Bahçede çok sık çevre duvarı, geniş ağaçlıklı yollar, şeftaliler, kayısı ve erik ağaçları, egzotik süs ağaçları, tüm alanı dolanarak çevreleyen bir yürüyüş yolu, oldukça gösterişli, fiskiyeli bir havuz yer almaktadır (Şekil 4.63).

Şekil 4.63. Halkbahçesi’nin Kamulaştırılmadan Önceki Durumu (1932) (Çanakkale Belediyesi 2013c)

Aile fotoğraflarından tespit edildiğine göre bahçede ayrıca bir tenis kortu ve sera bulunmaktadır. Savaşlar sırasında sahildeki büyük konak yıkılmış, bahçede küçük bir İngiliz evi kalmıştır. İngiliz bahçesi olarak bilinen alan 1938 senesinde kamulaştırılmıştır. 22 Kasım 2009 tarihi itibariyle Park alanı 36.500 metrekaredir ve içinde alanın ilk kuruluşundan itibaren korunan ağaçlar bulunmaktadır. Mevcut havuz ise eski haline benzetilmeye çalışılmıştır. Halkbahçesi'nde o dönemde dikilmiş ağaçlardan günümüze kadar gelmiş birçok tür bulunmaktadır (Şekil 4.64) (Çanakkale Belediyesi 2013b).

Şekil 4.64. Halkbahçesi'ndeki Bitki Türlerinden Örnekler

Daha sonra eklendiği düşünülen yeni bitkilerle birlikte halk bahçesinde odunsu süs bitkisi niteliğinde 85 tür bitki tespit edilmiştir (Erduran ve Kabaş 2010) (Şekil 4.65).

Şekil 4.65. Halkbahçesi'ndeki Bitki Türlerinden Örnekler

Park alanının bir kısmı koruluk niteliğinde orman ağaçlarından oluşmaktadır ve görsel olarak süs niteliği taşımamakla birlikte yoğun bir gölge mekan sağlamaktadır (Şekil 4.66).

Şekil 4.66. Halkbahçesi'ndeki Bitki Türlerinden Örnekler

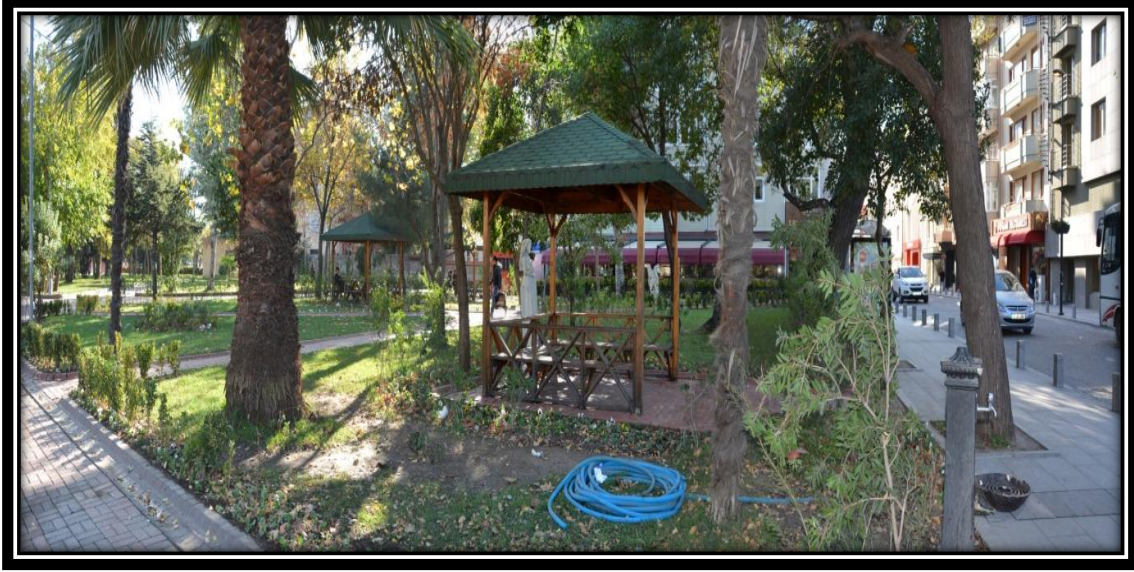
Alanda yoğun olarak Karaağaç (*Ulmus campestris L.*), Kızılçam (*Pinus brutia L.*), Dişbudak (*Fraxinus excelsior L.*), Servi (*Cupressus sempervirens L.*), Dişbudak Yapraklı Akçaağaç (*Acer negundo L.*), Maklura (*Maclura pomifera Nutt.*), Akçakesme (*Phillyrea latifolia L.*), Kurtbağrı (*Ligustrum japonicum Thbg.*) türleri bulunmaktadır (Erduran ve Kabaş 2010) (Şekil 4.67).

Şekil 4.67. Halkbahçesi'ndeki Bitki Türlerinden Örnekler

Alan içerisinde yaklaşık 36 adet ağaç kurumuştur . Bu kuru ağaçlar Kızılçam (*Pinus brutia L.*), Akasya (*Robinia pseudoacacia L.*), Dişbudak (*Fraxinus excelsior L.*) vb.

türlerinden oluşmaktadır. Halk bahçesinde tek yıllık ve çok yıllık otsu bitkilere ve soğanlı yumrulu türlere hiç yer verilmediği görülmektedir (Erduran ve Kabaş 2010) (Şekil 4.68).

Şekil 4.68. Halkbahçesi'ndeki Bitki Türlerinden Örnekler ve Alan İçindeki Kameriyeler

Devlet hastanesi, valilik, Eski Kordon, İskele Meydanı gibi alanlara yakın olması bu alanın yoğun olarak kullanılmasına neden olmaktadır.

Günümüzde halen aktif olarak kullanılan bu alan bünyesinde çocuk oyun alanları, açık alan spor aletleri, TEMA evi, çay bahçesi, düğün salonu, küçük bir amfi gibi rekreasyonel alanlar bulunmaktadır. Alanda yoğun ve bakımsız bir bitkilendirme mevcuttur (Şekil 4.69).

Şekil 4.69. Açık Alan Spor Aletleri

4.2.1.4.Özgürlük Parkı

ÖZGÜRLÜK PARKI						
ÖZELLİKLERİ	Yapım zamanı	2012				
	Alanı	57.000 m ²				
	Kullanım Sıklığı	Orta				
	En Son Yenilenme	2013				
	Niteliği	Park				
KONUM	Kuzey-Güney	Özgürlük Caddesi ve Zübeyde Hanım Sokak				
	Doğu-Batı	Özgürlük Caddesi ve Askeri Alan				
ULAŞIM DURUMU	Toplu Taşıma	Sınırlı hat				
	Özel Oto/ Moto	Kolay ulaşım, yeterli				
	Bisiklet	Yol ve park alanı var				
	Yaya	Merkezden uzak ve				
	Engelli	Zor				
ALAN İÇİNDEKİ YAPISAL ELEMAN VE DONATILARI	Aydınlatma	Var	Çevresel Veri	Ormanlık ve açık boğaz manzarası, bina etkisinden uzak		
	Korkuluk, duvar	Var		İçsel Değer	Farklı kullanım alanları	
	Bilgi verme	Var			Etkileycilik	Boğaz, ormanlık, geniş rekreasyon alanları, kapalı rekreasyon alanı, bağlantılı yürüyüş yolları
	Bitki gösterisi	Var	Sosyal ağlar	Esenler Mahallesi'ne yönelik en büyük park alanı, sohbet ve seyir		
	Çöp kutusu	Var		Kullanıcı Kitlesi		Herkesim
	Tanıtım, ilan	Var	Gece Kullanımı		Zayıf	
	Yol ağaçlandırması	Var		Kullanışlılık	Bazı etkinlik mekanlarının kapalı olması, oturma birimi sayısının yetersiz kalması	
	Yön ve işaret	Var	Çeşitlilik		Koşu, yürüyüş, çocuk oyun alanı, kapalı mekan, alışveriş üniformaları	
	Su ögesi	Yok		Sürdürülebilirlik	Semt halkı tarafından yoğun kullanım	
	Ağaç koruyucu	Var	Sert-Yumuşak Zemin Oranı		Ağırılık Bitki Örtüsü	Meşe
	Durak	Var		Süs Briği		<i>Prunus ceracifera</i>
	Oturma elemanı	Var		Ardıç		<i>Juniperus sp.</i>
	Çeşme	Var		Zakkum		<i>Nerium oleander</i>
	Gözlem, seyir	Var		Mazı		<i>Thuja sp.</i>
	Büfe	Var				
	Plastik obje	Var				
	Oyun elemanı	Var				
	Köprü	Yok				
						
						

Şekil 4.70. Özgürlük Parkı Kimlik Kartı

Esenler Mahallesi'nde 18 Mart Tepesi olarak bilinen 57 dönümlük arazide yapımına başlanan Özgürlük Parkı 2012 yılında kısmen açılmıştır (Şekil 4.71). Parka Troia Antik Kenti'nin minyatürü ve Çanakkale Savaşları'na ait rölyefler konularak kentin tarihi ve turistik mekanlarının tanıtılması amaçlanmıştır.

Parkın konseptini hem kent halkının ve kente gelen ziyaretçilerin sosyalleşebileceği bir rekreasyonel mekan, hem de Çanakkale'yi tanıtan bir alan olarak kullanılması oluşturmaktadır.

Şekil 4.71. Özgürlük Parkı

Troy filminde kullanılan ve şu anda Eski Kordon Morabbin Parkı'nda sergilenen Truva Atı'nın Özgürlük Parkı'na taşınması düşünülmektedir. Atın çevresine de Troia'dan, Çanakkale Savaşları'na kadar geçen süreçte kenti anlatan unsurların minyatürlerinin konularak bir bölümünün sergi, müze, satış standları olarak değerlendirilmesi hedeflenmektedir (Şekil 4.72).

Şekil 4.72. Satış Yerleri

Kentin en önemli dinlence ve spor alanlarından birisi olan Esenler Mahallesi Özgürlük Parkı içinde bahar ve yaz aylarında hizmet veren çay bahçesinin kış aylarında da hizmet verebilmesi için, Çay Bahçesi alanının yaklaşık 108 m² bölümünün üstü açılır kapanır pergola sistemi ile kapatılmıştır (Şekil 4.73).

Şekil 4.73. Park İçindeki Çay Bahçesi (2012)

Alanda Çocuk oyun alanı (Şekil 4.74), yürüyüş yolları, deniz ve Çanakkale Boğazı'nı seyretmeye yönelik alanlar ve oturma birimleri de mevcuttur. Alandaki açık yeşil alanlar bahar ve yaz aylarında piknik yapmak için halk tarafından kullanılmaktadır. Parkın yanına 2013 yılında eklenen yeni bir çocuk oyunu alanı ile park çocuklu aileler tarafından daha yoğun olarak kullanılmaya başlamıştır.

Şekil 4.74. Çocuk Oyun Alanı

4.2.2.Kent Yaşanabilirliği Açısından Analiz Çalışmaları (Görüşme Kılavuzu)

Farklı kurum, kuruluş ve STK (Sivil Toplum Kuruluşu)’larda bulunan uzmanlarla yapılan görüşmeler sonucunda; uzmanlar alanları “Konfor ve İmaj”, “Sosyallik Durumu”, “Ulaşım”, “Alan Kullanımı ve Akitiviteler” konularında değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede; 1–5 arası puan skalası kullanılmış, 1 puan en düşük nitelik, 5 puan ise en yüksek nitelik için tercih edilmiştir. Değerlendirmede en yüksek puan 5 olarak kabul edilmiş ve bu değere göre her ölçüt için yüzde uygunluk değerleri elde edilmiştir. Kalite ölçütleri ile bileşenleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının belirlenmesinde Khi-kare testi uygulanmıştır. Tüm ölçütlerin en yüksek değeri alması durumunda uygunluk değerinin %100, en düşük değeri alması durumunda %20 olacağı hesaplanmıştır. Yüzdeler 5 kategoride ele alınmıştır (Tablo 4.5).

Tablo 4.5. Araştırmada Kullanılan Puanlama Yüzdeleri

Puan	Yüzdeler Dilim	Durum
5	% 85 - 100	Çok İyi
4	% 69 - 84	İyi
3	% 53 - 68	Orta
2	% 37 - 52	Yetersiz
1	% 20 - 36	Çok Yetersiz

Değerlendirmede bulunması istenen uzmanların görüşlerine ilişkin sonuçlar aşağıdaki gibidir (Tablo 4.6):

Tablo 4.6. Uzman Görüşlerini İçeren Ölçüt Karnesi (Yücel ve Yıldızcı 2006’dan değiştirilerek)

Alanın konfor ve imajı	Eski Kordon	Yeni Kordon	Sarıçay ve Çevresi	Halkbahçesi	Özgürlük Parkı
1)Alan iyi bir izlenim veriyor mu?	71	73	52	56	84
2)Alanda fotoğraf çekmeye değer özellikler ne durumda?	82	74	61	55	78
3)Alanın yapısal tasarımının niteliği nasıl?	62	83	51	45	77
4)Oturma ve dinlenme alanlarının sayısal yeterliliği nasıl?	42	51	54	63	61
5)Oturma-Dinlenme yerlerinin uygunluğu nasıl?	36	43	41	68	72
6)Donatı elemanlarının niteliksel yeterliliği nasıl? (kalitesi-temizliği-kullanıma uygunlukları)	74	68	49	63	86
7)Alanda odak-vurgu noktası olabilecek elemanların durumu	89	62	55	42	92
8)Alana kimlik kazandırabilecek elemanların varlığı nasıl?	75	72	64	52	86
9)Alan içinde bitkisel tasarımlarda değişik kullanıcı grupları göz önünde tutulmuş mu?	34	42	53	65	72
10)Kullanıcılara güneş, gölge ve rüzgardan korunma olanaklarının sunulma durumu nasıl?	46	41	62	83	74
11)Alanda güvenlik personeli var mı?	45	53	41	67	61
12)Alanın insanlar üzerinde bıraktığı güven hissi nasıldır?	78	87	61	43	68
13) Alanda su elemanının farklı şekilde kullanımı var mı? (Süs havuzu, çeşme meşale, vb.)	54	43	47	65	52
14) Herhangi bir acil durum veya sorunda yardıma kolay ulaşılabilir mi?	73	61	45	83	47
15) Alan yapı ve ekipmanlarının bakım ve tamirleri düzenli yapılıyor mu?	64	78	63	45	94

16) Alandan çöplerin alınma durumu nasıl?	63	72	56	61	78
17) Bitkilerin bakımı, çimlerin biçimi ve bakım durumu nasıl?	71	72	56	43	84
18)Alanda ihtiyaç duyulan yeme-içme, WC vb tesislerin durumu nasıl?	79	75	44	51	49
19)Alanda gürültü kirlilik seviyesinde rahatsızlık veriyor mu?	39	64	43	41	72
20)Alan çevresindeki yerleşimler görsel kirlilik oluşturuyor mu?	43	39	51	37	82
21)Alanda yeşil alan azlığı neden ile kent içinde ısınan yüzeylerin fazlalığının iklimsel açıdan ısı adaları yaratma riski var mıdır?	38	42	41	79	52
Toplam	60	62	52	57	72
Sosyalik Durumu					
22) İnsanların birbiri ile iletişim ve konuşma durumu	62	73	76	72	88
23)İnsanların birbirine gülümseme ve göz teması kurma kaygıları nasıl?	45	72	63	78	85
24)Aktivite alanlarının çevresinden algılanma durumu	78	74	67	45	94
25)Her aktivite bölgesinde ve alanın girişinde oturma yerlerinin yeterliliği?	52	63	61	76	86
26)Alan içerisinde toplanma noktalarının durumu	79	74	67	74	83
27)İnsanların alanın temizliği konusunda özverileri ne durumdadır? (Gördüğü çöpü toplama gibi)	62	79	48	68	93
Toplam	63	73	64	69	88
Ulaşım					
28) Alanın planı, (varsa) alanı ilk kullananlar için yeterince açıklayıcı mıdır?	78	45	54	38	79
29)Alanın iç yapısının dışarıdan görülebilirlik durumu nasıldır?	94	92	87	41	94
30)Alanın girişleri ve çıkışları açık mıdır?	88	86	75	56	96
31)Alanın sahip olduğu sirkülasyon, insanları istedikleri yere ulaştırıyor mu?	84	82	76	51	87
32)Alanın içindeki işaretleme sistemlerinin durumu nasıldır?	71	74	79	42	84
33)Alanın sahip olduğu yürüyüş ve bisiklet yolları genel olarak ihtiyacı karşılıyor mu, birbirinden ayrı mı?	92	91	82	40	94
34)İnsanların alana ulaşım kolaylığı nasıl?	91	82	71	87	69
35)Alana ulaşmak için otobüs, araba ve bisiklet gibi alternatiflerin varlığı?	87	78	87	75	71
36)Alanın yakınında bulunan otobüs duraklarının yeterliliği?	94	72	71	86	61
37)Alana ait otoparkın durumu nasıldır?	67	74	95	71	92
Toplam	85	78	78	59	83
Alan Kullanımı ve Aktiviteler					
38)Alanda farklı aktivitelere katılabilme olanağı ne durumda?	81	93	62	67	87
39) Alanın değişik kullanıcı grupları tarafından kullanımı (çiftler, aile, arkadaş)	89	87	77	56	83
40) Alanın fiziksel tasarım ve düzenlemesinin alanın gece boyunca da kullanımını destekleme oranı	95	83	56	47	71
41)Alanda yönetimin varlığı ve işleyişi ne durumda	78	71	66	54	79
42)Yerel yönetimlerde kent parkları bilgi sistemi olmayışı alanın mevcut haliyle korunarak ve geliştirilerek geleceğe taşınması noktasında risk yaratıyor mu?	39	43	51	49	47
43)Rekreasyon aktivitelerinin uluslararası standartlara uygunluk	65	73	79	41	79
44)Alan tasarımında etkinlik bölgelerinin kullanılabilirlik durumu nasıl?	75	62	87	38	91
45)Alan günün ve yılın farklı zamanlarında ziyaret etmek için ne oranda ilgi çekicidir?	74	71	52	43	89
46) Alanda güvenlik açısından (trafik vb.) sınırlandırma elemanları düşünülmüş müdür? (duvar, toprak tepe (tümsek) ağaçlık, çit bitkileri, bariyer ya da kombine materyaller)	49	58	43	72	85
47)Alana kazandırılacak etkinlikler açısından alan yeteri kadar büyük müdür?	36	58	41	37	77
48)Alana getirilecek birtakım kalıcı hizmet ünitelerinin alanı daraltma ve kullanımı kısıtlama riski var mı?	41	37	50	39	51

49)Alanın farklı bir kullanıma tahsis edilmesi durumunda bu alanı korumaya yönelik resmi statüde herhangi bir savunma refleksi gelişmiş mi?	37	43	41	72	49
50)Alan, kentin önemli organizasyonlarının gerçekleştirilebileceği ayrıcalıklı mekanlardan mıdır? (Çocuk etkinlikleri, bayram törenleri, kermesler, eğlence ve gösteriler, vb.)	81	49	75	79	44
51)Alan rekreasyonel kullanımın yanında kentin açık hava dersliklerinden biri olarak hizmet verecek nitelikte midir?	52	47	66	83	51
52)Kentliye sunulan hizmetlerin azlığı nedeni ile bu alanda gelecekte kullanım zayıflar mı?	84	73	41	37	87
Toplam	65	63	59	54	71
Genel Toplam	68	69	63	58	79

Açıklama:%20-36: Çok Yetersiz, %37-52: Yetersiz,%53-68: Orta, %69-84:İyi, %85-%100: Çok İyi

Konfor ve imaj değerlendirilmesi

Konfor kriterinin uzmanlar tarafından nasıl değerlendirildiğine bakıldığında, Özgürlük Parkı ve Yeni Kordon ile ilgili değerlendirme yapan uzmanların çoğunluğunun (sırasıyla % 72 ve % 62 oranlarında) alanları konforlu buldukları, Eski Kordon ve Halkbahçesi'ni orta düzeyde gördükleri (% 60, % 57) buna karşılık Sarıçay ve çevresini (%52) konforsuz buldukları görülmüştür.

İmaj kriterinin nasıl değerlendirildiğine bakıldığında, Özgürlük Parkı, Yeni Kordon ve Eski Kordon'da değerlendirmede bulunan uzmanların çoğunluğunun (sırasıyla % 84, % 73 ve % 71 oranlarında) alanların imajını iyi, Halkbahçesi ise orta düzeyde buldukları (% 56), buna karşılık Sarıçay ve çevresinin (% 52 oranında) imajını zayıf buldukları görülmüştür.

Değerlendirmede bulunan uzmanlar tarafından Eski Kordon, Özgürlük Parkı ve Yeni Kordon'da (% 82, % 78 ve % 74) fotoğraf çekmeye değer özelliklerin fazla olduğu, Sarıçay ve çevresi ile Halkbahçesinde (% 61 ve % 55) ise orta seviyede olduğu belirlenmiştir.

Alanların yapısal tasarımlarının niteliği değerlendirildiğinde Yeni Kordon ve Özgürlük Parkı (% 83 ve % 77) nitelikli olarak, Eski Kordon (% 62) orta seviyede görülmüştür. Sarıçay ve çevresi ile Halkbahçesinin (% 51 ve % 45) yapısal tasarım nitelikleri ise yetersiz olarak değerlendirilmiştir.

Oturma ve dinlenme alanları sayı ve nitelik yönünden ele alındığında uzmanlar 3 alanı; Halkbahçesi, Özgürlük Parkı, Sarıçay ve çevresi (% 63, % 61, % 54) orta seviyede bulmuşlardır. Yeni Kordon ve Eski Kordona (% 51 ve % 42) bakıldığında ise zayıf olarak nitelendirilmiştir. Bu alanların uygunluğu ise Özgürlük Parkında ve Halkbahçesinde (% 72

ve % 68) uygun olarak, Eski Kordon'da (% 36) oldukça yetersiz görülmüştür.

Donatı elemanlarının niteliksel yeterliliği uzman görüşlerine göre; Özgürlük Parkı'nda (% 86) çok iyi bulunurken, Eski Kordon'da (% 74) iyi, Yeni Kordon ve Halkbahçesinde (% 68 ve % 63) orta seviyede, Sarıçay ve çevresinde (% 49) ise zayıf bulunmuştur.

Uzmanların görüşleri doğrultusunda Özgürlük Parkı ve Eski Kordon (% 92 ve % 89) odak–vurgu noktası oluşturabilecek elemanların durumu açısından çok iyi olarak değerlendirilmiştir. Yeni Kordon ile Sarıçay ve çevresi (% 62 ve % 55) orta seviyede, Halkbahçesi ise zayıf olarak değerlendirilmiştir.

Alana kimlik kazandıracak elemanların durumu açısından değerlendirildiğinde Özgürlük Parkı (% 86) ile çok iyi olarak değerlendirilmiştir. Eski ve Yeni Kordon (% 75 ve % 72) iyi olarak, Sarıçay ve çevresi orta düzeyde, Halkbahçesi ise zayıf olarak nitelendirilmiştir.

Özgürlük Parkı'nda uzmanların çoğunluğunu (% 72) park içerisindeki bitkilendirmenin değişik kullanıcı gurupları açısından yeterli olduğunu, Halkbahçesi ile Sarıçay ve çevresinde orta seviyede (% 65 ve % 53), Yeni Kordon'da (% 42) zayıf, Eski Kordon'da ise oldukça yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir.

Kullanıcıların güneş, gölge ve rüzgardan korunma olanakları ile ilgili altbaşlıkta; Halkbahçesi ve Özgürlük Parkı (% 83 ve % 74) yeterli bulunurken, Sarıçay ve çevresi orta seviyede yeterli, Eski ve Yeni Kordon (% 46 ve % 41) ise yetersiz bulunmuştur.

Güvenlik personelinin yeterlilik durumu değerlendirildiğinde; Halkbahçesi, Özgürlük Parkı ve Yeni Kordon (% 67, % 61 ve % 53) orta düzeyde kalmış, Eski Kordon ile Sarıçay ve çevresi bu konuda zayıf olarak görülmüştür.

Güvenlik alt kriterinin nasıl değerlendirildiğine bakıldığında, Yeni Kordon (% 87) çok güvenli, Eski Kordon'da güvenli (% 78), Özgürlük Parkı ile Sarıçay ve çevresinde güvenliğin orta düzeyde (% 68, % 61) olduğu belirlenmiştir. Halkbahçesi'nde ise güvenliğin zayıf (% 43) olduğunu belirtmişlerdir.

Halkbahçesi ve Eski Kordon'da (% 54 ve % 65) su elemanlarının farklı şekillerde kullanımının orta düzeyde olduğu, diğer üç alanda ise (Özgürlük Parkı % 52, Sarıçay ve çevresi % 47, Yeni Kordon % 43) yetersiz görülmüştür.

Halkbahçesi öncelikli olmak üzere Eski Kordon'da da (% 83 ve % 73) acil bir durum karşısında yardıma ulaşımın kolay olacağı; Yeni Kordon'da orta seviyede olacağı (% 61), Özgürlük Parkı ile Sarıçay ve çevresinde ise acil yardıma ulaşmanın zor olacağını (% 47, % 45) belirtmişlerdir.

Bakım alt kriterinin kullanıcılar tarafından nasıl değerlendirildiğine bakıldığında, Özgürlük Parkı'nda uzmanların çoğunluğunun (% 94) parkı oldukça bakımlı, Yeni Kordon'u bakımlı (% 78), Eski Kordon ile Sarıçay ve çevresini (% 64 ve % 63) orta düzeyde bakımlı, Halkbahçesi'ni ise bakımsız buldukları belirlenmiştir.

Özgürlük Parkı ve Yeni Kordon'da uzmanların çoğunluğu (% 78 ve % 72) çöp probleminin olmadığını; Eski Kordon, Halkbahçesi ile Sarıçay ve çevresi'nde (% 63, % 61 ve % 56) ise çöplerin alınmasında birtakım sorunlar olduğunu belirtmişlerdir.

Bitkilerin bakımı ve çimlerin durumu değerlendirildiğinde ise; Özgürlük Parkı, Yeni Kordon ve Eski Kordon (% 84, % 72, % 71) bakımlı bulunurken, Sarıçay ve çevresi'nin (% 56) bakım durumu orta seviyede, Halkbahçesinin ki (% 43) ise zayıf olarak görülmüştür.

Alanda yeme-içme, WC vb. tesislerin yeterliliği değerlendirildiğinde, uzmanlar; Eski ve Yeni Kordon'u (% 79, % 75) yeterli görürken, Halkbahçesi, Özgürlük Parkı ile Sarıçay ve çevresini (% 51, % 49, % 44) yetersiz bulmuşlardır.

Özgürlük Parkı ve Yeni Kordon (% 72 ve % 64)'da gürültü kirlilik seviyesinde rahatsızlık oluştururken; Sarıçay ve çevresi, Halkbahçesi ve Eski Kordon'da (% 43, % 41, % 39) rahatsızlık yaratmadığı şeklinde değerlendirilmiştir.

Uzman görüşlerine göre; Halkbahçesi'nde (% 79) kentsel ısı adası oluşma riski görülmezken; Özgürlük Parkı, Yeni Kordon, Sarıçay ve çevresi ile Eski Kordon'da (% 52, % 42, % 41, % 38) risk olacağı belirtilmiştir.

Sosyallik ile ilgili değerlendirmeler

Sosyallik kriterinin kullanıcılar tarafından nasıl değerlendirildiğine bakıldığında, Özgürlük Parkı uzmanların çoğunluğu (% 88) tarafından bu yönde çok iyi olarak değerlendirilmiştir. Yeni Kordon ve Halkbahçesi (% 73 ve % 69) iyi, Eski Kordon ile Sarıçay ve çevresi (% 63 ve % 64) ise orta seviyede değerlendirilmiştir.

Özgürlük Parkı'nda uzmanların çoğunluğunun (% 88) parka geldiklerinde etraflarındaki diğer insanlarla iletişim kurmak isteğinin yüksek seviyede olduğu, Sarıçay

ve çevresi ile Yeni Kordon ve Halkbahçesi'nde (% 76, % 73 ve % 72) iyi seviyede olduğunu, Eski Kordon'da ise parka geldiklerinde etraflarındaki diğer insanlarla iletişim kurmak isteklerinin orta seviyede kaldığını belirtmişlerdir.

İnsanların birbirine gülümseme ve göz teması kurma kaygıları incelendiğinde Özgürlük Parkı'nda (% 85) bu yönde insanların gayet ılımlı oldukları, Halkbahçesi ve Yeni Kordon'da (% 78 ve % 72) böyle bir kaygının olmadığı, Sarıçay ve çevresinde (% 63) bu durumun orta düzeyde olduğu, Eski Kordon'da (% 45) ise birtakım kaygılarının bulunduğu belirlenmiştir.

Aktivite alanlarına bakıldığında Özgürlük Parkı'nda (% 94) bu alanların çevreden algılanma durumunun en yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Eski Kordon ve Yeni Kordon'da (% 78 ve % 74) iyi seviyede algılandığı, Sarıçay ve çevresinde orta seviyede olduğu, Halkbahçesi'nde ise algılanma oranının zayıf olduğu belirtilmiştir.

Özgürlük Parkı'nda uzmanlar (% 86) aktivite bölgelerinde ve alanların girişlerinde oturma birimlerinin oldukça yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Halkbahçesi'nde (% 76) yeterli olduğu, Yeni Kordon ile Sarıçay ve çevresinde (% 63 ve % 61) orta düzeyde olduğu, Eski Kordon'da ise yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Alan içerisinde toplanma noktalarının durumları değerlendirildiğinde; Özgürlük Parkı, Eski Kordon, Yeni Kordon ve Halkbahçesi (% 83, % 79, % 74 ve % 74) yeterli görülürken, Sarıçay ve Çevresi orta seviyede kalmıştır.

İnsanların alanların temizliğine karşı gösterdikleri özveri değerlendirildiğinde Özgürlük Parkı (% 93) Çok iyi olarak görülürken, Yeni Kordon (% 79) bu konuda iyi, Halkbahçesi ve Eski Kordon (% 68 ve % 62) orta, Sarıçay ve çevresi (% 48) ise zayıf görülmüştür.

Ulaşım konusunun değerlendirilmesi

Ulaşım kriterinin uzmanlar tarafından nasıl değerlendirildiğine bakıldığında, Eski Kordon'da çoğunluğunun (% 85) alan içerisindeki yollar ile alana ulaşım durumunu oldukça yeterli buldukları belirlenmiştir. Özgürlük Parkı, Yeni Kordon ile Sarıçay ve çevresi'ni % 83, % 78 ve % 78) yeterli, Halkbahçesi'nde (% 59) ise orta düzeyde görülmüştür.

Açıklayıcılık alt kriterinin uzmanlar tarafından nasıl değerlendirildiğine bakıldığında, Özgürlük Parkı ve Eski Kordon'da (% 79 ve % 78) alanlardaki plan ve açıklayıcıların

yeterli oldukları, Sarıçay ve çevresinde (% 54) orta seviyede kaldığı, Yeni Kordon ve Halkbahçesi'nde (% 45 ve % 38) ise yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Alanın iç yapısının dışarıdan görünebilirliğin uzmanlar tarafından Özgürlük Parkı, Eski Kordon, Yeni Kordon ile Sarıçay ve çevresinde (% 94, % 94, % 92 ve % 87) çok iyi düzeyde olduğu, Halkbahçesi'nde (% 41) ise zayıf kaldığı belirlenmiştir..

Özgürlük Parkı, Eski Kordon ve Yeni Kordon'da (% 96, % 88 ve % 86) alanların giriş ve çıkışlarının açık olma durumu uzmanlarca oldukça yeterli görülmüştür. Sarıçay ve çevresinde (% 76) iyi olduğu, Halkbahçesi'nde (% 56) ise orta seviyede belirlenmiştir.

Sirkülasyon alt başlığına bakıldığında uzmanların Özgürlük Parkı'nı (% 87) oldukça yeterli; Eski Kordon, Yeni Kordon ile Sarıçay ve çevresi'nin (% 84, % 82 ve % 76) yeterli gördüklerini belirtmişlerdir. Halkbahçesi (% 51) ise orta düzeyde görülmüştür.

İşaretleme sistemlerinin yeterliliği uzmanlar tarafından Özgürlük Parkı, Sarıçay ve çevresi, Yeni Kordon ve Eski Kordon'da (% 84, % 79, %74 ve % 71) iyi olarak değerlendirilmiş, Halkbahçesi'nde (% 42) ise yetersiz olarak nitelendirilmiştir.

Bisiklet ve yürüyüş yolları ile ilgili alt başlıkta Özgürlük Parkı, Eski Kordon ve Yeni Kordon'da (% 94, % 92 ve % 91) yüksek seviyede yeterli bulunduğu, Sarıçay ve çevresi'nde (% 82) yeterli olduğu, Halkbahçesi'nde (% 40) ise yetersiz olduğu belirlenmiştir.

İnsanların alan ulaşımları açısından Eski Kordon ve Halkbahçesi'ne (% 91 ve % 87) kolay ulaşıldığı; Yeni Kordon, Sarıçay ve çevresi ve Özgürlük Parkı'na (% 82, % 71 ve % 69) ulaşım kolaylığının iyi seviyede olduğu belirlenmiştir.

Ulaşım çeşitliliği açısından değerlendirme yapıldığından, uzmanlar Eski Kordon ile Sarıçay ve çevresi'ni (% 87 ve % 87) çok iyi bulurken; Yeni Kordon, Halkbahçesi ve Özgürlük Parkı'nda (% 78, % 75 ve % 71) ise iyi olarak değerlendirmişlerdir.

Otobüs duraklarının yeterliliği alt başlığında Eski Kordon ve Halkbahçesi'nin (% 94 ve % 86) oldukça yeterliliğinin yüksek düzeyde olduğu belirten uzmanlar; Yeni Kordon ile Sarıçay ve çevresi (% 72 ve % 71) yeterli, Özgürlük Parkı'nda (% 61) ise orta seviyede görmüşlerdir.

Uzmanların çoğunluğu Eski Kordon'da otopark alanlarını (% 85) oldukça yeterli, Özgürlük Parkı, Yeni Kordon ile Sarıçay ve çevresinde otopark alanlarını (% 83, % 78 ve

% 78) yeterli buldukları, Halkbahçesi'nde (% 59) ise orta seviyede belirlenmiştir.

Alan Kullanımı ve Aktiviteler ilgili değerlendirilme

Aktivite ve kullanımlar kriterinin uzmanlar tarafından nasıl değerlendirildiğine bakıldığında; Özgürlük Parkı'nda (% 71) yer alan aktivitelerin yeterliliği ile ilgili problem olmadığı, Eski Kordon, Yeni Kordon, Sarıçay ve çevresi ile Halkbahçesi'nde (% 65, % 63, % 59, % 54) orta seviyede yeterli bulduklarını belirtmişlerdir.

Çeşitlilik alt kriterinin uzmanlar tarafından nasıl değerlendirildiğine bakıldığında, Yeni Kordon ve Özgürlük Parkı'nda (% 93 ve % 87) aktivitelerin çeşitliliğini oldukça yeterli, Eski Kordon'da (% 81) yeterli, Halkbahçesi ile Sarıçay ve çevresinde (% 67 ve % 62) ise orta seviyede buldukları belirlenmiştir.

Değişik kullanıcı grupları tarafından kullanım açısından değerlendirildiğinde; Eski ve Yeni Kordon (% 89 ve % 87) çok iyi, Özgürlük Parkı ile Sarıçay ve çevresinde (%83 ve % 77) iyi, Halkbahçesi'nde (% 56) ise orta seviyede belirlenmiştir.

Uzman görüşleri doğrultusunda Eski Kordon'un (% 95) gece boyunca kullanıma oldukça uygun olduğu, Yeni Kordon ve Özgürlük Parkı (% 83 ve % 71) uygun, Sarıçay ve çevresi (% 56) orta seviyede görülürken, Halkbahçesi (% 47) ise zayıf olarak belirlenmiştir.

Yönetim varlığı ve işleyişi alt başlığında uzmanlar; Özgürlük Parkı, Eski Kordon ve Yeni Kordon (% 79, % 78 ve % 71) yeterli bulurken, Sarıçay ve Çevresi ile Halkbahçesi'ni (% 66 ve % 54) ise orta seviyede değerlendirilmiştir.

Alanların mevcut hali ile korunarak gelecek taşınması noktasında uzmanlar tüm alanları yetersiz görmüştür.

Rekreasyon alanları uluslararası standartlar çerçevesinde değerlendirildiğinde; Özgürlük Parkı, Sarıçay ve çevresi ile Yeni Kordon'da (% 79, % 79 ve % 71) standartlara uygun olduğu, Eski Kordon'da (% 65) orta seviyede, Halkbahçesi'nde ise standartların altında kaldığı belirtilmiştir.

Etkinlik bölgelerinin kullanılabilirlik durumu değerlendirildiğinde Özgürlük Parkı ile Sarıçay ve çevresi (% 91 ve % 87) oldukça yeterli bulunurken, Eski Kordon (% 75) yeterli, Yeni Kordon (% 62) orta seviyede, Halkbahçesi (% 38) ise yetersiz değerlendirilmiştir.

Güvenlik açısından sınırlandırma elemanlarının varlığına bakıldığında, uzmanlar

Özgürlük Parkı'nda (% 85) oldukça yeterli olarak değerlendirmiş, Halkbahçesi (% 72) yeterli, Eski ve Yeni Kordon (% 67 ve % 58) orta seviyede, Sarıçay ve çevresinde ise yetersiz olarak değerlendirilmiştir.

Alanın yeni etkinlikler açısından yeterli büyüklüğe sahip olup olmadığı konusunda uzmanlar; Özgürlük Parkı ve Yeni Kordon'u (% 77, % 58) yeterli bulurken, Sarıçay ve çevresi, Halkbahçesi ve Eski Kordon'u (% 41, % 37, % 36) yetersiz bulmuşlardır.

Alana getirilecek kalıcı hizmet ünitelerinin alanı daraltma ve kullanımı kısıtlaması yönünden uzmanlar tüm alanları yetersiz bulmuşlardır.

Uzmanlar alanların farklı bir kullanıma tahsis edilmesi durumunda, korumaya yönelik resmi bir savunma statüsünde Halkbahçesi'nde (% 72) bir savunma refleksi geliştiğini, diğer alanlarda ise bu yönde bir refleks oluşmadığını belirtmişlerdir.

Kenti önemli organizasyonlarının yapılabilirliği açısından Eski Kordon, Halkbahçesi ile Sarıçay ve çevresi ((% 81, % 79, % 75) uygun görülürken, Yeni Kordon ve Özgürlük Parkı (% 49, % 44) uygun bulunmamıştır.

Uzmanlar Halkbahçesi ile Sarıçay ve çevresinin (% 83, % 66) rekreasyonel kullanım yanında kenti açık hava müzesi olarak da hizmet verebileceğini belirtmişlerdir.

Kentliye sunulan hizmet azlığı nedeni ile Halkbahçesi ile Sarıçay ve çevresinde (% 41, % 37) uzmanlarda gelecekte kullanımın zayıflayabileceği endişe oluşmuştur.

Genel beğenin değerlendirilmesi

Uzmanlar tarafından yapılan değerlendirmelerde; Rekreasyon alanlarının kalite ölçütleri ile değerlendirmesi ile Özgürlük Parkı, Eski ve Yeni Kordon'un (% 81, % 71 ve % 71) genel beğenilerinin iyi yönde olduğu, Sarıçay ve çevresi ile Halkbahçesi (% 65 ve % 59) ise orta seviyede kaldıkları belirlenmiştir.

4.2.3.Kullanıcıların Rekreasyonel Eğilim ve Taleplerinin Belirlenmesi

Araştırma alanında, katılımcıların sosyo-ekonomik özellikleri, rekreasyon katılımı ve rekreasyon alanı tercihleri, alanları kullanımlarına ilişkin bilgiler ve alanlardan memnuniyet durumları ile talepleri belirlenmiştir. Bu verilere dayanılarak, kent halkının rekreasyonel eğilimleri ortaya konmuş, kullanıcıların rekreasyonel tercihleri ve aralarındaki ilişkiler belirlenmeye çalışılmıştır. Anketlerin analizleri sırasında oluşturulan grafikler, her soruya yanıt veren katılımcı sayılarının dağılımı şeklinde gerçekleştirilmiş,

bazı durumlarda yüzde olarak oranları da verilmiştir.

4.2.3.1 Kullanıcıların Bireysel Özellikleri

Bireylerin yaş, cinsiyet, eğitim, gelir gibi bireysel ve sosyo-ekonomik özellikleri rekreasyon alanı seçiminde ve yapılan rekreasyon türünde oldukça etkilidir. Bu özellikler rekreasyon katılımını sınırlandırmakta ya da artırmakta, yönlendirmekte, zevklerin oluşmasını etkilemekte yani doğrudan ya da dolaylı olarak rekreasyonel alışkanlıklara etki etmektedir. Bu nedenle bireysel özelliklerin belirlenmesi önem taşımaktadır.

Ankete 238 (% 59.5) kadın, 162 (% 40.5) erkek katılmıştır. Ankette en çok 26-35 yaş grubunda yer alanlar (% 38.7), en az 66 ve üstü yaş grubundakiler (% 3.4) temsil edilmektedir. Yine aynı biçimde ankete katılan kadın ve erkeklerin büyük çoğunluğu 26-35 yaş grubunda yer almaktadır (Kadınların % 35.3'ü, erkeklerin % 30.2'si).

Ankete katılanların büyük çoğunluğunun evli olduğu görülmektedir. Katılımcıların % 67'si (268 kişi) evli, % 33'ü (132 kişi) bekar olduğunu belirtmiştir. Ankete katılan 238 kadının % 76.5'i, 162 erkeğin % 64.2'si evlidir.

Çocuğunuz var mı sorusuna katılımcıların % 59.25' ü (237 kişi) evet, % 40.75'i (163 kişi) ise hayır cevabını vermiştir. Çocuk sahibi olan katılımcılar arasında 2 çocuklu olanların çoğunlukta (% 38.7) olduğu görülmektedir. Tek çocuk sahibi olanların oranı % 21.4, 3 çocuk sahibi olanların % 11.7, 4 çocuk sahibi olanların % 2.3, 5 çocuk sahibi olanların oranı ise % 0.2'dir.

Meslek grupları incelendiğinde ankete en fazla katılanları ev hanımlarının (% 27.3) oluşturduğu görülmektedir. Evli bireyler rekreasyon alışkanlıklarından bahsederken çoğu aktiviteye genellikle eşi ile ya da ailece katıldıklarını belirtmektedir. Diğer meslek gruplarının dağılımı ise şöyledir; memurlar tüm katılımcıların % 26.9'unu, serbest meslek sahipleri % 12.2'sini, öğrenciler % 7.1'ini, işçiler % 5.3'ünü, emekliler % 4.7'sini, işsizler % 2.3'ünü, diğer cevabını verenler ise % 5.2'ini oluşturmaktadır (Şekil 4.52). Diğer cevabını verenlerin yöneticilik, işyeri sahipliği, teknisyenlik, satış elemanlığı gibi mesleklerden özel sektörde çalışan kişiler olduğu görülmektedir.

Ankete katılanların eğitim durumlarına bakıldığında % 27.2 ile lise eğitimi alanların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bunu % 21.3 ile üniversite ve % 17.5 ile ilkokul eğitimi alanlar takip etmektedir. Ortaokul eğitimi alanların yüzdesi 9.4, yüksekokul mezunlarının 7,2, ilköğretim eğitimi alanların 5.7, okuryazar olanların 1,3 ve okur yazar olmayanların ise

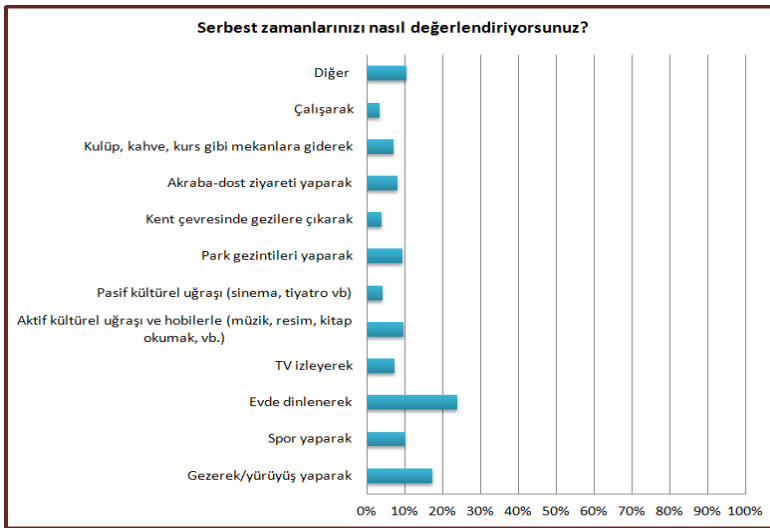
0.2'dir. Tüm katılımcılar dikkate alındığında lise ve üniversite eğitimi alanların 194 kişi ile katılımcıların % 48.5'ini oluşturduğu görülmektedir.

Ankete katılanların gelir dağılımlarına bakıldığında en fazla, geliri 501-1000 TL arasında olan katılımcıların yer aldığı görülmektedir (% 27.8). Yüksek gelir grubunda (5001 TL'nin üzerinde) yer alanların oranı % 0.7, 500 TL'den az geliri olanların ise % 9.3'dür.

Katılımcıların % 67.1'i konutlarının bahçesi olmadığını, % 32.9'sı ise bahçelerinin olduğunu belirtmişlerdir. Konut tipine göre bahçe sahipliğine bakıldığında müstakil evlerde oturanların büyük çoğunluğunun (% 78.3) bahçe sahibi olduğu görülmektedir. Toplu konutta oturanlardan % 29.2'sinin, kent içi apartman dairesinde oturanlardan % 27,1'inin bahçesi bulunmaktadır.

Katılımcılara "Oturduğunuz konutu kaç kişi ile paylaşıyorsunuz" sorusu yöneltilmiş verilen cevaptan ankete katılan Çanakkale kent halkının büyük çoğunluğunun anne, baba ve çocuklardan ibaret çekirdek aile yapısında olduğu görülmektedir. Geliri 1.500 TL'ye kadar olan katılımcıların, çoğunlukla konutta 4 kişi olduğu, geliri 1.501-2.000 TL arasında olan katılımcıların çoğunlukla 3 kişi olduğu, geliri 2.001 TL'den fazla olanların ise çoğunlukla konutta 4 kişi olduğu görülmektedir. Anketin uygulanması sırasında aynı konutu paylaşan insanların büyük oranda aile üyeleri olduğu görülmüştür.

Ankete katılanların serbest zamanlarını nasıl değerlendirdiklerine yönelik soruya verdikleri cevaplarda katılımcıların serbest zamanlarını evde dinlenerek geçirdiğini belirtenlerin oranı (% 23.7) en fazladır. Daha sonra gezinti ve yürüyüş yaparak (% 17.3) geçirdiğini belirtenler gelmektedir (Şekil 4.75).

Şekil 4.75. Serbest Zamanlar Değerlendirme Biçimleri

Katılımcıların serbest zamanlarını değerlendirme biçimleri (kadın ve erkek katılımcı sayılarıyla orantılı olarak) karşılaştırıldığında gezmek, yürüyüş yapmak, spor yapmak, evde dinlenmek, kent çevresinde gezilere çıkmak, çalışmak, kulüp, kahve, kurs gibi mekanlara gitmek gibi aktiviteleri erkeklerin daha çok tercih ettikleri görülmektedir. Kadınların erkeklerden daha fazla tercih ettikleri serbest zaman değerlendirme biçimleri ise; evde çalışmak, aktif-pasif kültürel uğraşı ve hobilerle meşgul olmak, park gezintileri yapmak, akraba dost ziyareti yapmak ve televizyon izlemektir. Birçok aktivite türünde büyük oranda cinsiyet farkı olmazken, spor yapmak (kadınlar % 3.5, erkekler % 13.4), evde çalışmak (kadınlar % 21.7, erkekler % 2.1), akraba dost ziyareti yapmak (kadınlar % 8.2, erkekler % 0.9) gibi serbest zaman değerlendirme biçimlerine katılımında cinsiyetin belirgin bir etkisi olduğu görülmektedir.

4.2.3.2.Rekreasyon Katılımına İlişkin Bulgular

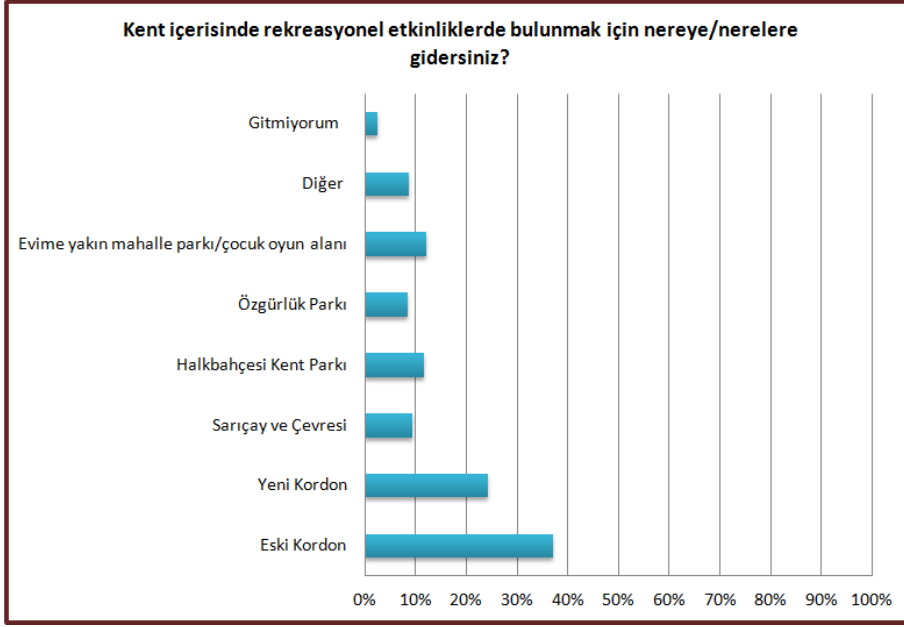
Çanakkale kent halkının büyük çoğunluğu rekreasyonel etkinliklerde bulunmak için herhangi bir yere gittiğini (% 89.7) belirtmiştir. Herhangi bir yere gitmediğini belirtenlerin oranı ise % 10.3'dir. Rekreasyonel etkinlikte bulunmayanlardan olanakları olsaydı bu tür etkinliklere katılmak istediklerini söyleyenlerin oranı % 92.7'dir. % 7.3'lük kısım ise rekreasyonel etkinlikte bulunmak istemediklerini, böyle bir gereksinim ve alışkanlıklarının olmadığını belirtmişlerdir. Yeterli serbest zamanın olmaması ve ekonomik nedenler de rekreasyonel etkinlikte bulunma isteğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Olanığı olsaydı rekreasyonel etkinliklerde bulunmak istediğini belirtenlerin çoğunluğu, rekreasyonel etkinlikte bulunmak için en çok deniz kıyısı alanları (% 47) tercih edeceklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların bir kısmını ise kent içindeki parklar ve spor alanlarını (% 38.3) rekreasyon için tercih edecekleri alan olarak belirtmektedir.

4.2.3.3. Kullanıcı-Kaynak İlişisine Yönelik Bulgular

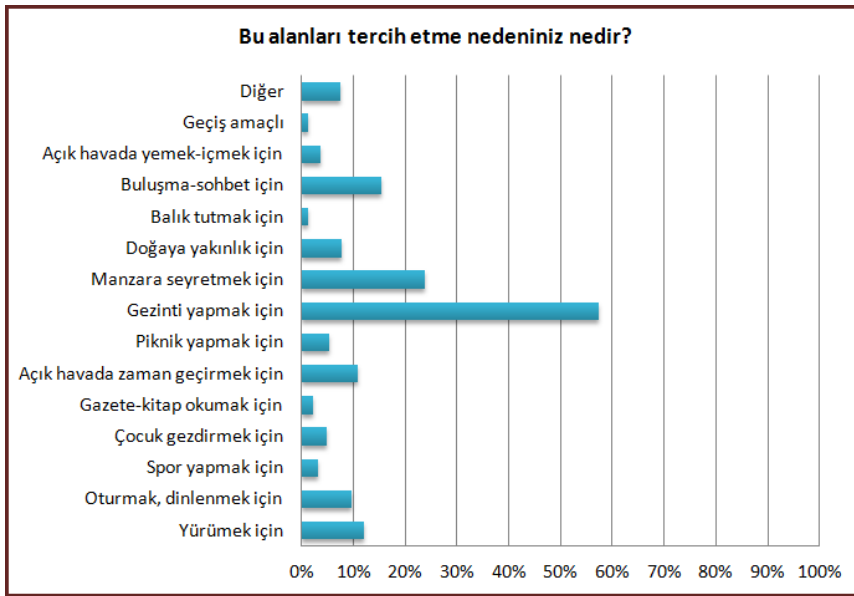
Çanakkale Kenti'nde en çok tercih edilen rekreasyon alanı Eski Kordon (% 37.2), bunu Yeni Kordon (%24.3), konuta yakın mahalle parkı/çocuk oyun alanı (% 12.1), Halkbahçesi (% 11.7), Sarıçay ve çevresi (% 9.4) izlemektedir.

Rekreasyonel etkinliklere katıldığını belirten katılımcılardan % 2.5'i (10 katılımcı) kent içerisindeki rekresyon alanlarından hiçbirini kullanmadığını belirtmiş, rekreasyonel etkinliklerde bulunmak için kent yakın çevresine gittiklerini vurgulamışlardır (Şekil 4.76).

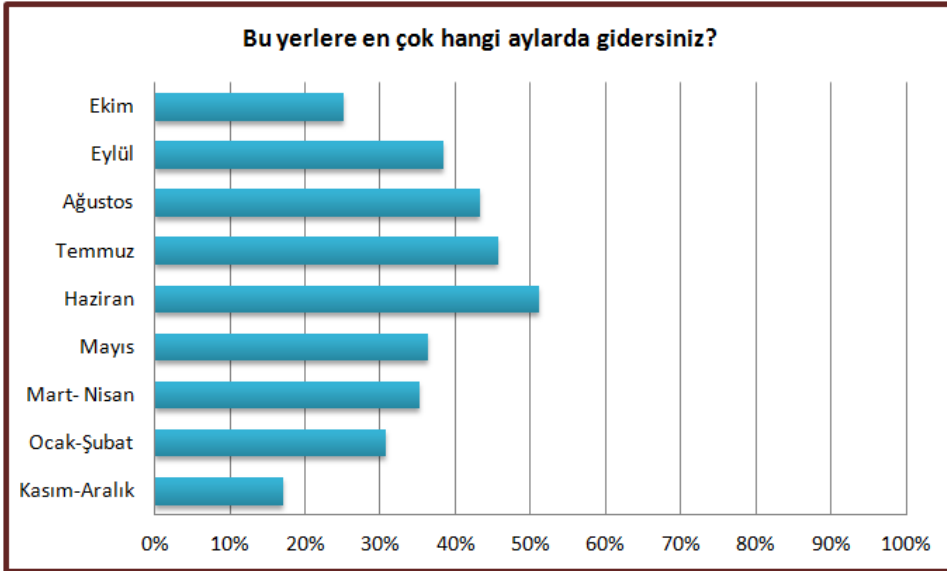
Şekil 4.76. Rekreasyonel Etkinlikte Bulunmak İçin Tercih Edilen Alanlar

Gidilen alanların tercihinde en etkili faktörün gezinti yapmak için olduğunu söyleyenler rekreasyon alanı tercih nedenlerinde çoğunlukta yer almaktadır (% 57.4). Bu alanları manzara seyretmek (% 23.7) ve buluşma sohbet (%15.3) izlemektedir. Tercih nedenini “diğer” olarak belirten katılımcılar, gidilebilecek başka bir alanın olmamasını ve çocukların o alanı tercih etmesini, oyun elemanlarının olmasını tercih nedeni olarak belirtmişlerdir. Şekil 4.77’de kent içindeki rekreasyon alanlarının seçiminde en etkili olan faktörler gösterilmektedir.

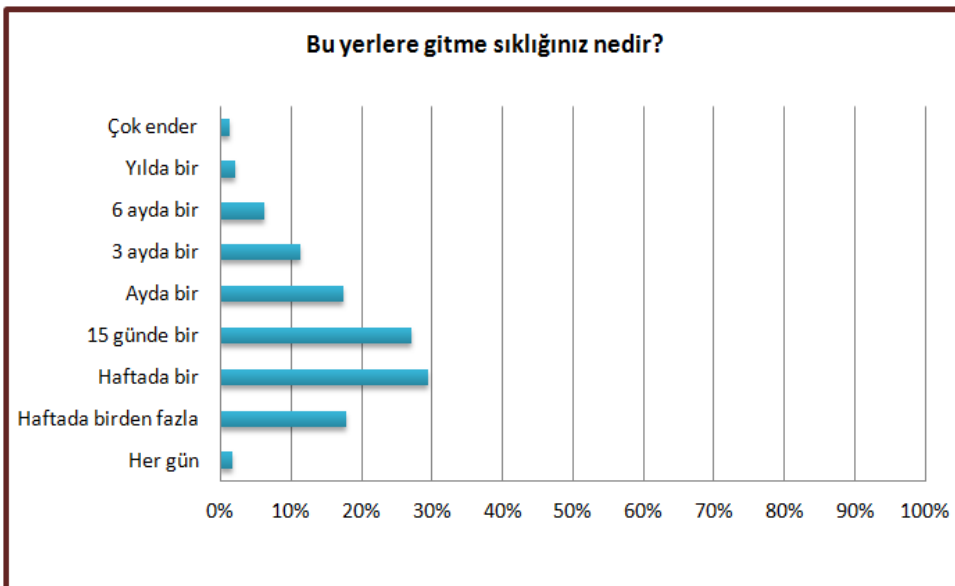
Şekil 4.77. Rekreasyon Alanı Tercih Nedenleri

Rekreasyonel etkinlikte bulunmak için seçtiğiniz alanlara en çok hangi aylarda gidersiniz sorusuna, katılımcıların, mevsimin uygun olduğu “yaz aylarında” cevabını vermeye eğilimli oldukları gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, katılımcıların kent içinde ve kent çevresinde rekreasyon etkinliklerine en sık katıldıkları aylar Şekil 4.78’de görüldüğü gibidir.

Şekil 4.78. Rekreasyon Alanlarına En Çok Gidilen Aylar

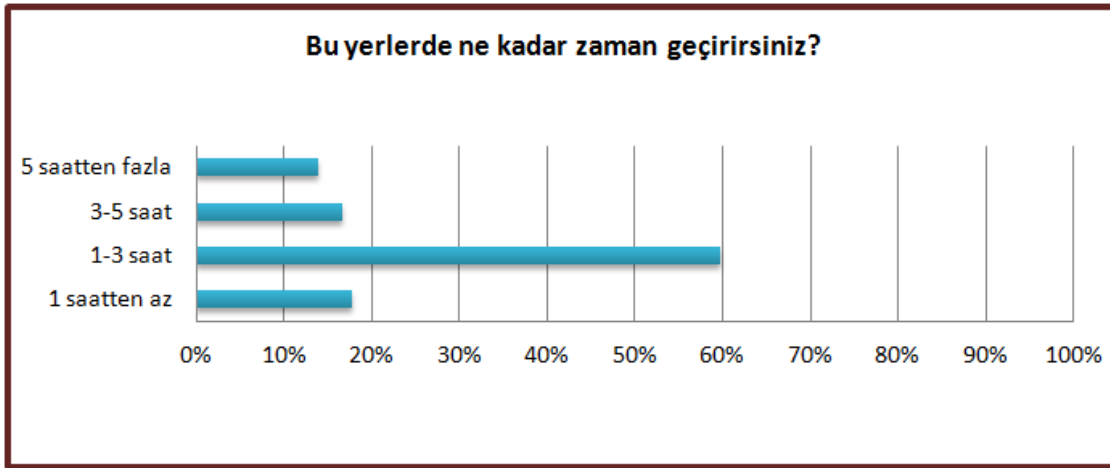
Katılımcılardan kent içerisindeki rekreasyon alanlarına haftada bir (% 29.4) ve 15 günde bir (% 27.1) gittiklerini söyleyenler çoğunluktadır. Haftada birden fazla % 17.8 ve ayda bir % 17.5 oranlarında ziyaret edilmektedir (Şekil 4.79).

Şekil 4.79. Rekreasyonel Etkinlikte Bulunma Sıklığı

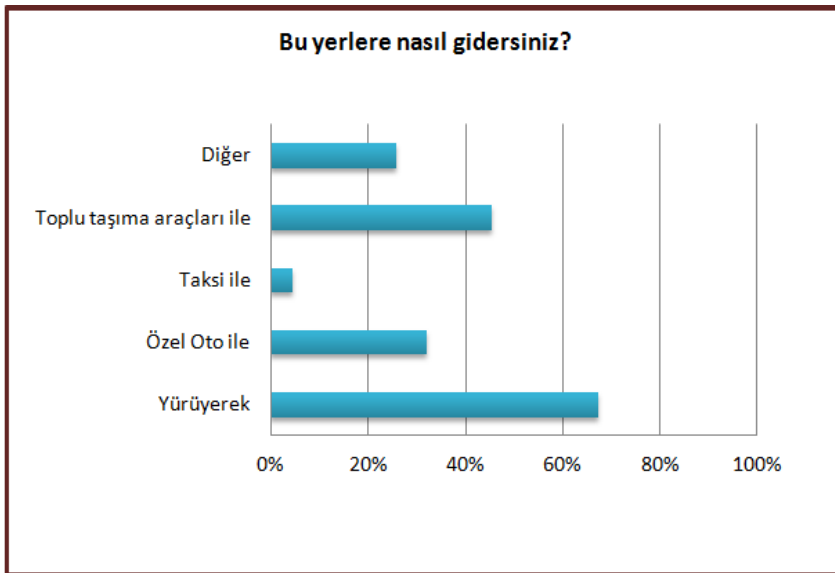
Alanların serbest zamanın fazla olduğu hafta sonlarında daha fazla (% 49.7) ziyaret edildiği görülmekte, hafta içinde alanlara gidenlerin oranı % 17.9'da kalmaktadır. “belli olmuyor” ve “diğer” cevaplarını verenler arasında yazın bir kısmını kent çevresinde, yazlık konutlarında geçirdiklerini söyleyenler de yer almaktadır.

Alanlarda kalış süresi sorulduğunda, kent içerisinde ziyaretçilerin en çok 1-3 saat (% 59.7) geçirdiği görülmektedir. Bir saatten az zaman geçirenlerin oranı ise % 17.8'dur (Şekil 4.80).

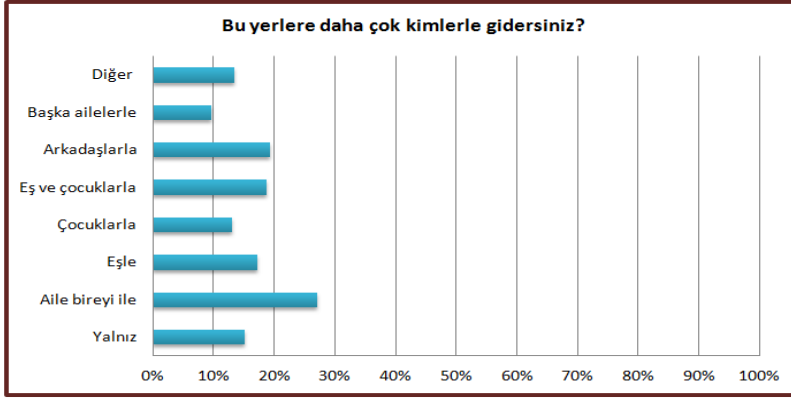
Şekil 4.80. Rekreasyon Alanlarında Kalış Süreleri

Katılımcıların büyük çoğunluğu kent içerisindeki alanlara yürüyerek (% 67.4) gittiğini belirtmekle birlikte, ulaşımda, özel oto veya toplu taşıma araçlarının kullanıldığı görülmektedir. Şekil 4.81’de kent içerisindeki alanlara ulaşım şekilleri gösterilmiştir.

Şekil 4.81. Rekreasyon Alanlarına Ulaşım Şekilleri

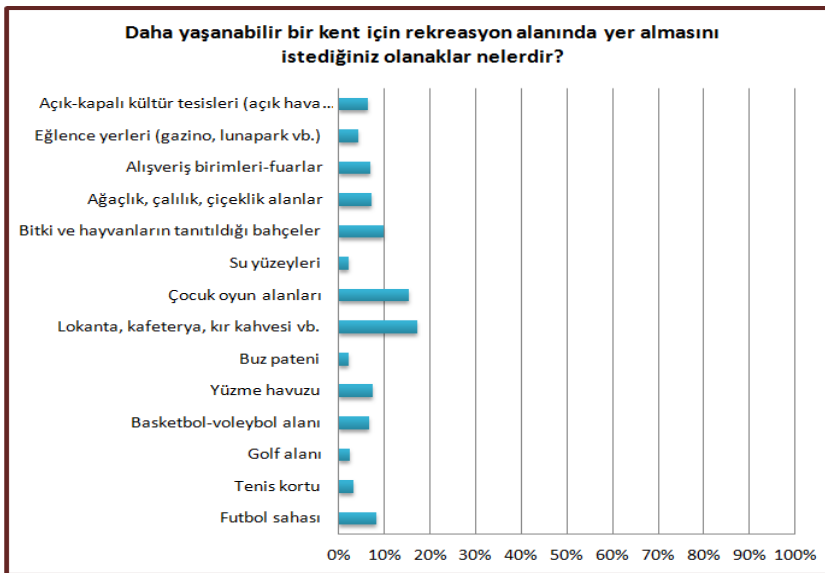
Katılımcıların bu alanlarına en çok aile bireyleri (% 27) ile gittikleri, arkadaşlarıyla gidenlerin % 19.3 oranında, eş ve çocuklarıyla gidenlerin % 18.7 oranında olduğu görülmektedir. Şekil 4.82’de rekreasyon alanlarına gidenlerin alana kimlerle gittiklerine göre gösterilmektedir.

Şekil 4.82. Rekreasyon Alanlarına Kimlerle Gidildiği

4.2.3.4. Kentsel Rekreasyon Alanlarından Memnuniyet Durumları ve Talepler

Katılımcılara bir rekreasyon alanında yer almasını istedikleri olanaklar sorulduğunda, en fazla lokanta, kafeterya, kır kahvesi (% 17.3) gibi tesislerin istendiği görülmektedir. Daha sonra çocuk oyun alanları (% 15.4), bitki ve hayvanların tanıtıldığı bahçeler (% 9.7), futbol sahası (% 8.2) ve yüzme havuzu (% 7.4) gibi aktivite ve olanaklar istenmektedir. En az istenen özellik ise su yüzeyleri (% 2.1)’dir. Katılımcıların rekreasyon alanlarında yer almasını istedikleri olanaklar Şekil 4.83’de verilmiştir.

Şekil 4.83. Rekreasyon alanında yer alması istenen olanaklar

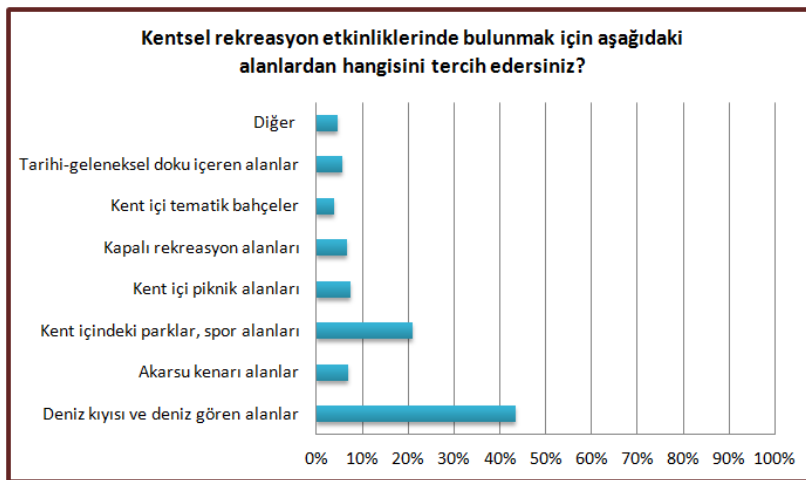
Katılımcılardan % 71.2'si, bu olanaklar sunulduğu takdirde kullanımı için belli bir ücret ödeyebileceklerini, % 28.8'i ödemek istemediklerini belirtmektedir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu rekreasyon amaçlı kullandıkları alanların kolay ulaşılabilir (% 43.2) olmasını istemektedir. Doğal alanlar içermesi (% 14.3) ve yeme içme olanaklarının olması (% 12.7) de katılımcıların büyük çoğunluğu tarafından önemli görülmektedir. Şekil 4.84'de kullanılan rekreasyon alanının hangi özellikleri taşıması gerektiğine ilişkin katılımcı görüşleri verilmiştir.

Şekil 4.84. Rekreasyon Alanında Olması İstenen Özellikler

Rekreasyonel etkinliklerde bulunmak için hangi alanı tercih edecekleri sorusuna katılımcılardan % 43.5'i deniz kıyısı alanları, % 21'si kent içindeki parklar ve spor alanları, % 7.3'i kent içi piknik alanlarını tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Tarihi-geleneksel doku içeren alanlar ise en az tercih edilen alanlardır. Şekil 4.85'de rekreasyonel etkinliklerde bulunmak için tercih edilen alanlar görülmektedir.

Şekil 4.85. Rekreasyonel Etkinlik İçin Tercih Edilen Alanlar

4.2.4.Farklı Rekreatif Kullanımlar Arasındaki İlişkiler ve Kullanımlar Üzerindeki Baskıların Değerlendirilmesi

Katılımcılara 25. soruda sorulan “Kentsel rekreasyon alanlarından yeterince yararlanıyor musunuz?” sorusuna mevcut alanlardan yeterince yararlandığını söyleyenlerin oranı % 41.7, yararlanmadığını söyleyenlerin oranı ise % 58.3’dür. Yeterince yararlanmadığını belirtenlerden, yararlanamama nedenleri 26. soruda sorularak “Yeteri kadar yararlanmanızı engelleyen nedenleri 1(En az) ile 5 (En çok) arasında değerlendiriniz.” şeklinde değerlendirmeleri istenmiştir.

Bu kısımda kısıtlayıcıların katılıma etkisi üzerine 23 adet kriter değerlendirilmiştir. Bu kriterleri açıklayabilmek için Faktör Analizinden yararlanılmıştır. Analiz sonucunda kriterler altı faktörde toplanmıştır. Bu faktörler FI (alan yetersizliği), FII (ekonomi), FIII (temizlik ve bakım), FIV (güvenlik), FV (kullanım alışkanlıkları), FVI (içsel nedenler)‘dir. Tablo 4.7’de analiz verileri ve faktör grupları ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Tablo 4.7. Rekreatif Kullanımda Baskı Yaratan Faktörler (Aşıkutlu ve Müderrisoğlu, 2010’dan yararlanılarak)

F	Baskı Kriteri	Baskı Kriteri A.O.	F1	F2	F3	F4	F5	F6
Alan Yetersizliği	Alanda yeterli sayıda aktivitenin bulunmaması	2,38	0,68					
	Dinlenecek alanların ve oturma birimlerinin yetersiz olması	2,23	0,58					
	Spor alanlarının yeterli olmaması	2,06	0,66					
	Sosyal ve kültürel etkinliklerin yeteri kadar düzenlenmemesi	2,25	0,77					
	Çocuk oyun alanının yeterli olmaması	2,08	0,59					
Ekonomi	Alanda ücretsiz otopark bulunmaması	2,21		0,55				
	Alanda kontrollü giriş olmaması	1,97		0,63				
	Alanda kaliteli ve ucuz satış yapan yerler olmaması	2,05		0,74				
	Arkadaşlarının buradaki faaliyetlere katılmak istememesi	2,07		0,69				
	Vakit bulamamak	2,18		0,84				
	Maddi durumunun buradaki faaliyetleri gerçekleştirmeye yeterli olmaması	1,91		0,52				
Temizlik ve Bakım	Atıl yerlerin olması	2,08			0,54			
	Az kullanılan yerlere bakım yapılmaması	2,12			0,58			
	Alanın aşırı bitki ile kapalı olması	2,25			0,68			
	Çöpün düzenli alınmaması	2,40			0,72			
	Alan içerisinde görevli olmaması	2,16			0,62			
Güvenlik	Sağlık durumunun elverişli olmaması	1,96				0,52		
	Emniyet ve güvenliğin yeterli olmaması	2,13				0,72		
	Aydınlatmanın yeterli olmaması	2,10				0,68		

Kullanım Alışkanlıkları	İnsanların ortak kullanım alanlarına gerekli önemi vermemesi ve korumaması	2,56	0,88
	İnsanların kurallara uymaması	2,52	0,84
İçsel Nedenler	Bilinçsiz kullanıcılardan duyulan rahatsızlık	2,03	0,75
	Kültürel ve ahlaki yapının engellemesi	1,96	0,62

1. *Faktör (alan yetersizliği)*: Bu faktörü oluşturan kriterlerden en etkilisi sosyal ve kültürel etkinliklerin yetersiz olmasıdır.

2. *Faktör (ekonomi)*: Bu faktörü oluşturan kriterlerden en etkilisi ise vakit bulamamaktır.

3. *Faktör (temizlik ve bakım)*: Bu faktörü oluşturan kriterlerden en etkilisi alanda çöplerin düzenli alınmamasıdır.

4. *Faktör (güvenlik)*: Bu faktörü oluşturan kriterlerden en etkilisi emniyet ve güvenliğin yetersiz olmasıdır.

5. *Faktör (kullanım alışkanlıkları)*: Bu faktörü oluşturan kriterlerden en etkilisi insanların ortak kullanım alanlarına gerekli önemi vermemesi ve korumaması

6. *Faktör (içsel nedenler)*: Bu faktörü oluşturan kriterlerden en etkilisi bilinçsiz kullanıcılardan duyulan rahatsızlıktır.

4.3.SWOT Analizi (III. Aşama)

III. aşamada, Eski Kordon, Yeni Kordon, Sarıçay ve çevresi, Halkbahçesi ve Özgürlük Parkı'nın iç ve dış faktörlerin bir araya getirilerek değerlendirilmeleri sonucu rekreasyonel açıdan yaşanabilirlik durumunun gelişimi için güçlü ve zayıf yanlar ile bu yanların gelişmeleri için kullanılacak fırsatlar ile oluşmadan önlenmesi gereken tehditleri içeren SWOT analiz tekniği uygulanmıştır. Bu aşama uzman görüşleri doğrultusunda elde edilen tüm verilerin değerlendirilerek yapılacak rekreasyonel planlamalara ışık tutacak ilkelerin ortaya konulması ile oluşmaktadır.

SWOT analizi araştırmada her bir alan için ayrı ayrı yapılmıştır. Ayrıca güçlü yanlar (strenghts), zayıf yanlar (weaknesses), frsatlar (opportunities) ve tehditler (threats) başlıkları da ayrı verilmiştir. Temelde mevcut yapılara ait bu dört parametre irdelenerek analiz edilmiş ve sonuçta SWOT matrisi oluşturulmuştur. Oluşturulan bu matrisin sonuç ve

öneriler kısmında irdelenmesi ile de mevcut durumun geliştirilmesine ilişkin stratejik bir görüş ortaya çıkarılmıştır.

Çanakkale kentini SWOT analizi yapısı içerisinde ele aldığımızda bu sistemin güçlü yanları kendine ait mevcut durumu ile ilgili kaynak ve yeteneklerden oluşmaktadır. Rekreatyonel alanların zayıf yanları ise, olması gereken yetenek ve özelliklerin eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Herhangi rekreatyon alanı için zafiyet olan bir özellik başka alan için güç olarak algılanırken, bu durumun tersi de ortaya çıkabilmektedir. Dış çevredeki değişimler mevcut alanlar için çeşitli olanaklar sağladığı gibi bazı tehlikelerin de ortaya çıkmasına sebep olabilir. Bu alanların devamlılığı ve oluşturacak stratejik planın başarısı için bir tehdit olan bu unsurların yapılan analiz sırasında detaylı olarak açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Bu başlıklar altında alanlar için uygulanan SWOT analizi Tablo 4.8, 4.9, 4.10, 4.11, 4.12, 4.13, 4.14, 4.15, 4.16, 4.17, 4.18, 4.19, 4.20, 4.21, 4.22, 4.23, 4.24, 4.25, 4.26 ve 4.27’de verilmiştir.

4.3.1.SWOT Matrisi

Eski Kordon için en güçlü yanlar puanlama yüzdesine göre sıralandığında, ilk beş sırada; Alanın fiziksel tasarım ve düzenlemesi alanın gece boyunca da kullanımını desteklemesi (% 95), Alanın iç yapısının dışarıdan görülebiliyor olması (% 94), Alanın yakınında bulunan otobüs duraklarının yeterli olması (% 94), Alanın sahip olduğu yürüyüş ve bisiklet yollarının genel olarak ihtiyacı karşılaması ve birbirinden ayrı olması (% 92) ve İnsanların alana ulaşımalarının kolay olması (% 91) yer almıştır (Tablo 4.8).

Tablo 4.8. Eski Kordon’un Güçlü Yanları ve Puanlama Oranı

Güçlü Yanlar	Eski Kordon	Puanlama Oranı (%)
Alanın fiziksel tasarım ve düzenlemesinin alanın gece boyunca da kullanımını desteklemesi		95
Alanın iç yapısının dışarıdan görülebiliyor olması		94
Alanın yakınında bulunan otobüs duraklarının yeterli olması		94
Alanın sahip olduğu yürüyüş ve bisiklet yollarının genel olarak ihtiyacı karşılaması ve birbirinden ayrı olması		92
İnsanların alana ulaşımalarının kolay olması		91
Alanda odak-vurgu noktası olabilecek elemanların olması		89
Alanın giriş ve çıkışlarının açık olması		88
Alana ulaşmak için otobüs, araba ve bisiklet gibi alternatiflerin olması		87
Alanın sahip olduğu sirkülasyonun insanları istedikleri yere ulaştırması		84
Alanda fotoğraf çekmeye değer özelliklerin olması		82
Alanda farklı aktivitelere katılabilme olanağının bulunması		81
Alan içerisinde toplanma noktalarının olması		79
Alanda ihtiyaç duyulan yeme-içme, WC vb tesislerin olması		79
Aktivite alanlarının çevreden algılanabilir olması		78
Alana kimlik kazandırabilecek elemanların olması		75
Alan tasarımında etkinlik bölgelerinin kullanılabilir olması		75
Donatı elemanlarının niteliksel yeterliliğinin uygun olması (kalitesi-temizliği-kullanıma uygunlukları)		74
Alanın iyi bir izlenim veriyor olması		71
Bitkilerin bakımı, çimlerin biçimi ve bakımının yapılıyor olması		71
Alanın içindeki işaretleme sistemlerinin yeterli olması		71
Alana ait otoparkın yeterli olması		67

Alandan çöplerin alınması	63
Alanın yapısal tasarımının niteliği iyi olması	62
İnsanların birbiri ile iletişim ve konuşma durumunun iyi olması	62
Alanda su elemanının farklı şekilde kullanımlarının olması (Süs havuzu, çeşme meşale, vb.)	54

Eski Kordon için puanlama yüzdesinde en düşük puanları alarak en zayıf yanlar sıralandığında, ilk beş sırada; Alan içinde bitkisel tasarımlarda değişik kullanıcı gruplarının göz önünde tutulmamış olması (% 34), Oturma-Dinlenme yerlerinin uygun olmaması (% 36), Alanda gürültünün kirlilik seviyesinde rahatsızlık vermesi (% 39), Oturma ve dinlenme alanlarının sayısal yeterliliğinin uygun olmaması (% 42) ve Alanın çevresindeki yerleşimlerin görsel kirlilik oluşturması (% 43) yer almıştır (Tablo 4.9).

Tablo 4.9. Eski Kordon'un Zayıf Yanları ve Puanlama Oranı

Zayıf Yanlar	Eski Kordon	Puanlama Oranı (%)
Alan içinde bitkisel tasarımlarda değişik kullanıcı gruplarının göz önünde tutulmamış olması		34
Oturma-Dinlenme yerlerinin uygun olmaması		36
Alanda gürültünün kirlilik seviyesinde rahatsızlık vermesi		39
Oturma ve dinlenme alanlarının sayısal yeterliliğinin uygun olmaması		42
Alanın çevresindeki yerleşimlerin görsel kirlilik oluşturması		43
Alanda güvenlik personeli olmaması		45
İnsanların birbirine gülümseme ve göz teması kurma kaygıları olması		45
Kullanıcılara güneş, gölge ve rüzgardan korunma olanaklarının sunulmaması		46
Alanda güvenlik açısından (trafik vb.) sınırlandırma elemanlarının düşünülmemiş olması (duvar, toprak tepe (tümsek) ağaçlık, çit bitkileri, bariyer ya da kombine materyaller)		49
Her aktivite bölgesinde ve alanın girişinde oturma yerlerinin yeterli olmaması		52

Eski Kordon'un fırsatları puanlama yüzdesine göre sıralandığında, ilk sırada Alanın değişik kullanıcı grupları tarafından kullanıma uygun olması (çiftler, aile, arkadaş) (% 89) yer almaktadır (Tablo 4.10).

Tablo 4.10. Eski Kordon'un Fırsatları ve Puanlama Oranı

Fırsatlar	Eski Kordon	Puanlama Oranı (%)
Alanın değişik kullanıcı grupları tarafından kullanıma uygun olması (çiftler, aile, arkadaş)		89
Kentliye sunulan hizmetlerin azlığı nedeni ile bu alanda gelecekte kullanım zayıflamayacağı beklentisi		84
Alanın, kentin önemli organizasyonlarının gerçekleştirilebileceği ayrıcalıklı mekanlardan görülmesi (Çocuk etkinlikleri, bayram törenleri, kermesler, eğlence ve gösteriler, vb.)		81
Alanın planını, alanı ilk kullananlar için yeterince açıklayıcı olması		78
Alanda yönetimin varlığı ve işleyişin iyi olması		78
Alanın günün ve yılın farklı zamanlarında ziyaret etmek için ilgi çekici olması		74
Herhangi bir acil durum veya sorunda yardıma kolay ulaşılabilmesi		73
Rekreasyon aktivitelerinin uluslararası standartlara uygun olması		65
Alan yapı ve ekipmanlarının bakım ve tamirlerinin düzenli yapılması		64
İnsanların alanın temizliği konusunda özverileri olması (Gördüğü çöpü toplama gibi)		62
Alan rekreasyonel kullanımın yanında kentin açık hava dersliklerinden biri olarak hizmet verecek nitelikte olması		59

Eski Kordon'da uzman puanlamaları sonucunda Alana kazandırılacak etkinlikler açısından alanın yeteri kadar büyük olmaması (% 36) bir tehdit olarak algılanmıştır (Tablo 4.11).

Tablo 4.11. Eski Kordon'un Tehditleri ve Puanlama Oranı

Tehditler	Eski Kordon	Puanlama Oranı (%)
Alana kazandırılacak etkinlikler açısından alanın yeteri kadar büyük olmaması		36
Alanın farklı bir kullanıma tahsis edilmesi durumunda bu alanı korumaya yönelik resmi statüde herhangi bir savunma refleksinin gelişmemiş olması		37
Alanda yeşil alan azlığı nedeni ile kent içinde ısınan yüzeylerin fazlalığının iklimsel açıdan ısı adaları yaratma riski olması		38
Yerel yönetimlerde kent parkları bilgi sistemi olmayışı alanın mevcut haliyle korunarak ve geliştirilerek geleceğe taşınması noktasında risk yaratması		39
Alana getirilecek birtakım kalıcı hizmet ünitelerinin alanı daraltma ve kullanımı kısıtlama riskinin olması		41

Yeni Kordon için en güçlü yanlar puanlama yüzdesine göre sıralandığında, ilk üç sırada; Alanda farklı aktivitelere katılabilme olanağı olması (% 93), Alanın iç yapısının dışarıdan görülebilirlik olması (% 92), Alanın sahip olduğu yürüyüş ve bisiklet yollarının genel olarak ihtiyacı karşılıyor ve birbirinden ayrı olması (% 91) yer almıştır (Tablo 4.12).

Tablo 4.12. Yeni Kordon'un Güçlü Yanları ve Puanlama Oranı

Güçlü Yanlar	Yeni Kordon	Puanlama Oranı (%)
Alanda farklı aktivitelere katılabilme olanağı olması		93
Alanın iç yapısının dışarıdan görülebilir olması		92
Alanın sahip olduğu yürüyüş ve bisiklet yollarının genel olarak ihtiyacı karşılıyor ve birbirinden ayrı olması		91
Alanın giriş ve çıkışlarının açık olması		86
Alanın yapısal tasarımının niteliğinin iyi olması		83
Alanın fiziksel tasarım ve düzenlemesinin alanın gece boyunca da kullanımını desteklemesi		83
Alanın sahip olduğu sirkülasyonun, insanları istedikleri yere ulaştırması		82
İnsanların alana ulaşımının kolay olması		82
Alana ulaşmak için otobüs, araba ve bisiklet gibi alternatiflerin olması		78
Alanda ihtiyaç duyulan yeme-içme, WC vb tesislerin olması		75
Alanda fotoğraf çekmeye değer özellikler olması		74
Aktivite alanlarının çevresinden algılanması		74
Alan içerisinde toplanma noktalarının olması		74
Alanın içindeki işaretleme sistemlerinin olması		74
Alana ait otoparkın olması		74
Alanın iyi bir izlenim veriyor olması		73
İnsanların birbiri ile iletişim ve konuşma durumunun iyi olması		73
Alana kimlik kazandırabilecek elemanların olması		72
Alandan çöplerin alınması		72
Bitkilerin bakımı, çimlerin biçimi ve bakımının yapılıyor olması		72
İnsanların birbirine gülümseme ve göz teması kurma kaygılarının olmaması		72
Alanın yakınında bulunan otobüs duraklarının yeterli olması		72
Donatı elemanlarının niteliksel olarak yeterli olması (kalitesi-temizliği-kullanıma uygunlukları)		68
Alanda gürültünün kirlilik seviyesinde rahatsızlık vermemesi		64
Her aktivite bölgesinde ve alanın girişinde oturma yerlerinin olması		63
Alanda odak-vurgu noktası olabilecek elemanların olması		62
Alan tasarımında etkinlik bölgelerinin kullanılabilir olması		62
Alanda güvenlik açısından (trafik vb.) sınırlandırma elemanlarının düşünülmüş olması (duvar, toprak tepe (tümsek) ağaçlık, çit bitkileri, bariyer ya da kombine materyaller)		58
Alanda güvenlik personelinin olması		53

Yeni Kordon için puanlama yüzdesinde en düşük puanları alarak en zayıf yanlar sıralandığında, ilk üç sırada; Alanın çevresindeki yerleşimlerin görsel kirlilik oluşturması (% 39), Kullanıcılara güneş, gölge ve rüzgardan korunma olanaklarının sunulmaması (% 41) ve Alan içinde bitkisel tasarımlarda değişik kullanıcı gruplarının göz önünde tutulmamış olması (% 42) yer almıştır (Tablo 4.13).

Tablo 4.13. Yeni Kordon'un Zayıf Yanları ve Puanlama Oranı

Zayıf Yanlar	Yeni Kordon	Puanlama Oranı (%)
Alanın çevresindeki yerleşimlerin görsel kirlilik oluşturması		39
Kullanıcılara güneş, gölge ve rüzgardan korunma olanaklarının sunulmaması		41
Alan içinde bitkisel tasarımlarda değişik kullanıcı gruplarının göz önünde tutulmamış olması		42
Oturma-Dinlenme yerlerinin uygun olmaması		43
Alanda su elemanın farklı şekilde kullanımı olmaması (Süs havuzu, çeşme meşale, vb.)		43
Oturma ve dinlenme alanlarının sayısal yeterliliğinin uygun olmaması		51

Yeni Kordon'un fırsatları puanlama yüzdesine göre sıralandığında, ilk üç sırada; Alanın insanlar üzerinde güven hissi bırakması (% 87), Alanın değişik kullanıcı grupları tarafından kullanılabilmesi (çiftler, aile, arkadaş) (% 87), İnsanların alanın temizliği konusunda özverili olması (Gördüğü çöpü toplama gibi) (% 79) yer almıştır (Tablo 4.14).

Tablo 4.14. Yeni Kordon'un Fırsatları ve Puanlama Oranı

Fırsatlar	Yeni Kordon	Puanlama Oranı (%)
Alanın insanlar üzerinde güven hissi bırakması		87
Alanın değişik kullanıcı grupları tarafından kullanılabilmesi (çiftler, aile, arkadaş)		87
İnsanların alanın temizliği konusunda özverili olması (Gördüğü çöpü toplama gibi)		79
Alan yapı ve ekipmanlarının bakım ve tamirlerinin düzenli yapılıyor olması		78
Rekreasyon aktivitelerinin uluslararası standartlara uygun olması		73
Kentliye sunulan hizmetlerin azlığı nedeni ile bu alanda gelecekte kullanım zayıflamayacağı beklentisi		73
Alanda yönetimin varlığı ve işleyişin iyi olması		71
Alanın günün ve yılın farklı zamanlarında ziyaret etmek için ilgi çekici olması		71
Herhangi bir acil durum veya sorunda yardıma kolay ulaşılabilmesi		61
Alana kazandırılacak etkinlikler açısından alan yeteri kadar büyük görülmesi		58

Yeni Kordon'da uzman puanlamaları sonucunda Alana getirilecek birtakım kalıcı hizmet ünitelerinin alanı daraltma ve kullanımı kısıtlama riskinin olması (% 37) ilk sırada, Alanda yeşil alan azlığı nedeni ile kent içinde ısınan yüzeylerin fazlalığının iklimsel açıdan ısı adaları yaratma riskinin olması (% 42) ise ikinci sırada yer almış ve tehdit olarak algılanmıştır (Tablo 4.15).

Tablo 4.15. Yeni Kordon'un Tehditleri ve Puanlama Oranı

Tehditler	Yeni Kordon	Puanlama Oranı (%)
Alana getirilecek birtakım kalıcı hizmet ünitelerinin alanı daraltma ve kullanımı kısıtlama riskinin olması		37
Alanda yeşil alan azlığı nedeni ile kent içinde ısınan yüzeylerin fazlalığının iklimsel açıdan ısı adaları yaratma riskinin olması		42
Alanın farklı bir kullanıma tahsis edilmesi durumunda bu alanı korumaya yönelik resmi statüde herhangi bir savunma refleksi gelişmemiş olması		43
Alanın planının, alanı ilk kullananlar için yeterince açıklayıcı olmaması		45
Alanın rekreasyonel kullanımının yanında kentin açık hava dersliklerinden biri olarak hizmet verecek nitelikte görülmemesi		47
Alanın, kentin önemli organizasyonlarının gerçekleştirilebileceği ayrıcalıklı mekanlardan biri olarak görülmemesi (Çocuk etkinlikleri, bayram törenleri, kermesler, eğlence ve gösteriler, vb.)		49

Sarıçay ve çevresi için en güçlü yanlar puanlama yüzdesine göre sıralandığında, ilk beş sırada; Alana ait otoparkın olması (% 95), Alanın iç yapısının dışarıdan görülebilir olması (% 87), Alana ulaşmak için otobüs, araba ve bisiklet gibi alternatiflerin olması (%

87), Alan tasarımında etkinlik bölgelerinin kullanılabilir olması (% 87), Alanın sahip olduğu yürüyüş ve bisiklet yollarının genel olarak ihtiyacı karşılıyor ve birbirinden ayrı olması (% 82) yer almıştır (Tablo 4.16).

Tablo 4.16. Sarıçay ve Çevresinin Güçlü Yanları ve Puanlama Oranı

Güçlü Yanlar	Sarıçay ve Çevresi	Puanlama Oranı (%)
Alana ait otoparkın olması		95
Alanın iç yapısının dışarıdan görülebilir olması		87
Alana ulaşmak için otobüs, araba ve bisiklet gibi alternatiflerin olması		87
Alan tasarımında etkinlik bölgelerinin kullanılabilir olması		87
Alanın sahip olduğu yürüyüş ve bisiklet yollarının genel olarak ihtiyacı karşılıyor ve birbirinden ayrı olması		82
Alanın içindeki işaretleme sistemlerinin iyi olması		79
Alanın sahip olduğu sirkülasyonun, insanları istedikleri yere ulaştırması		76
İnsanların birbiri ile iletişim ve konuşma durumunun iyi olması		76
Alanın giriş ve çıkışlarının açık olması		75
İnsanların alana ulaşımının kolaylığı olması		71
Alanın yakınında bulunan otobüs duraklarının yeterli olması		71
Alan içerisinde toplanma noktalarının olması		67
Aktivite alanlarının çevresinden algılanıyor olması		67
Alana kimlik kazandırabilecek elemanların olması		64
İnsanların birbirine gülümseme ve göz teması kurma kaygılarının olmaması		63
Kullanıcılara güneş, gölge ve rüzgardan korunma olanaklarının sunulmuş olması		62
Alanda farklı aktivitelere katılabilme olanağı olması		62
Alanda fotoğraf çekmeye değer özelliklerin olması		61
Her aktivite bölgesinde ve alanın girişinde oturma yerlerinin yeterli olması		61
Alanın fiziksel tasarım ve düzenlenmesinin alanın gece boyunca da kullanımını desteklemesi		56
Bitkilerin bakımı, çimlerin biçimi ve bakım durumunun iyi olması		56
Alandan çöplerin alınması		56
Alanda odak-vurgu noktası olabilecek elemanların olması		55
Oturma ve dinlenme alanlarının sayısal olarak yeterli olması		54
Alan içinde bitkisel tasarımlarda değişik kullanıcı gruplarının göz önünde tutulmuş olması		53

Sarıçay ve çevresi için puanlama yüzdesinde en düşük puanları alarak en zayıf yanlar sıralandığında, ilk beş sırada; Oturma-Dinlenme yerlerinin uygun olmaması (% 41), Alanda güvenlik personelinin olmaması (% 41), Alanda güvenlik açısından (trafik vb.) sınırlandırma elemanlarının düşünülmemiş olması (duvar, toprak tepe (tümsek) ağaçlık, çit bitkileri, bariyer ya da kombine materyaller) (% 43), Alanda gürültünün kirlilik seviyesinde rahatsızlık vermesi (% 43) ve Alanda su elemanının farklı şekilde kullanımının olmaması (Süs havuzu, çeşme meşale, vb.) (% 47) yer almıştır (Tablo 4.17).

Tablo 4.17. Sarıçay ve Çevresinin Zayıf Yanları ve Puanlama Oranı

Zayıf Yanlar	Sarıçay ve Çevresi	Puanlama Oranı (%)
Oturma-Dinlenme yerlerinin uygun olmaması		41
Alanda güvenlik personelinin olmaması		41
Alanda güvenlik açısından (trafik vb.) sınırlandırma elemanlarının düşünülmemiş olması (duvar, toprak tepe (tümsek) ağaçlık, çit bitkileri, bariyer ya da kombine materyaller)		43
Alanda gürültünün kirlilik seviyesinde rahatsızlık vermesi		43
Alanda su elemanının farklı şekilde kullanımının olmaması (Süs havuzu, çeşme meşale, vb.)		47
Donatı elemanlarının niteliksel olarak yeterli olmaması (kalitesi-temizliği-kullanıma uygunlukları)		49
Alan çevresindeki yerleşimlerin görsel kirlilik oluşturması		51
Alanın yapısal tasarımının niteliğinin iyi olmaması		51
Alanın iyi bir izlenim vermemesi		52

Sarıçay ve çevresinin fırsatları puanlama yüzdesine göre sıralandığında, ilk üç sırada; Rekreasyon aktivitelerinin uluslararası standartlara uygun olması (% 79), Alanın değişik kullanıcı grupları tarafından kullanıma uygun olması (çiftler, aile, arkadaş) (% 77), Alanın kentin önemli organizasyonlarının gerçekleştirilebileceği ayrıcalıklı mekanlardan görülmesi (Çocuk etkinlikleri, bayram törenleri, kermesler, eğlence ve gösteriler, vb.) (% 75) yer almıştır (Tablo 4.18).

Tablo 4.18. Sarıçay ve Çevresinin Fırsatları ve Puanlama Oranı

Fırsatlar	Sarıçay ve Çevresi	Puanlama Oranı (%)
Rekreasyon aktivitelerinin uluslararası standartlara uygun olması		79
Alanın değişik kullanıcı grupları tarafından kullanıma uygun olması (çiftler, aile, arkadaş)		77
Alanın kentin önemli organizasyonlarının gerçekleştirilebileceği ayrıcalıklı mekanlardan görülmesi (Çocuk etkinlikleri, bayram törenleri, kermesler, eğlence ve gösteriler, vb.)		75
Alanda yönetimin varlığı ve işleyişi durumunun iyi olması		66
Alanın rekreasyonel kullanımın yanında kentin açık hava dersliklerinden biri olarak hizmet verecek nitelikte görülmesi		66
Alan yapı ve ekipmanlarının bakım ve tamirlerinin düzenli yapılıyor olması		63
Alanın insanlar üzerinde güven hissi bırakması		61

Sarıçay ve çevresi için tehditler puanlama yüzdesine göre sıralandığında, ilk dört sırada; Alanda yeşil alan azlığı neden ile kent içinde ısınan yüzeylerin fazlalığının iklimsel açıdan ısı adaları yaratma riskinin olması (% 41), Alana kazandırılacak etkinlikler açısından alan yeteri kadar büyük olmaması (% 41), Alanın farklı bir kullanıma tahsis edilmesi durumunda bu alanı korumaya yönelik resmi statüde herhangi bir savunma refleksinin gelişmemiş olması (% 41) ve Kentliye sunulan hizmetlerin azlığı nedeni ile bu alanda gelecekte kullanım zayıflama olasılığı (% 41) yer almıştır (Tablo 4.19).

Tablo 4.19. Sarıçay ve Çevresinin Tehditleri ve Puanlama Oranı

Tehditler	Sarıçay ve Çevresi	Puanlama Oranı (%)
Alanda yeşil alan azlığı neden ile kent içinde ısınan yüzeylerin fazlalığının iklimsel açıdan ısı adaları yaratma riskinin olması		41
Alana kazandırılacak etkinlikler açısından alanın yeteri kadar büyük görülmemesi		41
Alanın farklı bir kullanıma tahsis edilmesi durumunda bu alanı korumaya yönelik resmi statüde herhangi bir savunma refleksinin gelişmemiş olması		41
Kentliye sunulan hizmetlerin azlığı nedeni ile bu alanda gelecekte kullanımın zayıflama olasılığı		41
Herhangi bir acil durum veya sorunda yardıma kolay ulaşılamaması		45
İnsanların alanın temizliği konusunda özverili olmaması (Gördüğü çöpü toplama gibi)		48
Alana getirilecek birtakım kalıcı hizmet ünitelerinin alanı daraltma ve kullanımı kısıtlama riskinin olması		50
Yerel yönetimlerde kent parkları bilgi sistemi olmayışı alanın mevcut haliyle korunarak ve geliştirilerek geleceğe taşınması noktasında risk yaratması		51
Alanın günün ve yılın farklı zamanlarında ziyaret etmek için ilgi çekici olmaması		52
Alanın planının, alanı ilk kullananlar için yeterince açıklayıcı olmaması		54

Halkbahçesi için en güçlü yanlar puanlama yüzdesine göre sıralandığında, ilk üç sırada; İnsanların alana ulaşımının kolay olması (% 87), Alanın yakınında bulunan otobüs

duraklarının yeterli olması (% 86), Kullanıcılara güneş, gölge ve rüzgardan korunma olanaklarının sunulması (% 83) yer almıştır (Tablo 4.20).

Tablo 4.20. Halkbahçesi'nin Güçlü Yanları ve Puanlama Oranı

Güçlü Yanlar	Halkbahçesi	Puanlama Oranı (%)
İnsanların alana ulaşımının kolay olması		87
Alanın yakınında bulunan otobüs duraklarının yeterli olması		86
Kullanıcılara güneş, gölge ve rüzgardan korunma olanaklarının sunulması		83
İnsanların birbirine gülümseme ve göz teması kurma kaygılarının olmaması		78
Her aktivite bölgesinde ve alanın girişinde oturma yerlerinin yeterli olması		76
Alana ulaşmak için otobüs, araba ve bisiklet gibi alternatiflerin olması		75
Alan içerisinde toplanma noktalarının olması		74
Alanda güvenlik açısından (trafik vb.) sınırlandırma elemanlarının düşünülmüş olması (duvar, toprak tepe (tümsek) ağaçlık, çit bitkileri, bariyer ya da kombine materyaller)		72
İnsanların birbiri ile iletişim ve konuşma durumunun iyi olması		72
Alana ait otoparkın olması		71
Oturma-Dinlenme yerlerinin uygun olması		68
Alanda farklı aktivitelere katılabilme olanağının olması		67
Alanda su elemanının farklı şekilde kullanımının olması (Süs havuzu, çeşme meşale, vb.)		65
Alan içinde bitkisel tasarımlarda değişik kullanıcı gruplarının göz önünde tutulmuş olması		65
Oturma ve dinlenme alanlarının sayısal olarak yeterli olması		63
Donatı elemanlarının niteliksel olarak yeterli olması (kalitesi-temizliği-kullanıma uygunlukları)		63
Alandan çöplerin alınması		61
Alanın iyi bir izlenim veriyor olması		56
Alanın giriş ve çıkışlarının açık olması		56
Alanda fotoğraf çekmeye değer özelliklerin olması		55

Halkbahçesi için puanlama yüzdesinde en düşük puanları alarak en zayıf yanlar sıralandığında, ilk sırada; Alan çevresindeki yerleşimlerin görsel kirlilik oluşturması (% 37) yer almıştır (Tablo 4.21).

Tablo 4.21. Halkbahçesi'nin Zayıf Yanları ve Puanlama Oranı

Zayıf Yanlar	Halkbahçesi	Puanlama Oranı (%)
Alan çevresindeki yerleşimlerin görsel kirlilik oluşturması		37
Alan tasarımında etkinlik bölgelerinin kullanılabilir olmaması		38
Alanın sahip olduğu yürüyüş ve bisiklet yollarının genel olarak ihtiyacı karşılamaması, birbirinden ayrı olmaması		40
Alanın iç yapısının dışarıdan görülebilir olmaması		41
Alanda gürültünün kirlilik seviyesinde rahatsızlık vermesi		41
Alanda odak-vurgu noktası olabilecek elemanların olmaması		42
Alanın içindeki işaretleme sistemlerinin yetersiz olması		42
Bitkilerin bakımı, çimlerin biçimi ve bakımının yapılmaması		43
Aktivite alanlarının çevresinden algılanmıyor olması		45
Alanın yapısal tasarımının niteliğinin iyi olmaması		45
Alanın fiziksel tasarım ve düzenlemesinin alanın gece boyunca da kullanımını desteklememesi		47
Alanın sahip olduğu sirkülasyonun, insanları istedikleri yere ulaştırmıyor olması		51
Alanda ihtiyaç duyulan yeme-içme, WC vb tesislerin yetersiz olması		51
Alana kimlik kazandırabilecek elemanların olmaması		52

Halkbahçesinin fırsatları puanlama yüzdesine göre sıralandığında, ilk sırada; Herhangi bir acil durum veya sorunda yardıma kolay ulaşılabilir olması(% 83) yer almıştır (Tablo 4.22).

Tablo 4.22. Halkbahçesi'nin Fırsatları ve Puanlama Oranı

Fırsatlar	Halkbahçesi	Puanlama Oranı (%)
Herhangi bir acil durum veya sorunda yardıma kolay ulaşılabilir olması		83
Alanın rekreasyonel kullanımın yanında kentin açık hava dersliklerinden biri olarak hizmet verecek nitelikte olması		83
Alanda yeşil alan azlığı nedeni ile kent içinde ısınan yüzeylerin fazlalığının iklimsel açıdan ısı adaları yaratma riski olmaması		79
Alanın, kentin önemli organizasyonlarının gerçekleştirilebileceği ayrıcalıklı mekanlardan görülmesi (Çocuk etkinlikleri, bayram törenleri, kermesler, eğlence ve gösteriler, vb.)		79
Alanın farklı bir kullanıma tahsis edilmesi durumunda bu alanı korumaya yönelik resmi statüde bir savunma refleksinin gelişmiş olması		72
İnsanların alanın temizliği konusunda özverili olması (Gördüğü çöprü toplama gibi)		68
Alanın değişik kullanıcı grupları tarafından kullanılabilir olması (çiftler, aile, arkadaş)		56
Alanda yönetimin varlığı ve işleyişin iyi olması		54

Halkbahçesi için tehditler puanlama yüzdesine göre sıralandığında, ilk iki sırada; Alana kazandırılacak etkinlikler açısından alanın yeteri kadar büyük olmaması (% 37) ve Kentliye sunulan hizmetlerin azlığı nedeni ile bu alanda gelecekte kullanımın zayıflama olasılığı (% 37) yer almıştır (Tablo 4.23).

Tablo 4.23. Halkbahçesi'nin Tehditleri ve Puanlama Oranı

Tehditler	Halkbahçesi	Puanlama Oranı (%)
Alana kazandırılacak etkinlikler açısından alanın yeteri kadar büyük olmaması		37
Kentliye sunulan hizmetlerin azlığı nedeni ile bu alanda gelecekte kullanımın zayıflama olasılığı		37
Alanın planının, alanı ilk kullananlar için yeterince açıklayıcı olmaması		38
Alana getirilecek birtakım kalıcı hizmet ünitelerinin alanı daraltma ve kullanımı kısıtlama riskinin olması		39
Rekreasyon aktivitelerinin uluslararası standartlara uygun olmaması		41
Alanın insanlar üzerinde güven hissi bırakmaması		43
Alanın günün ve yılın farklı zamanlarında ziyaret etmek için ilgi çekici olması		43
Alan yapı ve ekipmanlarının bakım ve tamirlerinin düzenli yapılmıyor olması		45
Yerel yönetimlerde kent parkları bilgi sistemi olmayışı alanın mevcut haliyle korunarak ve geliştirilerek geleceğe taşınması noktasında risk yaratması		49

Özgürlük Parkı için en güçlü yanlar puanlama yüzdesine göre sıralandığında, ilk yedi sırada; Alanın girişleri ve çıkışlarının açık olması (% 96), Aktivite alanlarının çevresinden algılanabilir olması (% 94), Alanın iç yapısının dışarıdan görülebilir olması (% 94), Alanın sahip olduğu yürüyüş ve bisiklet yollarının genel olarak ihtiyacı karşılıyor ve birbirinden ayrı olması (% 94), Alanda odak-vurgu noktası olabilecek elemanların olması (% 92), Alana ait otoparkın olması (% 92), Alan tasarımında etkinlik bölgelerinin kullanılabilir olması (% 91) yer almıştır (Tablo 4.24).

Tablo 4.24. Özgürlük Parkı'nın Güçlü Yanları ve Puanlama Oranı

Güçlü Yanlar	Özgürlük Parkı	Puanlama Oranı (%)
Alanın giriş ve çıkışlarının açık olması		96
Aktivite alanlarının çevresinden algılanabilir olması		94
Alanın iç yapısının dışarıdan görülebilir olması		94
Alanın sahip olduğu yürüyüş ve bisiklet yollarının genel olarak ihtiyacı karşılıyor ve birbirinden ayrı olması		94
Alanda odak-vurgu noktası olabilecek elemanların olması		92
Alana ait otoparkın olması		92
Alan tasarımında etkinlik bölgelerinin kullanılabilir olması		91
İnsanların birbiri ile iletişim ve konuşma durumunun iyi olması		88

Alanın sahip olduğu sirkülasyonun, insanları istedikleri yere ulaştırıyor olması	87
Alanda farklı aktivitelere katılabilme olanağının olması	87
Her aktivite bölgesinde ve alanın girişinde oturma yerlerinin yeterli olması	86
Donatı elemanlarının niteliksel yeterliliğinin iyi olması (kalitesi-temizliği-kullanıma uygunlukları)	86
Alana kimlik kazandırabilecek elemanların olması	86
Alanda güvenlik açısından (trafik vb.) sınırlandırma elemanlarının düşünülmüş olması (duvar, toprak tepe (tümsek) ağaçlık, çit bitkileri, bariyer ya da kombine materyaller)	85
İnsanların birbirine gülümseme ve göz teması kurma kaygılarının olmaması	85
Alanın iyi bir izlenim veriyor olması	84
Bitkilerin bakımı, çimlerin biçimi ve bakım durumunun iyi olması	84
Alanın içindeki işaretleme sistemlerinin olması	84
Alan içerisinde toplanma noktalarının olması	83
Alanın çevresindeki yerleşimlerin görsel kirlilik oluşturmaması	82
Alanda fotoğraf çekmeye değer özelliklerin olması	78
Alandan çöplerin alınması	78
Alanın yapısal tasarım niteliğinin uygun olması	77
Kullanıcılara güneş, gölge ve rüzgardan korunma olanaklarının sunulması	74
Oturma-Dinlenme yerlerinin uygun olması	72
Alanda gürültünün kirlilik seviyesinde rahatsızlık vermemesi	72
Alan içinde bitkisel tasarımlarda değişik kullanıcı gruplarının göz önünde tutulmuş olması	72
Alana ulaşmak için otobüs, araba ve bisiklet gibi alternatiflerin olması	71
Alanın fiziksel tasarım ve düzenlemesinin alanın gece boyunca da kullanımını destekliyor olması	71
İnsanların alana ulaşımının kolay olması	69
Oturma ve dinlenme alanlarının sayısal olarak yeterli olması	61
Alanda güvenlik personelinin olması	61
Alanın yakınında bulunan otobüs duraklarının yeterli olması	61

Özgürlük Parkı için puanlama yüzdesinde en düşük puanı alarak en zayıf yanlar sıralandığında, ilk sırada; Alanda ihtiyaç duyulan yeme-içme, WC vb tesislerin durumunun yetersiz olması (% 49) yer almıştır (Tablo 4.25).

Tablo 4.25. Özgürlük Parkı'nın Zayıf Yanları ve Puanlama Oranı

Zayıf Yanlar	Özgürlük Parkı	Puanlama Oranı (%)
Alanda ihtiyaç duyulan yeme-içme, WC vb tesislerin durumunun yetersiz olması		49
Alanda su elemanının farklı şekilde kullanımının olmaması (Süs havuzu, çeşme meşale, vb.)		52

Özgürlük Parkı'nın fırsatları puanlama yüzdesine göre sıralandığında, ilk üç sırada; Alan yapı ve ekipmanlarının bakım ve tamirleri düzenli yapılıyor olması (% 94), İnsanların alanın temizliği konusunda özverili olması (Gördüğü çöpü toplama gibi) (% 93), Alan tasarımında etkinlik bölgelerinin kullanılabilir olması (% 91) yer almıştır (Tablo 4.26).

Tablo 4.26. Özgürlük Parkı'nın Fırsatları ve Puanlama Oranı

Fırsatlar	Özgürlük Parkı	Puanlama Oranı (%)
Alan yapı ve ekipmanlarının bakım ve tamirleri düzenli yapılıyor olması		94
İnsanların alanın temizliği konusunda özverili olması (Gördüğü çöpü toplama gibi)		93
Alan tasarımında etkinlik bölgelerinin kullanılabilir olması		91
Alanın günün ve yılın farklı zamanlarında ziyaret etmek için ilgi çekici olması		89
Kentliye sunulan hizmetlerin azlığı nedeni ile bu alanda gelecekte kullanım zayıflamayacağı beklentisi		87
Alanda güvenlik açısından (trafik vb.) sınırlandırma elemanlarının düşünülmüş olması (duvar, toprak tepe (tümsek) ağaçlık, çit bitkileri, bariyer ya da kombine materyaller)		85
Alanın değişik kullanıcı grupları tarafından kullanılabilir olması (çiftler, aile, arkadaş)		83
Alanın planının, alanı ilk kullananlar için yeterince açıklayıcı olması		79
Alanda yönetimin varlığı ve işleyişinin iyi olması		79
Rekreasyon aktivitelerinin uluslararası standartlara uygun olması		79
Alana kazandırılacak etkinlikler açısından alan yeteri kadar büyük görülmesi		77
Alanın fiziksel tasarım ve düzenlemesinin alanın gece boyunca da kullanımını destekliyor olması		71
Alanın insanlar üzerinde güven hissi bırakması		68

Özgürlük Parkı için uzmanlar tarafından alanın, kentin önemli organizasyonlarının gerçekleştirilebileceği ayrıcalıklı mekanlardan görülmemesi (Çocuk etkinlikleri, bayram törenleri, kermesler, eğlence ve gösteriler, vb.) (% 44) bir tehdit olarak puanlanmıştır (Tablo 4.27).

Tablo 4.27. Özgürlük Parkı'nın Tehditleri ve Puanlama Oranı

Tehditler	Özgürlük Parkı	Puanlama Oranı (%)
Alanın, kentin önemli organizasyonlarının gerçekleştirilebileceği ayrıcalıklı mekanlardan görülmemesi (Çocuk etkinlikleri, bayram törenleri, kermesler, eğlence ve gösteriler, vb.)		44
Herhangi bir acil durum veya sorunda yardıma kolay ulaşılabilir olmaması		47
Yerel yönetimlerde kent parkları bilgi sistemi olmayışı alanın mevcut haliyle korunarak ve geliştirilerek geleceğe taşınması noktasında risk yaratması		47
Alanın farklı bir kullanıma tahsis edilmesi durumunda bu alanı korumaya yönelik resmi statüde herhangi bir savunma refleksi gelişmemiş olması		49
Alana getirilecek birtakım kalıcı hizmet ünitelerinin alanı daraltma ve kullanımı kısıtlama riski olması		51
Alan rekreasyonel kullanımın yanında kentin açık hava dersliklerinden biri olarak hizmet verecek nitelikte görülmemesi		51
Alanda yeşil alan azlığı neden ile kent içinde ısınan yüzeylerin fazlalığının iklimsel açıdan ısı adaları yaratma riskinin olması		52

SONUÇ ve ÖNERİLER

Artan sanayileşme ile birlikte hızla gelişen şehirleşme olgusu çeşitli sorunları da beraberinde getirmiştir. Endüstriyel ve teknolojik alandaki gelişmelerin ortaya çıkarmış olduğu plansız, sağlıksız kentleşme ve yoğun iş temposu ile birlikte günlük yaşamın monotonlaşması, yaşam ortamının her geçen gün kalabalıklaşması ruhsal ve bedensel yıpranmaları arttırmaktadır (Tolunay vd. 2004).

Bu yıpranmanın önüne geçme ve etkisini azaltma yönünde rekreasyon, bir talep olmaktan çıkıp ihtiyaç haline almıştır. Rekreasyonun ihtiyaç olduğunun anlaşılması sonrasında kentlerde azalan yeşil alanların ve kent çevresindeki mevcut yeşil alanların değerlendirilmesi çalışmaları başlamıştır. Bazı açık hava rekreasyon faaliyetleri, fiziksel peyzaj özellikleri yanında, tarihi değerler, konum, ulaşılabilirlik, gelişme olanakları, taşıma kapasitesi gibi unsurları içermektedir. Bu nedenle bir alan sahip olduğu doğal ve kültürel özellikler dahilinde rekreasyon kaynağı olarak değer kazanmaktadır. Bu tür kaynak alanlarının korunması ve sonrasında bu alanların arttırılarak gelişmesine destek sağlamak gerekmektedir (Karaküçük 1999).

Bu kaynakların korunması yanında ayrıca kalitelerinin de arttırılması gerekmektedir. Bu doğrultuda rekreasyon potansiyeli kullanılarak daha yaşanabilir bir kent olgusu için mevcut rekreasyon alanlarının planlama ve geliştirilme aşamalarında gelişmiş ülkeler düzeyine ulaşılması gerekmektedir. Bu durumun gerçekleştirilebilirliği ise kent halkının ihtiyaçları ile uzman görüşleri doğrultusunda ve planlama ilkeleri çerçevesinde yapılmasından geçmektedir.

Bu doğrultuda yapılan araştırmada Çanakkale kent merkezi, 5 alan ile temsil edilmiştir. Bu alanlarda, SWOT analizi çatısında iç faktörler; alanın genel tanıtımı, nüfus özellikleri, yerleşim durum analizi, altyapı ve çevre kullanımları, turizm ve rekreasyon hareketliliği alt başlıkları şeklinde açıklanmıştır. SWOT dış faktörleri bünyesinde seçilen beş alanın mevcut rekreasyonel kullanımı değerlendirilmiştir. Bu alanlara ait kimlik kartları oluşturulmuştur. Görüşme kılavuzu yöntemi ile yerel yönetim, kamu ve sivil toplum kuruluşlarında çalışanlarla kalite ölçüt karnesi değerlendirmesi yapılmıştır. Halkın rekreasyonel tutum ve istemleri ile rekreasyon olanaklarının bu istemler yönünde geliştirilmesi karşılığında genel ve ekonomik açıdan davranışlarının ortaya konulması

amacıyla anket çalışması yapılmıştır. Farklı rekreasyonel kullanımlar arasındaki ilişkiler ve çevre üzerindeki baskılar ortaya konulmuştur. Teorik altyapı oluşturularak SWOT (güçlü ve zayıf yönler ile fırsat ve tehditler) analizi ile araştırma alanı rekreasyonel yaşanabilirlik açısından değerlendirilmiştir. Tüm bu çalışmalar sonucunda aşağıda alt başlıklar altında açıklanan değerlendirmelere ulaşılmıştır.

Kalite Ölçütleri:

Konfor kriterinin uzmanlar tarafından nasıl değerlendirildiğine bakıldığında, Özgürlük Parkı ve Yeni Kordon ile ilgili değerlendirme yapan uzmanların çoğunluğunun (sırasıyla % 72 ve % 62 oranlarında) alanları konforlu buldukları, Eski Kordon ve Halkbahçesi'ni orta düzeyde gördükleri (sırasıyla % 60, % 57) buna karşılık Sarıçay ve çevresini (%52) ise konforsuz buldukları görülmüştür.

Sosyallik kriterinin kullanıcılar tarafından nasıl değerlendirildiğine bakıldığında, Özgürlük Parkı, uzmanların çoğunluğu (% 88) tarafından bu yönde çok iyi olarak değerlendirilmiştir. Yeni Kordon ve Halkbahçesi (sırasıyla % 73 ve % 69) iyi, Eski Kordon ile Sarıçay ve çevresi (sırasıyla % 63 ve % 64) ise orta seviyede değerlendirilmiştir.

Ulaşım kriterinin uzmanlar tarafından nasıl değerlendirildiğine bakıldığında, Eski Kordon'da çoğunluğunun (% 85) alan içerisindeki yollar ile alana ulaşım durumunu oldukça yeterli buldukları belirlenmiştir. Özgürlük Parkı, Yeni Kordon ile Sarıçay ve çevresi'ni (sırasıyla % 83, % 78 ve % 78) yeterli, Halkbahçesi'nde (% 59) ise orta düzeyde görülmüştür.

Aktivite ve kullanımlar kriterinin uzmanlar tarafından nasıl değerlendirildiğine bakıldığında; Özgürlük Parkı'nda (% 71) yer alan aktivitelerin yeterliliği ile ilgili problem olmadığı, Eski Kordon, Yeni Kordon, Sarıçay ve çevresi ile Halkbahçesi'nde (sırasıyla % 65, % 63, % 59, % 54) orta seviyede yeterli bulduklarını belirtmişlerdir.

Uzmanlar tarafından yapılan değerlendirmelerde; Rekreasyon alanlarının kalite ölçütleri ile değerlendirmesi ile Özgürlük Parkı, Yeni Kordon'un (sırasıyla % 79, % 69) genel beğenilerinin iyi yönde olduğu, Eski Kordon, Sarıçay ve çevresi ile Halkbahçesi'nde (sırasıyla % 68, % 65 ve % 59) ise orta seviyede kaldıkları belirlenmiştir.

Halkın Talepleri:

Her ne kadar % 23.7'lik kesim evde dinlenerek vakit geçirdiklerini belirtse de geri kalan % 76.3'lük kesim aktif veya pasif olarak rekreasyon etkinliklerine katılmaktadırlar.

Kent halkının büyük çoğunluğu rekreasyonel etkinliklere katılmak için herhangi bir yere gittiğini belirtmiştir (% 89.7). Bu da ulaşım kalitesinin rekreasyonel aktiviteler açısından son derece önemli olduğunun bir göstergesidir.

Rekreasyonel olarak en çok tercih edilen alan Eski Kordon (% 37.2) ve Yeni Kordon'dur (% 24.3). Bu alanların tercih edilme nedenlerine bakıldığında gezinti yapmanın (% 57.4) ve manzara seyretmenin (% 23.7) öne çıktığı görülmüştür.

Bu alanların en çok yaz aylarında, haftada bir (% 29.4) ve hafta sonları (% 49.7) kullanıldığı görülmüştür.

Halkın bu alanları kısa süreli (1-3 Saat) (% 59.7) olarak kullandıkları, alanlara çoğunlukla yürüyerek (% 67.4) ve aile bireyleri (% 27) ile gittikleri belirlenmiştir.

Seçilen alanlarda en çok lokanta, kafeterya, kır kahvesi (% 17.3) gibi kapalı rekreasyon alanlarının istendiği ve bu alanlara belli bir ücret ödenebileceği (% 71.2) görülmüştür.

Rekreasyon amaçlı tercih edilen alanlara kolay ulaşım (% 43.2), halkın öncelikli tercihidir.

Baskı unsurları:

Rekreasyon alanlarında halkın üzerinde oluşan baskı unsurları değerlendirildiğinde; alan yetersizliğinden kaynaklı sosyal ve kültürel etkinliklerin yetersizliği (0.77), ekonomik kaygıların yarattığı vakit bulamama (0.84), temizlik ve bakım eksikliği oluşturan çöplerin alınmaması (0.72), güvenlik endişesi yaratan emniyet ve güvenliğin yetersizliği (0.72), kullanım alışkanlıklarından kaynaklanan ortak kullanım alanlarına gerekli önem verilmemesi ve korunmaması (0.88), içsel nedenlerle oluşan bilinçsiz kullanıcılardan kaynaklanan rahatsızlık (0.75) başlıklarının öne çıktığı belirlenmiştir.

SWOT analizi sonucunda;

Eski Kordon'un en güçlü yanının alanın gece boyunca kullanımı desteklemesi (% 95), en zayıf yanının ise bitkisel tasarımda değişik kullanıcı gruplarının göz önünde bulundurulmaması (% 34) olduğu görülmüştür. Alanın değişik kullanıcı grupları tarafından kullanıma uygun olması (% 89) en önemli fırsat, alana kazandırılacak etkinlikler açısından alanın yeteri kadar büyük olmaması ise (% 36) önemli bir tehdit olarak algılanmıştır.

Yeni Kordon'un en güçlü yanı alanda farklı aktivitelere katılabilme olanağı (% 93) olarak görülürken, en zayıf yanı ise çevresindeki yerleşimlerin görsel kirlilik yaratması (% 39) olarak belirlenmiştir. Bu alanın insanlar üzerinde güven hissi oluşturması (% 87) önemli bir fırsat, alana getirilecek kalıcı hizmet ünitelerinin alanı daraltma ve kullanımı kısıtlama riskinin olması (% 37) ise en önemli tehdit olarak değerlendirilmiştir.

Sarıçay ve çevresinde alana ait otopark olması (% 95) en güçlü yan, oturma ve dinlenme yerlerinin olmaması (% 41) ise en zayıf yan olarak değerlendirilmiştir. Rekreasyon aktivitelerinin uluslararası standartlarda görülmesi (% 79) en önemli fırsat, alanda yeşil alan azlığı nedeni ile ısı adası oluşma riskinin olması (% 41) ise en önemli tehdit olarak belirlenmiştir.

Halkbahçesi'nde alana ulaşımın kolay olması (% 87) en güçlü yan, alan çevresindeki yerleşimlerin görsel kirlilik yaratması (% 37) ise zayıf yan olarak görülmüştür. Herhangi bir acil durum veya sorunda yardıma kolay ulaşılabilir olması (% 83) en önemli fırsat, alana kazandırılacak etkinlikler açısından alanın yeteri kadar büyük olmaması (% 37) ise en önemli tehdit olarak algılanmıştır.

Özgürlük Parkı'nda alanın giriş ve çıkışlarının açık olması (% 96) en güçlü yan, alanda yeme-içme tesisi ve WC yetersizliği (% 49) en zayıf yan olarak görülmüştür. Alanda yapı ve ekipmanlarının bakım ve tamiratlarının düzenli yapılıyor olması (% 94) en önemli fırsat, kentin önemli organizasyonlarının gerçekleştirilmesi için ayrıcalıklı olarak görülmemesi (% 44) ise en önemli tehdit olarak belirlenmiştir.

Sonuçlar doğrultusunda alanlarda yapılacak iyileştirmeler kentsel yaşam kalitesinin artmasına ve kent yaşanabilirliğinin gelişmesine katkı sunacaktır. Bu yönde yapılması gerekenler aşağıda verilmiştir:

Eski Kordon

Çanakkale kentinde kullanım yönünden halk tarafından da tercih edilen alan olan Eski Kordon'da sert zeminlerin çoğunlukta olması nedeni ile bitkilendirme yapılacak alan oransal olarak çok azdır. Bu nedenle farklı kullanıcı kesimleri de değerlendirilerek görsel ve işlevsel özellikte yeşil alanlar oluşturulmalı ve bu alanlarda bitkilendirme yapılmalıdır.

Alan gerisindeki yoğun yapılaşmanın oluşturduğu baskı sonucu, alan zamanla daralmış ve artan nüfusun getirdiği yetersiz alan kullanımı neticesinde iki kez denizin doldurulması yolu ile yeni alanlar kazanılmaya çalışılmıştır. Yeni etkinliklerin alana

getirilmesi noktasında alan yeteri kadar büyük olmamakla beraber, yapılacak genişletme çalışmalarının denizi doldurmak yerine bu bölgedeki tek yönlü trafiğin de iptal edilerek yolun kapatılması yönünde olması önerilmektedir.

Yeni Kordon

Yeni Kordon, Eski Kordon'a gün geçtikçe rakip olmakta, bu alandan, sahip olduğu kumsal ve denize girebilme olanakları ile ayrılmaktadır. Yerleşim baskısı ile çok katlı binaların kıyıya gereğinden fazla yaklaşması neticesinde artan bir görsel çevresel kirlilik oluşmaktadır. Artan bu baskının önüne geçmek için mevcutta alanda bulunan tek katlı yapıların yerine yapılacak olanlara çok kat izni verilmemesi, kumsal içinde bulunan tesislerin kaldırılarak halkın kullanıma açılması gerekmektedir.

Aşırı kullanım ve rantın oluşturduğu baskı alanda uygulanacak kalıcı hizmet ünitelerinin alanı daraltmasına neden olabilecektir. Mevcutta kafe ve lokantaların kumsaldaki masa, sandalye vb ekipmanlarının kaldırılması, sahildeki atıl durumda bulunan yapı ve iskelelerin sökülmesi ve kıyı gerisindeki sitelere ait duvarların kaldırılması ile bu daralmanın önüne geçilmesi mümkün görülmektedir.

Sarıçay ve Çevresi

Alanda bulunan rekreasyon alanları, halk pazarı, kent merkezine geçiş için yaya köprüsünün bulunması, minibüs durakları gibi alanların olması bu alanı kullanan ve bu alanda geçici süre beklemek zorunda kalan insanların sayısını arttırmaktadır. Bu nedenlerle oturma ve dinlenme sayısı ihtiyacı karşılayacak şekilde kullanıcı sayısı ile doğru orantılı olarak artırılmalıdır.

Büyük ve kapalı bir pazar alanı ile geniş bir otoparkı bünyesinde barındıran ayrıca Fevzipaşa Mahallesi civarında yine geniş otoparklara sahip olan alanda özellikle yaz sıcaklığının beton yüzeylerdeki artışından kaynaklı kentsel ısı adaları oluşmaktadır. Bu alanlarda gölgeleme yapmaya yardımcı bitkilendirmenin yapılması bu sorunu çözecektir.

Halkbahçesi

Kent merkezinde bulunan bu alanın etrafı eski kentleşmeden günümüze gelen yapısal örnekler ile doludur. Bu yapılar alanı görsel bir kirliliğin ortasında bırakmaktadır. İlk olarak hemen yanında bulunan ve kent merkezinde tehlike yaratan benzin istasyonunun kent merkezi dışına taşınması gerekmektedir. Bakımsız haldeki belediye iş merkezinin ve kamu kurumlarının dış cephelerinin iyileştirilmesi ile ticarethanelerin tabela ve dış

ünitelerinin modern bir görünüme kavuşturulması kirliliğin önüne geçmede atılacak adımlardan bazılarıdır.

Halkbahçesi'nde yeni aktiviteler için çok fazla alan bulunmamaktadır. Mevcut alandaki bitkilerin koruma altında olması kuruyanların bile alandan uzaklaştırmasına çok fazla imkan vermemektedir. Bu nedenlerle yeni aktivitelere yer verilirken hemen yakınındaki Muammer Aksoy Parkı ile ilişkilendirilmesi ve Tema Evi'nin olduğu alandaki boş yerlerde konumlandırılması uygun olacaktır.

Özgürlük Parkı

Her ne kadar bu alanda bir adet kafe bulunsa da yeme-içme ve WC bakımından yetersiz kalmaktadır. Esenler Mahallesi'nde artan konutlaşmadan kaynaklı kullanıcı artışı ve manzara özelliği nedeni ile bu alana gelen ziyaretçilerin oluşturduğu baskı, bu alandaki kafe ve tesislerin sayısının artırılmasını gerektirmektedir.

Truva Atı'nın da içinde olacağı ve yöresel ürünlerin satış ve tanıtımının yapılacağı bir alan olarak tasarlanan bu alan, önemli organizasyonların yapılması için ayrıcalıklı hale gelememiştir. Bu noktada Truva Atı'nın alana getirilmesi, mevcut atölye ve satış ünitelerinin açılması ve birtakım etkinlikler için alanlar yaratılması sonucunda istenilen düzeye erişecektir.

Tüm bu tespitler sonucunda görülmektedir ki, Çanakkale Kentinin rekreasyon alanlarına ihtiyaç ve talebin oldukça yüksek olduğu, ancak askeri alanlar, deniz, havaalanı ve ormanlık alanların yarattığı sınırlama ile sıkışan kentleşme olgusu içinde mutlaka halkın kullanımına dönük, farklı kesimlere hitap eden, rekreasyon alanları oluşturulmalıdır.

Kullanıcıların yoğun olarak tercih ettikleri Eski Kordon ve Yeni kordon gibi alanlarda taşıma kapasitesi hesaplanmalı, ileriye yönelik olarak yapılaşma, trafik, sert ve yumuşak-zemin gibi detaylar düşünülerek planlama yapılmalıdır.

Halkın büyük çoğunluğunun alanları gezinti yapmak ve manzara izlemek için tercih ettiği dikkate alınmalı ve deniz kenarında bulunan alanlardaki yüksek katlı yapılaşmaya, deniz-insan bağıını kopartmaya yönelik sınırlandırma ve kullanım üzerinde baskı oluşturacak ticari ranta izin verilmemelidir. Ayrıca alanlarda mutlaka insanların rahat ve diğerlerine rahatsızlık vermeyecek biçimde yürütmesine olanak sağlayan gezinti yolları oluşturulmalıdır.

Kent içindeki alanların çoğunlukla yaz aylarında kullanımlarının arttığı, inanç ve doğa turizminde önemli yeri olan ili ziyarete gelen yerli ve yabancı turistlerin de oluşturacağı baskı hesaplanarak alanlarda uzun vadeli planlamalara dayalı tasarımlar uygulanmalıdır.

Rekreasyonel etkinlik alanlarının kullanım potansiyelinde önemli bir faktör olan ulaşımın Çanakkale kentinde çoğunlukla toplu taşıma araçlarının kullanıldığı veya alanlara yürüyerek ulaşıldığı görülmektedir. Toplu taşıma noktasında üniversitedeki öğrenci sayısının artması, yaz aylarında artan turistik geziler ve doğal nüfus artışına paralel bir şekilde araç artışı sağlanmalıdır. Daha büyük araçların kullanılması, yeni güzergahların oluşturulması ile kent içindeki tüm rekreasyon alanlarına daha sağlıklı bir ulaşım mümkün olabilecektir. Ayrıca yaya güvenliğini ön planda tutan, daha geniş yaya yollarına sahip, yayalaştırılmış sokaklara öncelik verilerek, bu alanlara yaya olarak ulaşımın desteklenmesi gerekmektedir.

Alanlara genelde aile bireyleri ve arkadaşlarla gidildiği düşünüldüğünde bu alanlarda farklı yaş guruplarına hitap eden rekreasyonel aktivitelerin olması gerekmektedir. Alanların güvenliği yapısal, bitkisel ve güvenlik elemanları vasıtası ile sağlanmalı, özellikle gece kullanımları yönünde aydınlatmaya önem verilmelidir.

Kent içi rekreasyon alanlarında Çanakkale'nin rüzgarlı bir kent olduğu da göz önüne alındığında temel ihtiyaçları karşılaması açısından lokanta, kafeterya ve kır kahvesi gibi alanlar oluşturulmalıdır. Kullanıcıların ihtiyaçları doğrultusunda mevcut çocuk oyun alanlarında aletler arttırılmalı ve bakımları düzenli yapılmalı, mahallelerde mutlaka çocuk oyun alanları nüfus yerleşim alanı indeksleri göz önüne alınarak belirlenecek yer ve büyüklükte oluşturulmalıdır.

Kentsel yaşam kalitesi ve kent yaşanabilirliği açısından ise:

“Kentsel yaşam kalitesi”, kentsel hizmetlerin sunulma düzeyinin önceden belirlenen ölçülerin üzerinde olması; çağdaş kent ve çevre standartlarının bir kentte sağlanmasıdır. Kriterleri sağlayan ve kentsel yaşam kalitesi yüksek olan kentler; yüksek kaliteli altyapı, iletişim olanakları, ulaşım ve güvenlik hizmetleri, iyi yetişmiş insan kaynağı ve ekonomik gelişmeyi sağlayacak gerekli teknolojik birikimleri ile birer çekim merkezi haline dönüşürler.

Kentsel yaşam kalitesinin yüksek olması için, kentlerin yaşanabilir, sürdürülebilir ve

sağlıklı kent olma koşullarını yerine getirmesi beklenir. Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu'nda kentsel hak ve koşulları yansıtan kurallar mevcuttur. Karşılaşılan güçlüklerin aşılması için, kent yönetimleri; devletle, gönüllü kuruluşlarla ve halkın kendisiyle işbirliği yapmak zorundadır.

Belediyeler kentsel yaşam kalitesini yükseltmekle görevli tek kurum değildir. Belediyelerin yanı sıra, merkezi yönetim, STK'lar ve özel sektöre de görevler düşmektedir.

Belediyeler halkın ihtiyaçlarını doğru tespit ederek, hizmetlerini daha verimli yerine getirmelidir. Bunun için, yaşam kalitesi ile ilgili çalışmaları takip edip, bu çalışmaların sonuçlarını, çalışmalarında veri olarak kullanmalıdır. Ayrıca çeşitli ölçeklerde kentin ihtiyaç bölgeleri öncelikli olmak üzere rekreasyon alanlarını çoğaltma projeleri olabilir. Bu projelerin gerçekleşmesi kentte yaşayanların kent yönetimine örgütlü katılımı ile sağlanmalıdır. Halkın talep ve şikâyetlerini dikkate almalıdır. Şikâyet ve öneri merkezi ya da düzenli kamuoyu yoklaması gibi farklı teknikler ve uygulamalar kullanılarak sistemli, kurumsal ve düzenli olarak yerel halkın beklentileri öğrenilmelidir.

Çanakkale Kentinin rekreasyon potansiyelinin yüksek olmasına karşın, bazı alanların nitelik olarak güçlendirilmesi sonrasında, Çanakkale'deki kentsel yaşam kalitesi artacak ve kent daha yaşanabilir bir hale dönüşecektir. Böylece kent, insanların kendisi için zaman ayırabildiği, iş dışındaki zamanlarını değerlendirebilmesi için uygun rekreasyonel mekanların oluşturulduğu, donanımlı yeşil alanlara sahip ve bu alanların insanların ve kentin soluk almasına yetecek kadar çoğaltıldığı bir kent olacaktır.

KAYNAKÇA

- ABD Kaliforniya Eyalet Parkları Planlama Birimi, “California Outdoor Recreation Plan”, *An Element Of The California Outdoor Recreation Planning Program*, 2003,78p.
- Ağılönü Ali, “Yerel Yönetimlerde Rekreatyon Hizmetleri ve Model Belirleme (Fethiye Örneği)”, *Doktora Tezi*, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, 2007.
- Akçora Necla, “Turizm ve Rekreatyon İlişkileri ve Konaklama İşletmelerine Olan Etkileri”, *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1987.
- Albayrak Dilek, “Cunda/Alibey Adası (Ayvalık)’nın Turistik ve Rekreatyon Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirme Olanakları Üzerinde Araştırmalar”, *Yüksek Lisans Tezi*, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 1993.
- Altan Türker, “Çevre Koşullarının Rekreatyone Planlamada Değerlendirilmesi”, *Peyzaj Mimarlığı Derneği Yayınları*, Yayın No:4, 1982.
- Altman Irwin ve Zube H. Ervin, “Public Places And Spaces”, *Plenum Press*, (1989), 164-165, New York.
- Appleton Ian, “Leisure Research And Policy”, *Scottish Academic Press*, London, 1974, 255p.
- Arda Nermin Zeynep, “Geçmişten Günümüze Rekreatyon Anlayışı ve Son Dönem Park Anlayışının Kadıköy Kıyı Şeridinde Yer Alan Parklar Üzerinde İrdelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 1997.
- Arni Abdul Gani, Khairil Awang Wahidin, “Promoting Collaboration Between Local Community and Park Management Towards Sustainable Outdoor Recreation”, *Procedia-Social And Behavioral Sciences*, 9, (2013), 57–65.
- Aslan Saliha, “Kent ve Mimarlığın Stratejik Taktik ve Operasyonel Düzeylerde Tartışılması”, *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, 2013.

- Aşıkkutlu ve Müderrisoğlu, “Rekreasyonel Kısıtlayıcıların Belirlenmesi: Ankara Harikalar Diyarı Parkı Örneği”, *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 12(18), (2010), 11-19.
- Ayaşlıgil Tülay, “Kent Gelişimi Sürecinde Açık ve Yeşil Mekan Gereksiniminin Çanakkale Örneğinde İrdelenmesi”, *Doktora Tezi*, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 1997.
- Aydoğan Filiz, “Medya ve Serbest Zaman”, *Om Yayınevi*, İstanbul, 2000.
- Balcı Velittin, Aydın İlhan, “Türkiye’deki Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılım Düzeylerinin Belirlenmesi”, *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Ankara, IV (1), 2006, 11-18.
- Baljon Ladewijk, “Designing Parks”, *Architectura and Natura Press*, 65, (1992), Amsterdam.
- Baud-Bovy Manuel, Lawson Fred, “Tourism and Recreation - Handbook of Planning and Design”, *Architectural Press*, United Kingdom, 2002, 287p.
- Bayazıt Tayfun, “Toplam Kalite Yönetimi”, www.dream.gen.tr/txt/ekonomi/toplam_kalite_yonetimi.html, 2005.
- Bayrak Çabalar Nilüfer, “Yaşanabilirlik Kavramı ve Ankara Metropolitan Alan Planlama Çalışmaları”, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001.
- Bayraktar Aysel, “Ege Kıyılarında Bazı Tatil Köylerinde Rekreasyon ve Peyzaj Planlaması Etüdü”, *Ege Üniversitesi Yayınları*, İzmir, 1975.
- Bell Simon, “Design For Outdoor Recreation”, *Sponn Press*, London, 2001, 217p.
- Bentley Ian, Alcock Alan, Murrain Paul, McGlynn Sue ve Smith Graham, “Responsive Environments: A Manual For Designers”, *Butterworth Architecture*, 27, (1993)London.
- Berne Eric, “Psikiyatri ve Psikanaliz Rehberi”, (*Çeviren:Emre Kapkın*) *Yaprak Yayınları*, İstanbul,1988.
- Beyhan Gülin, Peker Zeynep, Polat Erkan, Şenol Pervin, “Kentsel / Mekansal Yaşanabilirlik Üzerine Kavramsal Bir Çözümleme” 25Th *International Building & Life Congress*, 28 - 30 Mart 2013, 23-28.

- Boman Mattias, Fredman Peter, Lundmark Linda, Ericsson Göran, “Outdoor Recreation – A Necessity Or A Luxury? Estimation Of Engel Curves For Sweden”, *Journal Of Outdoor Recreation And Tourism*, 3-4, (2013), 49–56.
- Budruk Megha, Stanis Sonja A. W., “Place Attachment And Recreation Experience Preference: A Further Exploration Of The Relationship”, *Journal Of Outdoor Recreation And Tourism*, 1–2, (2013), 51–61.
- Burtenshaw David, Bateman Michael, Asworth Gregory, “*The City In Western Europe*”, London: David Fulton, 1991.
- Burton Thomas L., “Outdoor Recreation Enterprises in Problem Rural Areas, (Studies in Rural Land Use Report No:9)”, *Department of Economics*, Wye College, Kent, 1967.
- Burton Tim, “Leisure in Pot-industrial Canate”, *Congré Canadien-sur la Recherche en Loisius*, 1978, Ottawa.
- Büyükçeğen Gülşen, “Edirne Kent Merkezi ve Yakın Çevresi Rekreatyonel Kaynak Değerlerinin Sürdürülebilirlik Bağlamında Değerlendirilmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 2008.
- Camp Sharon L., “Cities: Life in the World 's 100 Largest Metropolitan Areas: Statistical Appendix”, *Population Crisis Committee*, 1990, Washington D. C.
- Coles Richard, Caserio Maria, “Understanding and Facilitating The Social Outputs of Urban Green Spaces. Understanding and Facilitating The Social Outputs of Urban Green Spaces”, *Open Space: People Space Conference*, 27-29th October 2004, Edinburgh.
- Cooper C. Markus Francis Carolyn, “People Places: Design Guidelines For Urban Open Space”, *Van Nostrand Reinhold*, New York, 1990.
- Crowe Sylvia, “Recreation in the Countryside, Landscape Design in the Countryside”, *Reper of Symposium of Institute of Landscape Architects*, 1966, London.
- Çanakkale Belediyesi 2013a. <http://www.canakkale.bel.tr/bpi.asp?caid=231&cid=559> (12.04.2013)
- Çanakkale Belediyesi 2013b. <http://www.canakkale.bel.tr/> (09.08.2013)

- Çanakkale Belediyesi 2013c. <http://www.canakkale.bel.tr/album/album.asp?paid=10> (10.09.2013)
- Çanakkale Liman İşletmesi 2013 <http://www.portofcanakkale.com/tr> (23.05.2013)
- Çanakkale Valiliği 2013 <http://www.canakkale.gov.tr/#> (07.11.2013)
- Çetiner Ayten, “Şehir Planlamasında Çalışma Yöntemleri ve İfade Teknikleri”, *İstanbul Teknik Üniversitesi Yayınları*, İstanbul, 1972.
- Çolakoğlu Yonca, “ Kentleşme Sürecinde Kentsel Yaşamda Kalite: Antalya Yeşilbahçe Mahallesi Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, 2005.
- ÇOMÜ 2013a <http://personel.comu.edu.tr/> (29.05.2013)
- ÇOMÜ 2013b <http://album.comu.edu.tr/comualbum/> (10.09.2013)
- Çoruh Yaşar, “Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Eğilimleri ve Rekreatif Etkinliklere Katılımına Engel Olan Faktörler: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği”, *Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, 2013.
- David Fred R., "Strategic Management – Concepts and Cases", *11th Edition, Pearson Prentice Hall*, 2007.
- Demirel Öner, “Çoruh Havzası (Yusufeli Kesimi) Doğal ve Kültürel Kaynak Değerlerinin Turizm ve Rekreatif Potansiyeli açısından Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma”, *Doktora Tezi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 1996.
- Demirel Öner, “Peyzaj Planlama Eğitimine Genel Bakış ve Sorunlar”, *Türkiye’de Peyzaj Planlama ve Tasarımı Sorunları Sempozyumu*, 11-13 Kasım 2009, Ankara.
- Discoli Carlos, Martini Irene, San Juan Gustavo, Barbero Dante, Dicroce Luciano, Ferreyro Carlos, Esparza Jécic, “Methodology Aimed At Evaluating Urban Life Quality Levels”, *Sustainable Cities And Society*, 10, (2013), 140–148.
- Dissart J-C, Deller Steven C., “Quality Of Life In The Planning Literature”, *Journal of Planning Literature*, Sage Publications, Inc., 15 (1), (2000), 135-161.

- Donnelly Peter, Coakley Jay, “The Role Of Recreationin Promoting Social Inclusion”, *Laidlaw Foundation*, Toronto, 2002.
- Dökmeci Vedia, “İstanbul, Ankara ve İzmir’de Yaşam Kalitesinin Karşılaştırılması”, *İstanbul 2020 Sempozyumu*, 17-19 Nisan 1996, İstanbul.
- Dökmeci Vedia, “Çevre Yönetimi Bağlamında Sürdürülebilirlik Kriterlerinin Çanakkale Örneğinde İrdelenmesi Üzerinde Bir Araştırma”, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 1997.
- Dönmez Rıfki, “Trabzon Uzungöl Doğa Parkı’ndan Rekreasyonel ve Turizm Amaçlı Yararlanmanın Ekonomik Değerinin Belirlenmesi: Seyahat Maliyeti Yöntemi Uygulanması”, *Yüksek Lisans Tezi*, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, 2013.
- DPT, “Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)”, *DPT Yayını*, 2005, Ankara.
- DSİ 2013 <http://www2.dsi.gov.tr/bolge/dsi25/canakkale.htm> (25.05.2013)
- Dunnett Nigel, Swanwick Carys, Woolley Helen, “Improving Urban Parks, Play Areas and Green Spaces”, Department For Transport, Local Government And The Regions, 2002, London.
(<http://www.communities.gov.uk/documents/communities/pdf/131021.pdf>)
- Dyson Robert G., “Strategic Development And SWOT Analysis At The University Of Warwick”, *European Journal Of Operational Research*, 152, (2004), 631–640.
- Egeli Gülün, “Avrupa Birliği ve Türkiye’de Çevre Politikaları”, *Türkiye Çevre Vakfı Yayınları*, Ankara, 1996, s. 16.
- Ekinci Oktay, “Kıyılar ve Toplum Yararı, İnsan Çevre Toplum”, *İmge Kitabevi*, Ankara, 1997, s. 157.
- English Donald B. K., Cordell Ken H., “Effective Recreation Opportunity Set (Eros) Index: A Computable Measure Of Recreation Supply”, Research Paper Se-286. *Asheville, Nc: Southeastern Forest Experiment Station*, 1993, 16p.
- Ercoşkun Yalçın Özge, “İmar Planları Yerine Sürdürülebilir Kent Planları”, *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, İzmir, 18, (2005), 529-544.

- Erdemli Atilla, "Spor Felsefesi", *E Yayınları*, İstanbul, 2002, 196s
- Erdoğan Elmas, Memlük Yalçın, Dilaver Zuhal, "Mardin Kenti Peyzaj Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerinde Bir Araştırma", *Bilimsel Araştırma Raporu*, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 1999.
- Erdönmez M. Ebru, Akı Altan, "Açık Kamusal Kent Mekanlarının Toplum İlişkilerindeki Etkileri", *Yıldız Teknik Üniversitesi E-Dergisi*, Cilt: 1, Sayı:1, (2005), 21.
- Erduran Füsün, Kabaş Sebla, "Parklarda Ekolojik Koşullarla Dengeli, İşlevsel ve Estetik Bitkilendirme İlkelerinin Çanakkale Halk Bahçesi Örneğinde İrdelenmesi", *Ekoloji Dergisi*, 19(74), (2010), 190-199.
- Eren Erol, "Yönetim ve Organizasyon", *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları*, Yayın No:236, İstanbul, 1991.
- Erkut Gülden, "Kentsel Yaşam Kalitesi Ölçülmesi ve Ekolojik Kentsel Tasarım", *Kentsel Tasarıma Ekolojik Yaklaşım Sempozyumu*, 12-13 Mayıs 1994, İstanbul.
- Ersoy Melih, "Kent Planlamasında Yeni Normlar'94", *Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yayınları*, 1994, 301s.
- Farrel Patricia, Lundergen Herberta M., "The Process Of Recreation Programming Theory and Technique", Third Edition, *Venture Publication*, 1999.
- Fischler Rhoda, "Planning For Social Betterment: From Standart Of Living To Quality Of Life", *Urban Planning In A Changing World, The Twentieth Century Experience*, London, 2000.
- Garcia-Mira Ricardo, Uzzell David L., Real J. Eugenio, Romay Jose, "Housing, Space and Quality of Life", *Ashgate Publication Ltd.*, Great Britain, 2005.
- Gehl Architects 2010, Vision (<http://www.gehlarchitects.com/#/159108/>) (22.03.2013)
- Genç Koray, "Sürdürülebilir Destinasyon Yaratma Sürecinde Örgütlenmenin Önemi: Çanakkale Turizmi Üzerine Bir Araştırma", *Yüksek Lisans Tezi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, 2013.
- Giles-Corti Billie, Broomhall Melissa H., Knuiman Matthew, Collins Catherine, Douglas Kate, Ng Kevin, Lange Andrea, Donovan Robert J., "Increasing Walking. How

Important Is Distance To, Attractiveness, and Size Of Public Open Space?”, *American Journal Of Preventive Medicine*, 28 (2 Suppl 2), (2005), 169-176

Gilliland Jason, Holmes Martin, Irwin Jenifer D., Tucker Patricia, “Environmental Equity is Child’s Play: Mapping Public Provision Of Recreation Opportunities in Urban Neighbourhoods”, *Vulnerable Children and Youth Studies*, 1(3), (2006), 256–268.

Gold Seymour M., “Recreation Planning And Design”, *Mcgraw-Hill*, New York, 1980, 322 p.

Gökçe Fikret, ”Yerel Destinasyonlarda Turizm Potansiyelinin Belirlenmesinde Swot (Fütz) Analizi Tekniği: Giresun Örneği”, *Yüksek Lisans Tezi*, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

Görün Mustafa, Kara Mustafa, “Kentsel Dönüşüm Ve Sosyal Girişimcilik Bağlamında Türkiye’de Kentsel Yaşam Kalitesinin Arttırılması”,*Yönetim Bilimleri Dergisi*, Sayı:1 Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, Çanakkale, 2010.

Gülbahçe Ömer, “Boş Zamanları Değerlendirme Alışkanlıkları-Türkiye Örneği”, *Yüksek Lisans Tezi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, 1996.

Güleç Sümer, “Doğu Karadeniz Bölgesi İçin Yeşil Turizm Planlama İlkeleri”, *Doğu Karadeniz Turizmi Konferansı-Workshop*, 22-25 Haziran 1992, Trabzon.

Gündüz Sultan, “Koruma-Kullanım İlkeleri Çerçevesinde Beynam Muhafaza Ormanı’nın Rekreatyonel Taşıma Kapasitesinin Saptanması Üzerine Bir Araştırma”, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 1998.

Gür Özlem, “İzmir Kenti ve Yakın Çevresinin Rekreatyon Amaçlı Kullanımı, Etkiler ve Sorunlar”, *Yüksek Lisans Tezi*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, 2003.

Güvenç İ.Ümit, “A Multi Dimensional Approach to Urban Quality of Life: The Case of İstanbul”, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Enstitüsü, 1998.

Hacıoğlu Necdet, Gökdeniz Ayhan, Dinç Yakup, “Boş Zaman ve Rekreatyon Yönetimi Örnek Animasyon Uygulamaları”, *Detay Yayıncılık*, 1. Baskı, 2003.

- Hookway R. J. S., Davidson Joan, “Leisure, Problems and Prospects for the Environment”, *Countryside Commission*, “European Conservation Year”, Strasbourg Conference, Council of Europe, European Committee for the Conservation of Nature and Natural Resources, 1970, London.
- İnan Serna, “Boğaziçi Kıyı Alanlarının Rekreatyonel Açısından Değerlendirilmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehircilik ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, 2005.
- Jacobs Allan, Appleyard Donald, “Toward An Urban Design Manifesto”, *Journal Of The American Planning Association 1987*”, *The City Reader*, London, 1996, 164-175.
- Jim Chi Yung, “Green-Space Preservation and Allocation for Sustainable Greening of Compact Cities”, *Cities*, 21(4), 2004, 311-320.
- Kabadayı Harika, “Yaşam Kalitesi ve Kullanıcı Memnuniyetinin Kentsel Tasarımdaki Etkisine Çok Boyutlu Yaklaşım”, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kentsel Tasarım Anabilim Dalı, 2006.
- Kahraman Ceren, “Kentsel Mekanların Sürekliliği/Süreksizliği ve Güvenlik İhtiyacı”, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, 1998.
- Kamp Irene Van, Kees Leidelmeijer, Gooitske Marsman, Hollander de Augustinus, “Urban Environmental Quality and Human Well-Being Towards A Conceptual Framework and Demarcation Of Concepts; A Literature Study”, *Landscape and Urban Planning*, Elsevier Science B.V., 65, (2003), 5-18.
- Kaplan Adnan, “İzmir-Tuzla Kuş Cennetinin Rekreatyonel ve Turistik Yönden Değerlendirme Olanakları Üzerine Araştırmalar”, *Yüksek Lisans Tezi*, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 1991.
- Kaplan Ayşegül, “Doğal Peyzajları Koruma Olgusu”, *Cumhuriyet Gazetesi Bilim Teknik Dergisi*, İstanbul, 1999, s.1-5.
- Kaplan Ayşegül, “Sulak Alanlar ve Rekreatyonel Yönden Önemi”, *Ege Peyzaj Dergisi-Ege Peyzaj Mimarlığı Derneği Yayını*, Sayı:6, (1992), 29-31.

- Karadağ Aybike Ayfer, “Eğirdir İlçesinin Rekreasyon Kaynaklarının Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 2002.
- Karaküçük Suat, “Rekreasyon, Boş Zaman Değerlendirme”. *Bağırğan Yayın Evi*, (1999), Ankara.
- Kaya Fadime, “Bartın Kent Halkının Rekreasyonel Eğilim ve Taleplerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma”, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 2007.
- Keleş Ruşen, “Kentbilim Terimleri Sözlüğü”, *İmge Kitabevi Yayınları*, Ankara, 1998, 224s.
- Keleş Ruşen, “Kentleşme Politikası”, *İmge Kitabevi Yayınları*, Ankara, 2004, s 41.
- Kelkit Abdullah, “Tortum Gölü ve Şelalesinin Rekreasyonel Alan Kullanım Potansiyelinin Belirlenmesi Üzerinde Bir Araştırma”, *Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 1996.
- Kesim Ümit, “Spor Bilimlerinde Güncel Yaklaşımlar”, *İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğü Yayını*, No: 1651, İstanbul, 2008, 33-40.
- Khalil Heba Allah Essam E., “Enhancing Quality Of Life Through Strategic Urban Planning”, *Sustainable Cities And Society*, 5, (2012),77–86.
- Koç Telat, “Çanakkale’nin Kentsel Gelişimi (1462-2006) İle Fiziki Coğrafya İlişkisi”, 2006.
- Kökten Nevin, “Kadıköy İnciburnu-Modaburnu Kıyı Dolgu Alanının İncelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, 1996.
- Köseoğlu Mehmet, “Türkiye’de Çevre Koruma ve Rekreasyon Planlaması”, *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları*, No: 414, Bornova/İzmir, 1981.
- Kurum Ekrem, “Ankara Kenti Rekreasyon Sistemi Açısından Beynam Ormanı ve Yakın Çevresini Planlama Prensipleri ve Alan Kullanımı ile Korumanın Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma”, *Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 1992.

- Law Christopher C., "Tourism In Major Cities", *London: International Thomson Business*, 1996.
- Li Guo, Weng Qihao, "Measuring the Quality of Life in City of Indianapolis by Integration of Remote Sensing and Census Data", *International Journal of Remote Sensing*, Vol:28, No:2, (2007), 249–267.
- Liebheer SR, Fesenmaier DR, "Physical And Social Conditions Affecting Recreation Site Preferences", *Environment And Planning* 17(12), (1985), 1613-1625.
- Lynch Kevin, "Good City Form ", *MIT Press*, 134, (1984), Cambridge.
- Macleane Jessica N., Peterson James A., W.D. Martin, *Recreation Leisure*, John & Sons, Inc., Canada, 1985.
- Madanipour Ali, "Design of Urban Space An Inquiry into a Socio-spatial Process", *John Willey and Sons*, University of Newcastle, UK, 1996, 254p.
- Madden Kathy ve Wiley-Schwartz Andy, "How To Design A Safe Public Space", *Landscape Design*, 308, (2002), 21-24.
- Marans Robert W., "Quality of Urban Life Studies: An Overview and Implications for Environment-Behaviour Research", *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 35,(2012), 9–22.
- MGM 2013 http://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler_istatistik.aspx?m=CANAKKALE#sfB (15.12.2013)
- Montgomery John, "Making a City: Urbanity, Vitality and Urban Design", *Journal of Urban Design*, 3 (1), USA, 1998.
- Murat Akten, "Isparta İli'ndeki Bazı Doğal Kaynakların Mevcut Rekreatyon Potansiyelleri", *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, A(2), (2003), 115-132.
- Nabavi Seyyid Ziyaaddin, "İstanbul'daki Rekreatyon Alanlarında Kullanıcı (Ziyaretçi) Özelliklerinin Belirlenmesi", *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, 1994.
- Noe Francis P., Uysal Muzaffer, "Evaluation of Outdoor Recreational Settings-A Problem of Measuring User Satisfaction", *Journal of Retailing and Consumer Services*, 4 (4), 1997, 223-230.

- Oğuz Dicle, “Kent Parkı Kavramı Yönünden Ankara Kent Parklarının Kullanım Olgusu Üzerine Bir Araştırma”, *Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 1998.
- Oğuz Dicle, “Sinop Sahil Şeridinin Turizm-Rekreasyon Olanaklarının Saptanması Turistik ve Rekreatif Gelişmelerin Çevre ile Etkileşiminin İrdelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 1991
- Oğuz Dicle, “User Surveys Of Ankara's Urban Parks”, *Landscape And Urban Planning*, 52 (2-3), (2000), 165-171.
- Oktay Hilmi Ekin, “Akarsu Kıyılarına Yönelik Halkın Rekreatif Tercihlerinin Boğaçay Ve Yakın Çevresi Özelinde İrdelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 2011.
- Okuyucu Coşkun, Ramazanoğlu Fikret, ”Dünyadaki Değişimin Boş Zaman Faaliyetlerine Etkileri, 9. Uluslar Arası Spor Bilimleri Kongresi, 3-5 Kasım 2006, Muğla.
- Olalı Hasan, Nazilli Selçuk, Kırıcıoğlu E. Nilgün, Sümer Mehmet, “Dış Tanıtım ve Turizm”, *Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları*, Genel Yayın No: 253, Yonca Matbaası, Ankara, 1983.
- Onat Ferda, “Yeşil Alan Kullanıcılarının Memnuniyetlerinin Değerlendirilmesi: Beşiktaş İlçesi Örneği”, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehircilik ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, 1998.
- Önen Melike, “Kentsel Kıyı Mekanı Olarak Akarsuların Rekreatif Kullanım Potansiyelinin İrdelenmesi: Eskişehir Porsuk Çayı Ve İstanbul Kurbağalıdere Örneği”, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 2007.
- Orman ve Su İşleri Bakanlığı 2013
<http://canakkalesube.ormansu.gov.tr/Canakkale/AnaSayfa/ustmenu/canakkale/canakkale1.aspx?sflang=tr> (01.06.2013)
- Özgüç Nazmiye, “Turizm Coğrafyası, Özellikler ve Bölgeler”, 4.Baskı, *Çantay Kitapevi*, İstanbul, 2003.
- Özgüç Nazmiye, “Turizm Coğrafyası”, *İstanbul Üniversitesi Yayınları*, No:3267, İstanbul, 1984.

- Özkazanç Dilek, “Kirazlıköprü Baraj Gölü ve Çevresi Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması Üzerinde Bir Araştırma”, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 2005.
- Pamay Besalet, “Park Bahçe ve Peyzaj Mimarisi”, *İstanbul Üniversitesi Yayını*, Yayın No: 2486, İstanbul, 1979.
- Parfect Michael, Power Gordon , “Planning for Urban Quality: Urban Design in Towns and Cities”, Routkedge, London, 1997, Great Britain.
- Pehlivanoğlu M. Tevfik, “Belgrad Ormanının Rekreasyon Potansiyeli ve Planlama İlkelerinin Saptanması”, *Doktora Tezi*, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 1986.
- Pirselimoğlu Zeynep, “Ekolojik Temelli Rekreasyon ve Turizm Planlama İlkelerinin Araştırılması: Trabzon İliçalköyü Yayla Yerleşimi Örneği”, *Yüksek Lisans Tezi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 2007.
- Project for Public Spaces, “How To Turn A Place Around: A Handbook For Creating Successful Public Spaces”, 2000, New York.
- Prospect Park Alliance and Central Park Conservancy, “A Discussion on Park Usership, Understanding Park Use”, 1996.
- Redhouse 2013
http://www.redhouse.com.tr/brosur/sev_yayincilik_2013_foreign_rights/html/index.html (12.10.2013)
- Saçcan Mustafa,” Rekreasyon ve Turizm”, *Cumhuriyet Basımevi*, İzmir, 1986.
- Sağlık Alper, “Çanakkale Kent Kıyısının Kentsel Peyzaj Tasarımı Açısından İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 2010.
- Sağlık Alper, Kelkit Abdullah, Sağlık Elif (a), “Determining of the Recreational Conflicts: Case of Canakkale Halk Bahçesi”, *12th International Sports Sciences Congress*, December 12-14, 2012, Denizli-TURKEY.

- Sağlık Alper, Sağlık Elif, Kelkit Abdullah (b), “The Determination of Recreation Potential: Canakkale New - Old Cord Coastal Zone”, *12th International Sports Sciences Congress*, December 12-14, 2012, Denizli-TURKEY.
- Sağlık Alper, Kelkit Abdullah, Sağlık Elif (c), “Kent Kültürünün Kıyusal Peyzaj Tasarımında Kullanımı: Çanakkale Kent Kıyısı Örneği”, *Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları IX. Ulusal Kongresi*, 14-17 Kasım 2012, Antakya-Hatay.
- Sağlık Alper, Erduran Füsün, Çelik Aysun (d), “Kent İçi Akarsuların Rekreatif Yönden Kullanımı: Çanakkale Sarıçay Örneği”, *Biyoloji Bilimleri Araştırma Dergisi*, 5 (1), 2012, 43-50.
- Sağlık Alper, Kelkit Abdullah, Sağlık Elif,(e), “Çanakkale Kenti Örneğinde Çarpık Şehirleşme”, *Uluslararası Katılımlı Şehirlerin Yapılandırılması Sempozyumu (Kentsel Dönüşüm2012)*, 26-29 Eylül 2012, İstanbul, Türkiye.
- Sağlık Alper, Erduran Füsün, Sağlık Elif (f), “Bitkisel Tasarımın Karayolu Trafik Güvenliğinde Önemi: Çanakkale Örneği”, *3. Karayolu Trafik Güvenliği Sempozyumu ve Sergisi*, 16-18 Mayıs 2012, Ankara.
- Sarikaya İsmail, “Serbest Zaman Etkinlikleri Dersinin Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, 2013.
- Sertkaya Şerife, “Bartın İli Bölgesinin Turizm Ve Rekreatif Potansiyelinin Saptanması Ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma”, *Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 2001.
- Simonds John Ormsbee, *Landscape Architecture: A Manual of Site Planning and Design*, *Landscape Architecture*, McGraw-Hill, New York, 1983.
- Soykan Füsün, “Bozdağlar'da (Ege Bölgesi) Rekreatif Yayıncılık”, *Turizm Yıllığı-1994*, Ankara, 1994, 292-306.
- Şimşek Serbest Derya, “Tekirdağ Merkez İlçe Kıyı Şeridi Rekreatif Potansiyelinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma”, *Yüksek Lisans Tezi*, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 2007.
- T.C. Resmi Gazete, 1985. Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik. Tarih: 02.11.1985, R.G. Sayı: 18916, Ankara.

- T.C. Resmi Gazete, 1999. Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik (Kentsel Sosyal ve Teknik Altyapı), Tarih: 02.09.1999, Sayı: 23804, Ankara
- T.C. Resmi Gazete, 2000. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005). Tarih: 05.07.2000, R.G. Mükerrer Sayı: 24100, Ankara.
- T.C. Resmi Gazete, 2003. Avrupa Peyzaj Sözleşmesi. Tarih: 27.07.2003, Sayı: 25381, Ankara.
- T.C. Resmi Gazete, 2004. Büyükşehir Belediyesi Kanunu. Tarih: 10.07.2004, Sayı: 25531, Ankara.
- T.C. Resmi Gazete, 2008. Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği, Tarih: 19.08.2008, Sayı: 26972, Ankara.
- TDK Sözlüğü, *TDK yayınları*, Cilt: 2, 7. Baskı, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1983.
- Tekeli İlhan, “Türkiye’de Kent Planlamasının Tarihsel Kökleri, Türkiye’de Kent Planlaması”,Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları, Ankara, (1980), 12.
- Tekeli İlhan, Çağatay Güler, Songül Vaizoğlu, Nesrin Algan, Ayşe K. Dünder, “Yaşam Kalitesi Göstergeleri, Türkiye İçin Bir Veri Sistemi Önerisi”, *Türkiye Bilimler Akademisi Raporları*, Tübitak Matbaası, Ankara, 2004.
- Tezcan Mahmut, “Sosyolojik Açından Boş Zamanların Değerlendirilmesi”, *Ankara Üniversitesi Yayını*, Ankara,1982, 228s.
- Thwaites Kevin , “Experiental Landscape Place: An Exploration Of Space And Experience İn Neighbourhood Landscape Architecture”, *Landscape Research*, 26 (3), (2001), 248.
- Tofler Alvin, “Gelecek Korkusu”, (*Çeviri:Selami Sorgut*) *Altın Yayınevi*, İstanbul, 2006, 508s.
- Tolunay Ahmet, Alkan Hasan, Korkmaz Mehmet, “Isparta Tarihi Ayazmana Mesireliği’nin Açık hava Rekreasyonu Açısından Kullanıcı Özellikleri”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8-1, 2004, 59-70.
- Toros Aykut, “Kahire Konferansı’nın Getirdikleri ve Türkiye”, *Nüfus, Çevre ve Kalkınma Konferansı*, 13-14 Kasım 1997, Ankara.

- Toros Aykut, Ulusoy Mahir, Ergöçmen Banu, "Ulusal Çevre Eylem Planı, Nüfus Ve Çevre", T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, 1997. (<http://ekutup.dpt.gov.tr/cevre/eylempla/torosa.pdf>.)
- Tuppen John Harlow, "Tourism In Major Cities", *London International Thomson Business*, 1996, 52-87.
- TÜİK 2013 <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=istgosterge> (27.06.2013)
- Türel Demirkan Güzin, "Ankara Kenti Yeşil Alanlarının Kullanım Etkinliklerinin Bugünkü Durumu ve Yeterliliği İçin Alınması Gereken Önlemler", *Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 1988.
- Türkoğlu Handan Dülger, Bölen Fulin, Baran Korça Perver, Marans W. Robert, "İstanbul'da Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi", *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi*, 7 (2), 2008, 103-113, İstanbul.
- Türksever Evcil Nilay, "Türkiye'de Büyük Şehir Alanlarında Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yöntem Denemesi", *Doktora Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, 2001.
- Uslu Cengiz, Altunkasa M. Faruk, Yücel Muzaffer, Boyacıgil Onur, "Adana Halkının Serbest Zaman Eğilimlerinin Rekreatyone Planlama ve Tasarımı Çalışmalarında Kullanımı", *Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Sonuç Raporu*, Proje No:Zf2006bap7, 2008, 78s.
- Uyanık Füsün, "Çanakkale Kentsel Gelişiminin Tarihsel Sürecinin İrdelenmesi ve Öneri Planlama Çalışması", *Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Şehir Planlama Projesi VI Dersi Çalışmaları*, İzmir, 2003, 124s.
- Uzun Güngör, Altunkasa Faruk, Doygun Hakan, "Adana Halkının Rekreatyone Eğilimleri ve Mevcut Rekreatyone Aktivitelere Katılım Düzeyleri ile Taleplerinin Belirlenmesi", *Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 10(4), (1995), 49-60.
- Veenhoven Ruut, "The Four Qualities of Life, Ordering Concepts and Measures of the Good Life", *Journal of Happiness Studies*, Netherlands, 1, (2000), 1-39.
- Warn Sue, "Recreation And Tourism", *Stanley Thornes (Publishers) Ltd*, 1999.
- Williams Allan M. , Shaw Gareth , "Future Play: Tourism, Recreation and Land Use" *Land Use Policy*, Volume 26, Supplement 1, 2009, 326-335.

- Williams Stephen, "Tourism And Recreation" ,*Prentice Hall*, 2003, 211p.
- Willis K. Kenneth, Kerry R. Turner, Ian J. Bateman, "Urban Planning And Management",
Edward Elgar Publishing, New York, 2001.
- Yavuzçehre Pınar, Torlak S. Evinç, "Kentsel Yaşam Kalitesi ve Belediyeler: Denizli Karşıyaka Mahallesi Örneği", *Süleyman Demirel Üniversitesi SBE Dergisi*, 2(4), (2006), 184-207.
- Yener Zerrin, Arapkirlioğlu Kumru, "Şart mı, Ne Şartı Avrupa Kentsel Şartı", *Ada Kentliym Dergisi*, 2 (6),(1996),100-114.
- Yılmaz Hasan, Yılmaz Sevgi, Demircioğlu Yıldız Nalan, "Kars Kent Halkının Rekreatyonel Talep ve Eğilimlerinin Belirlenmesi", *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 34 (4), (2003),353-360.
- Yılmaz Oğuz, Kurum Ekrem, Akpınar Nevin, "Ankara Metropolitan Kent Halkının Rekreatyonel Eğilimleri ve Kent Yakın Çevresi Açık-Yeşil Alanları İle İlişkileri", *Çevre Planlama ve Tasarımına Bütüncül Yaklaşım Sempozyumu*, 26-28 Kasım 1996, Ankara.
- Yılmaz Sevgi, Bulut Zöhre, "Erzurum Kent Halkının Rekreatyonel Eğilimlerinin Anket Çalışması Kapsamında Değerlendirilmesi", *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 33(1), 2002, 101-109.
- Yücel Emekcan, "Serbest Zaman Tercihinin Belirleyicileri ve Etkileri", *Yüksek Lisans Tezi*, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, 2012.
- Yücel Firdevs Gökçen, "İstanbul ve Çevresindeki Ormanların Rekreatyonel Potansiyellerinin Saptanması", *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 1998.
- Yücel Firdevs Gökçen, Yıldızcı Cengiz Ahmet, "Kent Parkları İle İlgili Kalite Kriterlerinin Oluşturulması", *İTÜ Dergisi*, 5(2), (2006), 220-230.
- Zaradic Patricia, Pergams Oliver, "Trends in Nature Recreation: Causes and Consequences" *Encyclopedia of Biodiversity (Second Edition)*, Red Rock Institute, Bryn Mawr, PA, USA, 2013, 241-257.

Zhang Hua, Chen Bo, Sun Zhi, Bao Zhiyi, “Landscape Perception And Recreation Needs In Urban Green Space In Fuyang, Hangzhou, China”, *Urban Forestry & Urban Greening*, 12, (2013), 44–52.

Zilelioğlu Hilal, “Avrupa Topluluklarında Çevre Politikası ve Hukuku”, *Ankara Üniversitesi Basımevi*, Ankara, 1992, s. 1.

Zorba Erdal, Miçoğullar Okan, Zorba Ercan, Tekinşen Ali, “Herkes için Spor” *Morpa Kültür Yayınları*, İstanbul, 2005, 168s.

EK-1.Anket Formu

ANKET FORMU	
Bu anket, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü'nde yapılan bilimsel bir araştırma için hazırlanmıştır. Adınız soyadınız sorulmayacaktır. Sizden alınan bilgiler gizli tutulacaktır. Göstereceğiniz ilgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederiz.	
BÖLÜM A	
1)Katılımcının cinsiyeti	
☐ Kadın	☐ Erkek
2)Kaç yaşındasınız?	
☐ ₁ 15-25	☐ ₄ 46-55
☐ ₂ 26-35	☐ ₅ 56-65
☐ ₃ 36-45	☐ ₆ 66 üstü
3)Medeni durumunuz?	
☐ ₁ Evli	☐ ₂ Bekar
4)Çocuğunuz var mı?	
☐ ₁ Evet Kaç çocuğunuz var.....	☐ ₂ Hayır
5)Mesleğiniz?	
☐ ₁ Memur	☐ ₆ Ev hanımı
☐ ₂ İşçi	☐ ₇ Öğrenci
☐ ₃ Çiftçi	☐ ₈ İşsiz
☐ ₄ Serbest meslek	☐ ₉ Diğer (Belirtiniz).....
☐ ₅ Emekli	
6) Eğitim düzeyiniz?	
☐ ₁ Okur yazar değil	☐ ₅ Ortaokul
☐ ₂ Okur yazar	☐ ₆ Lise
☐ ₃ İlkokul	☐ ₇ Yüksekokul
☐ ₄ İlköğretim	☐ ₈ Üniversite
7)Ailenizin bir aylık ortalama geliri ne kadar?	
☐ ₁ 500 TL den az	☐ ₄ 1.501 – 2.000 TL
☐ ₂ 501 – 1000 TL	☐ ₅ 2.001 – 3.000 TL
☐ ₃ 1001 – 1.500 TL	☐ ₆ 3.001 – 5000 TL
☐ ₇ 5.001 TL'den fazla	
8)Oturduğunuz konutun tipini belirtir misiniz?	
☐ ₁ Kent içi apartman dairesi	☐ ₄ Gecekondu
☐ ₂ Toplu konut apartman dairesi	☐ ₅ Kamu Lojmanları ya da Misafirhanesi
☐ ₃ Müstakil ev (1-2 katlı)	
9)Oturduğunuz konutun bahçesi var mı?	
☐ ₁ Evet	☐ ₂ Hayır
10)Oturduğunuz konutu kaç kişi ile paylaşıyorsunuz? (Katılımcı dahil)	
☐ ₁ Yalnız	☐ ₅ 5
☐ ₂ 2	☐ ₆ 6
☐ ₃ 3	☐ ₇ 7
☐ ₄ 4	☐ ₈ 8 ve üstü
11)Serbest zamanlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?	
☐ ₁ Gezerek/yürüyüş yaparak	
☐ ₂ Spor yaparak	
☐ ₃ Evde dinlenerek	
☐ ₄ TV izleyerek	
☐ ₅ Aktif kültürel uğraşı ve hobilerle (müzik, resim, kitap okumak, vb.)	
☐ ₆ Pasif kültürel uğraşı (sinema, tiyatro vb)	
☐ ₇ Park gezintileri yaparak	
☐ ₈ Kent çevresinde gezilere çıkarak	
☐ ₉ Akraba-dost ziyareti yaparak	
☐ ₁₀ Kulüp, kahve, kurs gibi mekanlara giderek	
☐ ₁₁ Çalışarak	
☐ ₁₂ Diğer (Belirtiniz)	
12)Rekreasyonel etkinliklerde (piknik, yürme, gezinti vb.) bulunmak için herhangi bir yere gider misiniz?	
☐ ₁ Evet (Cevabınız evetse 16. soruya geçiniz)	☐ ₂ Hayır
BÖLÜM B	
(Bu bölümdeki sorular katılımcının 12. soruya hayır cevabı vermesi durumunda sorulacaktır).	
13)Olanacağınız olsaydı bu tür etkinliklerde bulunmak ister miydiniz?	
☐ ₁ Evet	☐ ₂ Hayır (Cevabınız hayırsa 14. soruya geçiniz)
14)Olanacağınız olsaydı rekreasyonel etkinliklerde bulunmak kent içinde nereye gitmek isterdiniz? (Öncelik sırasına göre ilk 3 seçeneği belirtiniz)	
☐ ₁ Deniz kıyısı ve deniz gören alanlar	☐ ₅ Kapalı rekreasyon alanları
☐ ₂ Akarsu kenarı alanlar	☐ ₆ Kent içi tematik bahçeler
☐ ₃ Kent içindeki parklar, spor alanları	☐ ₇ Tarihi-geleneksel doku içeren alanlar
☐ ₄ Kent içi piknik alanları	☐ ₈ Diğer (Belirtiniz).....
15)Rekreasyonel etkinliklere katılmama nedeniniz nedir? (Öncelik sırasına göre ilk 3 seçeneği belirtiniz).	

☐ ₁ Serbest zaman yetersizliği	☐ ₄ Rekreasyon olanaklarının azlığı				
☐ ₂ Ekonomik nedenler	☐ ₅ Rekreasyon gereksinimi hissetmeme				
☐ ₃ Aradığını bulamama	☐ ₆ Diğer (Belirtiniz).....				
BÖLÜM C					
16)Rekreasyonel amaçlı ne tür etkinliklere katılıyorsunuz? (Öncelik sırasına göre ilk 3 seçeneği belirtiniz).					
☐ ₁ Yüzme	☐ ₉ Su sporları (yelken, kano vb.)				
☐ ₂ Piknik yapma	☐ ₁₀ Doğayı inceleme				
☐ ₃ Dereye balık avlama	☐ ₁₁ Çeşitli sporlar (basketbol, futbol vb.)				
☐ ₄ Kara avcılığı	☐ ₁₂ Park gezintileri				
☐ ₅ Kamp yapma	☐ ₁₃ Kültürel etkinlikler				
☐ ₆ Şenliklere ve festivallere katılma	☐ ₁₄ Çeşitli hobiler				
☐ ₇ Tarihi alanları inceleme	☐ ₁₅ Yürüyüş				
☐ ₈ Uzun mesafe doğa yürüyüşü (trekking)	☐ ₁₆ Diğer (Belirtiniz)				
17)Kent içerisinde rekreasyonel etkinliklerde bulunmak için nereye/nerele gidersiniz? (Öncelik sırasına göre ilk 5 seçeneği belirtiniz)					
☐ ₁ Eski Kordon	☐ ₅ Özgürlük Parkı				
☐ ₂ Yeni Kordon	☐ ₆ Evime yakın mahalle parkı/çocuk oyun alanı				
☐ ₃ Sarıçay ve Çevresi	☐ ₇ Diğer (Belirtiniz)				
☐ ₄ Halkbahçesi Kent Parkı	☐ ₈ Gitmiyorum				
18)Bu alanları tercih etme nedeniniz nedir? (Öncelik sırasına göre ilk 3 seçeneği belirtiniz).					
☐ ₁ Yürümek için	☐ ₉ Manzara seyretmek için				
☐ ₂ Oturmak, dinlenmek için	☐ ₁₀ Doğaya yakınlık için				
☐ ₃ Spor yapmak için	☐ ₁₁ Balık tutmak için				
☐ ₄ Çocuk gezdirmek için	☐ ₁₂ Buluşma-sohbet için				
☐ ₅ Gazete-kitap okumak için	☐ ₁₃ Açık havada yemek-içmek için				
☐ ₆ Açık havada zaman geçirmek için	☐ ₁₄ Geçiş amaçlı				
☐ ₇ Piknik yapmak için	☐ ₁₅ Diğer (Belirtiniz).....				
☐ ₈ Gezinti yapmak için					
19)Bu yerlere en çok hangi aylarda gidersiniz?					
☐ ₁ Kasım-Aralık	☐ ₅ Haziran				
☐ ₂ Ocak-Şubat	☐ ₆ Temmuz				
☐ ₃ Mart- Nisan	☐ ₇ Ağustos				
☐ ₄ Mayıs	☐ ₈ Eylül				
	☐ ₉ Ekim				
20)Bu yerlere gitme sıklığınız nedir?					
☐ ₁ Her gün	☐ ₆ 3 ayda bir				
☐ ₂ Haftada birden fazla	☐ ₇ 6 ayda bir				
☐ ₃ Haftada bir	☐ ₈ Yılda bir				
☐ ₄ 15 günde bir	☐ ₉ Çok ender				
☐ ₅ Ayda bir					
21)Bu yerleri en çok ne zaman kullanırsınız?					
☐ ₁ Hafta içi	☐ ₃ Belli olmuyor				
☐ ₂ Hafta sonu	☐ ₄ Diğer (Belirtiniz).....				
22)Bu yerlerde ne kadar zaman geçirirsiniz?					
☐ ₁ 1 saatten az	☐ ₃ 3-5 saat				
☐ ₂ 1-3 saat	☐ ₄ 5 saatten fazla				
23)Bu yerlere nasıl gidersiniz?					
☐ ₁ Yürüyerek	☐ ₄ Toplu taşıma araçları ile				
☐ ₂ Özel Oto ile	☐ ₃ Diğer				
☐ ₃ Taksi ile					
24)Bu yerlere daha çok kimlerle gidersiniz?					
☐ ₁ Yalnız	☐ ₅ Eş ve çocuklarla				
☐ ₂ Aile bireyi ile	☐ ₆ Arkadaşlarla				
☐ ₃ Eşle	☐ ₇ Başka ailelerle				
☐ ₄ Çocuklarla	☐ ₈ Diğer (Belirtiniz).....				
25)Kentsel rekreasyon alanlarından yeterince yararlanabiliyor musunuz?					
☐ ₁ Evet (Cevabınız evetse 27. soruya geçiniz.)	☐ ₂ Hayır				
26)Yeteri kadar yararlanmanızı engelleyen nedenleri 1 ile 5 arasında değerlendiriniz.					
	<i>Etkisiz</i> (1)	<i>Biraz etkili</i> (2)	<i>Etkili</i> (3)	<i>Oldukça etkili</i> (4)	<i>Çok etkili</i> (5)
Alanda yeterli sayıda aktivitenin bulunmaması					
Dinlenecek alanların ve oturma birimlerinin yetersiz olması					
Spor alanlarının yeterli olmaması					
Sosyal ve kültürel etkinliklerin yeteri kadar düzenlenmemesi					
Çocuk oyun alanının yeterli olmaması					
Alanda ücretsiz otopark bulunmaması					
Alanda kontrollü giriş olmaması					
Alanda kaliteli ve ucuz satış yapan yerler olmaması					

Arkadaşlarının buradaki faaliyetlere katılmak istememesi					
Vakit bulamamak					
Maddi durumunun buradaki faaliyetleri gerçekleştirmeye yeterli olmaması					
Atıl yerlerin olması					
Az kullanılan yerlere bakım yapılmaması					
Alanın aşırı bitki ile kapalı olması					
Çöplerin düzenli alınmaması					
Alan içerisinde görevli olmaması					
Sağlık durumunun elverişli olmaması					
Emniyet ve güvenliğin yeterli olmaması					
Aydınlatmanın yeterli olmaması					
İnsanların ortak kullanım alanlarına gerekli önemi vermemesi ve korumaması					
İnsanların kurallara uymaması					
Bilinçsiz kullanıcılardan duyulan rahatsızlık					
Kültürel ve ahlaki yapının oluşturduğu baskı ve alanın kullanımını engellemesi					
27) Daha yaşanabilir bir kent için rekreasyon alanında yer almasını istediğiniz olanaklar nelerdir? (Öncelik sırasına göre ilk 3 seçeneği belirtiniz).					
☐ ₁ Futbol sahası	☐ ₈ Çocuk oyun alanları				
☐ ₂ Tenis kortu	☐ ₉ Su yüzeyleri				
☐ ₃ Golf alanı	☐ ₁₀ Bitki ve hayvanların tanıtıldığı bahçeler				
☐ ₄ Basketbol-voleybol alanı	☐ ₁₁ Ağaçlık, çalılık, çiçeklik alanlar				
☐ ₅ Yüzme havuzu	☐ ₁₂ Alışveriş birimleri-fuarlar				
☐ ₆ Buz pateni	☐ ₁₃ Eğlence yerleri (gazino, lunapark vb.)				
☐ ₇ Lokanta, kafeterya, kır kahvesi vb.	☐ ₁₄ Açık-kapalı kültür tesisleri (açık hava konserleri, tiyatro, sergi vb.)				
28) Bu olanaklar sunulduğu takdirde etkinliklere katılmak için belli bir ücret ödemeyi kabul eder misiniz?					
☐ ₁ Evet	☐ ₂ Hayır				
29) Rekreasyon amaçlı kullandığınız alanlarda kalitenin yükselmesi için hangi özelliklerin olmasını istersiniz? (Öncelik sırasına göre ilk 3 seçeneği belirtiniz).					
☐ ₁ Kolay ulaşılabilir olmalı	☐ ₅ Doğal alanlar içermeli				
☐ ₂ Konaklama imkanı olmalı	☐ ₆ Yeterli yeşil alan içermeli				
☐ ₃ Yeme içme olanakları olmalı	☐ ₇ Diğer (Belirtiniz).....				
☐ ₄ Kapalı mekanlar içermeli					
30) Kentsel rekreasyon etkinliklerinde bulunmak için aşağıdaki alanlardan hangisini tercih edersiniz? (Öncelik sırasına göre ilk 3 seçeneği belirtiniz).					
☐ ₁ Deniz kıyısı ve deniz gören alanlar	☐ ₅ Kapalı rekreasyon alanları				
☐ ₂ Akarsu kenarı alanlar	☐ ₆ Kent içi tematik bahçeler				
☐ ₃ Kent içindeki parklar, spor alanları	☐ ₇ Tarihi-geleneksel doku içeren alanlar				
☐ ₄ Kent içi piknik alanları	☐ ₈ Diğer (Belirtiniz).....				
31) Rekreasyon alanlarıyla ilgili görüş ve düşünceleriniz neler?					
Gösterdiğiniz ilgi ve yardımlarınız için teşekkür ederiz.					
Anketin yapıldığı araştırma alanı:					

EK-2.Kalite Ölçüt Karnesi

Alanın konfor ve imajı	Eski Kordon	Yeni Kordon	Sarıçay ve Çevresi	Halkbahçesi	Özgürlük Parkı
1)Alan iyi bir izlenim veriyor mu?					
2)Alanda fotoğraf çekmeye değer özellikler ne durumda?					
3)Alanın yapısal tasarımının niteliği nasıl?					
4)Oturma ve dinlenme alanlarının sayısal yeterliliği nasıl?					
5)Oturma-Dinlenme yerlerinin uygunluğu nasıl?					
6)Donatı elemanlarının niteliksel yeterliliği nasıl? (kalitesi-temizliği-kullanıma uygunlukları)					
7)Alanda odak-vurgu noktası olabilecek elemanların durumu					
8)Alana kimlik kazandırabilecek elemanların varlığı nasıl?					
9)Alan içinde bitkisel tasarımlarda değişik kullanıcı grupları göz önünde tutulmuş mu?					
10)Kullanıcılara güneş, gölge ve rüzgardan korunma olanaklarının sunulma durumu nasıl?					
11)Alanda güvenlik personeli var mı?					
12)Alanın insanlar üzerinde bıraktığı güven hissi nasıldır?					
13) Alanda su elemanının farklı şekilde kullanımı var mı? (Süs havuzu, çeşme meşale, vb.)					
14) Herhangi bir acil durum veya sorunda yardıma kolay ulaşılabilir mi?					
15) Alan yapı ve ekipmanlarının bakım ve tamirleri düzenli yapılıyor mu?					
16) Alandan çöplerin alınma durumu nasıl?					
17) Bitkilerin bakımı, çimlerin biçimi ve bakım durumu nasıl?					
18)Alanda ihtiyaç duyulan yeme-içme, WC vb tesislerin durumu nasıl?					
19)Alanda gürültü kirlilik seviyesinde rahatsızlık veriyor mu?					
20)Alan çevresindeki yerleşimler görsel kirlilik oluşturuyor mu?					
21)Alanda yeşil alan azlığı neden ile kent içinde ısınan yüzeylerin fazlalığının iklimsel açıdan ısı adaları yaratma riski var mıdır?					
Sosyallik Durumu					
22) İnsanların birbiri ile iletişim ve konuşma durumu					
23)İnsanların birbirine gülümseme ve göz teması kurma kaygıları nasıl?					
24)Aktivite alanlarının çevresinden algılanma durumu					
25)Her aktivite bölgesinde ve alanın girişinde oturma yerlerinin yeterliliği?					
26)Alan içerisinde toplanma noktalarının durumu					
27)İnsanların alanın temizliği konusunda özverileri ne durumdadır? (Gördüğü çöpü toplama gibi)					
Ulaşım					
28) Alanın planı, (varsa) alanı ilk kullananlar için yeterince açıklayıcı mıdır?					
29)Alanın iç yapısının dışarıdan görülebilirlik durumu nasıldır?					
30)Alanın girişleri ve çıkışları açık mıdır?					
31)Alanın sahip olduğu sirkülasyon, insanları istedikleri yere ulaştırıyor mu?					
32)Alanın içindeki işaretleme sistemlerinin durumu nasıldır?					
33)Alanın sahip olduğu yürüyüş ve bisiklet yolları genel olarak ihtiyacı karşılıyor mu, birbirinden ayrı mı?					
34)İnsanların alana ulaşım kolaylığı nasıl?					
35)Alana ulaşmak için otobüs, araba ve bisiklet gibi alternatiflerin varlığı?					
36)Alanın yakınında bulunan otobüs duraklarının yeterliliği?					
37)Alana ait otoparkın durumu nasıldır?					
Alan Kullanımı ve Aktiviteler					
38)Alanda farklı aktivitelere katılabilme olanağı ne durumda?					

39) Alanın değişik kullanıcı grupları tarafından kullanımı (çiftler, aile, arkadaş)					
40) Alanın fiziksel tasarım ve düzenlemesinin alanın gece boyunca da kullanımını destekleme oranı					
41)Alanda yönetimin varlığı ve işleyişi ne durumda					
42)Yerel yönetimlerde kent parkları bilgi sistemi olmayışı alanın mevcut haliyle korunarak ve geliştirilerek geleceğe taşınması noktasında risk yaratıyor mu?					
43)Rekreasyon aktivitelerinin uluslararası standartlara uygunluk					
44)Alan tasarımında etkinlik bölgelerinin kullanılabilirlik durumu nasıl?					
45)Alan günün ve yılın farklı zamanlarında ziyaret etmek için ne oranda ilgi çekicidir?					
46) Alanda güvenlik açısından (trafik vb.) sınırlandırma elemanları düşünülmüş müdür? (duvar, toprak tepe (tümsek) ağaçlık, çit bitkileri, bariyer ya da kombine materyaller)					
47)Alana kazandırılacak etkinlikler açısından alan yeteri kadar büyük müdür?					
48)Alana getirilecek birtakım kalıcı hizmet ünitelerinin alanı daraltma ve kullanımı kısıtlama riski var mı?					
49)Alanın farklı bir kullanıma tahsis edilmesi durumunda bu alanı korumaya yönelik resmi statüde herhangi bir savunma refleksi gelişmiş mi?					
50)Alan, kentin önemli organizasyonlarının gerçekleştirilebileceği ayrıcalıklı mekanlardan mıdır? (Çocuk etkinlikleri, bayram törenleri, kermesler, eğlence ve gösteriler, vb.)					
51)Alan rekreasyonel kullanımın yanında kentin açık hava dersliklerinden biri olarak hizmet verecek nitelikte midir?					
52)Kentliye sunulan hizmetlerin azlığı nedeni ile bu alanda gelecekte kullanım zayıflar mı?					